Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Garborg, Arne.
Titel | Title:	Hos Mama : Roman.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : P. G. Philipsen, 1890
Fysiske størrelse | Physical extent:	409 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

ARNE GARBORG:

HOS MAMA.

ROMAN.

KJØBENHAVN.

P. G. PHILIPSENS FORLAG.

THIELES BOGTRYKKERI.

1890.

Af denne Bog udkommer om kort Tid en autoriseret tysk Oversættelse.

Oversættelsesretten til andre Sprog forbeholdes.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

I.

Fru Holmsen var bleven lang i Ansigtet. „Forstaar De dette-her, Fru Mühlberg?“ sagde hun.

Ogsaa Fru Mühlberg syntes noget benauet. „Sandelig om jeg kan finde ud af al denne Vidtløftighed,“ sagde hun; „jeg tænker vi forsøger om igjen, jeg.“

De tog det vanskelige Dokument for sig og forsøgte om igjen. Fru Holmsen havde Hovedpine, saa at Fru Mühlberg maatte være Oplæser; maaske var denne ogsaa, naar alt kom til alt, den mest runekyndige af de to. Thi fedladen og solid som hun der sad, var hun en Kone, som havde været ude i Verden.

Heldigvis holdt Fanny sig i Ro; hun sad paa sin Yndlingsplads under det store Sybord ved Mamas Stol og syede Kjole til Rosalie.

Fru Mühlberg begyndte:

„*Exam. jur.* Andr. Holmsens fraskilte Hustru har henvendt sig til mig med Anmodning om at

andrage hos Hr. Amtmanden om Bistand til, at hendes nævnte Mand ved Overøvrighedens Resolution maa blive paalagt at udrede et aarligt Bidrag til deres fælles Barn Fanny, for hvis Alder Præsteattest følger. Dette Barn skulde nemlig Faderen ifølge det til Grund for deres Ægteskabs Ophævelse liggende Forlig, hvoraf Udskrift følger, forsørge ligesaa vel som de øvrige Børn; men da han intet Skridt har gjort til at efterkomme denne Pligt, véd Moderen, der lever hersteds i fattige Kaar, ingen anden Udvei end at andrage om Resolution for et aarligt Bidrag.

Uagtet jeg anser det tvivlsomt, om Adgang hertil haves, har jeg dog ikke villet nægte Fru Holmsen at tilstille Hr. Amtmanden dette Andragende, idet dog bemærkes, at Hr. Holmsen fortiden antages at opholde sig i Christiania.

Kristiansborgs Byfogedkontor, den 14. Dec. 1864.

D. Broch.

Til
Hr. Amtmanden i Oplandenes Amt!“

„Sendes Hr. Stiftamtmanden i Christiania til Forføining.

Oplandenes Amts Kontor, 19. Dec. 1864.

I Amtmandens Fravær
Hj. Bye.“

„Sendes med Bilage Christiania Byfoged til forberedende Behandling.

Christiania Stift, 30te Jan. 1865.

Efter Bemyndigelse
Joh. Knap.“

„Sendes Bytjener Engh til vanlig Behandling.

Chr. Underf., 9. Febr. 65.

For Underfogden
Edv. Olafsen.“

„Tilbagesendes Hr. Underfogden med Oplysning, at Angjældende f. T. opholder sig paa Kristiansborg.

Christiania, 6te Marts 1865.

Chr. Engh.“

„Tilbagesendes Christiania Stift med ærbødigst Henvisning til Foranstaaende.

Christiania Underfogedktr., 8de Marts 65.

P. Ramm,
cst.“

„Remitteres det ærede Oplandenes Amt.

Christiania Stift, 11te Marts 65.

Efter Bemyndigelse
Joh. Knap.“

„Sendes Hr. Byfogden i Kristiansborg til Meddelelse af sædvanlig Oplysning om Barnefaderens Stilling.

Oplandenes Amtskontor, 15de Marts 1865.

Krohn.“

„Andr. Holmsen er 39 Aar gl., ikke Militær, arbeidsfør, men fortiden uden fast Erhverv.

Jeg vil ikke undlade at tilføie, at det er mig berettet, at han agter at emigrere. Bilagene følge.

Kristiansborgs Byfogedkontor, 21de Marts 1865.

D. Broch.

Til
Hr. Amtmanden i Oplandenes Amt.“

„Tilbagesendes Hr. Byfogden i Kristiansborg med Anmodning om at tilkjendegive Fru Holmsen, at Amtet efter Indholdet af det hoslagte Forlig ikke finder, at der er Adgang til at tilpligte hendes fraskilte Mand noget Bidrag til deres Barns Underholdning.

Oplandenes Amtskontor, 23. Marts 1865.

Krohn.“

„Sendes med 2 Bilage Fru Holmsen til Underretning.

Kristiansborgs Byfogedkontor, 30te Marts 1865.

D. Broch.“

— Nei, det blev det samme.

De tog Dokumentet for sig endnu en Gang og studerede det endnu omhyggeligere. De fulgte dets Vei fra Byfogden til Amtmanden, fra Amtmanden til Stiftamtmanden, fra Stiftamtmanden til Kristiania Byfoged, fra Kristiania Byfoged til Bytjeneren, og saa tilbage igjen: fra Bytjeneren til Byfogden, saa til Stiftamtmanden, saa til Amtmanden, saa til Byfogden her, saa til Amtmanden igjen, saa tilbage til Byfogden, hvor det havde ligget i otte Dage, — og saa endelig hid. Men det nyttede ikke. Det eneste, som vedkom Sagen, var disse Par Linjer til sidst om, at der „ikke var Adgang til at tilpligte". „Ikke Adgang til at tilpligte ... det er vel det samme som, at de ikke kan tvinge ham?" oversatte Fru Holmsen. „Ja," svarede Fru Mühlberg modstræbende, „det maa vel være det. Nei, men det havde jeg ikke troet!" — „Aa, jeg vidste nok, at det vilde gaa saadan," sagde Fru Holmsen; hun var bleven hed om Øinene. „Jeg kan næsten ikke tro det endnu," udbrød Fru Mühlberg; „Amtmand Krohn, den pene Mand —!" — „Aa, de hænger sammen. Byfogden har snakket for Amtmanden, og Amtmanden har holdt sig til Byfogden ... det er nok ikke for ingen Ting, at de har taget sig saa god Tid." — „Og han, som har Smaabørn selv ogsaa!" — „Pyt, hans Smaabørn er vel forsørgede, og saa kan det jo blive det samme med andres." —

„Nei sandelig, om jeg havde troet det om Amtmand Krohn alligevel. Undres rigtig paa, hvad han nu tænker, De skal tage Dem til?“ — „Gaa til Fattigkassen vel! Hvad kommer det ham ved?“

Fru Holmsen satte sig med et Ryk til sit Sybord; „her blev nok ikke Tider til at ligge paa Ladsiden!“ Hun var dirrende nervøs; det blege Ansigt blev stramt og magert. Og fra Næsevingen nedover til den ene Mundvig tegnede der sig en liden fin, skarp Streg, som ikke længer var til at tage feil af; Fru Mühlberg betragtede den med et vemodigt Blik; der havde den vakre Fru Holmsen sin første Rynke. —

Fru Holmsen syede energisk og tæt, og hendes Tale lød anstrengt og irriteret. Han —, han —, som hun ikke vilde nævne, — han havde naturligvis —; han var jo Jurist; dette „Forlig“, som han havde faaet hende til at gaa ind paa, det havde han naturligvis skrevet slig, at han kunde komme fra det igjen. Det var jo en Selvfølge. Det vilde ikke have været ham ellers.

God Hjælp fik han af disse andre Jurister ogsaa, naturligvis. Han havde nok vidst at holde sig til Vens med de store. Selv Amtmanden havde ikke holdt sig for god til at drikke Champagne hos Skovkongen paa Fredheim i den Tid. Nu hjalp de ham til Gjengjæld. Den ene Villighed var den anden værd.

De to Fruer var om en Stund midt oppe i de

gamle Fredheimshistorier. Hvor det dog gik op og ned i denne Verden! Hvem skulde have tænkt, at hun, „Fredheimsdronningen“, hun, som for nogle Aar siden næsten fandt det for trangt ude paa Herregaarden, — at hun en Dag skulde bo som hun boede nu, i et fugtigt, elendigt Hul til Skyggesiden, med alt sit Habengut nedlaast i en gammel Kiste, berøvet alt, lige til sine Børn; -- ja, for nu blev hun vel nødt til at overlade ogsaa Fanny til den ... Taske der inde i Kristiania!

Hun maatte vel være et daarligere Menneske end andre, siden det skulde gaa hende saa forkjert. „Nei men kjære Fru Holmsen —!“ Og endda vidste hun ikke af andet, end at hun havde været som Folk flest omtrentlig. Overfor sin Mand turde hun ialfald sige, at hun havde god Samvittighed. Der var nok de Mænd, som maatte taale mere af sine Koner, end han havde taalt af hende. Og vist var det ialfald, at det fra først af ikke var hende, der havde tigget sig ind paa ham.

„Nei, han plagede Dem vist haardt i de Tider, Fru Holmsen.“ — „Ja, det skal være vist. Der var ikke Maade paa det; han brugte alle de Midler, som stod i hans Magt ...“ — „Jeg glemmer aldrig, hvad De engang fortalte —: den Aften efter Ballet, véd De.“ — „Naa, da han sprang ind i Vognen til mig og fulgte mig hjem? — Ja, det var da, det hændte.

Voldsomt Kur havde han gjort hele Aftenen, og ør og fortumlet var jeg; og naturligvis, saadan en ung og uerfaren Pige, som jeg dengang var, saa gjorde det vel altid et Slags Indtryk paa mig at se det store, lange Mandfolk saa rent medtaget; naa, saa endte det med et Slags halvt Løfte og —; jeg skal sige Dem, han opførte sig saa voldsomt, at jeg næsten blev ræd!“ — „Det kan jeg godt forstaa.“ — „Og siden optraadte han som min Forlovede, modtog Gratulationer og sendte Kort omkring; alle priste min Lykke og misundte mig, og Præstens, som jeg var i Huset hos, var ordentlig kry, fordi de havde faaet mig saa godt anbragt. Som rimeligt kunde være forresten! — for hvem skulde have tænkt andet, end at det maatte gaa godt?“ — „Saa rig, som han var, ja?“ — „Ja? Og unge, raske Folk var vi begge to, og desuden —, han var ordentlig forlibt, og jeg ... jeg havde jo egentlig ikke noget imod ham i den Tid; det skulde da netop være hans Øine ...“ — „Naa, men det var da ikke noget at bryde sig om.“ — „Nei. Fornøiet var jeg ved at faa Fod under eget Bord ogsaa; for hvor godt jeg end havde det hos Præstens, saa véd De, hvordan det er: halvt Barn i Huset og halvt Tjenestepige —; det er ligesom saa usikkert.“ — „Aa Gud, ja!“ — „Men saadan er det. Ofte, naar det ser bedst ud ...“ — „Ja, det gaar sjelden godt, naar det be-

gynder med for megen Forlibelse.“ — „Nei, det har jeg ogsaa altid hørt. Men hvad skulde jeg gjøre? Naar han med Vold og Magt vilde, og naar alle støttede til“ ... „Der var ikke andet at gjøre, end hvad De gjorde, Fru Holmsen!“

„Og saa gik det da siden som det kunde, men ikke som det burde. Naturligvis, i Førstningen var alt godt og vel, — altfor vel næsten; han overlæssede mig med Foræringer, holdt Hest og Vogn til mig og stadsede mig op, saa det næsten ikke gik an at være saa fin her oppe paa Bondelandet.“ — „Husker det nok, husker det nok!“ —

— Ak ja, det kunde være trist mangen Gang at sidde her saadan halvnøgen og tænke paa al den Herlighed og vide, at det nu altsammen var spredt for alle Vinde, kastet ud i Grams til hvem som helst, solgt under Auktionshammeren for Gud og ingenting, næsten givet bort. Maatte Fru Holmsen ikke endogsaa se ganske almindelige Bondekoner gaa og fiffe med hendes Shawler og Smykker fra fordums Tid, — almindelige, simple Kjærringer, som ikke havde Anelse om, hvad sligt var værdt, ja ikke vidste, hvordan det skulde bruges engang! — „Uf, det maa være ærgerligt,“ syntes Fru Mühlberg.

— Altsammen for hans Vrangheds og Urimelighеds Skyld; det var næsten det værste! De kunde jo saa udmærket godt have siddet med det altsammen

den Dag i Dag, hvis han bare havde villet. Men nu havde han sat sig i Hovedet, at det skulde gaa galt. Naar han ikke fik det i alle Henseender som han vilde, saa blev han ustyrlig, og da bar han sig ad som en gal Mand. Det var ham altsammen lige godt, bare han kunde faa bragt hende i Elendighed.

„Ja, Stakkel, ruineret sig, det fik han da tilgavns!“ — „Aa ja, naar man lægger an paa det, saa —. Der har ingen Mennesker nogensinde hørt Tale om saadant Hundeleven med Drik og Svir og Kortspil og alle Døre aabne baade Dag og Nat, som det, der nu begyndte paa Fredheim. Al den anden Vederstyggelighed gaar det jo ikke an at snakke om. Er det sandt, hvad Folk fortæller, saa var der i en Mils Omkreds ikke en Pige, som fik gaa i Fred for ham, og i Kristiania havde han dem gaaende i Flokker.“ — „Er bare Halvparten sandt —; stygt var det nu ialfald!“

„Og endda var jeg taalmodig i det længste og fandt mig i mer end nogen tror; ja, Gud véd, at hvis der bare havde været nogen Rimelighed, saa skulde jeg —; jeg er da vel ikke værre at komme ud af det med end andre Mennesker!“ — „Jeg tror ikke, mange vilde have taalt, hvad De har taalt, Fru Holmsen.“ — „Der var mange, som havde imod mig, fordi jeg vilde skilles. Og det er jo saa; — det var ikke som det skulde være. Men jeg undres

paa, hvad jeg skulde have gjort? Jeg kunde da ikke gaa her og vente, til han havde taget Livet af mig. Og saadan som han var i den Tid, rent halvgal af Drik og Hidsighed, saa kunde ingen vide, om det ikke vilde blive Alvor af det en vakker Dag, især efterat jeg havde jaget bort Thea."

„Det var jo nærved at blive Alvor af ogsaa engang?" — „Den Nat, da han brød ind Døren til Sovekammeret, ja? Ja, den Nat glemmer jeg aldrig. Jeg var netop sovnet; saa blev jeg skræmt op igjen af et forfærdeligt Brag, og ind kommer han stormende som en Vanvittig, blaa i Ansigtet, blodsprængt i Øinene, — De véd, disse stygge, lyse Øine. Jeg blev som lam af Rædsel og fik akkurat saavidt Mælet op til et Skrig; saa slog han sine Klør i Hovedet paa mig, saa der gik Hul paa Natkappen. Nu kunde jeg gjøre som jeg vilde! brølte han. Enten skulde jeg tage Thea hjem i Huset igjen og bede hende om Forladelse for det, jeg havde sagt, eller ogsaa skulde jeg ikke se Solen i Morgen! Jeg følte alt hans brændende, svede Haand famle ind over min Hals. Ikke et Ord kunde jeg faa frem; det var som om Struben snørede sig sammen; jeg havde allerede givet mig Gud i Vold; men saa Gudskelov, saa kom Gaardsgutten."

„Ja, det er skrækkeligt, alt hvad De har maattet gaa igjennem, Fru Holmsen."

Det bævede om den unge Kones Læber; Graaden vilde frem. Men hun betvang den.

„Desuden havde jeg Børnene at tænke paa," fortsatte hun; „hvis han paa den ene eller den anden Maade fik Livet af mig, hvordan skulde det saa gaa med dem, de Stakler? — Jeg vidste ligesaa godt som de andre, hvor galt det var at skille sig fra sin Mand; men det blev umuligt; jeg turde ikke andet.

„Alle raadede mig fra det; ingen vilde hjælpe mig. Byfogden blev min Uven for Livstid, da jeg tvang ham med op til Thea for at undersøge . . . Og Præsten Brandt! Ja, nu skal De virkelig faa se det Brev, han sendte mig; der var nok ikke stor Hjælp at faa hos ham heller."

Fru Holmsen kastede Arbeidet fra sig og gik hen til den gamle blaamalte Kiste, hvor hun gjemte alle sit skibbrudne Livs Lapper og Levninger. Brevet fandt hun i Lædikken, mellem Papirer, Kludebundter og gammel Hattepynt, saa kom hun frem med det og bad Fru Mühlberg læse.

Fru Mühlberg læste:

„I Anledning af Deres Skrivelse af 24de ds. vil jeg ikke undlade at bemærke, at det ikke nytter at anmelde Nogen for Concubinat, naar det ikke kan bevises, at de Skyldige dele Bord og Seng med hinanden, hvilket vist ikke er Tilfældet med Holmsen og

Nogen af dem, De antager, han lever sammen med. Hvad forresten Maren Rasmusdatter angaar —"

„Det var en af dem, det ogsaa," indskjød Fru Holmsen.

„— da har Hans Enersen Østhoug selv opgivet sig som Fader for hendes Barn —"

„Det havde han faaet 100 Daler for, ja."

„— og han har begjært Lysning for at giftes med Pigen. — Da Ho — — rsforseelse ikke er Gjenstand for offentlig Paatale, bliver det Deres egen Sag derom at træffe Deres Forholdsregler.

Volds Præstegaard — Brandt."

Fru Mühlberg saa op; „stakkels Dem, Fru Holmsen!" sukkede hun af Hjertet.

Fru Holmsen kunde ikke mer; hun brast i Graad. „Ja, der er ingen som véd, hvor ondt det har været for mig!" hulkede hun med Lommetørklædet for Ansigtet.

„Men," tilføiede hun, da hun nogenledes havde gjenvundet sin Fatning, „det, som er hendt i Dag ... at jeg ikke engang skal faa beholde Fanny ... det synes jeg næsten ... blir det værste."

Fru Mühlberg sad og taug; hun var paa Vei til at græde, hun ogsaa.

„Aldrig i Verden havde jeg gjort, hvad jeg gjorde," fortsatte Fru Holmsen, „hvis jeg ikke havde troet, at jeg skulde faa beholde Børnene! — Nu har

jeg maattet sende de to fra mig, fordi jeg ikke fik Hjælp; skal nu ogsaa Fanny komme paa Vidden, hun, som er saa vanskelig, og jeg blive siddende igjen her rent alene ...“

Hun begyndte at græde igjen, og det saa voldsomt, at ogsaa Fanny blev opmærksom.

„Jeg sagde det til ham de hundrede Gange,“ fortsatte hun hulkende, — „med mig faar det gaa som det kan ... men husk ... betænk Børnene!“ — Fru Holmsen lagde sig fremover Bordet og gav sig hen i sin Graad; hele den spinkle Skikkelse rystede.

Fru Mühlberg tørrede sine Øine og sagde med en saa naturlig Stemme som muligt —: „ja, det er haardt, naar de smaa ikke kan være hjemme; ... der er nok ingen, som kan erstatte Far og Mor ... især Mor da.“

Fanny havde reist sig op; hun stod og betragtede sin Moder med Forundring.

„Mama 'tyg,“ sagde hun pludselig. „Mama 'tyg; itte 'k'ige! Mama 'nil, Mama tie pent, itte 'k'ige!“

Nu brast Fru Mühlberg ogsaa i Graad. Fru Holmsen rev i et pludseligt Ømhedsanfald Fanny op til sig og kyssede hende lidenskabeligt.

Da Fru Mühlberg var kommen i Orden igjen, fandt hun frem sin Portemonnæ og gav den lille en

Sølvmynt. Saa huskede hun, at hun skulde hjem og lave Middag.

Den godmodige Dame var bleven saa rørt og bevæget, at hun virkelig havde ondt ved at faa sagt noget. Stakkels Fru Holmsen, stakkels Fanny, hvordan skulde dette egentlig gaa? —

Sandelig, vilde hun ikke sende Jomfru Thorsen hidover med lidt Mad til dem ialfald, og det strax! Gud véd, hvordan det kunde staa til i Fru Holmsens Kjøkken nu om Dagen, saa daarlig og klein som hun havde været i senere Tid.

„Ja, Adjø da, Fru Holmsen!“ strammede hun sig op, „nu maa De ikke miste Modet, véd De! Der maa jo blive en Udvei tilsidst . . . De faar huske paa, at der altid er én, som . . . ikke glemmer os . . . Og husk Aftalen! De maa komme og hjælpe mig med Vaartøiet, ellers blir jeg staaende rent fast . . . Adjø da, søde Fru Holmsen! Adjø, Fanny — adjø, lille Krøltoppen! Det gaar nok, skal De se. Adjø, adjø da!“

Fru Holmsen sad og kjælede for Fanny og kom efterhaanden i Ro. Gudskelov, Venner havde hun dog; tilsidst maatte der vel blive en Udvei. Hvad mon det var for en Mynt, Fanny fik nu nys? — En Tolvskilling! — Naa, saa skulde vi da ikke behøve at leve paa Poteter og Salt i Dag ialfald: Og i Eftermiddag kom Gamle-Kari; saa kunde man faa Besked

om forskjelligt ... Det blev jo i alle Fald ikke hun, som kom paa Fattigkassen! Det blev ham, — han, som ikke kunde forsørge sine Børn. Og før Fanny skulde komme der ind til denne Jomfru Henriksen, før —. Det kunde saamæn være tilpas for ham, om han endte med at faa Fattigunderstøttelse. Det kunde akkurat blive en passende Ende paa alt hans Skryt. Og Gamle-Kari, hun vidste nok Veien. —

— Kunde man saa komme til Kristiania og lære Kjolesøm ... Broder Nils fik virkelig hjælpe hende med det; hun fik gjøre Alvor af det og høre efter. Siden kunde man komme i Vei og drive en ordentlig Forretning. „Fru Holmsens Sy-Etablissement“ — det blev altid noget andet end at sidde her og vende gamle Kjoler.

II.

Gamle-Kari havde vidst Veien. Og Fattigkommissionen, som for en større Del bestod af Trælasthandler Holmsens gamle Venner og Svirebrødre, havde mod to Stemmer, Præsten Pukstad og Skræddermester Evensen, bevilget Fredheimsdronningen et „Bidrag til Fannys Opdragelse“, stort tre Spd. om Maaneden.

Saa kunde Fru Holmsen ialfald komme til at bo. Et lyst, stort Værelse med Kjøkken fik hun til to Daler Maaneden i en Gaard ved Bordtomterne; her var Udsigt til Gaden og Sol, og ved Fru Mühlbergs Hjælp fik hun indrettet sig noksaà hyggeligt. Og nu kunde hun ialfald ikke blive husvild mere; det var virkelig deiligt at have noget vist, selv om det ikke var saa meget. —

— Det blev en god Tid for Fru Holmsen nu. Alskens gamle Bekjendte huskede paa hende baade med Visitter og andet godt; og selv Folk, som i Holmsens Tid bavde holdt sig lidt fjernt, begyndte

at gjøre Tilnærmelser. Mærkelig nok vidste man intet om det senest passerede; Fannys tre Daler blev der aldrig hentydet til. Der var nok et Slags Dannelse og Takt alligevel i disse Smaabyfolk, kunde hun skjønne.

Fra Broder Nils fik hun om nogen Tid Svar paa sit Brev angaaende Kristianiaturen; Svaret var imødekommende.

Nils fandt hendes Plan fornuftig og vilde hjælpe hende saa langt han kunde, baade med Penge til Syskolen og med Logi. Desværre saa hans Kone sig ikke istand til at modtage Fanny. Selv om der havde kunnet skaffes Rum, saa var ikke hendes Helbred saadan; hun led af Nervøsitet og maatte have Ro. Og sandsynligvis havde Fanny det ikke nu med at være stille. Imidlertid maatte man vel kunne faa den lille anbragt andensteds for den korte Tid, mente Nils, og hvis det gik an, saa kunde Fru Holmsen komme naar hun selv vilde.

— Naturligvis skulde der være noget i Veien! — I Virkeligheden var dette Svar det samme som Nei. Hvor i al Verden skulde man faa Fanny anbragt, plagsom og besværlig som hun nu var? — Hos Fru Mühlberg? — Ja, det skulde være det eneste. Men nu om Sommeren og udover Høsten havde jo Fru Mühlberg mer end nok med sit Hotel.

Aa nei, det skulde vel blive umuligt. Hun havde

havt det for godt en Tid, og derfor skulde hun nu pines. Hun fik forsøge paa at slaa sig til Ro til næste Aar. Da blev Fanny større, og da maatte det kunne ordne sig. Saa gik jo det Aar ogsaa til Spilde. Men naar det skulde saa være, saa fik man finde sig i det.

Med frygtelig Ulyst tog hun fat paa Sommerarbeidet. Der var den Trøst, at hun kunde sidde ude i Familjerne tildels; da gik jo Tiden noget lettere.

Fanny fulgte med fra Hus til Hus, naar hun ellers vilde. Men det var ikke alle Huse, hun syntes om; der blev vel ikke allesteds dægget nok for hende. Undertiden blev hun da sendt til Sagfører Lehmann eller andre Bekjendte med den Besked, at hun „skulde faa være der i Dag“, og saa rimelige var Folk, at de altid tog imod hende.

Det kom vel tildels af, at Ungen var saa morsom. Sagfører Lehmann fandt hende uimodstaaelig. Naar han kunde faa hende til at synge eller „præke“, fik den gamle Skøier sig „sin bedste Latter“. Ikke mindre fornøielig var hun, naar hun slog sig vigtig og kom med Undskyldninger.

„Hvadfornoget? Skal du være her i Dag? Hvad skal du gjøre her?“ — „Je' 'ka' lege med Ebba.“ — „Jasaa, ikke noget andet?“ — „Nei.“ — „Ikke det mindste Gran andet?“ — „Jo.“ — „Naada?“ — „Je' 'ka' 'spise Kage.“ — „Ha-ha-ha, Kager til Krøl-

toppen! — Hvad mere skal du gjøre da?“ — „Nei.“ — „Skal du gjøre Nei?“ — „Nei.“ — „Skal du ikke synge Gubben Noah engang?“ — „Nei.“ — „Hvorfor det da?“ — „Nei.“ — „Ja hvorfor det da?“ — „Je' e'-ke ved 'temme.“ Ha-ha-ha-ha, hvor Pokker kunde nu Ungen have det ifra? „Thora? Husk paa, at hun skal ha en Mysost med, naar hun gaar hjem i Kveld; ha-ha-ha, Pokker til flink Unge!“ —

Et af Fannys bedste Huse var Grosserer Johannesens. Der var her to Tanter, som ordentlig reves om hende; hun blev forgivet med Delikatesser og Sukkertøi, og til Legekammerat havde hun Frits, 'sin lille Kjæreste. Det var komisk, saa godt som de to kom overens. Tænk, om Spøgen kunde blive Alvor; tænk, om der virkelig kunde blive et Par af de to!

Det kunde blive noget, det, tænkte Fru Holmsen. At Frits blev rig, var sikkert nok. Vistnok pimpede Gamlingen en Del; men Forretningen var saa grundmuret, at selv Brændevin ikke kunde undergrave den, — saa meget mindre, som Fruen maaske havde ligesaa god Rede paa Affærerne som Manden.

De var omtrent jevnaldrende, de smaa, runde og tykke som Rullepølser, han matrosklædt og hjulbenet, hun graa og lys. De holdt sig helst nede i Johannesens store Have, hvor Kirsebærtræerne stod med Fonner af hvide Blomster, og hvor nu ogsaa

Æbletræerne begyndte at florere i blegrødt og hvidt. Men i Blomsterbedene lyste Aurikler og andre Vaarblomster, og i Dammen seilede Andemor pratende omkring med alle de trillende runde gule Unger. I Nærheden, oppe paa en Pæl, var der et Hus, hvor der boede Duer, snehvide, staalblaa, glansviolette, ubegribelig vakre; det var bare saa dumt af dem, at de ikke vilde komme hen til hende, saa hun kun faa klappe dem paa Ryggen. Morsomst af alt var Legepladsen, hvor Husken og Ringene var; der havde ogsaa Frits Stald for sin Gyngehest. Og saa havde han Bygningstømmer; det kunde man bygge Slotte og Fæstninger af. Fanny for sin Part syntes ellers bedst om at bygge Kirker.

Blev de kjede af Haven, vandrede de ud i Byen Haand i Haand og var Kjærester. Foran Butikvinduerne stansede de; Fanny valgte ud det, hun havde Lyst paa, og Frits lovede at kjøbe det til hende, naar han blev voxen. Af og til nærmede han sig hende, løftede hendes lille blaa Slør og gav hende et Kys; det syntes Folk var morsomt. Alle forbigaaende stansede og lo; Tjenestepiger og Diskemænd stod paa Trapperne og lo; unge Frøkener nikkede til de smaa bag sine Gardiner. Der blev gjort en Vise om de to Kjærester, som blev til en Folkesang i den lille By —:

„Aa Frits Johannesen, det Bustehu'e, —
hun Fanny Holmsen skal bli hans Frue.
Og er det laga, saa er det likt; —
i Byens Kjerke dom skal bli vigt'.

Og Præsten Pukstad skal vi' dom sammen,
og Klokker Eilertsen skal sige Amen.
Saa gi'r Fru Holmsen e' Steik saa fin,
men J. Johannesen gi'r Brændevin!"

Især syntes Folk, at den sidste Strofe var godt udspekuleret. —

Det var ved de Tider nu, at Fannys Opdragelse skulde begynde, og det gav Fru Holmsen meget at tænke paa. Vrang og obstanasig var Ungen, med alskens Indfald og mangfoldigt Vrøvl; det vilde ikke blive nogen let Sag at bøie hende.

Fru Holmsen begyndte med at lære hende Fadervor. Hver Kveld, naar Fanny var i Seng, maatte hun efter Mamas Diktat sige frem disse Sætninger, som var saa slemme at huske: Fader vor —, helliget vorde —; hun blev sint og sagde Nei, men fik da vide, at Gud ikke syntes om uskikkelige Smaapiger. Da nu Gud var en mægtig Mand, som kunde gjøre med os hvad han vilde, ja slaa os ihjel, og stænge os ind i en Bagerovn, saa maatte Fanny

---

Og er det laga, saa er det likt: skal det saa være, saa passer det godt; det som skal sammen, kommer sammen.

vogte sig for at paadrage sig den Herres Vrede. Men hvis hun var snil og flink til at bede Fadervor, saa vilde Gud ogsaa være snil mod hende; for snille Børn syntes han om. Hvis Fanny ikke var altfor urimelig, pleiede disse Forestillinger at virke; især syntes det at gjøre Indtryk paa hende, naar Mama fortalte om den glohede Bagerovn.

Det begyndte at blive vanskeligt at holde hende borte fra Gaden og Tomterne. Hun vilde ud og lege. Men Fru Holmsen vilde ikke vide af det, hendes Datter skulde ikke voxe op sammen med alle de Fattigunger. Der blev i den Anledning meget daarligt Humør og megen Uskikkelighed. Det lod sig heller ikke gjøre at gjennemføre Forbudet strengt. For at faa en Stunds Fred lod hun af og til Loven sove. Det kunde ikke gjøre saa meget for en enkelt Gang, ialfald ikke nu. Hun var jo saa liden. —

Der skulde blive lidt Moro paa Kristiansborg den Sommer alligevel; en Dverg, Admiral Picklonomini, kom paa Gjennemreise til Byen for at give Forestillinger. Der var ikke Tale om andet, end at Fanny maatte se ham, og naturligvis kom denne kjedsommelige Bogbinder Lundstrøm strax stikkende med Billetter til dem —: *„ack, om ni vilde göra mig så lyckĭig, Fru Holmsen!“* — Ja-ja, naar han var slig en Nar —; Raad til at sige Nei havde hun

ikke, for Fannys Skyld, og forresten vidste Fyren, at hun ikke havde isinde at blive Bogbindermadame.

Admiral Picklonomini holdt Foredrag i Fru Mühlbergs store Sal om Napoleon og Nelson. Han præsenterede sig oppe paa et stort Bord i en nydelig Uniform og gjorde megen Lykke. Specielt blev Fanny forelsket i ham; Mama maatte næste Dag tage hende med til Fru Mühlberg for at hun kunde gjøre hans Bekjendtskab. Og nu blev Admiralen paa sin Side saa indtaget i Fanny, at hun maatte blive der om Dagen og lege med ham. De forstod ikke hinandens Sprog, men talte sammen alligevel og lo sammen, og Fanny maatte komme igjen ogsaa den følgende Dag. Det endte med, at Admiralen ved næste Forestilling vilde have sin *kleine petite amie* med sig paa „Tribunen". Fru Admiralinden gav efter nogen Betænkning Tilladelse hertil, og da Admiralen lovede Fanny „en Mark'e", lod ogsaa Fru Holmsen det skure.

Han talte denne Gang over Emnet „Den største Mand". Oppe paa det store Bord var der anbragt et lidet Bord, hvor Admiralen havde sine Bøger; ved Siden af dette stod der en Barnestol, som ogsaa egentlig var Admiralens; her sad Fanny nu og præsiderede. Publikum kom i et saadant Humør, at Fru Admiralinden fandt Grund til at lade Forestillingen gjentage, med samme Arrangement. Denne Gang blev Huset fyldt til Trængsel. Da nu Fanny i Følelsen af sin

Vigtighed begyndte at optræde paa egen Haand, pantomimisk underholdende sig med Publikum, steg Munterheden til en saadan Høide, at Admiralen, selv overvældet af Latter, maatte afbryde sit Foredrag om den største Mand.

Siden blev Admiral Picklonomini en fast Figur paa Fannys Repertoire. Hun efterlignede ham med Suffisance. „*En 'tor man — en liten man!*“ deklamerede hun, „*en liten man — en 'tor man! Men en 'tor man — mycke liten man, og mycke liten man — mycke 'tor man*!“ Gamle-Kari lo, saa Taarerne randt. „Haa-haa-haa-haa! det klæ'r, det klæ'r, sa Grisen, fik Snørliv!“ —

— Den døde Sæson var begyndt, og den var begyndt som sædvanlig. Dèt, der tjentes i Arbeidstiderne var ikke mere end at det gik med omtrent efterhvert; desuden maatte der af og til anskaffes et Klædningsstykke, et Par Sko, lidt ny Pynt til den gamle Staskjole; Fanny skulde have sit; kom saa de arbeidsløse Tider, eller sæt at man blev syg engang, saa var Madnøden der med det samme. Og saa var det den gamle Historie. Leve paa Poteter og Melmad og til Afvexling en Sild; slide paa Kreditten, men forsigtigt, saa den kunde holde, og iøvrigt stole paa de Smuler, som kunde falde fra gamle Veninders Bord, — aa jo, hun kunde den Vise nu, Fru Holmsen.

Og enda var ikke Madnøden det værste. Det værste var Kjedsomheden. Det kunde falde trist at sidde ude hos Fremmede mangen Gang; man var ligesom bestandig saa uvedkommende; men sidde hjemme hos sig selv og stirre paa tomme Vægge med et Strikketøi i Haanden, — da blev det rent umuligt at faa Tiden til at gaa.

Det saa ikke ud til, at der i Aar var nogen, som vilde tage hende ud paa Landet. Rimeligvis var det Fanny, man vred sig for; Fanny var i Veien allesteder. Saa fik en sidde her og glane. Havde det nu endda været her som i Kristiania, at der var noget paa Gaden at se! Men ikke det engang var her. Det kunde være en Bonde, som kom skrangelende af og til med Skidtmærren sin; men nøisom maatte den være, som vilde vende Hovedet efter saadan-noget. Der var ingen anden Tidsfordriv end Ungen, som masede og klynkede og vilde paa Gaden; — holdt hun Fred en Stund, kunde man være vis paa, at hun havde fundet paa noget galt. Fru Holmsen saa de lange Sommermaaneder imøde med Fortvivlelse. Dagene sneg sig hen som Regnorme paa en Landevei; man kunde ikke se, at de kom af Pletten.

Det lille Gulduhr, som man havde skaffet hende igjen efter Fallitten, fordi det var et Arvestykke, laa i sit Etui paa Bordet og tikkede og tikkede; det

kunde aldrig nytte at se paa det. Hun tvang sig i lange Stunder til at tænke paa andre Ting, paa Kristianiareisen, paa Fremtiden, paa Middagen, paa Gamle-Kari; det blev saa længe, at man kunde faa graa Haar i Hovedet af det: — nu maatte der vel være gaaet en Times Tid eller saa. Hun saa paa Uhret. Mange Tak. Der var gaaet sexten Minutter.

Fru Holmsen lagde sit Strikketøi hen, reiste sig, strakte sig, gabede; lagde sig i det aabne Vindu og saa ud; maaske Naboens Tjenestepige kunde komme drivende. Saa blev der en Passiar; — skulde de spise snart? hvad skulde de have? havde Hansemand faaet sin fjerde Tand? havde de hørt noget fra Jens i Amerika? — Eller hun gik ud og ind, fra Stuen i Kjøkkenet, fra Kjøkkenet i Stuen, flyttede paa et og andet, vandede sine Blomster; sæt at man imidlertid kunde faa en Idé. — Eller sæt, at Gamle-Kari kom og havde Tid, saa man kunde tage sig en Tur til Fossen! — Og det lille Uhr laa der henne i sit Etui og pegede og pegede paa de samme Tal, saa hun fik Lyst til at kaste det i Gulvet og trampe paa det.

Hun maatte sommetider give sig over og bare stortude. Naar det ikke var til at udholde, og man alligevel skulde holde det ud! Aa Gud, aa Gud, at hendes unge Liv skulde gaa saa elendig til Spilde!

Tiden gik frygtelig fort. Aar efter Aar, Aar efter Aar —; den var som et Dampskib, der gik fra

hende; nu svingede det om Næsset; her sad hun igjen, dum, hjælpeløs, raadløs. Var hun kanske ikke allerede 27 Aar! Hvor langt havde man saa igjen til de 30? — Ikke nogen Ting. Ikke nogen Ting. Det var som at reise sig op og sætte sig ned igjen.

Nu havde hun været Enke i tre Aar. Tre af de bedste Aar bortvaasede i bare Vrøvl; ikke en Dag fik hun se igjen af dem: aldrig i Evighed. Og her sad hun. Tiden randt og Tiden tærede, paa hendes Hud og hendes Humør; en, to, tre, saa var hun en gammel Kjærring, som intet Menneske gad se paa; saa kunde hun have det saa godt.

Aa han —, han —; Skurken! Forbryderen! — Var hun endda paa skikkelig Maade Enke; men hvem havde Mod til at indlade sig med en fraskilt? — En fraskilt Kone med tre Børn? — Ja Bogbinderen, ja. Men nogen, som der kunde være Tale om for hende?

Og hun, som havde saadan Lyst til at leve og være med. Var det ikke det, som havde været Ulykken den Gang, hun giftede sig ogsaa? Hun havde ikke kunnet vente længer, syntes hun ... Og nu skulde det være forbi, midt i de frodigste Aar, uden Haab, uden Hjælp, uden Mulighed.

Aa Gud trøste hende saa sandt, Tiden gik vist fort nok. Baade for fort, og for sent, — en underlig Trolddom! Saa sent, at man kunde dø af det,

og saa med et sporløst forsvunden. Dagen lang som en Postille, Aaret kort som et Gisp . . .

Sidde her og surne bort i sine bedste Aar, leve paa halv Naade og halv Sultihjel og forberede sig paa Alderdommen, — det var de Udsigter, hun havde at hygge sig ved nu. Hvad var det, hun hastede efter? Blev hun ikke gammel hurtig nok? Hvorfor var det hende saa magtpaaliggende at blive af med Tiden?

Hun kjedede og ærgrede sig, saa hun fik Hovedpine. Det var ikke denne almindelige Hovedpine, som hun kunde vaske væk med Edikke og Vand; det var en Hovedpine, som gjorde hende halvgal, en Smerte, som vilde sprænge Hjerneskallen, som fyldte hendes hele Legeme med Uro og Angst; naar den kom, maatte hun bare gaa tilsengs og lade Verden seile. Heller ikke ellers var hun rask; Gud véd —; det var vel det kolde Gulv fra i Vinter. Aa, den Skurk, den Skurk, det Afskum . . .

— Nei, der maatte alligevel blive en Udvei med den Kristianiatur. Bare for at faa en Afvexling maatte hun afsted. Kunde ikke Jomfru Henriksen tage Fanny? Bare for de Par Maaneder? Hun, som havde de to andre før? — Fy. Aa nei, saa daarligt skulde det vel ikke blive med hende, at hun skulde bede om noget af sin Mands Elskerinde. Det var ved Gud galt nok, at Tøsen havde Lea og Tom.

Men det var da noget, som nærmest kom paa hans Kappe.

Imidlertid kom Tanken igjen. Fanny kunde ikke tage nogen Skade af det, og hvad Ydmygelsen angaar, saa var den der jo alligevel ... Kom man til Kristiania, saa kunde man siden ordne sig, saa man fik alle Børnene hjem; kom man der ikke, var det rimeligt, at Lea og Tom blev værende hvor de var, til de maaske var helt ødelagte. Broder Nils behøvede ikke at vide om det engang. Man kunde indbilde ham et eller andet; han omgikkes jo hverken Holmsen eller Jomfru Henriksen.

Hun gjentog disse Argumenter for sig selv saa længe, til hun en Dag overvandt sig og skrev til Jomfru Henriksen.

Brevet blev ikke sendt; i sidste Øieblik betænkte hun sig. Det var hende ikke muligt at nedlade sig i den Grad; hun fik heller prøve at vente. —

— Men Kjedsomheden kom igjen, og en Dag sendte Fru Holmsen alligevel Brevet.

Herre Gud, hvad skulde en Stakkel gjøre. Naar man ikke havde Raad til at gaa ret, saa var man nødt til at gaa kroget; man fik heller se til at rette sig op igjen senere hen.

Hun turde ikke vente til næste Aar. Nu havde hun Tilbudet, og nu fik hun tage det. Næste Aar

kunde der være tusinde Ting i Veien; Nils kunde have mindre Raad, Marie kunde være endnu uslere; nei, tage Leiligheden, mens den var der; en anden Gang var en Skjælm.

Det var jo til syvende og sidst for Børnenes Skyld, hun gjorde det.

III.

„Hvad heder du da?“

„Fanny Ma'g'ete Holmsen.“

„Nei jasaa. Hvor gammel er du?“

„Je' blir fem Aar den niende Januar.“

„Det var svært. Du er nok en flink liden Pige, du!“

„Ja.“

„He-he.“

„Naar je' blir 'tor, saa 'ka' je' bli flink.“

„Jasaa; hvad skal du da bli?“

„Je' 'ka' bli 'kue'pillerinde!“

Baade Fru Holmsen og Jomfru Henriksen maatte le; „det er Sagfører Lehmann der oppe, som har sat hende det i Hovedet,“ forklarede Fru Holmsen.

Det gik trevent med Samtalen. De smilte til hinanden og snakkede sødt; men istaa gik det hvert Øieblik, og saa udfyldte man Pauserne ved Hjælp af Fanny. Fru Holmsen ventede paa Lea og Tom.

Hvorfor kom de ikke? Var der noget i Veien med dem? Var de syge? udsultede, saa de ikke kunde gaa? Maaske de ikke havde Klæder saavidt, at de kunde vise sig?

Hun sad og skottede til Jomfru Henriksen fra Siden og grundede paa, hvad der kunde bo i hende. Kunde der være noget godt i saadan en Tøs? Hun saa ikke snil ud. Det var et tyndt, magert Kvindemenneske med stive Bevægelser; hendes Øine var smaa og kolde, Munden bleg; Stemmen fik let en hvas Klang; man kunde tage hende for et Arrigtrold. Men det kunde hun jo ikke heller være, siden han holdt ud med hende; da maatte hun være enten vakker eller snil, skulde man tro, og naar hun nu ikke var vakker — hvilket neppe nogen skulde beskylde hende for —, saa maatte hun have det igjen paa Gemyttet efter al Sandsynlighed. Skønt det var utroligt, hvad Mændene kunde holde ud med, bare de fik Lov til at være ugifte! — Eller maaske det blot var hendes Penge han gjorde Kur til? Han var istand til alt. Og Penge havde hun vist nok af. Alt her vidnede om Velstand, hendes Paaklædning med Øredobberne og den anden Guldstas, Møblementet i Birke- og Valnøddetræ med Ribses- og Plüsches-Betræk, fine Tepper og paa Væggene store prægtige Billeder i Oljetryk . . . aa jo! — Denne Modehandel maatte være en indbringende Forretning.

— Der var Børnene! nyvaskede og nette; i et Sæt var hun henne hos dem, bøiede sig ned til dem, tog dem ind til sig, kyssede dem, græd; aa Gud være lovet og takket! De saa ikke saa daarligt ud alligevel.

De saa snarere godt ud; lidt knapt klædte var de jo, men hele og rene, og hvad Hudfarven angik, — Herregud, alle Børn var blege i Kristiania. Hun havde bekymret sig mer end nødvendigt! Opdragelse fik de ganske bestemt ogsaa her; de havde hilst paa Mama noksaa pent, og stilfærdige og ordentlige var de, saa at Fanny i Forhold til dem tog sig ud som et lidet Vilddyr. Til syvende og sidst vilde hun nok netop have godt af et lidet Ophold her. Hjemme i Smaabyen havde hun faaet raade sig selv mer end tilbørligt; her hos Jomfruen turde der vanke en Smule Tugt, og det vilde vist slet ikke skade.

Fru Holmsen bragte Sagen paa Bane, og Jomfru Henriksen gav et naadigt Svar. Det fik være saadan som hun havde skrevet i sit Brev, sagde hun. Herr Holmsen havde været hende en saa nyttig Mand i hendes Forretning, med Regnskabsførsel og Ordning af Vanskeligheder, at hun vilde være saa rimelig som muligt mod ham igjen. „Ja, jeg véd nok, hvad Folk siger,“ lagde hun til; „men De véd, at hvis man vilde høre efter Folkesnak, saa blev man snart graa i Hovedet.“ Forresten havde hun altid været børnekjær, og naar det ovenikjøbet var Børn, som

var saa at sige hjemløse, — og naar Fruen ingen anden Udvei havde —; det var altid saa vanskeligt at sige Nei. Hun troede nok, hun forstod sig paa at behandle Børn; i saa Henseende skulde Fruen ingen Bekymring gjøre sig. Fanny skulde faa det som de to andre havde det; da vilde Holmsen ikke forlange mere. Hun havde talt med ham selv om Sagen; og for hans Skyld, som sagt, og siden Fruen var saadan stillet . . .

Fru Holmsen var bleven taus. Hun lod Fanny blive igjen og gik, med sammenbidt Mund og hede Øine. —

— Det stod godt til med Broder Nils, men mindre godt med hans Hustru Marie. Hun vandrede om i Huset drømmende og fremmed og tog ikke Del i nogetsomhelst. En halvfortumlet Theolog havde indbildt hende, at hun sammen med ham og nogle andre skulde rykkes levende til Himmelen om kort Tid; saa gik da Marie Pedersen og ventede paa denne Begivenhed og holdt sig rede til enhver Tid, at Brudgommen, naar han kom, ikke skulde finde hende sovende. En Pige styrede Huset, og det gik altsammen som det kunde bedst. Broder Nils havde havt Ret: her var intet Sted for Fanny.

Fru Holmsen for sin Del fik det godt nok, og saa havde hun det Held at faa Plads hos Søstrene

Mehlum i Prinsens Gade. Søstrene Mehlums Sy-Etablissement var et af de mest anseede i Byen.

Her lærte hun Kjolesøm og hørte Historier; — de Piger, hun sad sammen med, vidste mer end de egentlig kunde have godt af. For Tiden var de optagne af den store Fallit; Hovedspørgsmaalet var, om Grossererens fornemme Slægtninger kunde fri ham fra Tugthuset. Hans Damehistorier blev drøftede indgaaende og sagkyndigt, og det var tydeligt, at Grossereren ogsaa i dette Stykke havde været en slem en. Alligevel var der dem, der paastod, at han ingenlunde var den værste. En Mand som Thomas Thronby havde endnu flere Synder paa sin Samvittighed, ikke at tale om Henrik Lund. Men med Henrik Lund var der nu det, at han havde denne Kone —; hun var jo ikke stort bedre, hun. Ja, det var nu en af den rette Sort; hun havde flere Historier end baade Fru Grom og Madam Vrikkenbach. Det var ellers ikke godt at vide, hvem der var værst; de var ikke saa meget at tro, disse fine Fruer. Det saa vi den Gang, da den store Skandale kom for en Dag; tænk, de havde holdt sig med ganske simple Fyrer, som de betalte ... Og da de saa kom for Politiet — for det gik saa vidt, at Politiet maatte skride ind —; ja, vil De tænke Dem —: de forsøgte at forsvare sig! „Hvad skal vi gjøre?“ sagde de; „vore Mænd har sine Piger!“ — — —

Det var vist ikke værdt at tro alt, hvad man hørte her, tænkte Fru Holmsen. Men Byen maatte alligevel have forværret sig; hun havde nok hørt tale om utro Mænd i sin Ungdoms Tid, men aldrig om utro Koner. Ja, blandt rent simple Folk kanske ... og saa en enkelt Gang blandt de allerfineste; som f. Ex. den Kammerfrue, som maatte op til Slottet, hvergang Kongen var her; men det var nu en anden Sag med sligt. — Jo, da skulde det komme til at se ud i Verden, hvis Konerne gav sig til at løbe løbsk omkap med Mændene! —

— Det blev en sur, vaad Høst med Regn og Søle, saa at Byen tog sig ikke noget videre godt ud. Naturligvis! noget skulde der jo være i Veien! — Med Benene var det værst; naturligvis havde Skomageren sørget for, at Støvlerne var utætte. Men det var morsomt at være i Byen alligevel.

Der var saadan Fart i Folk; de gik ikke saadan og diltede og druntede som der oppe paa Bondelandet. Det var ordentlig som man fik et nyt Liv i sig bare ved at komme paa Gaden.

Og saa stor som Byen blev! Hun gik og frydede sig som oppe i et Eventyr. Bedst som hun var hjemme i sin egen By, hvor hun kjendte hver Sten, hvert Hul, hver Sølepyt, — stod hun fremmed og forvirret i nye Gader, som hun aldrig før havde

set; selv Jordbunden havde forandret sig; Høider var forsvundne og Sænkninger fyldte.

Men Jomfru Henriksen fik hun stedse mere imod, og hendes Mistanke om, at Børnene ikke havde det som de skulde der i Huset, blev stedse stærkere. Det var vist ikke bare af det gode, at Lea og Tom var saa stilfærdige af sig. Hver Gang hun kom til at være alene med dem, klyngede de sig ind til hende og bad om at faa følge hende hjem; „faa være med dig hjem, Mama," klynkede Tom, „faa være med dig hjem, Mama!" Kom saa Jomfruen ind igjen, sneg de sig bort og gjemte sig, hver i sin Krog, meget brødebetyngede at skue. Fanny, som endnu ikke forstod at beherske sig, skreg som besat, hvergang Mama viste sig: „je' vil være med! je' vil være med!" Og det blev stedse vanskeligere at slippe fra hende.

Fru Holmsen havde gjerne lidt godt med til dem, naar hun kom, helst om Søndagen, og det var ganske trist at se, med hvilken Graadighed de fortærede det. Og saa dette stygge Blik, hvormed Jomfruen betragtede dem imens! Lea, som bedst kunde beherske sig, stak i Regelen Brødstykket i Lommen med den Bemærkning, at hun vilde spise det, „naar hun blev sulten;" — jo, det skulde hun rigtignok faa os til at tro! — „Børn har ikke godt af at spise mellem Maaltiderne," forklarede Jomfru Henriksen.

„Jeg tænker, de har godt af at spise, naar de er sultne, jeg," mente Fru Holmsen. „Ja, De tror dog vel ikke, at de sulter her?" spurgte Jomfruen med et tvungent Smil. „Jeg kan ikke tro, at De er saa ... umenneskelig," svarede Fru Holmsen nølende; — „jeg gad nok vide, hvordan det Menneske maatte have det i sin Dødsstund, som vidste med sig selv, at hun havde ladet et Barn sulte!" — „Jeg har det ikke saadan, jeg," sagde Jomfruen, „og De behøver vist ikke at sætte Dem i Bekostning for Børnenes Skyld." — „Aa, det gaar i dem, hvad de faar, ser jeg," svarede Fru Holmsen.

Der blev smaa Scener. De to Kvinder kunde hidse sig op, saa de tilsidst gik rundt om hinanden som Katte, med Kløerne hvert Øieblik opunder Øinene paa hinanden, lystent rykkende efter at hugge til. Det var forfærdeligt ikke at kunne slippe sig løs, syntes Fru Holmsen; men hvad skulde man gjøre; sagde hun et Ord, saa hed det strax: „værsgod, tag Deres Unger igjen! intet i Veien fra min Side! værsgod! værsgod!" — isch, for et Menneske.

Men forholdt det sig saa, at Børnene sultede her, saa maatte og skulde hun gjøre en Udvei. Om hun saa skulde gaa til Holmsen igjen —; for Børnenes Skyld vilde hun gjøre det ogsaa. Og naar hun kom for deres Skyld, saa vilde ogsaa han bruge sin Fornuft. Hvor lidet Hjertelag han end kunde have for

sine Børn, saa forstod han ialfald den Ting, at de maatte spise.

Hun stiftede Bekjendtskab med Tjenestepiger, Skurekoner og hvem som helst i den Gaard, hvor Jomfru Henriksen boede, og fik nu høre allehaande. Det var Gud og Hvermand bekjendt, at Jomfruen kneb paa Maden, og at Børnene fik Prygl, det var noget, som man kunde høre hele Gaden henover. Det Hus var i det hele taget ikke for Børn at være i. Holmsen sad hos Jomfruen og turede næsten hver Kveld, og hvad Tid han gik igjen —, „naa, det ser vi jo om Morgenen.“ Hun, den Tosse, gik og indbildte sig, at han vilde ægte hende; men vi fik nu se, hvordan det gik, naar han havde faaet Ende paa hendes Penge, — og de kunde vist ikke vare længe til. „Nei, var jeg i Deres Sted, saa skulde nok Børnene komme ud af det Hus, og det heller i Dag end i Morgen!“

Fru Holmsen opsøgte sin Mand; han havde gjemt sig godt, men hun fandt ham. Og hun fortalte ham, at hans Børn sultede. Men han var det samme hjerteløse Menneske som han altid havde været. Han vilde intet høre, gik bare frem og tilbage paa Gulvet og vred sig. „Naturligvis, ja,“ knurrede han, „Sladder og Snak, ja; det er noget for dig.“ Hun tiggede og bad, hun græd tilsidst, hun gjorde ham Forestillinger, saa han maatte røres om

han var en Sten, men intet bed paa ham. Om han endnu ikke skulde være fri for hendes Gnaal? begyndte han. Om hun havde foresat sig at forfølge ham, til han laa i Graven? For Børnene havde han ordnet det saa godt som det var ham muligt, fortalte han. Han vidste intet andet Sted, hvor han kunde anbringe dem. Hos Jomfru Henriksen havde de det godt, fik Mad og Klæder, saa de hjalp sig, og mer Opdragelse end de kunde faa hos sin Mor. Fanny kunde ogsaa faa være hos Jomfru Henriksen; dermed var Forliget fyldestgjort fra hans Side; — „du behøver ikke at besvære Amtmanden der oppe for den Sags Skyld!“ — „Ja, du tror kanske ikke jeg véd det? — at du vil have mig under Resolutions Tvang, som om jeg var en Landstryger? ... mærkelig nok, at du ikke ogsaa vil have mig paa Kronarbeide!“ — „Aa, du slipper fra alting, du; du har nok vidst at ordne det saa.“ — „Hvad vil du da, at jeg skal gjøre, Menneske? Det, jeg eiede der oppe, har du hjulpet mig af med, og noget andet har jeg endnu ikke faaet ... faar det ikke heller; jeg er kjed af det hele, gir Fanden i altsammen ... usch! det skjønner jo ikke du.“ — „Nei naturligvis, jeg skjønner ingenting; men saa meget forstaar jeg alligevel, at hvis du lod mig faa det, som du rangler bort ...“ — „Reis til Helvede, Madam! nu vil jeg ikke ha mer af dit Vrøvl,

forstaar du? Adjø!“ — Han greb Hatten og forsvandt, ud Kjøkkenveien; der stod hun.

Hun gik grædende hjem.

Gud, saa haabløst og stygt og ondt som alt var. Ingen at henvende sig til nogensteds; han, som skulde være den nærmeste, var den værste.

Han var endnu værre end før. Og saa forkommen. Dette skulde være Skovkongen altsaa; Herregud! — Aa jo, en deilig Konge! Han havde ikke engang saa meget som et Værelse for sig selv; det Kammer, han havde hos Ølhandler Simonsen i Vaterland, blev samtidig brugt til Logi for Reisende. Og saadan som han saa ud! Øltung og subbet, sjasket og sjofelt klædt, drankerfed og gul i Kinderne, Haaret fremover Panden uredt og svedt, Skjegget uordnet og rusket, de talglyse Øine hede og røde efter det sidste Rus; over det hele et Udtryk af syg Vildhed; hvad man havde for sig var simpelthen en Drukkenbolt! — Og dette Menneske havde hun været gift med. Dette Menneske skulde være Fader; det var ham, Børnene skulde have at stole paa. Stakkels Børn! Stakkels Børn!

Noget saa hjælpeløst som de smaa Børn gaves der ikke. De kunde jo ikke stole paa sine Forældre engang; ikke engang paa sine egne Forældre.

Hun gik og plagede sig med Bekymringerne for de smaa, til Hovedpinen kom og hun blev næsten

arbeidsudygtig. Nu led det til den Tid, da hun maatte tænke paa Hjemreisen; hvordan skulde det da gaa? Reise fra Børnene kunde hun jo ikke, som Sagerne stod; men tage dem med sig hjem kunde hun endnu mindre. Der hjemme havde hun intet til dem; det kunde tage Tid at faa Sy-Etablissementet i Gang, og med sin Søm kunde hun i det høieste underholde sig selv og Fanny. Stole paa gamle Venner? — gik ikke an; de kunde snart synes, at hun faldt dem besværlig. Hun tænkte frem og tilbage, tilbage og frem; der var ingen Vei at komme, men Tankerne slap hende ikke. Det var hende undertiden som saa hun ind i en bundløs Nat; hun havde ingen at stole paa uden Gud og intet at gribe til uden Graaden.

Nils talte Fornuft til hende efter bedste Evne. Kjærringerne der oppe maatte have faret med Snak; de var naturligvis Uvenner med Jomfru Henriksen — alle simple Mennesker var bestandig Uvenner —, og saa skulde de paa Kjærringers Vis hævne sig med Kjæften. Naar Børnene saa menneskeligt ud, maatte man tro, at de havde det som Mennesker. Naturligvis syntes de godt om Hvedebrød, og naturligvis græd de og vilde til sin Mor; det betød ingenting, alle Børn havde det saadan. Holmsen burde hun ikke gjøre sig altfor daarlige Tanker om. Han kunde være en saa daarlig Person som han vilde,

saa var han dog neppe Mand for at se sine Børn mishandles. Han holdt paa sin Maade af dem, troede Nils; især var Gutten hans Øiesten. Der var ingen Mening i at tro, at han lod dem sulte.

Fru Holmsen lyttede til dette undertiden, men ret som det var, sad hun og græd igjen. Og da Reisens Dag kom, var det nær ved, at hun havde taget Børnene med sig.

Det var ikke til at udholde at se de forskræmte Stakler staa hver i sin Krog og hulke, som om de skulde miste sit Liv. Hun kunde ikke reise fra dem. Det blev Jomfru Henriksen, som maatte tage sig Alvor for og gjøre en Ende paa Historien; „det er vel ikke værdt at plage dem længer end nødvendigt," sagde hun og jog Tom og Lea ud.

Fru Holmsen kunde have ædt hende. Tilsidst kom hun dog til Fornuft og reiste. Vorherre fik have et Øie med Børnene; Nils havde ogsaa lovet at have et Øie med dem; hvad der ikke kunde være anderledes, maatte være som det var.

Men de grædende Børn forfulgte hende paa hele Hjemreisen. Hun hørte dem gjennem Jernbanens Larm; ved hver Station maatte hun ud og se efter dem, hun syntes, de kom efter hende, kaldte paa hende, rakte Armene ud efter hende, bad hende vente, vente; — især kunde hun saa tydelig høre lille Toms Graad.

Det blev ikke synderlig bedre, da hun kom hjem. De to smaa forfulgte hende Dag og Nat, i Tanker og Drømme og urolige Fantasier; hun kunde ikke fatte, at hun var reist fra dem; hun maatte have været gal. Der var ikke Mulighed for andet — : de maatte hjem igjen. Hun kunde ikke leve, før hun saa sine Børn i Sikkerhed.

Hun fik nogle Kjoler at sy og regnede ud, at til Jul maatte hun have tjent saa og saa meget; sammen med Fannys tre Daler vilde dette blive en hel Sum. Saa leiede hun sig en billig Bekvemmelighed og begyndte at indskrænke sig; det fik gaa an nu som før at leve paa Melmad og Poteter. Derefter skrev hun til Holmsen og bad og besvor ham om at hjælpe hende med nogle Daler, naar det led over Jul; hun vilde da strax tage Børnene hjem og siden selv med Guds Hjælp sørge for deres Underholdning.

Efter dette blev hun roligere. Men Hovedpinen holdt ved. Efterhaanden blev den værre, saa at hun af og til maatte holde Sengen. Naar hun var daarlig, nyttede det ikke med Melmad og Sild. Hun maatte skaffe sig Mad, som kunde vække Appetiten. Fanny spiste som en Tærskemand. Da Leiligheden var kold, brændtes der en hel Del Ved. Fru Holmsen begyndte næsten at angre paa, at hun havde skrevet efter Børnene. Julen nærmede sig; forskjelligt af det Arbeide, hun havde overtaget, maatte hun levere tilbage

igjen, da hun ikke turde love det færdigt. Gamle-Kari maatte en Dag vandre til „Mangfoldigheden“ med Guldringen. Siden gik Uhret og Silkekjolen samme Vei. Kreditten var lidet brugbar; hun skyldte overalt, og overalt syntes man nu at vente Betaling. Det var Haltemikkel, man maatte holde sig til; men Gamle-Kari lod forstaa, at heller ikke han længer var i det rette Humør. „Nu faar vi sige som Gutten sa, da han fik Ris om Julaften,“ lo Gamle-Kari —: „det tegner til en god Jul!“

Fra Holmsen hørtes der ingenting, og det maatte hun, som Sagerne stod, bare være glad over. Hvad skulde det hjælpe Børnene at komme hjem nu? De kunde jo ligesaa godt sulte ude som hjemme. At han ikke havde noget at hjælpe dem med, var noget hun burde have vidst; han maatte naturligvis først og fremst have til Brændevin.

Gud véd, om ikke hun ogsaa snart maatte begynde at drikke nu. Disse evige Bekymringer tog Livet af hende. Hun fik ikke Fred i Søvne engang. Ja, Drømmene var næsten det værste. Børnene besøgte hende hver Nat, blaakindede og blege; de græd og søgte Hjælp, men kunde ingen Hjælp faa; hun var stiv, hun kunde ikke røre sig; der kom Jomfruen; hun havde den lange Kniv og vilde slagte dem til Middag; eller det var Holmsen; han kom hoppende som en Hund, som en gal Hund, blodrød i Øinene,

med store Tænder, vilde bide, bide . . . aahh! Hun vaagnede med et Skrig, svedende og skjælvende.

Det var ikke mange, som huskede paa hende i denne Tid; selv Fru Mühlberg saaes sjelden. De havde vel travlt til Julen. Hun boede ogsaa saa uhyggelig afsides nu, i Bakken ovenfor Kirken, hvor der ikke var Gader engang, bare Stier og Søle, da ellers bare Arbeidsfolk boede der; — ordentligt Folk kunde vel ikke finde hende. De tænkte sagtens ogsaa, at hun maatte være ovenpaa nu, siden hun havde været i Kristiania og lært Kjolesøm.

Lille-Juleaften kom. Huset var tomt, og Fru Holmsen havde sin Hovedpine. Fanny blev sendt til Lehmanns; nu laa Fru Holmsen og ventede paa, at Gamle-Kari skulde komme.

Da bankede det ganske sagte paa Døren. „Kom ind! — Kom ind!“ Døren gik op, og i Aabningen viste sig først Tom og saa Lea.

Fru Holmsen blev saa glad, at hun blev rask. Kom de nu, saa kom de ikke tomhændede! Og tænk, saa deiligt at faa sine Børn hjem til Jul! Hun sprang op i det bare Linned som hun der laa og tog imod dem med Glædestaarer.

Men de kom tomhændede. Papa havde ikke havt noget at give dem med. Og Jomfru Henriksen havde været saa sint, saa —; Papa var rent Uvenner med Jomfru Henriksen.

Da satte Fru Holmsen sig bent ned. Hun var graa i Ansigtet.

Blaakindede og blege stod Børnene der, aldeles forkomne af Kulde. Lille Tom begyndte at klynke og bede om Mad. Sin Reiseniste havde de spist op for længe siden, sagde han.

Fru Holmsen reiste sig og begyndte at klæde paa sig. Hun satte op sit Haar, stelte paa Hatten, tog ny Krave og gjorde sig pen. I Dag fik hun selv gaa til Haltemikkel. Det fik være det samme; — naturligvis vilde han tænke baade dit og dat; men Børnene maatte have Mad; der var intet at gjøre ved det.

Hun kom igjen med sin Kurv fuld, — Brød, Smør, Kaffe, Sukker. Og Børnene fik Mad; — store Gud, hvor de Stakler var sultne. Der var ikke meget igjen af Brødet, da de havde spist sig mæt.

Saa lod hun dem tage af sig og lægge sig, og saa blev de varme og fik sove. Da Gamle-Kari kom, blev hun sendt til „Mangfoldigheden“ med den gamle Vinterkaabe; det lille hun fik paa den gik med til Ved. Mad til i Morgen fik Vorherre skaffe.

Til sig og Fanny maatte Fru Holmsen lave en Fladseng; alle Husets Filler fik Anvendelse som Underlag, og til Overdækning brugtes samtlige Gangklæder. Fanny, som var hjemkommen fra Lehmann med en Flaske Vin i Julegave, var uartig og skreg; hun sovnede ikke, før hun havde faaet hele Klæde-

dyngen over sig. Det kunde da ogsaa være det samme. Fru Holmsen vidste, at hun fik ikke sove alligevel.

Nu og da var hun oppe og lagde et Vedstykke i Ovnen; forresten laa hun og smaafrøs og spekulerede. Hun blev enig med sig selv om, at ingen burde have Børn, som ikke var rig ... og ingen, som var rig, heller. Hvad nyttede det at være rig? I Morgen kunde den rige Mand være en Lazarus, og saa stod Børnene der. Det lod sig ikke gjøre for et Menneske paa denne Jord at se sultne Børn og ikke have Mad til dem. Hun følte ved sig selv, at hun vilde stjæle Mad til dem, om det kneb; alt, alt vilde hun gjøre, det var hun sikker paa; — alt, om det saa var det værste. Det forekom hende, at intet kunde være Synd eller Skam, naar en Moder gjorde det for at skaffe Mad til sine Børn. Men man fik stole paa Vorherre. Naar det kneb som værst, saa hjalp nok han ... Hu, han her nede, han den fæle Fyr, Mikkel paa Trappen, Haltemikkel, — hvor han havde set paa hende i Kveld. Ja, Vorherre vilde hjælpe. Han maatte hjælpe. Han saa da, at her var Nød nok.

Eller om hun dræbte sig? Ja, det kunde gaa an; det var en Udvei. Da vilde Folk forstaa, at hun havde havt det ondt, og da vilde de være gode mod Børnene. Ja, dersom der ikke kom Mad i Morgen, saa —; hun kunde jo bare gaa ud paa Isen og

lægge sig; det skulde ikke være noget særdeles ondt; bare en liden Smule ....

Hun arbeidede sig ind i en saadan Angst, at hun begyndte at bede til Gud. Hun græd og bad, kjæmpede med den lunefulde Magt deroppe som i Forvildelse. Der laa de tre smaa; de var trygge; de havde jo Mama; — hun var ligesaa hjælpeløs som de, mere hjælpeløs end de; saa maatte hun faa Lov til at stole paa Vorherre. Hun var ikke Hjælp værdig, det vidste hun nok; men det var hellerikke for sig selv, hun bad; — det kunde dog ikke være rimeligt, at de stakkels smaa Børn skulde lide for hendes Uværdighed. Han maatte hjælpe, han maatte! —

— Hun blev saa træt og saa fortumlet i Hovedet, at hun næsten ikke sansede sig tilsidst. Tænderne i hendes Mund skranglede af Kulde. Hun krøb tæt ind til Fanny og lagde Øinene igjen. Der laa hun i en tung, syg Døs til om Morgenen.

IV.

Der kom Hjælp. Proprietær Storm paa Fredheim sendte sin Gut med et helt Læs fuldt af Levnetsmidler og Ved; ligeledes kom der Julesendinger fra Fru Wiig paa Vig og fra Fru Mühlberg.

Det blev Hjælp, som forslog. Man maatte have hørt i Byen, at hun havde faaet Gjæster til Hus.

Snart sad den lille Familje ved Julebordet og havde det godt, — fuld Opdækning, Lys i Stagerne og Varme i Ovnen. Og med et begreb Fru Holmsen, at denne store Hjælp i rette Stund, den maatte være kommen fra Vorherre.

Hendes Bønner fra i Nat! — det var dem, der var bønhørte. Det burde vi i ethvert Fald tro. Og navnlig vilde Børnene have godt af at tro det.

„Ak ja," sagde hun, „nu har vi det godt; men lad os ikke glemme ham, som har sendt os alt dette! I Gaar var Huset tomt, og alt saa sort ud; jeg stod rent hjælpeløs og havde ingen at henvende mig til;

men Nat, som jeg laa her vaagen og vred mig og brød mit Hoved itu uden at kunne finde nogen Udvei, kom jeg til at tænke paa, at der dog altid er én, man kan henvende sig til, og saa bad jeg til Gud. Ja, det gjorde jeg, saa godt som jeg kunde og vidste. Og nu ser I, at han hjalp! — Ja, ja; vi maa nok holde os til ham, vi, som ikke har nogen anden at stole paa i denne Verden!“

Lea sad med nedslagne Øine og saa forlegen ud, Tom spiste, Fanny glanede. Hun fik store Tanker om Gud. „Mama,“ sagde hun efter en Pause, „je' vil be' Gud om en ny Rosalie.“ — „Ja saa, Krøltoppen, vil du det,“ smilte Fru Holmsen. — „Ja; en ny, fin Rosalie vil je' ha', meget finere end den gamle.“ — „Ja-ja,“ sagde Fru Holmsen, „bed du, Barn; er du snil Pige, saa faar du nok!“ — Jo da, snil Pige skulde Fanny være.

Lea vilde ikke tilstaa, at hun og Tom havde sultet hos Jomfru Henriksen. Det havde bare været saa besynderligt —: de havde ikke rigtig turdet spise sig mætte. Grunden til Uenigheden mellem Jomfruen og Papa kjendte ikke Lea. Papa havde været ude paa Landet et Par Gange, nede ved Drammen etsteds; han skulde styre en Gaard der, troede Lea, eller maaske det var en Skov ... — „Nu Gudskelov da!“ udbrød Fru Holmsen; „saa maaske det kan ordne sig paa en Maade allige-

vel!“ — „... for hun har saa megen Skov, den Jomfru Aaberg,“ fortsatte Lea. — „Aha! er det Jomfru Aabergs Skove, han skal bestyre?“ spurgte Fru Holmsen og blev opmærksom. — „Det er nok det,“ svarede Lea, hun saa usikker ud. — „Ja se, det kan jeg tro! — Det var noget for ham! Skovnymfen! — Ja, da bør vi nok ikke nævne Guds Navn i den Sammenhæng,“ mente Fru Holmsen; „det er vist ikke Gud, som har havt med den Sag at gjøre! — Jeg hørte nok tale om Jomfru Aaberg inde paa Syskolen, kan I tro!“ — „Og saa blev Jomfru Henriksen rasende,“ fortsatte Lea skyndsomt; „du skulde bare hørt, Mama, hvordan hun skjældte ham ud!“ — „Det tror jeg nok. Og han stak vel hellerikke Piben i Sæk, tænker jeg?“ — „Han kunde jo ikke tie til saadant, Mama.“ — „Aa nei, han fandt nok Svar. Og alt dette maatte I høre paa, Stakler?“ — „Nei, Tom og jeg gjemte os i Soveværelset.“ — „Stakkels Børn.“ — „Men nu har Papa lovet os, at hvis han faar den Bestyrerpost, saa skal vi faa være der ude paa Landet, hvor han er, og der skal vi faa det meget bedre end hos Jomfru Henriksen.“ — „Jasaa.“ — „Han skulde snart skrive til dig, sagde han ... han troede nok, der vilde blive en Udvei.“ — „Hm — aa ja; Jomfru Aaberg og han kommer nok overens!“ —

Et Par Dage over Nytaar kom der Brev fra Holmsen. Der var Plads til Børnene, skrev han; Jomfru Aaberg paa Elmerud vilde tage imod dem alle tre. „Og der vil de faa det godt. Reisepenge vedlagt. Men hermed er vi ogsaa kvit, — saa vidt du véd det!“ —

Hun skrev tilbage og bad for sig; kunde hun ikke faa beholde Børnene hjemme. Nu, da han havde faaet Plads, maatte han kunne hjælpe hende saa vidt. Hun kunde ikke leve uden Børnene. Og de selv kunde jo aldrig faa det saa godt nogetsteds, som hos sin Moder, det vidste han. Selv det bedste fremmede Menneske kunde ikke erstatte en Moder, — og Jomfru Aaberg hørte neppe til de bedste Mennesker, man kunde opdrive.

Han svarede kort og klart. „Jeg har ingen „Plads“,“ skrev han. „Dette er ellers noget, som ikke kommer dig ved; men vil du have Børnene hjemme, saa maa du selv forsørge dem. Vil du have Understøttelse af mig, maa du tage den saaledes som den bliver budt dig. Gjør som du synes. I ethvert Fald er vi kvit!“ —

Der blev intet andet for: Lea og Tom maatte reise. Hun turde ikke udsætte sig for flere saadanne Historier som den, hun nu havde gjennemgaaet; det var ikke sagt, at Gud og Godtfolk kunde hjælpe hver Gang. Men Fanny skulde faa blive hjemme. Det

maatte være nok, naar de to af Børnene voxede op uden Hjem. —

— Saa sad Fru Holmsen igjen med Fanny som før, og Tiden begyndte at glide paa sin gamle Maade.

Men Fanny var mere besværlig end nogensinde tidligere. Man skulde tro, at hun vantrivedes og kjedede sig, fordi hun havde mistet sine Kammerater.

Hun gnavede og gnaalede fra Morgen til Aften, der var intet Øieblik Fred. Det værste var, at hun forstyrrede Mamas Nattesøvn.

Fru Holmsen laa i Almindelighed vaagen til langt paa Nat, fik ofte ikke sove før udpaa Morgenen. Fanny, som lagde sig tidlig, stod op med Hønsene, og vakte saaledes sin Moder, naar denne mangengang netop var indsovnet.

Saa gik da Fru Holmsen den hele Dag søvnig og tvær, tung i Hovedet, yderlig irritabel. Hun taalte ingenting; hun var som hudløs. Fanny kunde med sit Plageri næsten gjøre hende vanvittig. Gud, for en Elendighed det var at have Børn. Og saa bunden som man blev! Den hele Dag havde man optaget med at gaa og passe denne Unge, saa at hun ikke gjorde Ugavn eller slog eller brændte sig; man var i en Trældom, saa ingen Tjenestepige kunde have det mere uudholdeligt.

— „Uf, er du nu der igjen!“ kom Mama farende ind fra Kjøkkenet ret som det var; „har jeg

ikke sagt dig, at du skal lade det Søl være? Hvad? Isch, hvor styg du er. Lad Vaskevandet være i Fred, siger jeg! Du kan jo spytte paa Fillen; du vasker lige godt for det. Saa, Værsaagod. Nu er du saa god at huske paa dette, ellers faar du Ris; skjønner du det?“

Fanny blev ræd og begyndte at klynke. „Nei je' 'ka' ikke Mama, je' 'ka' ikke,“ sagde hun. — „Naa, saa faar du lade bli' da,“ svarede Mama; hun gik ud i Kjøkkenet igjen og fortsatte sit Arbeide.

Det gik svært tørt, syntes Fanny, at vaske Gulvet uden Vand; om nogen Tid listede hun sig sagte hen til Vaskevandsfadet og dyppede Fillen bare ganske lidt; det kunde vel ikke Mama mærke.

Det gik strax bedre. Og nu, da Mama holdt paa at ramle med Gryderne der ude, kunde der ikke være nogen Fare, syntes hun; efter nogen Betænkning listede hun sig hen og dyppede Fillen endnu en Gang, — denne Gang lidt ordentlig.

Og da gik det rigtig godt. Nu skulde Gulvet blive saa rent og pent saa.

Med et stansede hun og blev ganske rød. — Der var Mama.

„Uf nei, men — Unge da!! Ja, nu skal du rigtignok —! Engang maa der bli' en Ende paa dette!“ Mama var henne i Hylden efter Riset; Fanny følte allerede de sviende Rap og begyndte at storskrige.

„Vent, saa skal du faa noget at skrige for!“ kom Mama, bleg af Raseri. Fanny blev greben med et forbitret Ryk, løftet op fra Gulvet og kastet ned igjen paa Mamas Knæ; saa blottedes 'tompen, og Exekutionen fandt Sted med en Ihærdighed, saa at Fannys Hyl hørtes helt nedover til Apotheket. „Ja, vil du saa love, at du ikke skal gjøre det mer? hvad? Vil du love det? Vil du? Eller vil du have mere med det samme? hvad?!“ Fanny var kommen i en saadan Graad, at hun ikke kunde faa et Ord frem; „naa, saa faar du faa lidt til da,“ hvæsede Mama; hun piskede videre. — „Ja! ja!“ hylede Ungen i Dødsangst. — „Ja vil du love det da?“ spurgte Mama og stansede; hun var mørkerød i Ansigtet og rystede over hele Kroppen. — „Ja! ja!“ peb Ungen med Struben sammensnørt af Angst; saa om igjen med et stygt, gjennembrydende Skrig: „ja! ja! ja!“ Det var som hun vilde slide sig i Stykker af Smerte; hun sprællede og sprat som en Fisk; der gik heftige nervøse Ryk gjennem Legemet, hvergang hun troede, at Mama vilde slaa til igjen. „Naa,“ sagde Mama, og slap hende, „lad os saa se at du husker det da. For ellers saa véd du, hvad der vanker!“

Fanny gjemte sig henne ved Sengen skamfuld og sint; Mama gik atter til sit Kjøkkenstel, skjælvende af Ophidselse. Fanny hylte. Dette Hyl blev snart saa plagsomt, at Mama maatte ind igjen. „Nu

faar du tie, Fanny," sagde hun, „eller ogsaa vanker der lidt til med det samme. Vil du tie nu?" — „Ja, ja!" — „Naa, saa ti da!" — „Ja, ja!" hylede Fanny; hun kunde ikke tie, hvor gjerne hun vilde. — „Naa, saa faar vi tage en Tur til med det samme da, siden du er saa trodsig," sagde Mama; hun gik efter Riset. — „Nei! nei! Mama! Mama! je' 'ka' tie, je' 'ka' tie, je' 'ka' tie! Mama, Mama!" — Men hun skreg fremdeles, — krampagtigt, uovervindeligt. Mama bed Tænderne sammen og løftede hende op igjen; denne skrækkelige Trods maatte kues. Atter faldt de hvinende Slag, og atter skreg Ungen som om hun blev slagtet. Det angreb Mama, saa hun tilsidst ikke kunde mer. „Ja vil du være snil da?" spurgte hun i en eftergivende Tone. — „Ja! ja! je' 'ka' være 'nil, je' 'ka' være 'nil!" jamrede Fanny. — „Ja, saa faar du tie da og ikke skrige, saa Folk kan bli' gal af at høre det! Ti nu stille og vær snil da, saa skal ikke Mama slaa Krøltoppen mere." — „Ja! ja! je' 'ka' være 'nil!" forsikrede Fanny. Mama havde sluppet Taget saavidt, at Ungen fik krabbet sig ned; „ja, saa tier du da!" sagde hun lidt skarpere og reiste sig. — „Ja! ja!" skreg Fanny. Hun klamrede sig ind til Sengen og prøvede at kvæle sin Graad i Tepperne; Mama blev pludselig rørt og gik ud.

Hun stellede længe ude i Kjøkkenet; man fik give Krøltoppen Tid til at komme sig. Det vilde

imidlertid ingen Ende tage, og Fru Holmsen blev atter sint. „Je' 'ka' være 'nil! je' 'ka' være 'nil!“ hylte Fanny rædselsslagen, da hun hørte Mama i Døren; og strax efter i bønlig Graad: „je' vil lægge mig, Mama; je' vil lægge mig, Mama!“ — „Ja, ja; du skal faa lægge dig. Men saa maa du være snil og tie. Du skræmmer jo Viddet af hele Byen med dette evindelige Hyl! — Saa, Krøltoppen; lægge sig nu og sove. — Men tie stille —! Ellers véd du, det gaar galt!“ Fanny gjemte sig under Teppet; her følte hun sig tryggere og gav den halvkvalte Graad friere Løb. „Fanny —!“ lød det med ildevarslende Røst. Fanny kvalte Graaden efter bedste Evne. Mama gik ud og ind en Stund og gav sig forskjelligt at bestille. Om en Stund sov Fanny; dybe, skjælvende Suk rystede endnu det lille Legeme. „Stakkels Krøltoppen,“ mumlede Fru Holmsen, „Gud véd, hvordan det skal gaa med dig. Du ligner altfor meget den, jeg tænker paa nu, — altformeget!“ —

— Den Dukke, Fanny havde bedt Gud om, fik hun paa sin Fødselsdag, den niende Januar, af Bogbinder Lundstrøm.

Dukken var overmaade pen; men Fanny var endda ikke fornøiet. Bestandig var det denne kjedelige Lundstrøm, som skulde komme smiskende ved enhver Anledning!

Bogbinder Lundstrøm var en ækel Mand. „Du

'ka' 'ke være saa 'nil mod den Lund'trøm, Mama!" sa' Fanny. — „Synes du, jeg er snil mod ham, du?" svarede Mama; „jeg synes jeg er saa vrang og lei som jeg kan være." — „Ja, men hvorfor gaar han her da?" — „Snille Krøltoppen, naar jeg ikke kan blive kvit ham!"

Allerede længe havde Bogbinder Lundstrøm havt et godt Øie til den skjønne Fru Margrethe, og i det sidste havde han begyndt at gjøre alvorlig Kur. Først varsomt og tilbageholdent, med smaa Præsenter og stor Ærbødighed, men efterhaanden djervere, efter som han saa, at han ikke blev vist bort. Han opvartede med Blomster og Vers, gjorde Visitter, plagede Fanny med Foræringer og fik leilighedsvis, naar Fru Holmsen ingen anden Udvei havde, Lov til formelig at optræde som hendes Kavalér. Nu i denne vanskelige Tid, da Børnene var hjemme, havde han endogsaa faaet Tilladelse til at laane hende nogle Myntstykker. Ganske vist var hun lunefuld og ofte besynderlig i sin Optræden overfor ham; men Fruentimmer var nu ikke anderledes, tænkte Lundstrøm, og hvis man bare holdt ud, saa kom nok den Dag, da hun blev medgjørlig.

Han syntes om hende. Han var *verkligen kär*. Den blege Frue med de dunkle Øine havde indtaget ham. Hun var saa skjøn. *Skön som sorgen, skön som natten.* Og var hun end ikke længer ganske

ung, saa var dette noget, som han med sine firti Aar ikke fik regne altfor nøie.

Et mægtigt Fremskridt gjorde han en Aften ved Gamle-Karis Hjælp. „Véd Dere hvad, Lundstrøm?“ sa' Gamle-Kari, „nu synes jeg, at Dere, som er en fin Kabbelér, og Ungkarl og Spillemand, som dom siger, — Dere skulde være lidt galant mod vors Damerne og ikke lade os sidde her og baade tørste og sulte!“ — „*Hvad säger du, Kari?*“ sprang Lundstrøm op, „*skulde det vara möjligt —?*“ han vendte sig til Fru Holmsen —: „*skulde ni vilja tillåta mig —?*“ — „Pyt, bare kom med Pengene, Dere,“ mente Gamle-Kari, „saa greier jeg Resten.“ En Stund efter sad man sammen ved Fru Holmsens Sybord og spiste Franskbrød og drak Øl, og Lundstrøm følte sig saa lykkelig i sin Stilling som Vært, at han blev munter og fortalte Historier. „Haa, haa, haa, saa rar som Dere er, Lundstrøm!“ lo Gamle-Kari.

Men Lundstrøm gjentog oftere disse Aftenbesøg. Og han sagde sig selv, at komme hvad der vilde —; fra den Stilling, han havde vundet nu, lod han sig ikke mere fordrive.

Den som nu bare ogsaa kunde vinde Fanny! Men med hende kom han ingen Vei. Aldrig vilde hun sidde paa hans Knæer; aldrig var der et Smil at faa; men næsvis var hun, saa det kunde blive ganske ubehageligt.

„Hvorfor farver du Haare' dit, Lund'trøm?“ spurgte hun; „hvorfor har du saa sorte Tænder, Lund'trøm?“ — „Hah! ... hva!“ stammede Bogbinderen, søgende Fru Holmsen med Øinene som for at bede om Hjælp; Fru Holmsen gjorde sig vred og skjældte, men maatte ogsaa le undertiden. „*Ack, hvad skall jag göra, ack, hvad skall jag göra,*“ sukkede Lundstrøm; „*hvarför vil inte Fanny vara min lilla vän?*“ — „Nei, du er saa styg,“ svarede Fanny. — „Bryd Dem bare ikke om hende, Lundstrøm,“ trøstede Fru Holmsen; „hun er saadan; men hun mener ikke noget med det!“ — „*Fanny vara 'näll, så skall Fanny få kaka,*“ lokkede Bogbinderen; han saa paa den smaa med sure Øine.

Hellerikke Gamle-Kari var altid hyggelig mod Bogbinderen. Han var hende saa komisk. Skulde man have set saadan en alvorlig Frier paa saadanne lange, tynde Myhankebén! Og saa lugtede han af Hodevand som et Kvindfolk. „Haa, haa, haa, jo det var noget for dig, det, Margrethe!“ — Det var altfor fristende en Gang imellem at holde den alvorlige Frier lidt for Nar. „Jeg véd én, jeg, som gaar og sukker for Dere, Lundstrøm.“ — „*Vét ni?*“ sang Bogbinderen op, smigret og nysgjerrig. — „Ja. Dere skulde ikke lade hende gaa saadan og langpines, Lundstrøm!“ — „*Åh, ni pratar. Hvem är det då?*“ — „Det kan Dere vel tænke Dere.“ Lund-

strøm sendte Fru Margrethe et melankolsk Blik; men hende blev han ikke klog paa. „*Men så säj mig det då, kära Kari,*“ bad Bogbinderen. — „Det er en Enke,“ eggede Kari. — „*Jaså, en enka;*“ — han søgte stadig Fru Holmsen med Øinene. — „Ikke ganske ung . . .“ — „*Ack, ung — ! inte vill jag ha någon skolflicka!*“ — „og hellerikke er hun rig . . .“ — „*Hvad bekymrer väl jag mig om det usla guldet . . .*“ — „men hun har et godt Hjerte og et blidt Gemyt . . .“ — „*ack ja!*“ — „— og gaar til Alteret med Dere ligesaa godt i Morgen som i Overmorgen. Kan Dere ikke gjætte, Lundstrøm?“ — Kari saa yderst tilforladelig ud; Fru Holmsens Ansigt blussede af tilbagetrængt Latter. Lundstrøm misforstod denne Rødmen og begyndte at fatte Mod; „*nej, nej, jag kan inte tro det* — !“ sagde han. — „Gjæt nu, Lundstrøm!“ opmuntrede Gamle-Kari. Lundstrøm saa usikkert fra den ene til den anden; der var en Vibreren ved Fru Holmsens Mund, som forekom ham mistænkelig. „*Ja men så säj det då, snälle Kari,*“ tiggede han. Kari blev blufærdig og begyndte at skabe sig; saa rakte hun ham Haanden. „Det er Gamle-Kari sjøl, véd jeg!“ sagde hun med sin Mandfolkerøst. Latteren brød løs; Bogbinderen sad der slukøret og rød og trøstede sig med at drikke. Undertiden blev han vred; da var det som om han skiftede Ham og blev et andet Menneske. Det lange, blide

Ansigt forvred sig, Munden traadte frem og blev tyk, Brynene drog sig sammen, Øinene blev smaa og giftige. Saa reiste han sig, slog i Bordet og begyndte at bande; *ta mej fan! ta mej tusan! Satans frun-timmer*, som gik her og koketterede og modtog en hæderlig Mands Opmærksomheder, men i Virkelighed bare holdt ham for Nar! Han takkede sin *skapare*, at han var meget for god for den Slags; *tvi fan; adjø*! — greb saa sin Hat og gik, smeldende Døren i efter sig, saa Huset rystede.

Men han kom altid igjen. —

Hvis han endda havde havt noget at gifte sig paa! tænkte Fru Holmsen. Hvis han havde været rig, saa at han kunde have forsørget hendes Børn! — Saa fik jo alt det andet have været ligegyldigt, — baade det, at han var Bogbinder og det, at han var dum; hun havde ikke Raad nu til at være stor paa det. Men han eiede nok ingen Ting. Gik her som en Guttehvalp og vilde gifte sig paa *kärlek* ... haa, haa, haa! — Fru Holmsen lo med Gamle-Karis store Latter. —

— Til „Fru Holmsens Sy-Etablissement“ havde der meldt sig én Elev. Det var en Bondepige, som „bare skulde lære lidt til Landsens Brug“; nogen Fortjenestè blev der ikke ved det og sagtens heller-ikke nogen Fornøielse. Det gik ogsaa daarligt med

Helbreden. Og en vakker Dag blev hun alvorlig syg.

I flere Uger laa hun tilsengs og var rigtig ussel. Det var en Tid, at Doktoren havde opgivet hende. „Hun stryger med, hun," sagde Doktoren.

Da tog de gamle Venner sig sammen endnu en Gang. De syntes, Fredheimsdronningen var for ung til at dø endnu.

Der blev skaffet Logi til hende nede i Byen; Fru Mühlberg overlod Jomfru Thorsen til Sygepleien; man ordnede det med god Kost til hende, og styrkende Drikke; Apothekeren gav fri Medicin; selv Doktoren var høimodig og bestemte sig for at frelse et Menneskeliv uden at regne paa Godtgjørelse. Fra Bogbinder Lundstrøm kom der Blomster og Vin; Præsten Pukstad sendte gudelige Smaabøger. Fanny blev anbragt hos Sagfører Lehmanns, saa at Fru Holmsen fik Ro. Og da der var gaaet nogen Tid hen, kunde Doktoren fortælle, at Krisis var overstaaet.

Fru Holmsen laa og kom sig og tænkte paa, at det alligevel kunde være godt undertiden at bo paa Bondelandet. Folk i en stor By havde vist aldrig taget sig saadan af hende som disse Mennesker her. I Kristiania var der ganske vist morsommere at være; men hvis man skulde bo der, og var alene, og ikke rig, — saa gjorde man vist klogt i at have Ligkisten staaende færdig. De var saa ligegyldige,

Menneskene der inde; den ene vidste ikke om den anden; de blev ganske hjerteløse; gik der et Menneske tilbunds, saa var der ingen, som saa til Siden for den Sags Skyld; det skulde da være Klokkeren eller Fattigtilsynsmanden, da disse sagtens var forpligtede til at indføre Vedkommendes Navne i sine Bøger. —

Der blev samlet ind en Del Penge til hende; for disse Penge anskaffedes der fuldt Udstyr af Seng- og Gangklæder samt en stor, prægtig Symaskine. Da Vaaren kom med mild Luft, skiftedes Fru Storm paa Fredheim og Fru Wiig paa Vig om at kjøre Turer med hende, og nu kom hun sig raskt. Hun kunde tilsidst fortælle Doktoren, at hun aldrig havde følt sig saa vel som hun nu gjorde. „Nei, nei;“ sagde denne; „ingen skal kunne se det paa Dem, at De har holdt paa at krepere af Blodstyrtning!“ —

Hun begyndte med sin Kjolesøm igjen; „Sy-etablissementet“ gik i Glemme. De Kjoler, hun syede, fik et godt Lov; hvis hun bare maatte beholde sin Helbred, troede hun, det skulde gaa i Orden. Ved streng Økonomi fik hun saa forsøge at spare sammen lidt; kunde hun opnaa at have noget i Baghaand for de daarlige Tider, saa vilde hun naarsomhelst være istand til at tage hjem Børnene, troede hun. —

Delvis af Sparsomhedsgrunde blev Fanny sendt omkring til Venner og Bekjendte i By og paa Land saa meget som muligt. Hos Storm paa Fredheim

var hun ofte; der fik hun Æggevafler og Fløde og blev sat til at passe Gjæssene. Det var en Gasse, som var saa slem; han vilde æde sine Unger; Fanny fik nu det Hverv at beskytte de smaa mod den faderlige Ubarmhjertighed. Hun sankede de forskræmte Unger op i sit Forklæde, satte sig paa Staburstrappen og byssede dem; der sad hun og byssede og vuggede, til hun sovnede selv, med hele det lille pibende, kravlende Rede i Skjødet.

V.

Det var begyndt at somre, med Sol i Husvæggene og kraftig, gul Løvetand langs Grøfter og Veie og mellem Brostenene i den stille By. Fanny og Frits gik Landture.

De kunde ikke komme længer end ud til den nærmeste Gaard, da det her var en Hund, som gjøede saa græsselig. Ogsaa andre Farer truede dem paa deres Vei; skjøndt Frits var en modig Gut, især i Fannys Nærværelse, var dog hverken Heste eller Kjør at spøge med. Men naar Solen skinnede og Himlen var blaa, glemtes Farerne i sommerlig Letsindighed, og Turen blev vovet.

Der var saa hyggeligt udenfor Byen, aabent og lyst og frit og vidt. Blaat blinkende rullede Elven sin brede Flom langt ud gjennem alle Bygdelag helt did, hvor Himlen og Fjeldranden gik sammen. Paa de lave Aaser ovenfor Byen og nedover langs Elven blaanede tynd, tildels udhugget Naaleskov; der gik det ikke an at gaa, for Gamle-Kari havde sagt, at

der var Røvere. Dog var ikke Papa bange for at gaa der, fortalte Frits, men han var nu saa stærk, han; ikke den vildeste Røver i Verden vilde vove sig i Kast med Papa.

Udenfor selve Byen havde Elven udvidet sig og dannede en „Fjord“; der roede Folk med Baade. Mellem Baadene banede en liden Damper sig Vei, læggende en Sky af Røg efter sig i Luften. Med saadan en Dampbaad kunde man reise Verden rundt, havde Papa sagt; men det maatte ikke være saadan en liden Fillebaad som den der; for den var saa daarlig, at den ikke kunde gaa i Strygene.

En sød, hed, søvnig Duft fyldte Luften, berusede de smaa og gjorde dem lykkelige og lade. Det var deiligt, naar Solen stegte dem i Ryggen og lumrede dem om Ørene; de gik og holdt hverandre i Hænderne og levede det vegetative Liv. Rundt om dem blussede Blomsternes Mangetusinder, vuggende de søde Bægre i Solens Ild; Masser af ungt Løv hang og glitrede og glinsede. Paa Engene og Veikanterne gik Sauer og aad Græs; de havde bittesmaa, nydelige Lam, som pattede. Og naar de havde pattet, legede de og sprang; men saa kom de bort fra sine Mamaer, og saa græd de, akkurat som Smaabørn. Aa Gud, saa søde de var! Fanny skreg af Fryd og fik Taarer i Øinene. „Ja, et Lam skal jeg kjøbe til dig, naar jeg blir stor,“ sagde Frits beslutsomt.

Allermorsomst var det at spadsere, naar de havde Sukkertøi med, og det havde de jevnlig. Frits kjøbte for sine Lommepenge; men det kunde ogsaa være Fanny, som spenderede. Krøltoppen var ved Muffen af og til; Bekjendte af Familjen, som traf hende paa Gaden, gav hende undertiden Skillinger, og disse Skillinger, som hun i Førstningen altid havde bragt hjem til Mama, stak hun tildels i sin egen Lomme nu, da hun begyndte at skjønne, hvad Penge kunde bruges til. Man kunde da undertiden leve ganske herligt paa de smaa Spadsereture. Det var utroligt hvor mange Kager der kunde faaes for en liden Sølvmynt, naar Bager Rustad var i sit gode Humør.

Det gik dog ikke godt med dette i Længden. Bageren havde en Dag været altfor snil; han havde givet dem flere Kager og Bonbons, end de saa sig istand til at fortære. Fanny kom da hjem ved Middagstid med Forklædet fuldt af gode Ting og med en frygtelig Mavepine. Der blev Forhør, og alt kom for en Dag. Det endte med Ris. Og samtidig fik Fanny vide noget, som fyldte hende med Rædsel.

Gud var allestedsnærværende.

Han var tilstede overalt. Hvor hun gik og stod, saa var han der. Om hun vilde rømme aldrig saa langt, ja om hun vilde grave sig ned i Jorden, saa slap hun ikke fra ham. Og skjønt han selv var usynlig, saa han alt. Om det var midt i den sorteste

Nat, om ingen anden kunde se hvad hun gjorde, han saa det. Selv hendes Tanker saa han. Bare hun tænkte noget galt, blev han vred. Altsaa være snil Pige, enten Mama var tilstede eller ei; for hvis Gud blev vred, saa var det ude med Krøltoppen.

Fanny blev saa beklemt, at hun gik og holdt sig i Mamas Skjørt den hele Dag bagefter. Hun syntes at tro, at hun var tryggere der. Mama kunde ikke andet end smile. —

Fru Holmsen blev med sin Datter inviteret til Proprietær Wiigs paa Vig en fjorten Dages Tid i Juli.

Det var et Held; — Madnøden havde meldt sig i Aar som almindelig.

Der var ikke overdrevent morsomt paa Vig; Fruen var lidt stram, og Proprietæren sad for det meste og hang over „Morgenbladet“. Men Fanny morede sig. Sammen med Proprietærens Gina tumlede hun sig den hele Dag, Gud véd hvor; undertiden var det kun med Nød, at de to Smaapiger havde Tid til at spise.

Der blev et saadant Venskab mellem dem, at da Fru Holmsen reiste hjem til Byen igjen, maatte Fanny faa Lov til at blive tilbage.

Det, som morede Fanny mest paa Vig, var Kalvene, som hun dog ikke turde komme for nær, Kyllingerne, de to nydelige Hundehvalpe, samt Drengestuen. Hun havde vundet Budeiens Hjerte og levede

ved hendes Hjælp høit paa Fløde og Mælk; ogsaa det øvrige Tjenerskab syntes godt om hende. Hun sad paa Fanget hos Gutterne og var deres Kjæreste; naar hun sang sine Viser eller prækede og holdt Foredrag, lo de; hun fik ogsaa lære morsomme Ting af dem, og der fortaltes Historier og Eventyr, som vakte hendes største Forundring. Da hun var saa liden og troskyldig, syntes Folkene i Drengestuen, at det var morsomt at lære hende noget af hvert; den freidige Maade, hvorpaa hun gjengav selv de grøveste Ting, var altfor grinagtig. En ældre Husmand knurrede undertiden og mente, at man ikke burde lære den pene Pige sligt; men han blev mødt med Latter. „Du tror da ikke, at Ungen forstaar sig paa sligt lel, Hans?“ — „Nei, nei, men —“. Budeien var den flinkeste til at fortælle. Hun kunde alle Eventyr om Askeladelen og Troldene; hun fortalte ogsaa om Ræven og Bjørnen, og undertiden fik Mandfolkene hende til at fortælle om den dumme Gut, som skulde have Bryllup. Det var ogsaa en morsom Historie. Fyren var saa dum, at Pigen ikke vilde have ham; hun fik da ved snedige Kunster ordnet det saa, at han om Aftenen fik en stor, langragget Gjed opi Sengen til sig istedetfor Bruden. Ha, ha, ha, hun var sgu noksaa betænkt! — Men somme af de Historier, Gutterne bad om, vilde Budeien ikke fortælle.

En Morgen ved Frokostbordet sagde Proprietær

Wiig paa en meget alvorlig Maade til Smaapigerne, at de ikke maatte gaa i Drengestuen. De havde ikke noget der at gjøre, sagde han. „Jeg fulgte bare Fanny, jeg," sagde Gina; „ja, men det vidste du, at du ikke burde gjøre," svarede Proprietæren. Fanny gloede forbauset paa ham. Hvad mon det skulde betyde, at de ikke maatte gaa i Drengestuen? Ogsaa Fruen saa meget alvorlig ud. Gina, som var et Aars Tid ældre end Fanny, sad og taug med et Ansigt, som skinnede af Lydighed.

Smaapigerne legede den Dag med sine Dukker og Hvalpe og var ikke nede hos Folkene. „Hvorfor maa vi ikke gaa i Drengestuen?" spurgte Fanny. — „Nei, Papa og Mama vil ikke, at jeg skal gaa der," svarede Gina.

En Aften traf Fanny Budeien ude paa Gaardspladsen, og halvt skjult bag hendes Skjørter listede hun sig med ind i Drengestuen trods Forbudet.

Hun var ikke vel tilmode, og om en ganske liden Stund kom ogsaa Gina for at hente hende. Fanny fulgte; men da de kom udenfor, brast hun i Graad. „Hvad græder du for?" sagde Gina. — „Nu siger du det til din Papa og Mama," klynkede Fanny. — „Vil du fortælle mig det, som de fortalte dig der inde nu, saa skal jeg ikke sige det," svarede Gina. — „De fortalte ikke noget; for du kom jo og hentede mig, du!" — „I Morgen skal jeg ikke komme og

hente dig, men saa skal du fortælle mig alt det, som de fortæller! Vil du det?“ — „Ja, men saa skal ikke du sige det til din Papa og Mama!“ — „Nei, det skal jeg ikke.“ —

De følgende Aftener gik Fanny i Drengestuen. Hun tænkte lidt paa den allesteds nærværende; hun forestillede sig ham liggende paa Lur i den mørke Krog bag Loftstrappen; men hun gik alligevel; for det havde hun jo lovet Gina. Og naar hun kom ind, gjemte hun sig hos Budeien og var ikke ræd længer.

„Fortæl, Marit!“ bad hun saa; og Budeien fortalte. Hun fortalte ogsaa de Historier, som Mandfolkene bad om; det var som hun var mere fri paa det nu end hun før havde været. Men det var ikke altid saa morsomt det, hun fortalte nu. Mandfolkene lo nok stundom; men Fanny kunde ofte ikke skjønne, hvad de lo ad.

Der var en Historie om en Gut, som vandt Prinsessen paa den Maade, at han kjøbte sig Tilladelse til at sove en Nat udenfor hendes Dør, næste Nat indenfor Døren osv.; Resultatet blev, at Kongen blev nødt til at lade ham gifte sig med hende; — den lo Mandfolkene godt ad. Saa var der en Tosk af en Gut, som skulde ud at fri; paa Veien mødte han en Skøier, som indbildte ham, at naar han gik tilbords med sin Forlovede, skulde han sige det og det og gjøre saa og saa, „for ellers var det ikke rigtigt,“ sa

han. Ja Gutten, Stakkel, baade sagde og gjorde baade saa og saa, til stor Forskrækkelse baade for Bruden og Gjæsterne; — den lo Mandfolkene endda værre ad. Og Pigerne fniste og var underlige. Fanny sad og gloede; hun kunde ikke være med. „Gjør de saadan, naar de er forlovede?“ spurgte hun pludselig. — „Aah!!“ skreg Pigerne; Mandfolkene skoggerlo; — „ikke naar de er forlovede, men naar de er gifte,“ svarede Budeien lidt hurtigt. — „Hvorfor gjør de det da da?“ spurgte Fanny. Mere Latter, mere Fnisen; „ja sig det!“ lød det fra Mandfolkesiden. — „Det faar du vide, naar du blir stor,“ fniste Budeien.

Gina fik Historierne igjen saa godt som Fanny kunde huske dem; sommetider fniste hun og lo omtrent som Pigerne i Drengestuen. „Hvorfor ler du?“ spurgte Fanny. — „Ikke for noget,“ svarede Gina; — „men du maa ikke fortælle dette til nogen anden.“ — „Hvorfor det?“ — „Fordi det er stygt.“ — „Er det stygt?“ — „Ja.“ — „Hvorfor er det stygt?“ — „Jo.“ — „Ja, hvorfor det da?“ — „Jo, du kan da begribe, at det er stygt! — Fortæl mer da, Fanny!“ —

Men pludselig blev Fanny sendt tilbage til Byen igjen. Hun fremstillede sig for Mama angstfuld og forknyt; denne gjennemlæste i Taushed Fru Wiigs Brev og gik saa efter Riset.

Det blev en alvorlig Historie. Aldrig før var

Krøltoppen bleven saa grundig gjennempisket. Men det blev ogsaa en Tugtelse, som virkede.

Hun blev ikke sint; hun skreg ikke. Men hele Dagen bagefter gik hun ligesom og gjemte sig. Af og til græd hun, men undertrykt, voxent; Mama blev tilsidst ganske ængstelig og begyndte at undres paa, om hun skulde have skræmt Forstanden fra hende. Om Aftenen, da den lille havde lagt sig, overvældedes hun af en saa fortvivlet Graad, at det virkelig blev uhyggeligt. „Nei, men hvad er det, Krøltoppen? Er du rent forstyrret? Hvad? Hvad er det, vesle Barnet mit?“ — „Du — du — du ... er sint paa mig!“ hulkede Fanny. — „Nei, men kjære dig da, Barn, hvad er det du indbilder dig? Du kan da vide, vi er lige gode Venner, vi! Bare du ikke gjør det opigjen, saa husker Mama aldrig mer paa dette!“ — „Nei!“ hulkede Fanny, „du er sint paa mig, Mama; alle er sinte paa mig; Gud er ogsaa sint paa mig; dere er sinte paa mig allesammen!“ — „Hvad er det for noget Sludder, Barn, saa; ti nu pent stille og læs Fadervor. Bare du beder pent til Gud, saa véd du, det blir godt. Saa: Fader vor —.“ — „Fader vor — uh, hu, hu! —“ „— du som er i —“ — „du som — uh, hu, hu, hu!“ — Det varede længe, før Fanny faldt i Søvn den Kveld. Besynderligt Barn, den Krøltoppen. —

— Paa Mühlbergs Hotel blev Fru Holmsen en

Aften forestillet for en Kristianiamand, Agent Solum, som kunde fortælle hende om „Skovnymfen“. „Jo Gudbevars,“ sagde han med sit rolige Smil; „det er vist sandt alt, hvad De har hørt om hende — af ondt da. — Hvadbehager? Dannelse? Hun er en ganske almindelig Tjenestepige.“ — „Hun har havt en rig Onkel i Amerika da?“ — „Nei da; hun har drukket sig rig, kan man sige.“ — „Naa, det er noget nyt! Det maa De forklare mig, Herr Solum.“ — „Med Fornøielse, Frue. Hun tjente i en Del Aar hos en rig Enkefrue, som drak; saa drak de to sammen, til de blev saadan rigtig gode Veninder, og da saa den gamle Enkefrue døde en Dag, saa var det Jomfru Aaberg, som arvede.“ — „Det maa jeg sige. Saadan skal nogle slumpe opi det!“ Der var i Fru Holmsens Stemme en liden Biklang af Misundelse.

— „Gift?“ Solum drog lidt paa sine solide Skuldre; „hvem vilde vel have saadant et Trold?“ — „Aa, naar hun var rig?“ — „Nei, ser De, hun var altfor —. Og saa fordrukken, ser De; og med et Rygte —; det fortaltes, kan De tænke Dem, at om Aftenen, naar hun havde drukket den gamle Enkefrue fuld, saa turede hun siden videre ude i Kjøkkenet med sine Jægere.“ — „Naa, se det var noget for ham!“ — „Aa, De mener for Deres —. Naa; han er forresten ikke alene om hende, hvis det kan trøste Dem; han er saagar kommen i Svogerskab med en

Professor! — Men," tilføiede Solum med sit jevne Smil; „han er, Gudbevars, for den Sags Skyld ogsaa Svoger med Gaardsgutten."

Fru Holmsen blev rent forskrækket. Saa meget havde ikke engang Sypigerne hos Søstrene Mehlum vidst. Og tænk, Børnene! — „Det kan da aldrig være sandt alt detteher, Solum?"

Men Solum kjendte Forholdene paa nært Hold. „Jeg spekulerer lidt i Skov i senere Tid, skal jeg sige Dem, og i den Anledning har jeg ogsaa vanket en Del paa Elmerud. . . . Jeg forsikrer Dem til, der blir ikke gjort nogen Hemmelighed af Jomfruens Meriter der ude!"

— Stakkels Børn, stakkels Børn! —

Men at saadant kunde gaa an? At man i et kristent Land taalte sligt Uvæsen? Pleiede man ikke at tage den Slags Fruentimmer og sætte dem paa Tugthuset? Hvad? Fru Holmsen var ganske irriteret.

Solum drog paa Skuldrene. „Naar der ikke er Børn —," sagde han; „desuden, naar man sidder saadan i det, som hun gjør . . . er sin egen Herre og uafhængig . . . saa kommer det jo ingen ved, hvad man saadan privat tar sig til; hvad? — Forresten vilde jo en dannet Dame ikke bære sig ad paa den Maade, véd De." Fru Holmsen slog pludselig Øinene ned; Solums rolige, vedholdende Blik havde gjort hende lidt forvirret. —

Agenten skulde den Aften være Fru Mühlbergs Gjæst; han var „Barn i Huset“ fra den Tid, da han havde flakket om som Handelsreisende. Fru Holmsen blev ogsaa indbuden. Det blev en rigtig hyggelig Kveld. Solum var et af de behageligste Mennesker, Fru Holmsen nogensinde havde truffet; paa engang munter og solid, underholdende og alvorlig. Det forekom hende ogsaa, at han gjorde lidt Kur. Gift var han naturligvis. Men stakkels Marthe — Solum rystede paa Hovedet og saa ægtemandsbedrøvet ud —; „hun blir nok ikke gammel, er jeg ræd for.“ — „Er hun daarlig da?“ — „Ja, Brystet.“ — „Aa, Stakkel. Ja, da er der vel lidet Haab.“ — „Ja, hun gjør det neppe længe.“ —

Næsten det hyggeligste ved Solum var, at han interesserede sig saa meget for Børn. Man kom til at tale om Fanny, og saa maatte Fru Holmsen fortælle om hende hele Aftenen. Fru Mühlberg hjalp til. „Husker De den Gang ... husker De den Gang?“ — „Husker De den Gang, da hun laa i Vinduet og sendte Slængkysser ned til Frits, som stod paa Gaden og hilste ... „fo'tu'li'vis 'libt i mig!“ sagde hun mellem hvert Kys, „fo'tu'li'vis 'libt i mig!“ — „Ha-ha-ha-ha!“ — „Eller naar denne tykke Kandidat Lehmann er hjemme, — han Halvtomsingen, som gaar saadan og rykker med Skuldrene og ligesom skubber sig; saa tror Fanny, at han har Utøi og gaar efter ham paa Gaden

og siger saa høit, at han næsten maa høre det: „'ka' je' ta' Nut'a? 'ka' je' ta' Nut'a?“ — „Ha-ha-ha!“ — — „Eller nu paa hendes Fødselsdag, da Fru Dahl sendte hende de nye Sko ...“ — „Ja, da var hun ogsaa god! Det var om Morgenen, før hun var staaet op; saa kom disse Skoene; saa siger jeg: 'nu maa du reise dig og takke pent!' siger jeg. 'Nei,' sagde Krøltoppen, 'jeg vil ikke takke! Du 'ka nok se, at du maa sy for Skoene, Mama!'“ — „Ha-ha, har De hørt paa Unge da!“ — „Hun har vel hørt Tale om, at den Fru Dahl er saadan lidt ... nøie ... Husker De hendes Dobbeltselskaber, Fru Mühlberg?“ — „Ja husker? Aa jo!“ — „De maa vide, Herr Solum, hun brugte at holde to Selskaber efter hinanden, et for de rige den ene Dag, og saa et næste Dag paa Levningerne ...“ — „Praktisk Dame, den!“ — „Da indbød hun os andre, ser De. Men hun sluttede med det igjen; hun fik nok høre saa meget, at ...“ — „Ja, De var slem mod hende, Fru Holmsen!“ — „Aa, jeg som andre ...“ — „De kunde saa godt give hende det lige opi Øinene, De ... 'Naa, er det Første- eller Andendagsgilde i Aften da, Fru Dahl?' ... 'Nei tænk, blev der saa meget tilovers igaar da, Fru Dahl?' ... 'Nei skal det virkelig være til os dette da, Fru Dahl?' — Jo, hun fik gaa igjennem!“ — „Ha-ha, Fru Holmsen er vittig!“ indskjød Solum; „det er vel ikke for ingenting, at De har saadan en

kvik Datter, Fru Holmsen.“ — „Det er sandt, Fru Holmsen, hvad er det hun siger til Bogbinder Lundstrøm, De?“ —

Det endte med, at Solum bad om Lov til at komme hen en Dag og „se paa Krøltoppen“. „Ja,“ sagde Fru Holmsen, „naar jeg bare havde det saadan, at jeg kunde tage imod Kristianiafolk!“ — „Aa Snak om en Ting, Frue!“

— Men den Nat laa Fru Holmsen vaagen og tænkte paa Børnene.

Hendes Modersamvittighed var skræmt op, og Spørgsmaalet om Børnenes Redning blev mere fortvivlet og mere paatrængende end nogensinde.

Den, som var Mandfolk og kunde spekulere i Skov! Alle Skovspekulanter blev rige nu for Tiden. Man kom ingen Vei med at sidde og sy. En halv Daler eller tre Mark for en Kjole, hvad skulde der vel blive af det? — De finere Kjoler blev i Regelen tagne fra Kristiania. Gud for en Dumhed af hende at tro, at hun selv skulde kunne forsørge Børnene; der blev jo ikke til Fanny engang! Hvad den Unge behøvede af alt var skrækkeligt. Klæder og Sko fløi hun af sig saa fort som hun fik dem, og naar hun nu om et Aars Tid kom saa langt, at hun skulde i Skole, maatte Gud vide, hvordan det skulde gaa. Man kunde da virkelig ikke forsvare at sende Barnet i Almueskolen!

Foruden alt andet havde Fru Holmsen ogsaa sin Gjæld at tænke paa. En Klat her og en Klat der, det blev tilsammen en hel Hoben. Denne modbydelige Mikkel paa Trappen maatte hun ialfald se til at blive kvit. Han var bleven saa ækel i senere Tid, at det absolut ikke var til at udholde. Siden hin Gang i Julen, da hun var inde hos ham og snakkede pent med ham for at faa Mad til Børnene, troede han formodentlig, at den gamle Historie var glemt, og at Fattigdommen havde gjort hende medgjørlig . . . fy! Nei, da tog hun nok heller Børnene og gik i Sjøen. Saadan et Skabilken som han —! halt og krank, med Kone og voxne Børn . . . man skulde aldrig høre sligt!

— Herre Gud, den, som havde et ordentligt, pent Menneske, som havde Raad og Hjertelag, og som man kunde faa til at interessere sig for de ulykkelige Børn! Hun søgte blandt sine Bekjendtskaber, men fandt ingen, som hun kunde bruge. Bede nogen af dem om Hjælp ligefrem var hun ikke istand til; desuden havde de jo allesammen hjulpet en Del før. Denne nye Bekjendt fra i Aften, Solum, kunde have været noget at tænke paa; han var jo rig og børnekjær og vistnok en brav Mand i enhver Henseende; men hvad hjalp det, naar man ikke kjendte ham . . .

Det slog hende med et, at man maatte kunne komme til at kjende ham. Han havde jo talt om at besøge hende; i ethvert Fald maatte man kunne træffe

ham igjen. Sæt at man da kunde vinde ham, indlede et Venskabsforhold . . .

Ikke nogen Forelskelse! det behøvedes ikke. Hun maatte bare ikke være ham ligegyldig; hendes Anliggender maatte optage ham lidt; Pengene sad jo ikke saa ganske løst hos disse Rigmænd. Hvorfor skulde hun ikke kunne vinde ham? Ham som andre? — Og naar det var for Børnenes Skyld?

Forholdene hos Jomfru Aaberg kjendte han. At det maatte være tungt for en Moder at have sine Børn i et saadant Hus vilde han begribe; fik han da lidt tilovers for Moderen —; hvad var nogle Hundrededalersedler for en Skovhandler i denne Tid?

Tænk, — kanske hun her kunde finde en Udvei.

Det maatte være muligt at vinde ham. Hun var ikke for gammel endnu, og saa fik man pudse sig lidt og være elskværdig. Herretække havde hun altid havt, heller for meget end for lidet næsten, og om nu end han var lidt ældre og stø, saa var han vel omtrentlig som de andre. Bare ikke noget Slags Koketteri; — Forelskelser og den Slags havde hun havt nok af i sin Tid.

Han havde vist syntes, at hun var vakker. Det var hun jo i Grunden ogsaa, naar hun befandt sig vel; maaske hun allerede havde gjort et vist Indtryk paa ham. Dette, at han vilde „se Fanny“ —; hm, hvem véd; Mandfolk var sjelden saa glade i Børn . . .

Om det ligesaa gjerne kunde være hende, han havde Lyst til at se igjen? Det vilde jo passe udmærket.

Hendes Tanker blev efterhaanden trætte og begyndte at gaa over i Fantasier.

Herregud, selv om det nu skulde gaa saa galt, at han blev lidt forelsket —; han var jo i den Stilling, at han ventede at blive fri! Og hvorfor . . . hvorfor . . . kunde det ikke ligesaa godt blive hende som en anden —?

Der hændte jo saa mangt i Verden, og meget, som var underligere end det. Tænk, om han blev forlibt, og om han da en vakker Dag sagde som saa: „jeg kan ikke leve uden Dem; vil De blive min, naar jeg engang . . . kommer i den Stilling?“ — Det vilde ikke være første Gang at sligt var hændt! Der var mere end en Ægtemand, som var forlovet paa den Maade. Og ikke bare forlovet forresten . . .

Folk tog nok ikke den Slags Ting saa høitideligt som man troede. Der gik mange Ting for sig, som var værre end det. Ikke at tale om Mandfolkene; de gjorde nu ganske som de vilde; men Damerne ogsaa —; vi skulde ikke tro paa alle de pene Fruer, som gik saa stille omkring . . . det var saamæn ikke Guld alt, som glimrede.

Der var ingen, som gjorde noget ved det heller; bare der ikke blev altformegen Skandale. „Det faar blive Deres egen Sag,“ som Præsten Brandt skrev . . .

Aa fy! Jo, det var nok deilige Ting, Vorherre mangen Gang maatte se paa. Gudskelov, sligt skulde nu aldrig spørges om Fredheimsdronningen. —

— Tænk! om der skulde kunne blive en Redning! Det var ikke til at tro paa. Tænk! om hun kunde komme saa langt engang, at hun kunde føle sig tryg! Tryg for Børnene! tryg for sig selv! blive fri for dette evige Kav, disse endeløse Bekymringer! Aah! Det vilde være som at leve op igjen, som at komme ud af et Fængsel, op af Graven. Men det hændte naturligvis ikke; aa langtfra, aa langtfra . . .

Det kunde blive morsomt at se, hvad Fanny vilde synes om ham forresten. —

VI.

Fannys to Veninder, Gina Wiig og Ebba Lehmann, begyndte at gaa paa Fru Kahrs's Pigeskole den Høst, og saa vilde Fanny ogsaa did, skjønt hun endnu ikke havde Alderen.

„Ja, ja, forsøg!“ sagde Mama tilsidst; „kan du faa Lov af Fru Kahrs, saa skal der vist ikke være noget i Veien fra min Side.“

En Morgenstund fulgte da Fanny sine Veninder paa Skolen og blev af disse forestillet for Fru Kahrs. Foran denne høie Dame gik Fanny fra Koncepterne og glemte hvad hun skulde sige; hun bare neiede og neiede, om igjen og om igjen, med Fingrene i Munden.

„Hun vil gaa paa Skolen, hun vil gaa paa Skolen,“ forklarede den lille sorthaarede Ebba ivrigt; Gina nikkede. Fru Kahrs løftede den dybt neiende Fanny op paa sit Fang og strøg hende med Haanden gjennem de stride Krøller. „Mama har sagt, at jeg skulde faa blive her,“ sagde Fanny.

„Jasaa, Krøltoppen,“ smilte Fru Kahrs, „skal du allerede paa Skolen? Bare du ikke bliver kjed af det for snart? Hvad?“ — „Nei.“ — „Kan du være snil Pige da, tror du? — „Ja.“ — „Sidde pent stille og ikke gjøre Spilopper, hm?“ — „Ja.“ — „Kan du læse da?“ — „Ja, jeg kan stave. Jeg har Bog ogsaa!“ — hun viste frem sin noget brugte Abc. „Der er Plads hos os!“ ivrede Ebba; Gina nikkede: „der er Plads paa vor Bænk.“ — „Naa, saa faar du vel blive her da, Krøltoppen!“ smilte Fru Kahrs; „og saa faar du være med saa længe du kan hænge paa; hvad?“ —

— Fanny kunde nu sige, at hun gik paa Fru Kahrs's Pigeskole, og hun sagde det saa ofte som hun kunde faa det anbragt. Hun følte sig voxen og stak Næsen i Sky. Ogsaa Fru Holmsen var fornøiet.

Hvis Fanny fik beholde sin Friplads hos Fru Kahrs, saa var man ialfald frelst fra Almueskolen, og det uden at man i den Anledning behøvede at plage nogen. Det vilde være en stor Bekymring mindre. Og det var ikke rimeligt, at Fanny blev vist bort igjen, naar hun en Gang var kommen ind. Krøltoppen havde noget ved sig, som gjorde, at man kom til at holde af hende; det vilde ganske sikkert komme hende til Nytte nu ogsaa.

Der var et aber ved Fru Kahrs's Pigeskole; den

var ikke rigtig fin. Først og fremst havde Fru Kahrs Præsten imod sig.

Pastor Pukstad kunde ikke frigjøre sig fra Mistanken om, at Fruen, ligesom tidligere hendes afdøde Mand, heldede til Grundtvigianismen. Det vilde være beklageligt, syntes Præsten, om en saa usund Aandsretning skulde faa Indpas i Kristiansborg, og saa modarbeidede han Fru Kahrs efter bedste Evne. Dog kun i det Stille, da han desværre ikke havde noget bestemt at holde sig til. Og han vilde ingenlunde, selv ikke for Guds Riges Skyld, afvige fra den strenge Sandhed. Han indskrænkede sig til at omtale hende i en Tone af Reservation, som var skikket til at gjøre de ældste i Menigheden aarvaagne; — og de ældste i Menigheden blev aarvaagne. Det blev temmelig almindeligt at omtale Fru Kahrs i en Tone af Reservation. Naar hendes Skole alligevel holdt sig, kom dette kun af, at den ingen Konkurrenter havde.

Fru Holmsen beklagede, at Skolen ikke var helt anerkjendt. Men den, som ikke kunde have det bedste, maatte være glad ved det næstbedste; Fru Kahrs's Pigeskole var ialfald meget bedre end Almueskolen, hvor de simples Børn gik. Og hun gjorde Fru Kahrs sin Visit og takkede paa det bedste for Fannys Optagelse; derved blev det hele ligesom sikrere og mere fastslaaet. —

— Fanny sad ved sin Pult næsten hver Dag,

alvorlig og voxen, stavede, skrev Streger eller hørte Historier.

Lærerinderne fortalte en hel Del; forskjelligt af det var morsomt. Men det morsomste var næsten, naar Smaapigerne skulde fortælle Historierne om igjen. De fleste af Smaapigerne var nemlig saa skrækkelig dumme. De huskede næsten ingen Ting. Da lo Fanny. Og hun strakte Haanden i Veiret saa høit som hun kunde naa —: „jeg kan det, Frøken! faar jeg sige det, Frøken!“ Hun fik sige det. Og de større Piger blev frygtelig flaue. Men Fanny stak Næsen i Sky. „Se det!“ sagde Lærerinderne; „hun, som er saa liden, hun kan det, men du, som er saa stor og lang, du staar der saa dum og stum som en Fisk!“ —

Det havde været Meningen, at Fanny bare skulde høre paa; men snart deltog hun i Undervisningen som en af de andre. Navnlig var hun flink til at fortælle. Hun gjengav, hvad hun havde hørt, med en Nøiagtighed og en Iver, saa hendes Lærerinder maatte le. Bedst gik det for Fru Kahrs; de Historier, som denne fortalte, var altid saa lette at huske. „Du er jo flink, Krøltoppen, hm?“ sagde Fru Kahrs med sit vakre Smil og strøg hende gjennem Haaret; siden vilde Fanny ikke indlade sig med hvemsomhelst.

Hun lærte snart at græde og faa Hovedpine, naar hun kjedede sig for meget; for saa fik hun gaa

hjem. Sit Løfte om at være snil Pige holdt hun ikke altid; hun maatte røre paa sig af og til, hvilket ikke kunde ske uden Larm; eller der var noget, hun pludselig maatte meddele Ebba, og saa svarede Ebba, og saa maatte Fanny svare igjen; eller hun kunde komme til at blinke nedover til Johanne Evensen, som strax begyndte at fnise; undertiden kunde det ogsaa være uimodstaaelig morsomt at stikke Gina i Armen med en Knappenaal. Sligt hændte endog i Fru Kahrs's Timer. Da saa Fru Kahrs forbauset paa hende —: „er det dig, Krøltoppen?“ spurgte hun. Det var græsselig ærgerligt; altid skulde sligt blive opdaget.

Gina og Ebba udgjorde Klassens Aristokrati; Fanny blev ogsaa regnet med, dels for Selskabs Skyld, dels fordi hendes Forældre havde været rige. De tre Aristokrater skilte sig bestemt ud fra Mobben og holdt sammen i tykt og tyndt, undtagen naar de var Uvenner. I Klassen sad de tæt sammen paa forreste Bænk og hviskede og tiskede bare sig imellem; i Frikvarterne legede de ikke med de andre, men gik Turer. Gud véd, hvad de bestandig havde at snakke om og more sig over; ingen fik vide det, men altid, naar man traf dem, stak de sine Hoveder sammen og lo. De blev forhadte i Klassen og i Stilhed bagtalte og harcellerede. Man kaldte dem „de fine“.

Men hver Gang de fine blev Uvenner, søgte den af dem, der var fornærmet eller følte sig tilsidesat, Erstatning ved at slutte sig til nogen af de ikke-fine. Og den af disse, som saaledes blev begunstiget, følte sig lykkelig derved og svigtede sin egen Flok. Denne hævnede sig ved at bagtale og harcellere. „Hun begynder at gaa med de fine nu“; „skal rigtig undres paa, hvad hun har at gjøre sig til af?“

Det var især Ebba, som havde saa let for at blive fornærmet. Det forekom hende, at Gina og Fanny havde et og andet sig imellem, som hun ikke fik være med paa, og det syntes ikke Ebba var ærligt Spil. „Husker du det, Fanny?“ ... „Det var den Gangen, du véd, Gina!“ — „Hvad er det dere snakker om?“ hug Ebba i. — „Aa —,“ sagde den rolige Gina. — „Sig det du, Fanny!“ — „Nei, ikke sig det, Fanny.“ — „Nei, jeg skal ikke sige det.“ — „Isch, saa ækle som dere er. Ja, naar det skal være saadan, saa kan det jo være det samme med altsammen da!“ fnøs Ebba. Og i sin Forbitrelse gik hun hen og indlod sig med Thea Jensen, Høkerdatteren.

Eller det kunde være Fanny, som pludselig opdagede, at Gina og Ebba havde Sammenkomster, hvor hun ikke fik være med. Da græd Krøltoppen. Og hun sluttede Forbund for Livet med Skrædder-

mester Evensens Datter Josefine. Aldrig i Verden vilde hun have noget at bestille med de Vigtig-Tryner Gina og Ebba mer. Fjendtlighederne kunde vare i optil fire Dage ad Gangen.

Værst var det, naar Gina blev sint; hun havde ikke saa let for at glemme. En Dag paa Hjemveien fra Skolen kom de fine i Disput om, hvem der var finest af dem. Ebba holdt paa, at hendes Fader, Sagføreren, maatte være finere end baade Grosserer Holmsen og Proprietær Wiig; Fanny forfægtede, at hendes Fader var den fineste, da han ikke blot havde været Grosserer, men ogsaa havde Examen, saa han kunde have været Sagfører, hvis han bare havde villet. Gina paa sin Kant ansaa det tilstrækkeligt at minde om, at hendes Fader havde været paa Storthinget. Man trættede, til man blev sint; den ivrige Ebba brugte Ord som „Bonde“ og „Lastehandler“, Fanny brast i Graad og forsikrede, at hun aldrig vilde snakke med Ebba mer; Gina blev taus og gik. Den Gang varede Uvenskabet mindst dobbelt saa længe som sædvanlig. —

— I Julen kom Onkel Solum paa Besøg. Fanny fik en nydelig graa Vinterhue af ham og desuden en pragtfuld Dukke. Denne Dukke fik Navnet Amanda; Bogbinder Lundstrøms Rosalie fra ifjor var netop saa vidt god nok til at faa Plads som Frøken Amandas Kammerpige.

Det blev en morsom Jul. Alskens god Mad vankede der i Overflødighed, og Mama var i et saadant Humør, at Fanny fik Lov til at være ude og kaste Snebold med Gutterne saa meget hun vilde. Især var Mama munter og glad den Aften, da Onkel Solum var hos dem. Og det var rimeligt; for Onkel Solum var umaadelig snil. Fanny sad paa hans Knæ næsten hele Aftenen og pratede. Han fortalte om alle de morsomme Ting, han havde i Kristiania; blandt andet havde han en hel Del Smaapiger, og saa havde han en Gut, som hed Jens; det var en mærkværdig Gut, og saa var han akkurat paa Alder med Fanny. Den Gut skulde hun faa, naar hun blev stor. „Ja, du vil vel have ham?“ — „Ja da, hvis han er pen, saa vil jeg have ham.“ — „Men du har jo en Kjæreste før?“ — „Ja, han er ogsaa pen; og tænk, saa faar jeg to Kjærester, Mama!“ — „Ha-ha-ha, aa du Krøltoppen!“ —

Det var en Dag senere; Fanny havde været ude blandt Gutterne og kastet Snebold og kom hylende hjem; hun var fuldstændig overdænget med Sne og havde faaet en Snebold i Ansigtet saa haardt, at hun blødte Næseblod. Da var ogsaa Onkel Solum hjemme. Fanny blev ualmindelig venligt modtagen af Mama, og ligeledes af Onkel; hun fik Kage og Kaffe, blev vasket, skiftede Klæder og var snart i Orden igjen. Da Onkel Solum var gaaet, sagde Mama: „Nu tænker

jeg, vi faar Lea og Tom hjem igjen snart; blir ikke det morsomt, Krøltoppen?“ — „Jo,“ sagde Fanny. Strax efter tilføiede hun: „Onkel Solum er snil, Mama.“ — „Synes du?“ — „Ja.“ — „Aa ja,“ sagde Mama med et fornøiet Smil; „det er en af Papas gamle Venner, forstaar du; derfor vil han hjælpe os med dette ogsaa. Ja, han er snil, som du siger!“ —

Men en Tid efter fik Mama sit daarlige Humør igjen. Hun græd og havde Hovedpine og var kjedelig. „Du faar ikke dine Søskende hjem alligevel,“ sagde hun til Fanny. — „Hvorfor det, Mama?“ — „Aa, det er naturligvis han —, han —, naa, Papa'en din, véd jeg!“ — Og saa græd hun igjen. „Aa, aa; Herregud, at alt skal være saa umuligt!“

Det blev dog bedre efterhvert, og Fanny syntes i det hele taget godt om Mama. Der var aldrig mere Tale om Vandgrød til Middag eller Poteter og Salt; ialfald var der Smørrebrød ved Siden af; Brød med Sirup var forresten ogsaa godt. Af og til levede man fuldstændig paa Herremands Vis med Steg, Syltetøi og Øl; „skulde vi sulte baade naar vi har noget og naar vi ikke har noget, saa blev det for megen Sult,“ mente Mama. En hyggelig Ting var det, at Bogbinder Lundstrøm ikke længer gik saa ofte her; Mama var strengere imod ham, end hun før havde været. Og naar han kom, var han

ydmyg i Almindelighed; dog kunde han være besværlig, naar han var fuld. Han indbildte sig virkelig, at han skulde faa Mama til Kone. Han lokkede med Løfter om at flytte til Kristiania; der skulde de indrette sig i en *hygglig vrå* og have det godt, „*äta franska brödet med smör och ost*“ og drikke Bayerøl. Men Mama brød sig naturligvis ikke om ham. Somme Tider lod hun som hun troede, at han havde Kone og Børn i Sverige; „hvad vil De med flere, Lundstrøm? De er da ikke Mormon?“ Lundstrøm lagde Haanden paa Hjertet og svor ved sin „*heder*“; saa gav han sig til at bande og rase og tilbød sig endelig at reise til Sverige og komme igjen med „*rena papir*“. „*Vil ni ha mig då, Fru Holmsen?*“

Men Mama vilde ikke have ham under nogen Omstændighed.

Hun gav sig af med Fannys Opdragelse, hjalp hende med de smaa Katekismuslexer, fortalte hende om Jesus, svarede paa hendes Spørgsmaal om alskens Ting og søgte at knytte hende til sig. Fanny fik Anfald af barnlig Ømhed; Gamle-Kari kunde, naar hun kom larmende ind ved Aftentid, finde Moder og Datter sammen i den hyggeligste Forstaaelse. „Naar jeg blir stor, Mama, saa skal jeg kjøbe en stor Gynge-stol til dig, Mama, saadan en som den, Bedstemama Lehmann har; og saa skal du faa sidde og gynge dig hele Dagen og drikke Kaffe og spise Hvedebrød“ ...

„Tak skal du ha, Krøltoppen!“ sagde Mama og kyssede hende. — „Og saa skal du ikke sy, men bare sidde og gynge og have det hyggeligt.“ — „Tak, Tuppa mi, du er snil mod Mama alligevel, du. Skal du ikke kysse Mama da?“ — Fanny tog sin Moder om Halsen og gav hende en Smeldkys; det blev Gamle-Kari for stivt. „Tvi!“ sagde hun, „nu maatte jeg spytte!“ —

Udefter Vaaren begyndte Jomfru Thorsen at vanke i Huset; hun havde etableret sig med en Delikatesse-forretning og havde god Tid. Jomfru Thorsen havde i Fredheimstiden været Fru Holmsens Stuepige; det blev da de gamle Fredheimshistorier, som kom paa Tapetet igjen. Jomfru Thorsen var her en virkelig Autoritet; hun havde endog personlig været udsat for Holmsens Efterstræbelser.

„Ja, den Skarven!“ gjentog hun paa sit Vestlands-maal; „er det ikke rart, at slige Mennesker ogsaa skal faa Lov at være til!“ — Hendes r'er knirkede med en Lyd som et Par nye Støvler, syntes Fanny.

Det endte gjerne ved Børnene. Og Mama sagde saa mangen Gang, at hvis hun bare havde kunnet redde dem, saa skulde hun ikke have bekymret sig det mindste om, at hendes eget Liv var spoleret. „Og nu kunde jeg have faaet Børnene hjem,“ sagde hun. „Min Bror Nils i Kristiania, Handelslæreren, tilbød mig Hjælp; han kjender lidt til den Jomfru

Aaberg, ser De; men tror De saa ikke, at det Dyr simpelthen ganske frækt nægter at udlevere Børnene! Hun vil være dem i Moders Sted, siger hun ... og saa længe deres Fader er fornøiet, saa har ikke jeg noget at sige. Akkurat som jeg skulde være et fremmed Menneske! — Det er naturligvis ham, som staar bag. Aa, bare ikke Gud engang gjengjælder ham alt det onde, han har gjort mig!“ —

Efterhaanden var det dog som om Børnene mere blev glemte. Lea begyndte at skrive Breve hjem, og efter disse Breve at dømme var alt i Orden paa Elmerud. —

En straalende Morgen vaagnede Fanny alene i den store Seng, og det var ikke Mama, men Gamle-Kari, som sad henne ved Bordet og drak Kaffe.

„Er du vaagen naa da, Svivelsvansen?“ spurgte den gamle. — „Jeg er ikke nogen Svivelsvans for dig, jeg, du!“ protesterede Fanny. „Hvor er Mama?“ — „Mama er reist bort.“ — „Hvor er hun reist hen da?“ — „Naa, husker du ikke det naa længer, Lurvehetta; hun skulde jo ud paa Landet til Lensmand Berg og sy en Kjole.“ — „Nu lyver du, Kari!“ — „Aa, de Ungerne; naa har hun alt glemt det. Jo da; hun skulde til Lensmand Berg og sy en Kjole.“ — „Hvor er Lensmand Berg henne da?“ — „Aa, han bor saadan en fem-sex Mil herifra; hvad kommer det dig ved? Op nu, saa skal vi se at

pille paa os Klæderne.“ — „Nei! du skal sige mig, naar Mama kommer igjen, du, — Kari Træstak!“ — „Aa, hun kommer, naar Kjolen er færdig, hun, i Morgen eller i Overmorgen eller en anden Gang; kan ikke det være dig det samme, naar du har mig? — Du skal ikke lide nogen Nød, Bustelurva!“ — „Reiste Mama alene hele den lange Vei da, Gamle-Kari?“ — „Jeg tænker, der var nogen, som skydsede hende, jeg!“ — „Hvem var det, som skydsede hende da, du?“ — „Det kan vel ikke jeg vide.“ — „Hvorfor reiste hun saa tidlig da?“ — „Fordi at du skulde faa noget at spørge om, Troldungen! Se saa, kom nu, Mor, saa skal vi i Klæderne!“ —

Men Fanny vilde klæde paa sig selv. Hun gik og vævede og vaasede til langt ud paa Formiddagen, spurgte etter Mama og ledte efter sit Tøi; det, Gamle-Kari fandt frem til hende, var ikke det rigtige, for hun kunde ikke faa det paa sig. Kari forsøgte tilsidst med Magt; men Fanny var for stærk, saa at Gamle-Kari efter en Del Forsøg maatte opgive det hele. Fanny kom ikke paa Skole den Dag.

Mama blev længe borte. Først den fjerde Dag ved Middagstid kom hun igjen, solbrændt og frisk; hun havde faaet en ny Sommerhat og en fin Parasol, saa at Fanny næsten ikke kjendte hende. „Aa, saa pen som du er, Mama!“ jublede hun og løb hende imøde; Mama tog hende op i sine Arme og kyssede

hende. „Aa du vesle Tuppa mi, du lille Engelen min, hvordan har du havt det?“ —

Dagen efter kom Solum. Der blev Glæde og Herlighed, god Mad og godt Humør; Mama og Onkel Solum var ordentlig lystige. De snakkede en hel Del, som Fanny ikke forstod; der var Tale om en Jernbane, en Fos, ituslaaede Flasker, et Hotel, drukne Handelsreisende, en Maskine, som værpede Dalere; hver Gang de drak, sagde de: „akkurat mit Brændevin!“ og naar Flasken var tømt, raabte Solum: „send den paa Forbedringshuset, som vi sagde der oppe!“ En hel Del andre underlige Mundheld havde de. Fanny kunde aldeles ingen Sammenhæng finde, og det ærgerligste var, at hun et Par Gange midt under den bedste Passiar blev sendt Ærinder ud i Byen. Men saa meget troede hun dog at forstaa, at Mama og Onkel Solum maatte have været sammen en Tid der ude paa Landet.

Da Solum var gaaet, spurgte hun: „Du Mama, har Lensmand Berg en Maskine, som værper Dalere?“ — „Hvad ... hvad er det du væver om?“ sagde Mama forvirret. — „Onkel Solum sagde, at dere havde set en Maskine, som værpede Dalere?“ — Mama fattede sig. „Aa!“ sagde hun, „det var det, han fortalte fra sin Kongsbergtur? Jo, der er en Maskine, som værper Dalere. Det er der, de gjør Penge, ser du. Jeg har ikke set den, jeg ... ikke nu da ... men engang

før ... jeg var sammen med din Papa deroppe, skjønner du ... du skal ogsaa faa se den Maskine engang, Krøltoppen, naar du blir stor ... dersom du er snil Pige. Saa, nu klæder vi af os ... Hvordan har du havt det hjemme da, Tulla mi? har Gamle-Kari været snil mod dig? Har Lundstrøm været her? Har du været paa Skolen?“

De gik til Sengs; Fanny gjenfandt sin vante Krog i Mamas Arm og sukkede af Lyksalighed. „Aa, det er saa godt at ligge hos dig, Mama!“ Hun laa en Stund og smaasnakkede, klappede Mama paa Kinder og Hals, kjælede for hendes Bryster, krøb tæt, tæt ind til hende, bad hende aldrig mere reise fra sig, fantaserede om den store Gyngestol, som Mama engang skulde faa; pludselig spurgte hun: „skal jeg ikke læse Fadervor i Aften da, Mama?“

„Jo, jo,“ fór Mama op, „glem ikke det, Krøltoppen! — Du maa huske paa det, om ikke Mama minder dig; — bed flittig til Vorherre du ... som er saa liden og uskyldig!“

VII.

Frits og Fanny var fremdeles Kjærester. De gjenoptog sine Landture og Lege, saa snart Ferierne kom, og især var de stadig sammen i den Tid, da Mama var paa Besøg i Kristiania.

Men saa kom Høsten.

Frits, som allerede var henved de ni Aar, begyndte at gaa paa Borgerskolen. Der blev han modtagen med Latter og Haan. De lange Gutter i Overklasserne gjorde Grimaser ad ham og pegte Fingre. „Ha! ha! ha! han gaar og dilter med en Pike, han! Ha! ha! ha!“

„Og Frits Johannesen, det Toskehu'e,
ho Fanny Holmsen ska' bli hans Frue!“

„Ha! ha! ha!“ — „Aa—h!“ — „Bæ—h!“ „Frits Pigedalt!“ — Frits Skjørtefut!“ — „Bæ—h!“ — Frits hørte paa dette i mørk Taushed. Da han næste Gang traf Fanny, gik han løs paa hende og pryglede hende op.

Fanny begreb ikke Situationen med det samme. Hun troede, det maatte være Spøg. Men snart mærkede hun, at det var alvorligt nok, og saa rev hun sig løs og reddede sig ved Flugten. Hylende kom hun hjem til sin Moder; af hende fik hun Ris, fordi Frits havde revet i Stykker hendes Kjole.

Hermed var Fannys Forlovelse forbi. Og egentlig havde hun ikke noget imod det. Der var ingen Mening i at gaa saadan og være forlovet med en Guttehvalp; hun vilde heller vente til hun blev konfirmeret, saa hun kunde faa sig en ordentlig Kjæreste.

Men mod Frits Johannesen maatte Fanny efter denne Dag være paa sin Post. Han fik Bersærkergang, bare han saa hende. „Din Lurvetasse!“ skreg han, „styg er du, og fillet er du, og Juling skal du ha'; hei!“ — Og steilende guttekjæk anfaldt han sin fordums Kjæreste med de knyttede Hænder.

Han blev efterhaanden en Fare og en Plage ikke blot for Fanny, men ogsaa for hendes Veninder, ja, for Byens Smaapiger i Almindelighed. Der dannede sig paa Borgerskolen omkring Frits som Fører en Bande af Smaagutter, som kaldte sig Indianerne; denne Bande drog hærjende om i Byen og pryglede og fortrædigede de smaa Piger overalt, hvor de kunde træffe paa dem. Da Vinteren kom, var det næsten farligt for Pigebørnene at komme ud; lumske indianske Snebolder kom flyvende fra Gadehjørnerne, saa snart

de viste sig, og de Snebolder kunde være ganske solide. I Kjælkebakkerne var der heller ikke Fred at faa. Hylende Indianere væltede dem og deres Kjælker overende i Sneen saa ofte der bare gaves Anledning.

De tre fine fra Fru Kahrs's Pigeskole fandt tilsidst paa at redde sig op paa Sagfører Lehmanns Høloft, naar de vilde have Fred; der fandt ingen paa at søge dem. Efterhaanden begyndte de at befinde sig vel paa Høloftet. Der var saa ugeneret, som Gina sagde; de flyttede did med sine Dukker og sine Lege og indrettede sig der for længere Tid. Loftet blev deres stadige Tilflugt og faste Borg; de gik og tuslede der oppe i Halvmørket som tre smaa Mus, der havde gjemt sig for Katten.

Udenfor Loftet blev der bare mere og mere kjedeligt, syntes de.

Især saa det haabløst ud med Skolen. For hver Gang de rykkede op i en ny Klasse blev Lexerne bare flere og Tilsynet stedse strengere.

Gud maatte vide, hvorfor man egentlig skulde lære saa mange kjedelige Ting; Fanny kunde ialfald ikke forstaa det.

„Jo, vi maa lære det, for alle Damer lærer det," sagde Gina; — „for ellers blev vi bare som de simple, som gaar paa Almueskolen", tilføjede Ebba. „Ja, det

véd jeg nok," sagde Fanny. Men det var lige kjedeligt for det.

Fanny lærte næsten aldrig sine Lexer hjemme. Hun var ikke istand til at sidde stille saa længe; saa snart hun kunde komme løs fra Mama paa en eller anden Vis, lod hun Bøgerne ligge og løb sin Vei. Hun hjalp sig med at læse over i Frikvarteret samt ved at fuske; det hændte ikke sjelden, at hun maatte sidde igjen, især i Frøken Malthes Geografitimer.

Denne Frøken Malthe kunde Fanny ikke noget med, og der hændte engang noget, som gjorde dem virkelig til Uvenner. Fanny maatte en Dag sidde igjen. Da Skoletiden var forbi, laaste Frøken Malthe Døren af og gik hjem for at spise Middag. Imidlertid blev Fanny glemt. Hun sad og sturede i det aflaaste Klasseværelse Time efter Time; Sulten kom og Mørket kom, men Frøkenen var borte og blev borte. Fru Kahrs, som boede ovenpaa, hørte tilsidst Fannys Graad og kom og hjalp hende; men da var Fanny næsten sindsforvirret af Angst og Skræk.

Næste Dag fik Frøken Malthe i Fannys Nærværelse en Overhøvling og maatte bede om Forladelse. „Det er en meget alvorlig Historie dette, Frøken," sagde Bestyrerinden; „De forstaar?" — Fanny blev saa glad i Fru Kahrs, at hun kunde have kysset hende. Men om Frøken Malthe lavede hun samme Dag et Smædevers —: „Frøken Malthe, den

Dot — husker ikke godt," og var siden saa uskikkelig som muligt i hendes Timer.

Havde det ikke været Fru Kahrs, saa vilde Skolen absolut ikke have kunnet udholdes. Men Fru Kahrs var bestandig snil, og det hjalp. Hendes Fag var ogsaa lettere end de andres. Hun læste Bibelhistorie i Smaaklasserne og fortalte bestandig; hvis man ikke huskede det, blev hun ikke sint, men fortalte det om igjen. Det var saa morsomt at være flink for Fru Kahrs; lidt Ros af hende var mer end et helt Ettal i Karakterbogen. Mod Fanny var hun særlig hyggelig. Ofte, naar det kunde være knapt med Skolenisten, tog hun hende med sig op i sin Stue og gav hende Mad, og da var hun rigtig venlig mod hende og talte vakkert med hende, sagde, at hun var flink, og at hun maatte være snil mod sin Mor, „som ikke har nogen anden end dig, Krøltoppen." Fru Kahrs var meget hyggeligere end Mama, syntes Fanny; ialfald var Mama ikke saa hyggelig som Fru Kahrs til enhver Tid.

I tredje Klasse fik de til Regnelærer en Adjunkt Bryn fra Borgerskolen; han var ogsaa morsom, men paa en anden Vis. Han var saadan, at man bestandig maatte le ad ham. Det var en liden tynd, urolig Fyr med iltrende rødt, kortklippet Haar, som stod og strittede rundt hans Hoved som Børster; et lidet forbitret Ansigt havde han, og Øinene dansede rundt

i alle Kroger, som om de var vanvittige. Og saa var han saa nervøs — „huf, Smaapiger, jeg er saa nervøs!“ — han kunde aldrig være rolig; paa Farten var han i et væk, ned af Kathedret og op paa Kathedret, nedover til Døren og opover til Europakartet, frem og tilbage allesteds, blæsende Støv af Pultene, af Kakkelovnen, af Væggene — pøh! pøh! — gnidende sine Hænder, børstende sine Frakkeærmer, kløende sig bag Ørene; — „saah! saah! nu skal vi være stille, Smaapiger, nu skal vi være st . . . stille;“ — han stammede ogsaa, Adjunkten. Det var græsselig morsomt at ærte ham. Han blev sint for ingenting, og naar han blev sint, stammede han, saa han ikke kunde faa et Ord frem. Han bare rullede med Øinene og fnyste —: „S . . . S . . . Slasken!“ sagde han. Det var ogsaa saa komisk: at han kaldte Piger for „Slasken.“ Men han blev blid igjen strax, naar han saa, at han ikke kom nogen Vei med at skjælde. Ebba og Fanny var i Almindelighed hans Yndlinger; dog var han undertiden fornærmet paa Fanny, fordi hun ikke var sk . . . skikkelig. Han tog det ikke saa nøie med sine Timer. Sommetider snakkede han om Madlavning istedetfor om Multiplikation, eller brugte en Hovedregningstime til Foredrag over Damernes Paaklædning. Denne fandt han frygtelig latterlig; især var det ham utaaleligt at se en Dame med Parasol. „Kan Dere tænke Dere noget saa

a-a-a-affekteret som en Dame med P—p—parasol?“ ivrede han. Enhver Forandring i Damernes Paaklædning satte ham i Harnisk og skaffede Smaapigerne en Fritime. Han kunde forglemme sig slemt. „D—d—det ender Gudhjælpe mig med, at de gaar n—nøgne,“ mente han en Dag, „med en stor St . . . rudsfjer i Enden! — Aa, hm! om Forladelse, hm, hm, hm! — Naa, sex Gange sex altsaa —? Fanny —?“ —

Smaapigerne lo ad ham og var glade i ham; han var i Grunden saa snil. Men de havde ham bare nogle ganske faa Timer i Ugen. Og ligesaa Fru Kahrs; hun læste mest i Overklasserne. I Almindelighed maatte Pigerne i den Klasse, hvor Fanny gik, nøie sig med de almindelige Frøkener, som hørte Lexer og var grætne, og da blev Timerne saa lange, at det ikke var muligt at holde ud.

De var ikke blot kjedelige, disse Frøkener, men de var ogsaa dumme. Det var sagtens ingen Kunst at vide Besked, naar de hele Timen igjennem havde den opslagne Bog liggende foran sig; man burde tage Bogen fra dem og se, hvordan det da vilde gaa; det kunde nok Fanny have Moro af at vide. Da blev de kanske ikke stort klogere end vi da.

Undertiden kom de med Ting, som forekom Fanny lidet troværdige. Som naar Frøken Malthe f. Ex. vilde indbilde dem, at Jorden var rund som

en Bold; Gud, hvor hun maatte være lettroende, den Frøken Malthe. En hel Time stod hun og prækede om, at Jorden var rund; det kunde vi se af det og det, sagde hun; men det blev bare noget Sludder; Fanny troede ikke et Ord af det. Frøken Strandboe var heller ikke altid at stole paa. Hvor kunde hun vide, hvem der havde været Konge i Norge for 800 Aar siden, og hvad han havde gjort og sagt?

„Jo, du kan da vel vide, hun véd det," sagde Ebba. „Ja, du kan da vel skjønne, at hun véd det," sagde Gina. „Tror du, Fru Kahrs vilde have nogen til Lærerinde paa sin Skole, som ikke vidste det?" — Nei, det troede ikke Fanny. Men det var ikke sagt, at Fru Kahrs vidste, hvor dumme disse Frøkener i Virkeligheden var. „Nei, det er sandt," sagde Ebba. — „Ja, men hun har vel spurgt dem ud først, hvor meget de vidste," mente Gina. — „Ja, det kan du da vide hun har!" sagde Ebba. Ja, det havde hun naturligvis; men alligevel —; i sit stille Sind havde Fanny meget liden Tro til disse Frøkener.

Naar de tre Veninder sammen med sine Dukker legte Skole oppe paa Høloftet, var det bestandig Frøkenerne, som maatte holde for. Ebba eller Gina var i Regelen Frøken Malthe; Fanny, som voxede stærkt i denne Tid og var lang og bleg med skarpe Mundlinjer, forestillede Fru Kahrs. Det endte med, at Frøkenen, efter at have været ækel mod Eleverne

og snakket en Del Vrøvl, fik en ordentlig Overhøvling af Fru Kahrs i hele Klassens Paahør. „Dette er en meget alvorlig Historie, Frøken; De forstaar? — Hvis dette hænder en Gang til, jager jeg Dem paa Porten!“

Undertiden sad de tre Smaapiger ganske stille i en Krog af Loftet og udpønsede Spydigheder om Lærerinderne eller fandt paa Øgenavne til dem eller lavede Spottevers. „Frøken Malthe — skal vi salte;“ „Frøken Strand*boe* — er dum som en Ko.“ Den Slags Ting satte de saa næste Dag i Kurs paa Skolen, sigende, at de havde hørt det i Byen. De planlagde ogsaa Skøierstreger, som de allerhelst fik andre til at udføre; en Gang fik de den troskyldige Thea Hansen til at forære Frøken Strandboe en Katunge; de vidste, hvad Thea Hansen ikke vidste, nemlig at Frøken Strandboe var istand til at faa Krampe, naar hun saa en Kat. —

— En vakker Dag hændte der i den lille By en Begivenhed, som gav ogsaa Pigerne paa Høloftet en hel Del at snakke om.

Jette Enger blev forlovet.

Jette Enger var ganske nylig dimitteret fra Fru Kahrs's Pigeskole; de smaa Piger betragtede hende næsten som Kammerat. Og tænk! — saa var hun forlovet.

Ordentlig forlovet. Hun spadserede med sin

Kjæreste ud over Landeveien hver Aften, og var ikke det mindste bange for, at Folk skulde se dem.

— „Ja tænk! Nu har hun vel alt kysset ham," sagde Gina en Morgenstund paa Veien til Skolen.

„Aa fy, er du gal, du?" satte Ebba i; „de skal da vel ikke kysse hverandre, før de er gifte?"

„Aa Gud, hvor dum du er, Ebba," kom Fanny nu; „det er derfor, de er forlovet vel, at de skal kysse hverandre hele Dagen!"

„Aa Gud, er du gal, du! Aa Gud, jeg kom til at dø af Skam; tænk, kysse den fremmede Herren."

„Pyt, det er ikke saa farligt," mente Fanny sagkyndigt; „nei, naar de er gifte, saa gjør de noget andet da."

„Er du gal, du? Hvad gjør de da, da?"

Fanny fik et forfærdet Blik fra Gina og trak sig med et ind i sit Skal. „Jeg vil ikke sige det."

Ebba blev urolig; nu var der igjen noget, som de vilde skjule for hende. Hun prøvede en Omvei —:

„Hvem er det, som har fortalt dig det da?"

Fanny sad dybt inde i sit Skal —: „jeg vil ikke sige det."

„Isch! saa ækel du er!" begyndte Ebba; men Sagen interesserede hende, og hun forsøgte en Omvei igjen.

„Aa pyt, du véd ikke noget!"

„Er det ikke sandt, — véd jeg det ikke, Gina?“ appellerede Fanny.

Gina nikkede.

„Aa, det er daarligt af dere!“ begyndte Ebba igjen, „bestandig skal dere ha' Hemmeligheder for mig! Isch! Jeg vil aldrig snakke med dere mere!“ —

„Det er ikke min Skyld,“ sagde Gina.

„Nei, det er Fanny, som er saa vigtig og ækel.“ . . .

„Er det kanske ikke du, Gina, som har sagt, at jeg ikke maatte fortælle det, kanske?“

„Du kan da vide, jeg mente ikke Ebba; for hun er ligesaa stor som vi.“

„Aa pyt, du kan godt fortælle det til mig,“ opmuntrede Ebba.

„Uf nei, jeg vil ikke fortælle det.“

„Hvorfor det da?“ spurgte Ebba; „naar dere ved det, saa kan vel jeg ogsaa.“

„Uf nei; det er saa kjedeligt her paa Gaden; her er saa lyst.“

„Kan ikke du og Gina komme op til mig i Eftermiddag, saa gaar vi paa Høloftet?“

„Jo—o. — Jo, paa Høloftet.“ . . .

Dette blev de enige om.

„Og saa skal du tage mig i Haanden paa, at du vil fortælle mig det,“ sagde Ebba.

Fanny saa paa Gina; Gina nikkede.

„Ja, det skal jeg,“ sagde Fanny med fremstrakt Haand.

„Sig „ved Gud“ paa det da!“

„Ved Gud! — Tror du mig nu?“

Ebba var beroliget. —

— De mødtes om Eftermiddagen paa det gamle Loft, lidt underlige tilmode.

Som efter Aftale krøb de ind i Loftets allerinderste Krog, hvor der var saa mørkt, at de ikke kunde se hverandre.

De snakkede ivrigt om forskjellige Ting, som de ikke tænkte paa, lo med lavet Latter og gjorde sig det travlt med at komme til at sidde. Endelig sad de. De sad saa tæt sammen, at de næsten kunde føle hinandens Hjerter slaa. Og saa blev de ganske stille. Det var saa forfærdelig flout, syntes de pludselig.

Især Fanny. Hun havde nok Lyst til at fortælle ogsaa; men Gud, hvor flout det var; hun vilde heller slippe.

„Husker du, hvad vi har i Geografi til i Morgen, Gina?“ spurgte hun.

Gina huskede det, Ebba huskede det ogsaa. Saa blev der stille igjen.

„Uf, hvor kjedelig hun er, den Frøken Malthe,“ sagde Fanny.

„Ja.“

„Hvorfor kunde vi ikke faa Adjunkt Bryn i Geografien? Han er saa morsom, saa.“

„Ja, han er morsom.“

„Hvem?“

„Adjunkt Bryn vel!“

„Aa. Ja, han er morsom.“

Der blev stille igjen.

„Hvad ler du af? spurgte Ebba snappende, man kunde høre, hvor hendes Bryst gik.

„Jeg ler af Adjunkt Bryn; han er saa rar, naar han stammer. F—f—filleunger! F—f—fantetøser!“

„Ha-ha.“

„He-he.“

„Og saa naar han kalder os Slasken. Tænk, kalde os Piger for Slasken! Ha-ha. 'D—du kan nok, hvis du vil, Slasken!' Ha-ha.“

„Ja.“ — „Ha-ha.“

Der blev stille igjen.

Det blev ordentlig varmt inde i Krogen. De hørte hinanden puste; allesammen havde de saadan en Lyst til at begynde paa det rigtige; men det var saa græsselig flout at komme i Vei.

Endelig kunde ikke Ebba holde ud længer.

„Nu er jeg sikker paa, at dere vil narre mig alligevel,“ sagde hun; „vil dere ikke kanske?“

To svært forundrede Stemmer udbrød med et: „Narre dig? Aassen det da, du?“

„Husker du ikke det, du skulde fortælle, Fanny, — det, som Gina ogsaa véd.“

„Aa pyt, det?“

„Sagde du ikke „ved Gud“ paa det kanske? Gjorde hun ikke det, Gina?“

„Jo, det gjorde du rigtignok.“

„Ja, men saa maa du tage mig i Haanden paa, at du ikke skal sige det til nogen.“

„Véd Gud!“ svor Ebba og rakte Haanden frem. —

Og saa begyndte Fanny med hviskende Stemme, stilfærdigt hjulpen paa Glid af Gina, at fortælle Historierne fra Drengestuen paa Vig.

„Uf!“ „Fy!“ stønnede de smaa Piger, naar der kom noget slemt; „uf, jeg dør!“ „uf, sig det ikke!“ Men naar den ene Historie var færdig, vilde de have en til; og saa var Ebba saa forfærdelig ivrig for at faa Forklaring paa alting.

Fanny sagde hvad hun vidste, og Gina hjalp til. Fanny havde dannet sig falske Forestillinger om forskjelligt; Gina rettede hende. Det hele blev nyt ogsaa for Fanny. Jo mere de forstod, desto mere forskrækkede blev de, og des hedere blev deres Interesse. Hvordan i Verden kunde det gaa til; hvordan i Verden hang det sammen? Ivrigere og ivrigere hviskede de og tiskede de; hvor Ordene blev for brutale, hjalp de sig med Antydninger, Gebærder, det farlige Ords første Bogstav. Ebba vidste snart alt, hvad de to

andre vidste; og uf! — fy! — at nogen vilde gjøre sligt! — Og de hviskede og stønnede og var ganske flammende hede.

„Uf! jeg vilde dø af Skam!“ — „Uf, hvis nogen vilde — uf! fy! tænk, hvis nogen vilde gjøre noget saadant med nogen af os!“ — „Aa fy!!“ „Uf!!“ — „Jeg vilde dø af Skam!“ — „dø af Skam!“ — „Uf, aa fy; aa, aldrig i Verden!“ —

— Men siden hændte det ofte, at de tre Smaapiger sad sammenkrøbne i den mørkeste Krog af det mørke Loft og fortabte sig i Drengestuehistorier.

Det blev saa besynderlig interessant. Det var noget rent andet end det, som ellers kaldtes Moro.

De snakkede sig op, til de sad og glødede, dirrede, brændte som i Feber. De glemte alt, Tiden, Aftensmaden, Mama, Papa; det fik gaa for det samme, om de fik lidt Skjend, naar de kom hjem. De maatte absolut have en Historie til; der maatte absolut forklares lidt mer om, hvordan de gifte Mennesker havde det. —

Uf, — aa fy! at nogen vilde gjøre saadant! At de ikke døde af Skam! Aa Gud! aa fy! Aldrig i Verden skulde noget saa væmmeligt ske med nogen af dem; aldrig, aldrig i Verden!

De skiltes hver Dag med Haandtag og Forsikringer om aldrig nogensinde, hverken nu eller siden, — ikke for noget Menneske, var det end den bedste Veninde, —

at ymte et Ord om, hvad de nu havde for sig. „Ved Gud; ved Gud!“ Skamfulde og floue, med ækel Samvittighed, gik de saa hver til sit; dog maatte Ebba helst følge Fanny, da denne var mørkræd for den allestedsnærværende. Der var ikke længer noget, som kunde volde Uvenskab mellem de tre. De følte sig sammenknyttede som ved en fælles Brøde.

VIII.

Mama var i Kristiania en Tur hver Sommer nu. Hun styrede Huset for Broder Nils, mens Marie laa paa Landet for sine Nerver; eller hun besøgte Lea og Tom, som Gudskelov havde det noksaa godt hos Jomfru Aaberg paa Elmerud.

Fanny fik ikke være med. Hun blev efterladt i Kristiansborg eller deromkring hos en eller anden Bekjendt; saa drev hun Tiden som hun kunde bedst sammen med de Kammerater, hun paa hvert Sted kunde finde.

— Denne Sommer blev det morsomt paa Kristiansborg; der kom Skuespillere til Byen.

Saadant noget havde Fanny aldrig set før. Hun tiggede sig med paa Theatret allerede ved første Forestilling og oplevede der en Aften, som overgik alt, hvad hun hidtil havde havt Begreb om.

Hun vidste ikke hvor hun var. Fru Mühlbergs store Sal med de mange Mennesker blev borte for

hende. Det eneste, som existerede, var det lille lyse Rum der foran, hvor Komedien gik; Resten af Verden var et summende sort Gab, som ikke vedkom hende.

Aa, hvor det var besynderligt. Aa, hvor det var morsomt. Gid det bare vilde holde ved. Gid de ikke vilde slutte. Det dirrede og hoppede i hende af Fryd; stakkels Mama, som ikke fik være med og se det.

Hvem der skulde have hinanden, skjønte hun strax; det var Søofficeren og hende i den lyserøde Silkekjole. Nei, den som kunde faa sig saadan en Kjole engang! — Aldrig i sit Liv havde hun set saadanne Mennesker. De var meget penere end Dukker, og endda var de lys levende. Nei! han Søofficeren. Nei! for en Uniform. Og saadant et nydeligt Skjæg; og saa kjæk som han var. Og saa stolt! og saa net! Hun sad og forelskede sig, saa at Hjertet i det lille flade Barnebryst bankede.

Og saa sang de. Aa, som de sang! Hun i Silkekjolen kunde skjælve saa nydeligt i Stemmen, og saa havde hun nogle Armbevægelser, som Fanny aldrig havde set Magen til —:

„aldrig, aldri—g
jeg forgjættæ—r
disse Dale —
disse Slettæ—r!“ —

. Men naar hun og Søofficeren sang sammen, blev det saa pent, at man kunde skrige. Du store Verden! ... „Fru Mühlberg, har De hørt noget saa pent før?“ „Kan de synge saa pent i Kristiania, Fru Mühlberg?“ — „Hys, hys“ ...

Og tænk, i anden Akt var Scenen ordentlig et Skib. Der var Tougværk og Matroser og alskens Greier, omtrent som paa „Kvik“ eller „Prinsesse Louise“. Og nu først blev det rigtig morsomt. Ha, ha, ha, nei, den gamle Matros!

„Vor Kaptein er mange Penge værd,
Penge værd,
han er ikke god at komme nær,
komme nær“ ...

Og saa den gamle Fyr med Næsen, han, som havde saa mange Knappenaale! ha, ha, ha! „Fru Mühlberg, Fru Mühlberg; ser De? det er Halte-mikkel!“ — „Hys, hys“ ... „Han er jo en ren Naalepude,“ sagde de; ha, ha, ha! Ha, ha, ha! — „Hys, hys“ ... — og tænk, nu begyndte hun at forstaa, hvad de sagde ogsaa. Nei, se den Lapsen, som i Førstningen var saa kry; nu blev han søsyg; ha, ha, for en Stymper. Se der! nu maatte han hen og kaste op igjen; ha, ha, ha! ha-ha-ha! — „Hys, hys, hys da!“ ...

Der var en gammel kjedelig Fyr, som vist var Far til den rosenrøde; han var frygtelig dum; han vilde ikke, at hans Datter skulde faa Søofficeren.

Ligesom hun skulde kunne faa nogen bedre Mand! Men nu skulde vi se; nu kom Søofficeren. Og her ombord var han Herre!

Uf! Aa! Gud trøste os! De hængte ham op! Aa! — „Hys da, hys da! Ha-ha-ha!“ — Fanny følte sig greben i Skulderen og rystet; der blev hvisket hende noget i Øret om at „være stille“, blive „kastet ud“ . . . Stille? Sad hun kanske ikke stille? —

Aa Gudskelov; aa, den prægtige Kaptein; — naturligvis havde det hele bare været et Kneb for at skræmme Gamlingen. Og nu gav han efter ogsaa. Aa! nu faldt de i hinandens Arme. Aa! — uf! — tænk, de kyssede hinanden . . . to Gange! tre Gange, fire Gange . . . Fanny blev ganske hed. Men der var jo ikke noget galt i det, naar de var forlovede . . . Og saa sang de og var glade. Ja, de kunde nok være glade nu, især hun; især hun . . . Aa, den nydelige Kapteinen.

Isch, det væmmelige Teppe; nu blev det draget for igjen. Gid det ikke vilde vare for længe; for nu skulde vi naturligvis have Bryll . . . Et Brag brød løs over den hele Sal; da hun skulde se sig om, stod alle Mennesker og klappede i Hænderne. Damerne havde ogsaa reist sig. Hvad var det for noget; vilde de gaa? Et nyt Brag brusede gjennem Salen; nu aabnedes Teppet; nu begyndte det igjen . . . Hvad —? De bare bukkede, og saa droges Teppet for igjen —?

„Kom nu, Fanny," sagde Fru Mühlberg. Fanny grebes af Fortvivlelse; var det maaske allerede forbi? Folk drog sig henimod Udgangsdøren. Gudskelov; der var nogen, som begyndte at klappe igjen; „Mer, Di!" „Mer, Di!" raabte de; — aa, de hyggelige Mennesker. Nu kunde da vel ikke Skuespillerne længer staa imod. „Fru Mühlberg! Fru Mühlberg! der kommer mer! der kommer mer!" — Teppet aabnede sig; hun i den røde Kjole kom frem, ført af Kapteinen; nu begyndte det, nu begyndte det . . . uf! De bare bukkede og neiede. Saa gik Teppet sammen igjen. „Kom nu da, Fanny!" sagde Fru Mühlberg. Fanny kvalte med Nød den bitre Graad; alle Mennesker gik; der var intet mere at gjøre.

Fanny tiggede sig med paa alle fire Forestillinger; foruden „Reisen til Kina", som blev gjentaget, men ikke fortsat, fik hun se „Den svage Side" og tre løierlige Smaastykker. Resten af Sommeren henlevede hun i et fuldstændigt Theaterrus. Overalt, hvor hun kunde faa nogen til at høre paa, gav hun Scener og foredrog Kupletter; især søgte hun at efterligne Fru Hedewig, hende i den rosenrøde Silkekjole. Aa, den som kunde faa sig saadan en Kjole en Gang! en lyserød Silkekjole med Slæb! Det vilde blive noget andet end denne Sæk af graa Cord, som hun nu maatte gaa og pampe i, og som ovenikjøbet ikke naaede hende længer end til Knæerne . . .

og hun, som vist ogsaa havde frygtelig store Ben ... Uf! den som bare var konfirmeret. —

— Mama kom igjen fra Kristiania og var i daarligt Humør. Fanny fik ingen Rede paa, hvad der var i Veien; det var vist bare Gamle-Kari, som vidste Besked; men naar hun og Mama talte sammen, kunde Fanny ikke skjønne, hvad de talte om.

„Jeg tænkte næsten, Vorherre havde villet ordne det for mig nu igjen," sagde Mama en Kveld; „der var en Doktors Ord for, at det ikke kunde vare længe." — „En Doktors Ord, ja; haa, haa! 'Sid paa det, saa blaaser det ikke bort'!" sagde Gamle-Kari. — „Nu er der en anden Doktor, som har sagt noget andet; det er ikke Brystet, siger han; det er bare Svaghed; hun taaler ikke alle de Barselsenge" ... — „Nei nei; et Barn om Aaret kan altid være ligesaa godt som en almindelig Tæring." — „Ikke for det —; der er vist ingen, som ønsker Livet af hende; men det er da besynderligt, at man altid skal komme galt afsted; naturligvis skal det aldrig gaa som en tænker!" —

Fanny aad Smørrebrød og gloede; „hvem er det, dere snakker om?" spurgte hun. — „Ja-ha; det er det," sagde Gamle-Kari. — „Isch, du da, Træstakken; — hvem er det, dere snakker om, Mama?" — „Det er en, du ikke kjender; bare ti nu stille du

og ikke bryd dig om os!“ — „Uf, dere er saa kjedelige saa!“ —

Gamle-Kari holdt en Opmuntringstale til Mama; hendes Kjæver arbeidede som Blæsebælge. „Bare drik nu Øllet dit, Margrethe,“ sagde hun, „og tag det med Ro! Det gi'er sig i Enden, sa' Rebslageren, og en skal tie, mens en tygger, og ikke tage Hatten af, før en ser Manden; du har da ingenting at graate for, du? der er da ikke noget paa Færde, véd jeg —?“ Mama blev ligesom lidt forvirret; „er du gal, du?“ sagde hun; „du tror da ikke, at ...“ — „Nei nei; nei nei; godt Ord igjen, godt Ord igjen! Du skal ikke tage det saa braadt, Margrethe. Haa, haa, den Ungdommen; altid er det saa paa Livet med alt! — Jeg er gammel, jeg, og har set noget af hver Sort; jagu gaar det an alt, Margrethe; nu bandte jeg vist! Se nu Fru Thorne. Ja, de kalder hende Frue; men du véd, hvad Slags Frue hun er! — Kjører ikke hun Byen rundt med sin Major og steller Huset for ham og tager imod hans Gjæster og er saa fin og ferm som dertil! Jeg ser hende hver Dag, jeg, og gaar Ærinder for hende og kjender hende godt; du har vist aldrig hørt mig sige et ondt Ord om hende! — Nei, for jeg siger rent ud: kan ikke hun være lige god for det, naar hun ellers er brav og snil? Betaler godt gjør hun, og et greit Menneske er det i alle Dele; ja, der er jo ikke nogen, som siger noget paa

hende heller! — Bare lad du det staa til, Margrethe, og tænk paa, at du har det godt; det er nok andre Tider nu, end da vi gik og tiggede Poteter og Sild af 'n Hattemikkel!" —

De begyndte paa sine gamle Historier og kom i Humør for den Kveld. Men næste Dag var Mama lige mismodig igjen, og lige kjedelig og grætten. —

Onkel Solum kom paa sit sædvanlige Høstbesøg; han var heller ikke i Humør. Og heller ikke ham fik Fanny Rede paa. Han talte om synkende Tider og store Pengetab; „holder det paa slig, saa ryger hver anden Mand overende," sagde han; i det hele sagde han meget, som Fanny ikke forstod. Og saa blev hun bestandig sendt saa mange Ærinder i Byen, naar han var her. Han havde ikke mange Foræringer med denne Gang. Hun syntes det var daarligt af ham, at han ikke kunde finde paa at give hende en Kjole; men det eneste hun fik var Penge til et Par nye Sko. „Og pas paa, at de blir solide, Margrethe!" sagde Onkel Solum.

Han blev temmelig længe i Kristiansborg denne Gang; det var „disse fordømte Skov-Affærer". For Mama blev det en lidt vanskelig Tid; hun vilde ikke paa nogen Maade, at Onkel Solum skulde træffe sammen med Bogbinderen. „Onkel Solum liker ikke den Slags Folk," sagde hun. Det var næsten morsomt, saa mange Kneb som hun fandt paa for

at holde Lundström fra Huset. Gamle-Kari hjalp til. Fanny blev ligeledes instrueret; det var ordentlig en hel liden Komedie. Og Lundström lod sig narre, skjønt han blev noget mistænkelig tilsidst. „*Hvad tusan är den Broder Nils for en person?*“ sagde han paa sin mer og mer usikre Svensknorsk. —

— Paa Høloftet var der ikke Tale om Drengestuehistorier mer; man opførte Skuespil.

Fanny og Ebba huskede Størsteparten af „Reisen til Kina“; Resten improviseredes. Gina huskede især Melodierne; hun sang ogsaa pent; men de lystige Viser fik Fanny bedst Sving paa. For at faa Rollerne nogenlunde besatte, lod man Dukkerne spille med. Brylluppet, som Skuespillerselskabet havde snydt dem for, satte de til paa egen Haand; Fanny var Præsten Pukstad og udførte Vielsen, og man kjørte standsmæssig til og fra Kirke i en gammel skibbruden Kalesche.

De tre Smaapiger var ikke længer i Tvivl om sit Kald; de skulde blive Skuespillerinder. Kunde der tænkes noget kjedeligere og dummere end at gaa her hjemme og blive gift med en Kjøbmand eller en Kontorist? Det var rart, at nogen kunde nøie sig med noget saa tarveligt. Saa snart de var konfirmerede, vilde de til Hovedstaden for at uddanne sig. Derfra gik Reisen til Kjøbenhavn, hvor det bedste Theater var; tilsidst vilde de til Italien. Alle

Kunstnere maatte have opholdt sig i Italien en Tid, fortalte Ebba; det havde Mama sagt. Endelig vilde de komme hjem og debutere. Da vilde de allesammen være klædte i lyserøde Silkekjoler med lange Slæb; og de vilde debutere alle paa en Gang og i samme Stykke. Men det maatte helst være et Stykke, hvor der var tre Søofficerer, for at de kunde faa hver sin.

De snakkede sig op, til de snart ikke syntes at kunne oppebie Konfirmationen. Forskjellige Planer om Rømning dukkede op hos dem; tænk, om de strax kunde komme bort fra denne kjedelige Smaaby. Naturligvis vilde Reisen blive besværlig; men den vilde ganske sikkert ogsaa blive interessant. Tænke sig tre pene Smaapiger syngende for Folks Døre; saa kom de til et Slot; der boede en General eller kanske en Prins; han kom ud og fik se dem; „naa da, hvor skal de Smaapiger hen?“ — „Vi skal til Italien og blive Kunstnerinder!“ — „Nei, jasaa, skal dere det?“ — Den høie Herre blev meget interesseret. Og Gud véd, hvad det videre kunde føre til; han havde tilfældigvis akkurat tre Sønner, og de var tilfældigvis alle tre Søofficerer ...

Det endte med, at de foreløbig slog sig til Ro. Gina mente, at de burde lære Tysk, før de vovede sig ud i Verden. Imidlertid kunde de tage Undervis-

ning i Pianospil; det var ogsaa noget, som maatte kunnes. —

— Det gik efterhaanden i Forfald med Komedien paa Høloftet. De spillede Bryllupper saa længe til de begyndte at lege Bryllup, og snart var det Historierne fra forrige Aar, som fik Magten over deres Sind.

De begyndte atter at opsøge den mørkeste Krog paa det mørke Loft. Der pakkede de sig sammen og hengav sig til sine Fantasier. Der var saa græsselig meget, som de ikke forstod. Og det var altsammen saa forfærdelig væmmeligt. Hvordan i Verden kunde det lade sig gjøre at føde Børn f. Ex.? Tænk, disse store Børn, som var meget større end vore Dukker; hvordan kunde det egentlig gaa til? De forsøgte at forestille sig det; men det var og blev ufatteligt.

Og hvorfor var det bare gifte Folk, som fik Børn? Det var Gud, som skabte Børnene, det vidste vi jo; men hvorfor skulde det da være nødvendigt at gifte sig først? Ganske vist havde Jomfruen hos Andreassen faaet Barn, skjønt hun ikke var gift; men saa var Andreassen bleven udlagt som Fader til Barnet; — hvad mon det egentlig vilde sige at være Fader til et Barn? Og hvorledes kunde han være Fader til Jomfruens Barn, naar han paa samme Tid var gift med sin Kone?

Det var forfærdeligt, saa ugreit som det var. Det ene var besynderligere end det andet og intet

hang sammen. De kunde snakke og spekulere saa meget som de vilde; de var bestandig lige nær, og Emnet var lige uudtømmeligt.

Deres Tanker prægede sig i deres Lege. Fra Forlovelsen og Brylluppet gik de over til Barselstuen. De stoppede sig ud og var frugtsommelige; saa kom Jordemoderen og Lægen; og efter langvarige Veer var en Dukke født. Besynderlige, uskjønne Ting fandt de paa oppe i Høloftets Halvmørke, og de plagedes af sine Fantasier som under en Trolddom.

Alt andet i Verden blev mer og mer utaalelig kjedsommeligt. Det var ikke morsomt at have Ferie engang, med mindre de fik være sammen. Især var Fanny ilde stedt. Alene med sig selv var hun saa frygtelig bange for Vorherre.

Hun følte hans speidende Øie i sin Ryg; hun havde ham efter sig overalt, lurende og lyttende. Uf, hvorfor skulde der være en saadan ... Nei, nei; hun mente det ikke, hun mente det ikke; naturligvis maatte der være en Gud; hun holdt af ham, hun holdt af ham; ja vist holdt hun af ham; det var jo ham, som gav hende Klæder, Sko, Mad, Drikke, visse Værelser ... uf, gid Skolen vilde begynde igjen. Hun kjedede sig umaadelig den Sommer; der var frygtelig trist paa Fredheim hos Proprietær Storm. —

— Der var endnu flere Lexer i femte Klasse end i fjerde, og Undervisningstimerne var lange som

Evigheden. Uf, den som kunde rømme. Selv i Fru Kahrs's Timer var de sløve og adspredte. De underholdt sig med at sende hinanden Sedler, som med mystiske Bogstaver og Tegn paa en eller anden Maade hentydede til det, de var optagne af; „F. M. har aldrig faaet et K.“ — Frøken Malthe har aldrig faaet et Kys; — „F. S. har frygtelig Lyst til g. s.“ — Frøken Strandboe har frygtelig Lyst til at gifte sig. I Frikvarterne brugte de mundtlig et lignende Sprog og morede sig med at sige saa drøie Ting som muligt paa en saadan Maade, at det ikke blev forstaaet.

De fik Anfald af vild Lystighed, hoppede, dansede, sprang og skreg. En yndet Morskab blev det pludselig at bande. „Hvad Pokker er det for noget;“ — „hvor Pokker vil du hen.“ Af Jomfru Thorsen havde Fanny lært en liden vestlandsk Ed, som hun fik indført —: „Pigejor“; Ebba sagde „Gu“, hvilket hun havde lært af sin Fader og sine Brødre.

I den Læsebog, som brugtes paa Skolen, stod et Folke-Eventyr, hvor Fanden var nævnt. Den hellige Skrædder Evensen havde opdaget dette, og det havde forekommet ham lidet opbyggeligt. Han havde indcirklet Eventyret med Blyant og skrevet i Kanten: „Bør ikke læses af Børn“. Dette fik Fanny se en Dag, og under Latter og Spektakel gjorde hun Sagen kjendt for den hele Klasse. Den lille, venlige Josefine sad og døde af Flauhed: „ikke gjør det, Fanny, ikke

gjør det, Fanny; uf, det er stygt af dig, Fanny;“ men hendes Bønner blev borte i det almindelige Staahei. „Bør ikke læses af Børn, bør ikke læses af Børn! ha-ha-ha, hi-hi-hi!“ Dette „bør ikke læses af Børn“ blev siden et Mundheld i Klassen. Og Navnet Fanden, som havde givet Anledning til den hele Historie, blev af de fine optaget som Ed; dog udtalte de kun det første Bogstav; Resten tilføiedes i Tanken.

Skrædder Evensen var en af de aarvaagneste i Menigheden; da han havde opdaget Fanden i sin Datters Læsebog, underrettede han Præsten Pukstad derom. Desværre maatte Præsten oplyse at den Læsebog, som brugtes hos Fru Kahrs, ogsaa var i Brug paa Borgerskolen; man kunde altsaa intet foretage mod Fru Kahrs i den Anledning.

Men ude i Byen taltes der snart meget om Fru Karhs og hendes Læsebog. Tænk, Fru Kahrs havde paa sin Pigeskole indført en Bog, hvor der bandtes. Det gik ikke an for skikkeligt Folk at sige, hvad der stod; men det var en forfærdelig grov Ed, og flere af Smaapigerne havde allerede lært sig til at bruge den. Kunde det gaa an for alvorlige Folk at have sine Døtre paa den Skole?

Et Rygte fra ældre Tid om, at Fru Kahrs i de øverste Klasser lærte Omvendelse efter Døden, friskedes op igjen. Der var ogsaa nogle, som tvivlede om, hvorvidt Fru Kahrs ansaa Bibelen for Guds Ord.

Sikkert var det ialfald, at hun lagde en altfor stor Vægt paa de tre Troesartikler.

Fru Kahrs mærkede, at der murredes og mumledes. Men hun vidste hvad det var og brød sig ikke om det. Hendes Skole havde staaet i den Slags Uveir før. Mere forsigtig end hun var kunde hun desuden ikke godt være. Det var umuligt at holde sig mere strengt til de autoriserede Lærebøger end hun havde gjort, og hun vidste ikke af, at hun havde udtalt en personlig Mening paa noget Punkt, hvor der var Tvivl om Fortolkningen.

Men til Jul fik hun en Del Udmeldelser. Der angaves ingen Grund; man underrettede hende kun i al Korthed om, at Thea, Jensine, Sofie ikke vilde komme paa hendes Skole mere. Da blev Fru Kahrs betænkelig.

Det var ikke mere end saavidt Skolen bar sig. Nogle Udmeldelser til, og den vilde maatte stanse. Men denne Skole var det eneste hun havde i Verden; blev hun drevet ud af den, vilde hun ikke mere have noget, hvormed hun kunde udfylde sin Tilværelse.

Hun greb til den Udvei at engagere Borgerskolens Religionslærer til Katekismustimerne; selv fik hun nøie sig med Bibelhistorien samt i Overklasserne en og anden Bibeltime. Saa maatte vel Sindene beroliges. Men det hjalp ikke stort. De, som var borte, blev borte.

Præsten Pukstad sagde, at det kom ikke saa

meget an paa det enkelte Fag. Gjennem det hele gik fremdeles Fru Kahrs's Aand, og den Aand var ingenlunde luthersk.

Henimod Vaaren rygtedes det, at Fru Kahrs førte falsk Lære om det hellige Ægteskab.

Hun havde fortolket Apostelen Paulus for øverste Klasse, og saa havde hun givet de unge Piger den Besked, at en Hustru ikke længer behøvede at være sin Mand underdanig.

Hustruerne i Kristiansborg blev forfærdede. Og den ene Moder efter den anden kom løbende til Fru Kahrs og spurgte, om hun virkelig havde sagt noget sligt. Isaafald maatte de tage sine Døtre ud af Skolen med det samme.

Fru Kahrs saa, at det gjaldt Livet. Hun sammenkaldte Skolens Forældre til et Møde; der udviklede hun i et Foredrag nøiagtigt, hvad hun havde sagt og ment.

Hun gik ud fra, sagde hun, at Kristendommen havde hævet Kvinden op fra hendes tidligere uværdige Stilling som Slavinde og Legetøi og stillet hende ved Mandens Side som Søster og Medhjælp. Ud fra denne Opfatning havde hun fortolket Pauli Ord om Hustruens Underdanighed derhen, at der ikke længer skulde være Tale om slavisk Underkastelse, men alene om Kjærlighedens Lydighed i Frihed. Hun fremlagde Autoriteter, citerede Luther og Biskop Martensen, talte sig varm,

og troede virkelig at læse et Omslag i Stemningen paa de mørke Ansigter rundt om i Forsamlingen. Da hun var færdig, optraadte Præsten Pukstad.

Han vidste ikke, om Fru Kahrs fandt det stemmende med Pauli Lære, at en Kvinde talte i en saadan Forsamling, sagde han; men han skulde for Øieblikket ikke opholde sig ved den Side af Sagen. Han vilde kun i Korthed eftervise Hulheden og Holdningsløsheden i den Fortolkning, vi her havde hørt af Pauli Ord. Og han paaviste omstændelig, hvad Paulus egentlig havde havt til Hensigt at udtale paa de Steder, Fru Kahrs havde citeret. Hvad de andre af Fru Kahrs benyttede Autoriteter angik, fremlagde han Udtalelser, som viste, at heller ikke de kunde have ment, hvad Fru Kahrs fik dem til at mene. Vistnok var det sandt, at der blandt kristne Mennesker alene burde være Tale om Lydighed i Frihed; men paa den anden Side var det ikke mindre sandt, at den af Gud fra Begyndelsen af fastsatte Orden, at Manden skulde være Kvindens Hoved, ligesom og Kristus var Menighedens Hoved, den gjaldt fremdeles. Han endte med en indtrængende Henvendelse til Kristansborgs Forældre om det Ansvar, der paahvilede dem; i disse Tider, da alskens umodne Anskuelser gjorde sig gjældende, kunde man ikke være noksom aarvaagen og agtpaagivende, navnlig naar det gjaldt Ungdommen, der kun altfor let lod sig daare af al denne Nutidens lokkende Tale om „Lydighed i Frihed“.

Fru Kahrs optraadte igjen: Hun var meget bleg; hendes Stemme hørtes usikker og skjælvende. Ansigterne omkring i Salen var blevne mørke igjen, og Pastor Pukstads lange, kolde Udviklinger og Citater stod foran hende som en Væg, hun ikke kunde komme over. Selv sad Præsten der nede bag sine Briller stiv og stærk, seirstryg, ubevægelig. Hun følte, at hun laa under. Slaget var tabt. En forfærdelig Modløshed betog hende, alene som hun her stod; saa grebes hun af en pludselig Forbitrelse. Hendes Ord blev heftige; hun kom med Paastande og Beskyldninger, som der ikke kunde være Tale om at bevise; brugte Udtryk som Bagvaskelse, Forfølgelse, Præsteløgn; tilsidst forlod hun den hele Sag og hengav sig til allehaande Talemaader om det gode og sande i Almindelighed; hun deklamerede om de undertryktes Ret, om Kvindens Fremtid, om Hjertets og Troens Seir over den mandlige, kolde Forstand, som havde affødt Theologien med dens Iskulde paa den ene Side og Rationalismen med dens Dødskulde paa den anden Side; hun blev varm, veltalende, vakker; hvad Pastor Pukstad ikke havde magtet at ødelægge for hende, det ødelagde hun nu i et Øiebliks Begeistring selv.

Rystende af Bevægelse gik hun ned af Kathedret og gjemte sig i en Krog mellem to af sine Lærerinder. Hvad der videre blev sagt i Mødet; hørte hun ikke. Hun følte sig besynderlig betaget; midt i sin Fortvivlelse

var hun paa en Maade lykkelig over at have talt. Maaske kunde der alligevel være en eller anden, som havde forstaaet hende og faaet Hjertelag for hende og hendes Skole.

Pastor Pukstad havde en let Seir. Klokker Eilertsen sagde Amen som almindelig, og Skrædder Evensen gjentog paa Menighedens Vegne Præstens og Klokkerens Ord, hvorefter Forsamlingen adskiltes.

IX.

Fanny var bleven Kristianiamenneske.

Mama havde ikke længer villet have hende hos Fru Kahrs; ingen bedre Folk vilde herefter have sine Døtre paa den Skole. Hvorfor skulde man saa ligge her paa Bondelandet og kjede Livet af sig? Syning kunde hun faa i Kristiania saa vel som her. En Skole til Fanny maatte man ogsaa kunne finde. Næsten enhver Skole var bedre end Fru Kahrs's nu. Fanny havde været lige glad med alt, bare hun kunde faa komme til Kristiania. Og saa havde de pakket sine Kufferter og reist.

— Stakkels Gina og Ebba; de skulde være hjemme fremdeles. Tænk, gaa der oppe i det kjedelige Hul og læse med en Guvernante, og saa tænke paa, at Fanny — nu gik Fanny og havde det morsomt i Hovedstaden!

Men Breve skulde de faa; saa havde de altid noget at trøste sig med. Hun skulde fortælle dem

alt, saaledes som hun havde lovet. Aa, naar de fik vide, hvordan hun havde det her, — de vilde dø af Misundelse.

Først maatte hun fortælle, at hun havde været paa Klingenberg og set det svenske Theater. Jo, det var andre Greier end Fru Mühlbergs Sal! Og saa maatte hun fortælle om Butikerne. Du slette Tid, for storartede Butiker! Et Steds havde hun endog set udstillet saadan en lyserød Silkekjole som den, de skulde have, naar de kom fra Italien. Der var ikke Ende paa alle de nydelige Kjoler og Kaaber, som her var at se; Peltsværk var her ogsaa; og tænk —; ja, hvis de fik se de Smykker og Armbaand, som var udstillede hos Guldsmedene i Kongensgade, saa vilde de ikke faa sove, det var hun sikker paa.

Aa, der var tusinde Ting, hun maatte fortælle. Tænk, naar de fik høre, at Mama og hun havde kjørt i Vogn som andre Storfolk tvers gjennem hele Kristiania! Men da var Mama i Humør ogsaa, maatte de tro. Man kunde kjøre i Vogn naar man vilde her; paa Stortorvet ved Vor Frelsers Kirke stod der en hel Række af Vogne, og bare man vinkede med Haanden, saa kom de. Og Kuskene var frygtelig galante og høflige. Naar de saa, at det var Damer, som vilde kjøre, sprang de ned af sit Sæde og hjalp dem at stige ind; „værsgod, Frue," „værsgod, Frøken" ... Men da maatte de naturligvis se, at det var rigtige

Damer. Os havde Kusken været overmaade høflig mod. Han havde endog kaldt Fanny „Frøken“; „vil ikke Frøkenen heller sidde der?“ havde han sagt. Han troede naturligvis, at hun allerede var konfirmeret. Men naar der var fine Bryllupper i Byen, da fik man se Vogne, da! — Og Toiletter! Aa, du slette Tid. De var klædte som Brude alle Damerne; ja, man kunde tro, at det var Prinsesser og Hertuginder! Og der var en Række af elegante Vogne og Ekvipager saa lang som fra Mühlbergs Hotel til Borgerskolen. Der var ofte fine Bryllupper her, da der var saa mange fine Folk. Og saa kunde man faa se Kongen, naar man boede her. I Kristiansborg var der jo aldrig saa meget som en Prins at se; men her kunde man se Kongen næsten hvert Aar. Og da var der vel Stas. Du slette Tid; saadant kunde man ikke engang drømme om der oppe paa Bondelandet. Først kom det gule Kor, som var ganske gulklædt og red paa stolte Heste; og saa var der Soldater med Bajonetter paa Geværerne, akkurat som i Krigen; men Kongen kjørte i en frygtelig flot Landauer med fire Heste og havde en rød Fjærbusk paa Hovedet. For han gik naturligvis ikke med Kronen paa, naar han var ude. Hun maatte ogsaa fortælle om Cirkus, som hun snart skulde faa se; der var Heste, som kunde danse, og en dresseret Gris; — dresseret var det samme som oplært. Des-

uden var der en Miss, som dansede paa Line — Miss var det samme som Frøken paa engelsk —, og to lystige Komikere, som gjorde Narrestreger. Nei, der blev saa meget at fortælle, at hun aldrig kunde blive færdig. Det var sandt, hun maatte ikke glemme, at hun havde været i Trefoldighedskirken. Det var en rar Kirke, maatte de tro. Den var bygget paa udenlandsk Vis med en stor Kuppel; og tænk, den var ottekantet, men indvendig var den rund. En nydelig ung Præst var der, som hedte Pastor Løchen; det var en nydelig Præst. Og saa maatte hun endelig ikke glemme at fortælle om alle de nydelige Sommertoiletter, hun havde set; i Kirken var der ogsaa mange prægtige Toiletter; alle fine Damer gik og hørte Pastor Løchen naturligvis; for han var saa umaadelig flink til at præke. Uf, der hlev saa uendelig meget; bare hun ikke kom til at glemme Halvparten ... Om Mama og sig selv behøvede hun ikke at skrive stort. Hun kunde fortælle, at de boede i Nærheden af en stor Have, som hed Tøien-haven, og at Huset, som de boede i, var tre Etager høit. Og saa kunde hun sige, at de boede i første Etage; for naturligvis vår første Etage den fineste. — —

— Ellers var der ikke meget fint der, hvor de boede nu, syntes Fanny. Gaarden laa ensomt og trist i en nyreguleret Gade, som endnu ikke var brolagt; der var megen Søle og temmelig uryddigt. De havde

et Værelse med Kjøkken; der var baade mørkt og trangt. Og saa var der en egen Lugt, gammel Kjøkkenlugt, sagde Mama; den troede Fanny aldrig, at hun kunde vænne sig til. Men de maatte bo her alligevel, fordi her var billigt. Og saa var her ugeneret og godt; de havde egen Indgang fra Portrummet.

De andre, som boede i Gaarden, var simple Folk, som man ikke behøvede at bryde sig om. Dog boede der i anden Etage en Fru Holter, som var et bedre Menneske; hun var Lærerinde ved Byens Almueskoler forresten. Men hende saa man ikke noget videre til.

Derimod lagde Fanny Mærke til hendes Søn; det var en tolv-tretten Aars Gut, som hed William. Han var umaadelig pen. Nei, saadant et blegt, fint Ansigt. Og saa pent som han gik klædt! Et lidet, nydeligt blaat Slips havde han, som ikke var til at modstaa. Han var vist ogsaa umaadelig hyggelig; han lignede ikke Indianerne det mindste. Fanny begyndte at forsømme sin Brevvexling. Hun var forelsket og laa paa Udkig efter William den hele Dag.

Hun havde megen Fritid. Mama fik pludselig et Anfald af sin gamle Sygdom og maatte lægge sig ind paa et Sygehus; saa blev Fanny alene i godt og vel tre Uger. En gammel, halvdøv Kone paa den anden Side af Portrummet skaffede hende Mad; hun

havde ikke andet at bestille end at passe paa Maaltiderne.

I den Tid gjorde hun Bekjendtskab med et Par Smaapiger fra tredje Etage, som ogsaa gjerne holdt sig ude, naar William kom; de hed Ingeborg og Anna. Det var to snille Smaapiger, og saa kjendte de William. Snart kjendte Fanny ham ogsaa. William og Smaapigerne blev Legekammerater, og Fanny ophørte ganske med sin Brevvexling paa Kristiansborg. —

— Lea blev konfirmeret den Høst; efter Konfirmationen besøgte hun Mama. Det var frygtelig rart; tænk, Lea var voxen og næsten giftefærdig. Hun havde Mamas Høide og begyndte at faa Figur, og pen som hun var vilde der vel snart komme Friere. Saa pen Pige havde Fanny aldrig set. Hun lignede den italienske Hyrdepige, som hang hjemme paa Væggen hos Sagfører Lehmann, — akkurat saadan bleg, dunkel Kulør og akkurat saadanne nydelige brune Øine. Haaret lignede ogsaa; det var lokket og svært og sort. Fanny havde i senere Tid begyndt at finde sig selv pen; men hun var intet mod Lea. Uf, den som engang kunde faa saadant et Haar! Disse dumme lyse Krøller, som reiste sig fra Panden som en høi Top, og som der ikke bed Kam paa, — hun kunde aldrig komme til at se skikkelig ud med dem. Det var ikke for ingenting, at Gamle-Kari havde kaldt hende Lurvehætte. Gudskelov, i Nakken begyndte

det at jevne sig; hendes Flette var allerede temmelig lang; kanske det vilde være i Orden altsammen, naar hun blev saa gammel som Lea. Maaske fik hun ogsaa Leas Figur. Det var hyggeligt at have saadan en pen Søster, saa vidste man, at man blev pen selv ogsaa. Forresten var Lea kjedelig. Der var ikke Spor af Moro ved hende; hun var saa voxen og stille og fornuftig, at hun knapt nok kunde faa Munden op til et Smil. „Du da!“ sagde hun bare, naar Fanny talte til hende; hun skulde naturligvis være for god til at snakke med saadan en Skolepige nu. Undres paa, om Lea havde havt noget saadant ... Høloft? — Aa, langtifra; hun havde nok aldrig været andet end pen. Hun sad hele Tiden og talte fornuftigt med Mama om alvorlige Ting; hun skulde faa Plads hos en Familje i Drammen, sagde hun, og i den Anledning skulde Mama forklare hende en hel Del. Og saa fortalte hun om Papa. Han havde det ikke godt, sagde hun, og var ikke altid fornuftig; men hun vilde hele Tiden ligesom undskylde ham. Han var nu i Grunden snil. Til Konfirmationen havde han foræret hende et nydeligt Guldkors, og et saadant skulde Fanny ogsaa faa, havde han sagt. Tom havde ogsaa faaet mange pene Ting af Papa, og var svært glad i ham; men Tom havde sat sig i Hovedet, at han vilde gaa tilsøs, og det likte ikke Papa. En eneste Gang hørte Fanny

sin Søster sige et stærkt Ord; det var om Skovnymfen. „Gudskelov," sagde Mama, „at du er kommen bort fra det Hus!" — „Ja," svarede Lea, „jeg er rigtig glad for det. Jomfru Aaberg er et væmmeligt Menneske!" —

— „Aa ja, vi ser paa de unge, hvor gamle vi blir," sukkede Mama, da Lea var reist. Mama snakkede i det hele meget om sin Alder. „Du er da ikke gammel, du Mama!" mente Fanny. — „Er jeg ikke det, synes du?" — „Nei. Ja, det kan være om Morgenen, før du har klædt paa dig; men naar du har klædt og pudset dig, saa er du jo lige ung igjen!" — „Det er endda godt, at jeg er ung i dine Øine, Krøltoppen," sagde Mama mismodigt. —

Det led langt paa Høst; der var endnu ikke fundet nogen Skole til Fanny. Men endelig fik hun Besked. „Der blir ingen Raad med det, Fanny; du maa paa Almueskolen!"

„Paa Almueskolen? jeg?" spurgte Fanny; hun troede det ikke. Men da hun forstod, at det var Alvor, gav hun sig til at græde.

„Kanske det ikke er du selv, som har sagt, at ... det bare er dem, som skal blive Tjenestepiger ... som gaar paa Almueskolen?"

„Det er ikke paa den simple Almueskole, du skal gaa, skjønner du vel," svarede Mama; „du skal gaa i Betalingsklassen! Det er paa Friskolen, de

simple gaar; de har ikke Raad til at betale, ser du ... Fru Holter siger, at Betalingsskolen er rigtig pen; hun har selv en Gut i Betalingsskolen." — „William?" — „Ja, kanske han heder William." Fanny holdt op med at græde. Om lidt sagde hun: „de behøver vel ikke at vide noget om dette i Kristiansborg?" — „Nei langtifra," trøstede Mama.

Den store Almueskolebygning med sine hundreder af Børn, sine kolde Mure og sin indestængte Legeplads var græsselig uhyggelig. Man kunde næsten forvilde sig i de lange, graa Korridorer, og i de brede Stentrapper syntes Fanny at hun frøs. Skoleværelserne var store og firkantede; det gloede tomt fra de kalkede Vægge. Og Gulvene var skidne af de mange sølede Sko, skjønt de skuredes hver Dag.

Betalingsklasserne var i tredje Etage, Friskolen nedenunder. Der var Gudskelov stor Forskjel. Pigerne i Betalingsskolen saa ud som Fru Kahrs's Piger omtrent; men Friskolens Piger var frygtelig simple. Tænk, de fleste af dem havde ikke ordentligt Undertøi engang. Ofte manglede baade Benklæder og Skjørt; de tynde blaamagre Unger havde intet over sin Nøgenhed uden denne elendige, lappede Kjole, som neppe nok hang sammen. Man kunde se tvers igjennem dem. Uf, at de var istand til at gaa saadan. Hoste og Snue havde de i et væk, saa det ordentlig var ækelt; i det hele plagedes de af al mulig Elendighed, havde

Udslet, Saar paa Læberne, ondt i Ørene, Skrofler. Pigerne i Betalingsskolen holdt sig fra dem, saa meget som de kunde; men i Frikvarterererne var man nødt til at være sammen med dem, da der ikke var mer end én Legeplads.

Betalingsskolen var ikke blot finere; man lærte ogsaa mere der. Man havde Timer i Historie, Geografi, Stilskrivning, Tegning. Besynderlig nok havde man ogsaa Undervisning i Haandarbeide; Betalingsskolens Piger var fornærmede over det. Hvorfor skulde de lære at lappe og stoppe? Skulde de gjælde for simple alligevel? Kanske man indbildte sig, at de vilde blive Tjenestepiger? — Sex Timer om Ugen havde de Haandarbeide, og bestandig to Timer ad Gangen. To samfulde, stive Timer maatte de sidde og hænge over det Lapperi. De døde af Kjedsomhed. Fanny maatte næsten være enig med den lille, kvikke Emilie Lund —: „før jeg vilde være nødt til at sidde med sligt, før vilde jeg være Opvartningspige paa en Matros-Sjap!“

Men her nyttede det ikke at kny. Var man uskikkelig, blev der snakket til Overlæreren. Det var frygtelig strengt her. Ikke engang i Frikvarterererne var man sin egen Herre. Man maatte være paa Legepladsen enten man vilde eller ei, og der gik to Lærerinder og passede paa dem. De var under

Opsigt bestandig og overalt. „De har os i Kikkerten, om vi saa er paa et vist Sted!“ sagde Emilie.

Pigernes Legeplads begrænsedes til den ene Side af et høit Plankeværk; bag dette var Legepladsen for Gutter. Det var fælt for en Støi, Gutterne holdt, og det maatte være frygtelig morsomt at se, hvad de havde for sig. Der var ogsaa Sprækker i Plankeværket, som man kunde se igjennem; men da det var forbudt at staa der og glo, maatte man nøie sig med at kige lidt af og til, naar Lærerinderne vendte en Ryggen. Det saa ud til, at Gutterne paa sin Side ogsaa gjerne vilde vide, hvad Pigerne tog sig til; Hoveder stak op over Plankeværket og dukkede ned igjen hvert Øieblik; naturligvis blev der holdt Vagt der inde ogsaa. Undertiden opdagede Fanny William. Da blev hun varm af Haab; tænk, om det var hende, han saa efter.

Som bedre Mands Barn og forhenværende Pigeskoleelev var Fanny anset i Klassen; især fik hun en begeistret Beundrerske i Emilie Lund. De to begyndte at holde sammen. Emilie saa mere barnlig ud end hun var; i Virkeligheden forstod hun sig godt paa Skøierstreger. Det gik ud over Kammerater, som de ikke likte, og over Lærerinderne. Fanny indførte sin Versekunst fra Kristiansborg; snart mumledes der Spottevers i alle Trapper og Korridorer, saa snart en Lærerinde viste sig —: „Frøken Hansen — er rent

fra Sansen;“ „Frøken Sand — vil ha' sig en Mand.“ Der var en ældre Lærerinde, som gjaldt for at være drikfældig; hende tog de sig særlig af. „Frøkna vor — ta'r sig en Taar — og er tredive Aar — paa hvert Laar,“ lød Verset. En Dag fandt Emilie hendes Lommeflaske; da Frøkenen efter Frikvarteret kom ind i Klassen, stod Flasken og paraderede midt oppe paa Kathedret. En Frøken Berg havde Ord for at være forelsket i den unge Lærer Opthun; hun fandt overalt Papirlapper med sit og Opthuns Navn. Fru Holter, eller som hun her hed, Frøken Holter, blev sparet. Fanny huskede paa, at hun var Moder til William.

Emilie havde mærkelig god Rede paa Theater-affærer. Hun havde nogle Veninder, som ogsaa kjendte Theatret godt; det var frygtelig morsomt at høre disse Smaapiger samtale. De vidste Besked om alt, hvad der kom Theatret ved. De kunde fortælle, hvordan der saa ud bag Scenen, talte om Fru Gundersen, Fru Juell, Johannes Brun som om gode Bekjendte, vidste, hvem der var snil og ikke snil, hvem der var Venner og Uvenner, hvem der stod sig godt eller mindre godt med Direktøren, fortalte en Mængde Kulisseanekdoter. Fanny lyttede med alle Nerver. „Men hvor i al Verden véd dere det fra?“ spurgte hun. — „Aa, det er Karoline,“ lo

Emilie; „hun er født paa Theatret, hun, skal jeg sige dig!“

Karoline var Datter af en svensk Skuespillerinde fra Tivoli. Hendes Fader kjendtes ikke, men Karoline lod forstaa, at han hørte til „de høiere“. Naar de var Uvenner, kunde de komme op at slaaes om dette Punkt. „Pyt,“ sagde Emilie, „vi kan saamæn godt være Søstre for alt, hvad du véd!“ — „Jasaa, tror du, min Mor vilde have noget Bekjendtskab med saadan en Fyr som den Thomas Throndby?“ spurgte Karoline. Saa blev Emilie sint. „Aa, Thomas Throndby skal du ikke slaa paa Nakken ad, Mor; han har Penger, han! og jeg tænker nok, han har havt Kjærester paa Tivoli ogsaa!“ — „Ja, blandt Koristinder, ja.“ Det var ækelt at høre paa saadant Snak; nei, her var ikke fint, her paa Almueskolen.

Emilie og Karoline skulde egentlig være Bedsteveninder; men de trættedes ret som det var. „Hun er jaloux, skal jeg sige dig,“ forklarede Emilie. — „Hvordan jaloux?“ spurgte Fanny. — „Hun tror, at Johan er gladere i mig end i hende, og det er sandt,“ sagde Emilie. — „Jasaa?“ — „Ja. Og saa var jeg dum en Dag og fortalte hende, at Johan havde kysset mig, og det taalte hun ikke. Aa, saa sint som hun blev!“ — „Jasaa.“ — Fanny havde draget sig ind i sit Skal; hun var ganske forskrækket over Emilie. Denne fortsatte: „Jeg skal sige dig, det

er mig, han vil have; Karoline vil han bare have saadan til at holde Leven med.“ — „Jasaa.“ — „Tror du mig ikke kanske?“ — „Hvordan kan du vide, at han ikke vil have dig ogsaa til at holde Leven med da?“ — „Mig?“ Emilie lo med sin lille kvidrende Barnelatter; „tror du, jeg er saadan, du da?“ —

Stakkels Emilie; det var Karoline, som fordærvede hende. Karoline var i Grunden slem. Hun kunde fortælle nogle Historier — uf! Baade om voxne Folk og om Børn. Ja tænk, hun troede, at der var Børn, som —. Naar hun var sint paa Johan, fortalte hun, at han var en skrækkelig Fyr, som var sammen med Smaapiger paa styg Maade. Han var endda saa simpel, at han havde Kjærester i Friskolen. Og Pigerne i Friskolen kjendte vi nok; Karoline vidste om en og anden, som allerede havde været paa Stationen . . . Og saa den ækle Maade, hun fortalte paa! Det, som Fanny og hendes Veninder paa Kristiansborg neppe havde turdet hviske om i den mørkeste Krog af et mørkt Loft, nævnte hun ganske let, ganske flot, uden nogen Skam; man skulde tro, at hun selv kunde være med paa noget af hvert . . . aa fy, hvor hun gjorde sig simpel.

Nei, da var det hyggeligere at være sammen med Ingeborg og Anna. Saa snart Skolen var forbi og Middagen spist, hastede hun ud paa Bakken

ovenfor Huset, hvor de havde sit Mødested; der traf hun dem, og saa snakkede de om William, til han kom selv, og naar han kom, var det bare morsomt i Verden.

Hun var forlibt som en Rotte i en Ost, og sværmede om ham som en Flue om Lyset. Han var saa nydelig, at hun kunde spise ham. Hun omstraalede ham med lysende Blikke og tandhvide Smil, og det sødeste i Verden var at røre ved ham, holde hans Haand, snuble, falde over ham, føle ham ind til sig Legeme ved Legeme. Ingeborg og Anna omsværmede ham paa samme Vis. Og de lo pigeagtigt og skreg med smaa, lystne Skrig, som om de blev kildrede.

De havde betroet hinanden, at de elskede ham, og siden var de Bedsteveninder. Fanny udtrykte sine Følelser ved Hjælp af Romanudtryk fra Boghandler Andreassens Leiebibliothek, og Ingeborg og Anna sagde ja og sukkede. Aa, saadan en kjæk Gut. Saa nobel og elegant. Saa stolt og saa ædel. Ja, ædel. Gud véd, hvem det var, han elskede. Men de blev enige om, at den af dem, som blev den lykkelige, skulde tage de to andre i Huset til sig, og saa skulde de have ham sammen. „For naturligvis vil vi aldrig i Verden have saadant noget væmmeligt for os, som somme har," henkastede Fanny; „aa fy! nei," hviskede de andre; da Smaapigerne

lidt efter gjenfandt hinandens Øine, saa de strax, at de allesammen vidste det.

Fanny havde en Mistanke om, at det var hun selv, som var den lykkelige, og hun bestemte sig for at faa ham til at sige det en Gang. Denne forfærdelige Uvished kunde hun ikke udholde. Hvis han ikke elskede hende, — uf, hun blev ulykkelig for hele sit Liv; hun fik aldrig en glad Dag mere; aa, det blev forfærdeligt; men hun vilde heller det. Saa døde hun af ulykkelig Kjærlighed, og saa vilde han angre, hvad han havde gjort, og Mama vilde græde over hende, og alle hendes Veninder vilde sende Blomster ... Ja, hun maatte faa vide det. Uvisheden var værre end alt andet. —

— I Begyndelsen af Februar kom Kongen til Byen; han skulde aabne Storthinget, sagdes der. Fanny stod med Mama paa Hotel Stockholms Trappe i en hel Time og ventede ham; man kunde se ham saa godt her, naar han steg i Vognen. Uf, hvor hun frøs. Mama stod ogsaa og hakkede Tænder. Det blev længe at vente. Efterhaanden øgedes Folkemængden og Konstabelstyrken; saa rykkede Militæret ind, aa Gud! saa storartet; og der! hvad var det? „Uf, løft mig op, Mama; hvad er det? hvad er det?“ — „Det er det gule Kor!“ — „Aah! aah! du store Verden!“ — Fanny gloede sig næsten Øinene ud af Hovedet. Og nu kom han vel snart? Ja, nu kom

han snart. — Kom han ikke snart nu da? Jo, det blev ikke saa længe nu. Tilsidst peb Trænet ude ved Oslo. „Kommer han nu?!“ — „Ja! ja! nu kommer han!“ — „Endelig!“ — „Endelig, sa' Jomfru Pedersen, hun blev forlovet!“ —

Fanny fik se ham. Ialfald saa hun ganske tydelig en Mand med rød Fjærbusk. Men det gik altsammen saa rasende fort. Det gule Korps satte sine Heste i Gang, Vognene kjørte; „Giv Agt, fremad Marsch!“ — Soldaterne marscherede; opover Jernbanetorvet blev der raabt Hurra, og saa var det forbi. Men hun havde set ham, hun havde set ham!

Paa Skolen fortalte man hende næste Dag, at Kongen ikke havde havt nogen rød Fjærbusk. Kongen havde havt en flad Hue med et bredt Guldbaand; den, som havde havt Fjærbusk, var bare en Adjudant. Fanny græd af Ærgrelse. „Isch, saa ækle som dere er!“ Om Eftermiddagen appelerede hun til William. „Er det ikke sandt, William, at han med den røde Fjærbusk var Kongen?“ — William saa blidt paa hende og nikkede. „Jo da,“ sagde han, „jeg er sikker paa, at du har set Kongen, Fanny.“ Aa, den søde Gut; hun kunde spise ham ... Jo, det maatte være hende, han var glad i. —

En Dag i Frikvarteret kom Emilie og Karoline hemmelighedsfulde og høitidelige hen til Fanny og spurgte, om hun havde Lyst til at spille Komedie.

„Komedie, ja?“ — „Hys, ikke snak saa høit“ ... — „Spiller dere Komedie da?“ hviskede Fanny. — „Vi er med paa Theatret,“ sagde Karoline. — Fanny spærrede Øinene op; „hvad for et Theater?“ — „Kristiania Theater vel!“ — „Dere?“ — „Ja, vi!“

Emilie kroede sig som en liden Fugl; Karoline var høi og fornem som en Kunstnerinde.

Fanny blev baade rød og bleg; „nu vil dere have mig til Nar,“ sagde hun. Men nei, de vilde ikke det. Hun kunde tro dem paa deres Ord; det havde altsammen sin Rigtighed. Og nu skulde der gjøres et stort Tablovivang for Kongen med Engle og Greier, og dertil havde man ikke Smaapiger nok ....

„Hvad gjør dere ved Theatret da?“ afbrød Fanny.

„Vi er Statistinder,“ svarede Emilie.

„Hvad er det for noget?“

„Vi er med saadan ... vi faar Kostümer og er med blandt Folket, eller er Engle og saadant ... og saa faar vi 12 Skilling for hver Kveld; men saa maa vi holde os selv med Strygetøi.“

„Ja,“ sagde Karoline, „rent Strygetøi maa der til.“

„Ja, naar dere skal være Engle, saa.“

„Aa, enten vi skal være Engle eller noget andet. Du kan vide, det fine Publikum paa Kristiania Theater taaler ikke at se andet end rent Strygetøi.“

„Men du har da Strygetøi, du Fanny?“ —

— Til sidst vovede Fanny at tro. Hun blev

næsten sindsforvirret. Bare det ikke var en Drøm, bare det ikke var en Drøm! Hun løi sig hjem fra Skolen i sidste Frikvarter, plagede Mama med Bønner og Graad, til hun fik Lov, opsøgte saa Emilie igjen og fik hende med til Overkoristinden. Uf, bare hun ikke kom for sent. Bare hun ikke kom for sent. Uf, bare hun kunde komme tidsnok.

Hun kom tidsnok. Der var Plads. Aa, Gudskelov. Aa, du store Verden. Hun hoppede rundt i Værelset som besat; „Tak, Frue, Tak, Frøken; aa, jeg er saa glad, aa, jeg er saa glad!“ — „Adjø Frøken; aa! jeg er saa glad!“ ... Hun fortsatte sin Dans ude paa Gaden.

Hun skiltes fra Emilie paa Hjørnet af Kirkegaden og Karl-Johan. Hun var bleven høitidelig. „Nu skal du have Tak, Emilie,“ sagde hun og trykkede sin Venindes Haand; „nu er mit Livs Skjæbne afgjort!“

X.

Det var en frisk, klar Februar-Eftermiddag med kolde, vinterblaa Aftenskyer over Grefsen og Egeberg. I Gaderne laa Snesølen fra i Middags og frøs.

Fanny og William fulgtes ud gjennem Storgaden og var forlegne. Hun undredes paa, om han vilde sige det i Kveld.

Ja tænk, om han sagde det. Han vidste jo, at hun var glad i ham, saa han behøvede ikke at være bange; — jo vist maatte han have forstaaet det; tænk, om han pludselig greb hendes Haand og hviskede: „jeg elsker dig.“ Uf, hun vilde blive frygtelig skamfuld.

Fanny kom fra Theatret. Det gik haardt paa med Prøver nu. Hun fortalte og fortalte, nervøst og uden Sammenhæng —: nei, saa komisk som der saa ud bag Kulisserne. Vi troede, der var hele Sidevægge, vi; men der var ikke det; det var en Række af Kulisser med Gange imellem. Nei, saa rar som han var, den Johannes Brun. Det var ganske

utrygt at være Engel; det gamle, skrøbelige Heise-apparat med Papskyerne, hvor de skulde ligge, knirkede og knagede som det vilde falde ned. Men det holdt nok. Fru Gundersen skulde fremsige et storartet Digt, og saa skulde det indre Teppe gaa op; for Tablovivanget var allerinderst, bagenfor det bagerste Teppe. Fru Gundersen var svært hyggelig og tækkelig. Hun var den flinkeste af alle Damerne paa Kristiania Theater; hun deklamerede umaadelig pent. Frøken Neelsen skulde være den store Basunengel; aa, hvor hun var nydelig i den lange, hvide Kjole. Emilie og nogle andre Smaa-Engle skulde heises ned ovenfra, og saa blev der bare Engle fra Gulv og til Tag. Det blev storartet. Allesammen skulde de vende Hovederne mod Konge-logen og se venlige ud. Saa skulde da ingen mere kunne sige, at hun ikke havde set Kongen.

Men nu var de jo allerede langt ude i Brogaden, og han havde ikke sagt et Ord. Bare han ikke var for ræd af sig . . .

Han gik og taug og sukkede. Af og til kom han med et Spørgsmaal om Theatret; men det var vist bare fordi han syntes, han maatte sige noget. Uf! tænk, om denne gode Anledning ogsaa blev for-sømt. Saa skulde hun fremdeles gaa og pines af denne Uvished.

Hun vilde frygtelig gjerne have hjulpet ham paa

Glid; men hun kunde ikke. Hun blev bare skamfuld. Det var saa frygtelig flout. Det var ikke muligt for en Pige naturligvis . . . men han, som var Gut —; han vidste da vel, at det var Herrerne, som skulde begynde.

Men han begyndte ikke. Og nu var de paa Grønlands Torv . . .

Uf, saa dum som han var. Kanske han endnu ikke skjønte, at hun var glad i ham.

Jovist maatte han skjønne det. Hun havde ladet ham forstaa det saa mangen Gang. Han maatte have set hendes længselsfulde Blikke, hendes smertelige Smil. Iforgaars havde hun næsten sagt ham det. „Aa, jeg kommer vist aldrig til at opnaa mit høieste Ønske," havde hun sagt, og med det samme havde hun sendt ham et Blik, som hun syntes maatte smelte ham. Men Gud véd, om han havde forstaaet noget. Det var vist sandt, som Mama sagde —: Herrerne var dumme. —

— „Ja, du er lykkelig!" sukkede William.

„Jeg?" — Hvor vilde han nu hen.

„Ja, du."

„Hvorfor det?"

„Er ikke du lykkelig, som faar gaa til Theatret og al Ting?"

„Vilde du gjerne gaa til Theatret?" — uf, nu kunde han gjerne sige: ja, sammen med dig . . .

„Nei, Mor vil, at jeg skal studere.“

„Jasaa.“

— Saa blev han taus igjen.

Nu svingede de om Hjørnet. Nu var de hjemme om et Par Minutter . . .

Fanny tog Emnet op igjen. „Jeg er ikke saa lykkelig som du tror,“ sagde hun, lidt trang i Struben.

„Hvad mener du med det?“ spurgte William usikkert.

„Jeg vil ikke sige det.“

„Jo, sig det, Fanny.“ Han hviskede næsten.

„Jeg kan ikke.“

„Aa jo . . . Er du bange for mig da?“

„Nei, men . . . uf! aldrig i Verden!“

„Ikke vær kjedelig nu, Fanny.“

„Hvorfor vil du vide det da? Kan ikke det være dig det samme?“

„Nei; jeg vil gjerne vide det.“

„Hvorfor det da?“

„Jo, sig det.“

„Kan det ikke være dig det samme, enten jeg er lykkelig eller ulykkelig da?“

„Nei. Tror du det, saa tror du feil.“

„Tror jeg feil?“ Hun blev næsten øm i Stemmen.

„Ja . . . Sig mig, hvad du mente, Fanny.“

„Nei, jeg kan ikke.“

„Ja, saa skal aldrig jeg heller sige dig noget.“

„Hvad var det, du skulde sige mig da?“

„Jeg vil aldrig sige det, naar du er saa ækel.“

„Vil du sige det først, saa skal jeg sige det siden.“

„Nei,“ svarede han, „jeg tør ikke.“

„Aa jo, sig det. Til mig kan du gjerne sige det; kan du ikke?“

„Nei; du bare ler ad mig.“

„Ved Gud! jeg skal ikke le.“

„Nei, jeg kan ikke.“

„Tror du, jeg fortæller det kanske?“

„Nei, det tror jeg ikke, men —.“

„Jo, naturligvis tror du, at jeg er sladderagtig og dum og alt mulig ondt; undres rigtig paa, hvad du tror om mig, jeg?“

„Jeg tror bare godt om dig,“ sagde William; hans Stemme var anstrengt.

„Nei, det gjør du ikke.“

„Jo, jeg gjør det.“

„Ja, men, hvorfor kan du ikke sige mig det da?“ spurgte Fanny.

„Sig du det først.“

„Nei, du først. Du kan da vide —; du som er Gut ... hvad er det du vil, jeg skal sige, jeg da?“

„Du skal sige, hvad du mente med det, at du ikke var lykkelig.“

„Det siger jeg aldrig i Verden.“

„Ja, saa siger ikke jeg heller noget.“

— De var hjemme; han holdt paa at gaa ind.

„Det er ikke sent . . .,“ sagde hun.

Han stansede. „Vil du sige mig det da?“

„Mm . . . du først.“

„Nei. Godnat da!“

„Aa, jeg véd, hvad det er,“ sagde Fanny eggende.

„Véd du det?“ Han nærmede sig hende.

„Ja, det véd jeg.“

„Hvad er det da?“

„Jeg vil ikke sige det.“

„Aa jo, vær nu snil da, Fanny.“

„Nei, jeg kan ikke“ . . .

„Det er daarligt af dig, Fanny.“

„Jeg skal sige det første Bogstav.“

„Ja, sig det første Bogstav!“

Hun vendte sig halvt bort.

„Du er *f*.!“ — sagde hun.

„*F*.?“

„*F* . . . *o* . . .“

„Et Bogstav til!“

„*F* — *o* — *r* . . . nu siger jeg ikke mer.“

„*F* — *o* — *r* . . . aa, mener du . . . forelsket?“

Williams Stemme knak.

„Ja, er det ikke sandt kanske?“

„Jeg skjønner ikke, hvordan du kan finde paa det . . . Kanske du er forelsket?“

„Jeg?! Aah! Nei du da!“

„Jo du er! du er!“

„Jeg? Hvem skulde jeg være forelsket i?“

„Kan du ikke sige mig det da?“ — Han hviskede næsten.

„Aah! aldrig i Verden!“

„Jo, sig det, er du snil.“

„Aah! Kan du indbilde dig —!“

„Sig det første Bogstav vel!“

„Aa! aldrig i Verden —; ja, saa skal du sige mig, hvem du er forelsket i.“

„Jeg tør ikke. Jo, hvis du siger det første Bogstav, saa skal jeg ogsaa sige det første Bogstav.“

„Ja, men du først!“

„Nei, du først.“

„Uf, det er daarligt af dig, William.“

„Kan vi ikke skrive da?“

„Skrive?“

„Ja . . . Vi skriver hver paa sin Lap, og saa bytter vi Sedler; saa faar vi vide det paa en Gang!“

„Ja,“ sagde Fanny. „Gaa op og skriv, du, og kom ned i Portrummet igjen, saa kommer jeg ud om lidt.“

„Ja, og da har du din Seddel ogsaa?“

„Ja“ . . .

Hun famlede sig ind ad sin Moders Entrée; han gik til den anden Side og skyndte sig op ad Trappen.

— Strax efter var Fanny ude igjen. „Er du her?“ hviskede hun; Portrummet var mørkt som en Kjælder.

Intet Svar.

Uf; naturligvis kom han ikke. Uf, hun vilde gaa ind igjen. Det var frygtelig dumt, dette-her; han holdt hende bare for Nar; det var det, hun kunde vide.

Naturligvis var det ikke hende, han holdt af; det var den godfjottede Ingeborg. Hun var jo ikke mer end ti Aar; men hvad brød Herrerne sig om det; han var gjerne forelsket i Anna ogsaa, skjønt hun var endda yngre ...

Nei, der kom han. Du Verden, saa stille som han gik; hun hørte ham næsten ikke hverken i Døren eller i Trappen. Der var han. „Hm!“ — „Er det du?“ — „Ja.“ — „Hvor er du?“ — „Her. Nei her.“ — „Hvor?“ — „Her!“ — „Hys.“ — De fandt famlende hinandens Hænder, vexlede Sedler, rømte saa hver til sin Kant, hun støiende og snublende, han ganske stille.

Da hun var kommen indenfor Døren, forstod hun det klart —: det kunde ikke være hendes Navn, som stod paa Seddelen.

Det kunde ikke være hendes. Aa Gud! saa dum som hun var. Hun med sine store Ben og sin blege Farve, og saa dette fæle, lurvede Haar; og nu huskede hun pludselig noget, han havde sagt om Ingeborg: at hun havde saadan en nydelig kastanjebrun Flette ...

Aa fy, saa dum som hun havde været; isch! uf! Hun blev ganske hed, og saa pludselig kold; tænk, — hun, som havde skrevet *W. H.* fuldt ud paa Seddelen!

Uf, mon der ikke var nogen anden Gut, som hed noget paa *W. H.?* Aa, Asen som hun var; hvorfor kunde hun ikke have skrevet bare *W.?* eller bare *H.?* Nu sad han der oppe og lo ad hende; uf! — hun kunde bide Tungen af sig.

Seddelen turde hun ikke se paa; det var Ingeborg, hun vidste det. Det var sandt ogsaa: Ingeborgs Flette var pen. Ialfald meget penere end hendes Krøller. Uf, denne lyse, lurvede Krøltop; nei, nei; — og saa ækel og vild som hun var, og han, som var saa pen og saa stille; og saa denne Kjolen da; isch! hvor fæl hun var; og saa havde hun gaaet og indbildt sig —; uf! uf!!

Ja, nu var hun altsaa ulykkelig. Aa Gudskelov, at Mama var ude. Hun kastede sig hen over Sengen med Ansigtet i Puderne. Nu var alt forbi. Nu fik hun bare tænke paa Theatret. Det blev ikke nogen

Moro at være paa Theatret heller; intet blev morsomt længer; aa, hun var saa forfærdelig ulykkelig; nu kom hun bare til at visne hen og dø.

Visne hen som en knækket Lilje. Allerede i Morgen vilde hun være meget blegere. Stille og underlig vilde hun blive, saa de ikke kom til at kjende hende igjen. „Nei, men hvad gaar der af Fanny?“ vilde de sige, „hun, som var saa munter og kvik?“ Mama vilde blive ængstelig og spørge hende alvorlig. Men hun vilde bare bøie Hovedet og knuse en Taare ... „aa, Mama, jeg er saa forfærdelig ulykkelig“ ... uh, hu, hu ... Aa, nu græd hun allerede; aa ... aa ...

Nei, hun blev aldrig i Verden glad mere. Det vilde gaa med hende som det gik med den skjønne Irene ... hun hentæredes af ulykkelig Kjærlighed i sin Ungdoms Vaar; ingen vidste, hvad der var i Veien, før hun laa paa Dødsleiet og fantaserede om sin elskede Carlos; men da var det for sent. Aa, nu kom de snart allesammen og undredes og spurgte; Emilie først; „hvad er det, Fanny? hvad er det? nu vil jeg vide det! du skal sige mig det! ja, du skal!“ — men da vilde hun svare med et stille Smil: „gid du maatte blive lykkelig, Emilie!“ Og det spurgtes helt til Kristiansborg. Gina og Ebba kom, kanske Fru Kahrs ogsaa; Fru Lehmann og Fru Storm og Fru Mühlberg og allesammen sørgede og skrev Breve;

„nei, men tænk da, — Krøltoppen, som var saa munter og kvik!“ — Men ingen skulde faa vide noget; hun vilde gaa i Graven med sin Hemmelighed; men ved hendes Hjerte skulde de finde et Brev . . . uh, hu, hu —!

Fanny laa en hel Stund i Sengen og græd; saa hørtes Mama ude i Entreen; hun fór op og vaskede sig. Seddelen gjemte hun under sin Hovedpude. I Aften kunde hun ikke bære sin Ulykke; men i Morgen vilde hun være stærk, og da skulde hendes Skjæbne afgjøres. Hun saa sig i Speilet; maaske hun allerede var begyndt at blive bleg. Men nei, hun var rød, altfor rød; aa, det kom af, at hun havde grædt; vent til i Morgen . . .

Hun var sulten og spiste godt til Kvelds, hvilket ærgrede hende. Men i Morgen, naar hendes Skjæbne var beseglet, skulde hun ikke spise nogen Ting. Bare visne og blegne. Akkurat som Irene; aa, hun saa det for sig aldeles tydeligt.

Mama spurgte hende ud om Theatret, og Fanny greb sig pludselig i at sidde og le og fortælle og være munter. „Ja, den Johannes Brun, du! du kan ikke begribe, hvor komisk han er!“ Mama syntes ikke at have nogen Anelse om, at hendes Datter var ulykkelig. Men uf, vent til i Morgen . . .

Hun gik tidlig tilsengs; hun havde Hovedpine. „Ja, bare du nu ikke har forkjølet dig der bort paa

dette Theatret," sagde Mama, naturligvis forstod hun ingen Verdens Ting. Fanny puttede sig i Dynerne, forsøgte paa at græde, men det gik ikke, saa sovnede hun ind, i Virkeligheden temmelig sikker paa, at det var hendes Navn, som stod paa Seddelen.

Hun vaagnede om Morgenen med godt Mod. Seddelen var det første, som faldt hende i Tanke; hun fandt den frem og aabnede den. Der stod: „Dig selv, men sig det ikke."

Dig selv, dig selv! Aa, den prægtige Gut! Hun hoppede op af Sengen, lo, dansede, gned sig i Hænderne; mig selv! mig selv! Aa Gud! hvor morsomt! Tænk, forlovet! Og tænk, med ham! Du slette Tid, aa, hvor de vilde blive misundelige nu, Ingeborg og Anna. Ja, for dersom de troede, at hun vilde dele ham med dem, saa tog de feil! Naturligvis vilde hun ikke have det paa *den* Maade med ham; uf, fy! men alene om ham vilde hun være alligevel — aah! Aah, saa morsomt som det vilde blive. Hun skreg af Fryd; hun var saa glad, at det kildede i hende. Og saa kanske en Gang imellem, naar det var rigtig mørkt ... uf, nei, det gik ikke an; hun kom til at dø af Forlegenhed; men ... tænk, om han saadan en mørk Kveld sad sammen med hende i en Sofa og saa bare uden videre ... uf! det maatte være morsomt i Grunden at kysse en Gut. Og saa naar det var ham, den

søde, pene William ... og naar de var forlovede... Bare han nu ikke var altfor undseelig af sig; skjønt naturligvis, nu, da han var forlovet ...

— Det blev en lang Dag. Skolen var skrækkeligere end nogensinde; hun længtede efter Middagen og Friheden, saa hun var syg. Uf, saa underligt som det maatte blive at træffe ham. Hvad vilde han sige; hvad vilde han gjøre. Bare de andre ikke kom til at mærke det. Sæt, at han uden videre faldt hende om Halsen og kyssede hende ... men det turde han naturligvis ikke, midt i Kjælkebakken.

Tilsidst var det Middag alligevel. Fanny haabede at træffe ham paa Hjemveien, men kunde ikke se ham. Hun gik hjem og rev Maden i sig saa fort hun kunde. Paa Mødepladsen, som nu var forvandlet til Kjælkebakke, var hun første Mand. Kort efter kom Ingeborg og Anna. Stakkels Piger, de begyndte at snakke forelsket om William som før. De skulde bare vide —!

— „Hvorfor er du saa stille i Dag, Fanny? Er du ikke glad i ham længer kanske?“ spurgte Ingeborg.

„Aa jo; det er en pen Gut; men —.“

„Hvorfor siger du men, Fanny?“

„Nei, ikke for noget. Jeg er lige saa glad i William som før, jeg; men det bliver nu ikke nogen af os, som faar ham!“

„Hvad —“

„Hvad —?“

„Jeg har faaet Rede paa ham nu.“

„Hvem er det da?“

„Jo, jeg skal sige dere —; han har en pen Kusine, som gaar paa Nissens Pigeskole; hende er det.“

Jasaa. —

— Ja saa. Ja ... i Grunden var jo det noksaa rimeligt. Var det ikke det? — Jo. — Og forresten saa kunde han jo gjøre som han vilde for os — „ja;“ „ja da;“ — for det kunde nu blive omtrent det samme for os, det ... „ja da;“ „ja!“ I Grunden var han nu ikke saa forfærdelig pen heller; der var mange Gutter, som var ligesaa pene som William Holter. Og det, at han var Nummer 1 i Klassen —; ja, det var jo ingen Sag for ham, som var Søn af Frøkenen; forresten var der vist dem i Klassen, som var ligesaa flinke som han. Fanny hjalp dem med at nedsætte William og ynkede og foragtede dem i sit Hjerte.

Men det varede længe, før han kom. Han skulde vel aldrig angre det? Kjælkebakken var allerede temmelig optaget, da han viste sig. Fanny blev frygtelig forlegen. Hun turde ikke se paa ham, og hun følte det paa sig, at han heller ikke saa paa hende. Hun var skjælvende spændt. Nu kom han

vel, trykkede hendes Haand, saa varmt paa hende, sagde noget ... hvad mon han vilde sige? — Men han kom ikke. Han stansede et Stykke borte og sagde Godaften. „Godaften!“ sagde Ingeborg og Anna kort. „Er dere alt ... paa Pladsen?“ sagde han. „Ja-da,“ svaredes der. Fanny skottede hen til ham; han stod og saa opover til de andre. Og de andre havde det muntert. De støiede og skreg, og Kjælkerne gik; Føret var næsten farlig glat, og der gledes og rulledes under Hyl og Latter. Han stod og stirrede. Der var intet glødende Blik, intet forelsket Smil, intet varmt Ord; han var bare forlegen. Uf, saa skuffet som hun blev. Tænk, om han angrede det. Ja, da vilde hun blive rigtig ulykkelig!

— „Der er godt Føre i Kveld;“ — „der er mange i Kjælkebakken i Kveld;“ — bare sligt noget var det, han sagde. Tilsidst spurgte han, om Fanny vilde laane hans Kjælke. „Jeg skal ikke være med i Kveld,“ sagde han. „Det var bare det, jeg vilde sige“ — nu talte han til Fanny; — „det var det, jeg vilde sige, at jeg blir ikke med som før; for nu —, nu maa jeg — læse og være flittig!“ — „Ja, Adjøs med dig da!“ sagde Ingeborg. „Adjøs med dig da!“ raabte Anna. Fanny sagde ingenting; hun skjønte ham ikke. Han stod lidt, som om han ventede et Svar; da det ikke kom, gik han. Med en

egen Betoning hilsede han opover; Fanny følte, at det var til hende —: „ja, Godaften da!“ — „Godaften,“ sagde Fanny grædefærdig. Han stansede halvt; men et skraalende „Godaften William!“ fra Ingeborg og Anna drev ham afsted igjen. Han gik langsomt nedover med nølende Skridt; Kjælken drog han efter sig. Saa stansede han igjen. „Vil du ikke ha' Kjælken, Fanny?“ — „Nei Tak,“ svaredes der. Han drog afsted igjen, endnu langsommere, endnu mere ubestemt. „Det var ret, Fanny!“ sagde Ingeborg; „vi kan hjælpe os med min Kjælke i Kveld ogsaa, vel; vi behøver ikke at krysse ham! Bare lad ham gaa, — Vigtigpæra!“ — Ingeborg og Anna begyndte at bagtale ham; Fanny var taus. Der blev ingen Moro paa Kjælkebakken den Aften. De agede et Par Gange; saa gled Anna og slog sig, og saa gik de hjem.

Siden om Aftenen holdt Fanny sig saa meget som muligt i Portrummet. Han maatte komme, syntes hun; han maatte forstaa, at hun var her; og her, hvor det var mørkt, behøvede han ikke at være undseelig. Uf, for en Klods han var. Tænk, saadan noget Snak som at han maatte være flittig! Skulde man have hørt sligt! — Aa nei, han vilde nok bare slippe fra hende. Han vilde heller have Ingeborg med den nydelige Flette. Tænderne klaprede af Kulde i hendes Mund, og hendes Læber vred sig i

Graad, som hun undertrykte; tænk, hun som havde troet, at alt skulde være godt nu. Uf! saa kjedeligt som det vilde blive, hvis han bedrog hende.

Hun maatte ind en Stund for at berolige Mama; da hun kom ud igjen, lyttende og hjerteangst, var han der. „Hm!“ sagde han sagte inde i Mørket; aa Gudskelov. — „Hm!“ svarede Fanny. — „Er det dig?“ hviskede han. — „Ja.“ — „Jeg har et Brev til dig ... hvor er du?“ — „Her!“ ... — De famlede sig sammen og fandt hinandens Hænder. Han gav hende Brevet, men beholdt hendes Haand. Der blev de staaende en Stund ganske stille. Fanny smeltede hen i en inderlig, blød Følelse og blev varm; aa, gid de kunde blive staaende saadan bestandig. — Uf, tænk, om han kyssede hende —! Uf, der gik det i en Dør. Han fór sammen og slap hende. „Godnat,“ hviskede han. Ned gjennem Trappen lød Fru Holters skarpe Stemme —: „William!“ — Han havde listet sig ud i Gaarden og lod nu som han kom ind derfra; — „ja, Mama?“ — „Hvor blir der af dig; Theen blir kold!“ — „Nu kommer jeg.“ Hun hørte ham skynde sig op ad Trappen og forsvinde.

Fanny gjemte sit Brev i Lommen og gik ind. Uf, denne kjedelige Fru Holter. Forresten kunde han godt have gjort det, før hun kom ... Da hun kom ind begyndte hendes Mama ogsaa at grine.

„Hvad er det, du flyr efter hele Kvelden? En skulde tro, du havde Ild i Enden; du kan jo ikke sidde stille et Minut. Synes du, Kjolen din er for pen kanske; er det den, du endelig skal ha' af dig? — Aa ja; det er vel ikke saa nøie; det er Mama, som maa skaffe igjen ... Jeg undres rigtig paa, naar du faar Tid til at læse paa dine Lexer?"

Brevet maatte hun vente med til om Morgenen. Hun tænkte først paa, at hun vilde ligge vaagen til Mama sovnede, og saa tænde Lyset og læse det da. Men hun sovnede før Mama. Williams bløde, varme Haand glødede i hendes og gjorde hende lykkelig og glad; hun vidste af intet, før hun blev vækket om Morgenen for at gaa paa Skolen.

Paa Veien did, inde i en Port, læste hun Brevet. Det var nydeligt.

Han var det lykkeligste Menneske paa Jorden, skrev han. Og hans eneste Ønske var saa snart som mulig at kunne blive forenet med hende, sit Hjertes Dronning. Men derfor vilde han ikke mere være ude og lege om Eftermiddagen. Han vilde læse og arbeide. Dag og Nat vilde han arbeide, for at han kunde blive rigtig flink og komme rigtig fort i Vei; ellers blev det saa forfærdelig længe at vente. Det var ham en stor Sorg, at han ikke kunde være sammen med hende og være hendes Kavaller saa meget som han burde og vilde; men hun maatte

tænke paa, hvorfor han gjorde det, og vedblive med sin Kjærlighed. Thi han arbeidede bare for hende, og da var det ogsaa hyggeligt at arbeide. Og saa snart som han havde sine Examener, skulde de forlove sig og gifte sig, og da skulde de være sammen bestandig, og han skulde bære hende paa sine Arme sit hele Liv. „Og saa blir du en stor Kunstnerinde, og om Dagen er vi sammen; men om Aftenen følger jeg dig i Theatret. Og saa blir vi rige og reiser Verden rundt og ser os omkring. Men du maa holde trofast ud og ikke glemme mig, og det skal ikke jeg heller. Thi du er den sødeste Pige, jeg har set, og jeg skal aldrig glemme dig, min elskede Pige. Din evig hengivne William.“

Ja, det var et nydeligt Brev. Aa, det var uhyre pent af ham at tage det saa alvorligt. Det var det, hun altid havde vidst, at han var en brav Gut. Hun vilde naturligvis bare holde mere af ham nu efter dette. Tænk, saa nydeligt —: at han sad og arbeidede Dag og Nat for hendes Skyld, og for at blive forenet med hende . . . Det blev jo svært længe; hun havde tænkt, at de var forlovede allerede nu, hun, og at de strax skulde begynde at være Kjærester. Det vilde jo have været frygtelig flout i Førstningen; uf! tænk, kysse en Gut; men dersom han havde været en modig Gut —; uf, han var i Grunden akkurat som en Pige. Hvorfor kunde han

ikke have kysset hende igaaraftes i Portrummet, saa mørkt som der var ... men fy; det var jo meget penere af ham, at han ikke gjorde det. Han var en ædel Gut; han var ridderlig. Gud, saa dumt som det havde været af hende at tro, at de kunde forlove sig nu, mens de gik paa Skolen; isch, hun var jo ligesaa gal som Emilie ... Og tænk, saa nydeligt som det vilde blive at gaa og elske hinanden og tænke paa hinanden i mange Aar, og være trofast og standhaftig. Saa kom den ene Frier stoltere end den anden, den ene rigere og finere end den anden; men Nei fik de, en efter en; Folk begyndte at tale om denne stolte Pige, som sagde Nei til saa gode Tilbud; men tilsidst kom det for en Dag —: hun var trofast mod sin første Kjærlighed. —

— Uf; han kunde nu gjerne have kysset hende en Gang først alligevel!

XI.

Mama var bleven Enke for Alvor. En taaget Morgen i Marts havde de fundet Papa udenfor Palæbryggen stiv og død, med de stygge lyse Øine vidt opspilede.

Fra Elmerud meldtes pr. Telegram, at Holmsen var „død ved et Ulykkestilfælde“. Men Broder Nils havde sine egne Tanker om den Ting, og han sad hos Mama og fortalte om Papas Endeligt, saa det krøb i Fanny af Rædsel.

Det havde været elendigt med Holmsen i senere Tid. Han havde levet hos Jomfru Aaberg som ... noksagt; men af og til blev han vel altfor kjed, og saa drog han til Kristiania og ranglede. Det var saadan en Rangleraptus, han ogsaa nu havde havt. Og denne Gang havde det været ualmindelig daarligt med ham. Han havde havt ordentlige Deliriumsanfald, efter hvad Ølhandler Simonsen i Vaterland fortalte. Hele Tiden havde han holdt paa med, at han vilde gjøre Ende paa sig. „Jeg vil gaa til

H—elvede!“ havde han sagt ... „Kors i Jesu Navn“ ... „Laan mig en Kniv, Simonsen!“ ... „Kors i Jesu Navn, Kors i Jesu Navn“ ... „Tvi! Tvi! Rotter og Mus, Lopper og Lus; nu har jeg prøvet Verden baade op og ned; bare Skidt, bare Skidt; laan mig en Kniv, laan mig en Kniv; er du min Ven, Simonsen?“ — „Aa, Gud bevare os; aa, Gud bevare os.“ — Simonsen havde holdt Øie med ham hele Tiden; men saa var det blevet bedre med ham. Hans Penge slap op; han fik ikke mere at drikke og blev ædru og ordentlig. „Jeg faar se at komme hjem nu,“ havde han sagt. Men saa med et var han bleven borte. Klokken fem om Eftermiddagen havde man set ham for sidste Gang. Gud véd, hvor han siden kunde have vanket; men Morgenen efter blev han funden ved Palæbryggen. Da var hans Uhr stanset paa otte Minutter over ét. —

Onkel Solum troede ogsaa, at Papa havde dræbt sig. Mama græd. „Stakkels Mand,“ sagde hun; „tænk, saa god og snil som han var i Grunden! Bare han ikke havde havt det trodsige Sind!“ — „Han var opvoxet i et daarligt Hjem,“ sagde Onkel Solum. Mama græd endnu mere. „Aa Gud, for et Ansvar med disse Børnene!“ — Onkel Solnm taug. Hans rolige, fede Ansigt var frygtelig alvorligt.

Fanny blev saa forskrækket, at hun ikke turde være alene. Den døde Mand med de opspilede Øine

forfulgte hende overalt. Om Nætterne drømte hun, saa Mama maatte vække hende. Hun syntes, hun saa Papa som Lig; han gik med stive Bevægelser om i en lav Stue og bandte. Eller hun hørte ham stønne skrækkeligt inde i en glohed Bagerovn. —

En Dag kom der en Pakke til Fanny fra Elmerud. Samtidig fik hun et Brev; det var fra Tom og lød saaledes:

„Kjære Fanny.

Det er en frygtelig Tid for os nu, kjære Søster, da vi paa en Gang saa hastig har mistet vor kjære, elskede Fader, som var saa god imod os, og nu staar vi alle hjælpeløse og forladte og har ingen uden Gud og vore Medmennesker at støtte os til. Han huskede ogsaa paa Dig i den sidste Tid, maaske det anede ham, at hans Dage vare snart omme. Thi han skrev nogle Ord til Dig med Blyant, som vi nu ikke kan finde, og han vilde sendt Dig nogle Penge, som vi har kjøbt et sort Kjoletøi for og sender Dig; Du maa være meget forsigtig med den, kjære Fanny, thi Du maa tænke paa, at det er det sidste, Du faar af Papa. Vi har revet Skjørtet til, for at Du skulde faa det stort; Du maa paa ingen Maade skraa den; thi naar Du da skal vende den, har Du jo ingen Nytte af den. Læg den ned oventil, saaledes at Du siden kan faa den sidere. Livet maa Du gjøre stort; thi Du har Tøi nok. Vi ønsker ikke,

at der skal være nogen Stas paa den, men bare to pene brede Ender bag; men for alt stor, saa Du kan have Nytte af den. Fór og Sysager følger, ligeledes 1 ℔ til Skoning. Jeg skal senere skrive mere til Dig om Papas Død, men nu er jeg saa forstyrret, at jeg ikke kan. Lea fik Krampe, da hun hørte det. Papa skal begraves den 20de dennes her ude. Hils Mama. Nu maa jeg slutte for denne Gang med en kjærlig Hilsen fra din bedrøvede Broder

Tom Holmsen.

Dødsfaldet er meldt Mama ved Telegram."

Mama fnøs af Forbitrelse. „Akkurat som jeg ikke skulde være til!" sagde hun. „Jomfru Aaberg tror vel ikke, jeg kan sy en Kjole engang!" — Men Kjoletøiet kom vel med under alle Omstændigheder. —

— De flyttede den Vaar; Mørket og Madlugten i den gamle Leilighed var ikke til at udholde, syntes Mama.

Men altid skulde de bo i Udkanterne. Den nye Leilighed laa øverst paa Hægdehougen, ovenfor Uranienborg; det var egentlig paa Landet; Uranienborg med sin Furuskov gjorde, at de ikke engang kunde se Kristiania.

Der var fredeligt og pent. Det lille enetages Træhus laa gjemt i en Have. Fra denne førte en udvendig Trappe direkte op i Kvistleiligheden, hvor de skulde bo; de behøvede altsaa ikke at genere nogen.

Leiligheden bestod af to smaa Værelser og en Alkove. Det mindste af Værelserne havde Komfur og skulde være Kjøkken; det største, et Langværelse med Vindu i den ene Kant, blev Dagligstue samt Sove-, Spise- og Arbeidsværelse.

Her anbragtes Sengen, Sybordet og Kommoden. Desuden de tre Pindestole. Væggen over Kommoden blev dekoreret med Fotografier, deriblandt et, som hidtil havde ligget gjemt —: Papa og Mama fra deres Forlovelsestid. Kommoden selv livedes op med nogle Nipssager: Papas gamle Skrivetøi i Porcellæn; et defekt Likørservice fra Fredheimstiden; en stor, forgyldt Eau-de-Cologne-Flacon; Fannys Dukke-Thestel; en Hyrdescene i Gips, Foræring fra Onkel Solum. Disse Sager blev grupperede omkring det gamle, kostbare Toilettespeil og tog sig godt ud. Et Par tomme Vægflader udfyldtes ved Hjælp af et Lithografi og en gammel Avismappe. Tilsidst var det bare Gulvet, som var lidt tomt; de tre Pindestole fyldte ikke noget videre. „Dersom du nu kunde komme med den Gyngestol, du skulde forære Mama engang, Fanny!“ — Det blev dog bedre, da Mama fik laant den gamle Sofa af Broder Nils. Den var slidt og styg, men gjorde alligevel god Virkning. Og nu blev det rigtig pent her; Mama ønskede bare, at hun kunde faa slaa sig til Ro. „Jeg er gammel

nok til det," sagde hun; „og nu har jeg ikke gjort andet end flytte, siden jeg reiste fra Fredheim!" —

— Det var ondt at være kommen saa langt bort fra William. Tænk, de, som før havde boet under samme Tag —; nu laa der en hel Hovedstad imellem dem. Men Gudskelov; hun havde hans Breve. Aa, saa nydeligt som han skrev. „Min deilige Mø;" „min blaaøiede Engel;" „jeg er evig din," „aldrig kan jeg glemme dig;" „du har mit Hjerte, og ingen anden skal faa det, nei, ikke om det var en Prinsesse;" — aa, den søde Gut. Og saa fik hun hver Dag se ham ved Skolen. Sommetider ogsaa i Frikvarteret; hans Hoved stak op over Plankeværket ret som det var. Den sande Kjærlighed kunde desuden ikke slukkes, men bare styrkes ved Adskillelse; det havde Fanny læst flere steds.

Mama havde mange Kunder her opover, eller Veninder, som hun kaldte dem; — hun var jo ikke nogen almindelig Sydame. Enkelte af disse Veninder var meget fine; Fru Assessorinden kunde endog hente Mama med Hest. Fanny fik med sin nye Kjole af og til følge Mama i de fine Familjer. Saa fik hun ogsaa Veninder. Grethe Magnesen blev hun især intim med; — det var en afgjort Sag, at Grethe ogsaa skulde til Theatret.

Snart var Grethe og Fanny sammen hver Dag. Fanny underholdt Grethe med Historier fra Kulisserne,

og Grethe fortalte Fanny om sin fine Slægt. Hun havde en Onkel som var Oberstløitnant; desuden havde hun en Fætter, som skulde blive Oberstløitnant; for Tiden var han Kadet og gjorde Kur til hendes Søster. Hans Navn var Horn. „Han er forresten uhyre snil mod mig ogsaa," tilføiede Grethe.

I en Butik i Nærheden stod der to pene Handelsbetjente; Fanny og Grethe forelskede sig i hver sin og var fra da af Bedsteveninder. Hver Dag var de inde hos Betjentene og kjøbte Sukkertøi; Grethe betalte, men fik Skillingen igjen, og Betjentene var uhyre elskværdige. Fanny holdt paa at glemme William; to saa ædle unge Mænd som Thorvald og Henrik fandtes der ikke i Verden.

Da det blev Vaar og tørt, gik de i Frognerskoven. Det var saa romantisk der, sagde Grethe; Fanny syntes ogsaa, der var nydeligt. Det lignede saadant noget, som hun havde set paa Afbildninger —: tætte Lunde; en vilter Bæk nede i en træbevoxet Fordybning; en stille Dam; en gammel Herregaard med Taarn. Mennesker var der ogsaa at se, Studenter og forskjelligt; — en Gang overraskede de et forlovet Par, som laa bag en Busk og kyssedes. Fanny blev rød; „uf, saa simpelt," sagde Grethe. De talte ikke mere om det; Grethe var vist frygtelig fin. Men de gik siden ofte i Frognerskoven, og til-

fældigvis kom de bestandig til at passere hin Busk; dog fik de ikke se noget saadant mere.

Morsomst blev det tilsidst at sidde i Slotsparken og læse Romaner. Grethe skaffede til Veie Bøger i mængdevis; hun laante dem af sine Søstre, sagde hun, eller fik dem af Kadet Horn. Det var Dumas, Ingemann, Paul de Koch, Bjørnson; morsomt og forunderligt var det alt. Aa, tænk, om Verden var saadan. Aa, gid de unge Mænd var Riddere, og tænk, om Bønderne var som Arne og Synnøve. „Jo, de er saadan paa Vestlandet," sagde Grethe. „Uf, hvorfor kan vi ikke reise til Vestlandet da?" spurgte Fanny.

„Og Thorvald og Henrik er ligesaa ædle som Ridderne var," mente Grethe. — „Ja, bare de havde Rustning," indrømmede Fanny. „Ja, tænk, om de havde Rustning! og Gangere og Pager; saa kunde vi være de ædle Frøkener; aa, tænk, om vi boede paa en Ridderborg og havde en frygtelig streng Fader; — saa kom de ridende paa sine vælige Heste med Lanser og Spyd og Væbnere og Pager, og hvis Papa da ikke vilde lade dem faa os, saa stormede de Borgen og indtog den og bortførte os ..." — „Du maa da ikke snakke om Bortførelser, Fanny." — „Hvorfor ikke det?" — „Det er ikke anstændigt." — „Jasaa?" — „Nei." Grethe saa frygtelig fin ud;

Fanny turde ikke fortsætte. Uf; undertiden var Grethe saa fin, at det næsten var kjedeligt. —

— I det hele taget var det ikke bare morsomt med de fine Bekjendtskaber. Fanny havde saa meget at genere sig for. Uf, bare hun skulde tilstaa, at hun gik paa Almueskolen; — hun sagde naturligvis „Almueskolens Betalingsklasse“, men det hjalp ikke alligevel; Almueskole var Almueskole. Det begyndte ogsaa at blive ubehageligt at gaa i Byen i den stygge graa Kjole. Tænk, om hun traf nogen! — Undertiden sendte Mama hende Ærinder; hun maatte gaa med Kurven paa Armen som en anden Tjenestepige og trække paa Petroleumsflasker og Husholdningsbrød; uf; tænk, om Kadet Horn fik se hende i den Postyr, — hun kom til at besvime, det vidste hun. Men det forfærdeligste var, naar hun skulde paa Politistationen.

Da gik hun med Graaden i Halsen den hele Tid. Det var ikke til at bære; hun vilde være fortabt, hvis nogen saa hende. Hun sneg sig frem gjennem alle de ensomste Gader, hun vidste. Ved hvert Hjørne stansede hun og speidede. Saa hun noget, som kunde ligne en Bekjendt, rømte hun og gjemte sig. Stationen laa i et fælt Strøg inde i Piperviken. Paa Trappen stod Konstabler; alskens Folk gik ud og ind, deriblandt fine Herrer; Fanny turde ikke se op; med Hovedet i Brystet satte hun

paa Sprang; her gjaldt det Livet; alt fik være det samme. Inde paa Kontoret var der ogsaa Folk. Simpelt, fælt Folk; fillede, forsultne Unger, gamle, sinte Kjærringer, syge, ødelagte Mænd; hvem véd, kanske var der nogen, som kjendte hende fra Tøiengaden. Og saa kunde det blive bekjendt. Uf, det vilde gaa som en Løbe-Ild gjennem hele Betalingsklassen: „Fanny er paa ..., Fanny har ...;“ hun turde ikke tænke Sætningen til Ende. Det var skrækkeligt at være her i dette øde, fængselsmørke Rum. Disse Mennesker gjorde hende bange. Hun følte sig simpel og ækel iblandt dem; det var som om hun var dragen ned i et Dyb, hvor der ikke kunde komme Sol, blandt haabløst, forbandet Kryb, som ikke havde Lov til at se Lyset. Hun turde ikke sidde paa disse Bænke; det var som et ondt Varsel at føle sig i Selskab med dette Pak; hun blev syg af at se paa dem, som de der sad og krøb sammen langs Væggene og stønnede af Elendighed. Men ved den graagule Pult der inde sad han med Hornbrillerne, den lille strygraa, spidsnæsede Fattigforstander, streng som Vorherre, raabende op Navnene paa de udvalgte og delende ud sine Gaver nøie og knapt, saa at ingen skulde faa for meget. De, som ikke stod i Bøgerne, blev afviste; de skulde gaa hid eller did, men ikke komme her, for her fik de ikke noget. Næste Gang kom de igjen; de havde ikke

faaet noget paa de andre Steder heller. Og de tiggede og bandede, og bad og græd; de skildrede sin Nød, saa man fik ondt af at høre paa det; men Vorherre var streng; de blev afviste igjen, bestandig afviste. Eller han truede med, at han skulde „komme og undersøge dem lidt.“ Aa Gud! hvor her var skrækkeligt.

Overfor Fanny gjorde han aldrig noget Vrøvl; „Kristiansborg ... Refusion“ mumlede han, og hun fik sine tre Daler. Hun snappede dem og løb, som om hun skulde have stjaalet dem. Hun vidste, hvad Slags Penge det var, — Fattigkassens Bidrag „til hendes Opdragelse.“ —

I de Tider, naar Onkel Solum var ude og reiste, maatte Fanny ogsaa gaa til Pantelaaneren ret som det var. Mamas Bekjendte her i Byen maatte ikke vide, hvor smaat hun havde det; naar hun da kom i Knibe, maatte Fanny løbe med Gulduhret. Hvis det lod sig gjøre, gik hun om Aftenen, naar det var mørkt. Men hun var endda ikke sikker. Under en Gaslygte kunde det hænde, at hun blev overfalden af en Kammerat —: „nei, kjære, er det dig da? Hvor skal du hen?“ — „Jeg skal ... jeg skal —;“ Fanny blev flammerød; — „jeg skal til ... Vaskerkonen.“ — „Jasaa. Hvor bor hun da?“ — „Hun bor ... paa ... Grønland.“ — „Da blir jeg med. Kom, saa gaar vi! Jeg skulde snakke med dig lidt ...“ —

„Nei, det er sandt; du kan ikke være med; jeg skal indom et andet Steds ogsaa, jeg.“ — „Hvor er det da?“ — „Jeg skal ... indom hos ... uf nei, jeg har ikke Tid; adjø!“ — Fanny reddede sig ved Flugten. —

— I Ferien blev det trist. Grethe og Magnesens laa i Bad; Fru Holter og William var tilfjelds; Onkel Solum var i Sverig og Mama var grætten. Fanny drev om i Byen og studerede Butiker. Om Aftenen, naar det blev svalt, gik hun udover Drammensveien for at opleve Eventyr. Der maatte være et eller andet rart udover der, syntes hun. De storartede Villaer kunde jo ikke staa tomme; rige, flotte Folk maatte bo der, og der maatte være Fester og Baller og megen Herlighed, og mange hemmelige Historier maatte gaa for sig i de duftfyldte Haver. Maaske traf hun en ung, fin Herre, som opdagede, at hun var en Skjønhed; saa tog han hende med sig hjem i sin Villa, lod hende bade sig i Rosenvand og klæde sig i Kniplinger og rød Silke; da viste det sig, at hun var den peneste Pige i Verden, og saa trykkede den fine Herre paa en Knap; — en Løndør gik op, og der stod William. Eller Thorvald. Han var ogsaa nydelig klædt, og han var ikke undseelig, men kom og tog hende i sine Arme. Og saa sagde den fine Herre: „ja, det var bare det, jeg vilde, at dere skulde være lykkelige!“ Og saa klappede han i

Hænderne, og der kom Tjenere og Piger og dækkede et flot Bord; der var Vin og Frugt og en Masse Kager; og saa gik de sin Vei allesammen, og de blev alene, og de spiste og havde det godt; siden førte han hende hen til Sofaen; der satte de sig, og saa blev Lyset slukt; og saa tog han hende om Halsen og kyssede hende. . . .

Uf, altid skulde hun tænke paa sligt, naar hun gik saadan! Det gjorde vist aldrig Grethe. Det var heller ikke fint. Man skulde ikke tænke paa den Slags Ting; ikke før man blev forlovet. Og ikke da heller skulde man tænke paa dem . . . Det var ikke morsomt at gaa saadan alene. Og saa var det saa utrygt; hun kunde aldrig slaa sig til Ro. Hun turde ikke sætte sig paa Bænkene engang; tænk, om der var nogen, som ikke syntes om det. Næsten alt, som vi havde Lyst til, var galt. Om William var her og vilde kysse hende, saa turde hun ikke; det var galt; det var ikke rigtigt . . . Uf, som vi var i Tvang. Men naar man blev konfirmeret, saa blev det bedre. Da havde man ikke saa mange over sig, da; man var voxen og kunde raade sig selv omtrent . . . men uf, saa var det Vorh — hm. Det var saa vanskeligt at leve saa, at Vorherre blev tilfreds, ja. Hm. — Nei, det var ikke morsomt at gaa alene. Der var ikke noget at se heller. Disse Villaer saa noksaa tomme ud. Et Par Gange kom der

Herrer og snakkede til hende; men de var ikke saadan som hun havde tænkt sig dem; den ene Gang blev hun ræd og rømte. Fyren var saa underlig; han kunde gjerne være et af de væmmelige Mennesker, som Karoline fortalte om ... Fanny blev ganske skjælvende. Det var lidt sent den Aften; da hun kom hjem, var Mama sint. „Det skulde bare mangle!“ sagde hun, „at du begyndte at støve om ved Aftentid som en Træktøs! — Vi faar haabe, at ingen har set dig ... af dem, som kjender os da ... Uf, det er en evig Plage med disse Børn. Du skulde nu ligesom snart begynde at blive Menneske, du nu; men nei; har du ikke Mama i Hælene, saa er du istand til at opføre dig som en Gadetøite. Skamme dig lidt! — Saa; spis nu og læg dig og bed Vorherre bevare dig!“ — Fanny ophørte med sine Aftenturer paa Drammensveien.

En Dag, da hun gik og drev i Karl-Johan og studerede Butikvinduer, traf hun Ingeborg og Anna. De skulde paa Universitetet og se udstoppede Dyr. Fanny slog Følge. Det blev en frygtelig morsom Formiddag. Saa meget rart havde Fanny aldrig set, og især blev hun rørt, naar hun traf paa disse gamle Bekjendte fra Naturhistorien. Der var en umaadelig snil gammel Mand, som førte dem om og fortalte for dem; det var en Professor, sagde Ingeborg. Han vidste frygtelig meget, og da de gik, bad han dem

komme igjen. De gik flere Gange paa den zoologiske Samling. Og Professoren blev mer og mer hyggelig. Han lod dem tilsidst komme ind i sit eget Kabinet; der havde han de allerrareste Ting, og der forklarede han alt muligt for dem, baade om Dyrenes Indretning og Levemaade. Han var saa nøiagtig, at det undertiden blev ganske flout; men det saa ud til, at han havde Moro af at gjøre dem floue. Da han fortalte om Fuglenes Parring, var han saa skøieragtig, at de vidste ikke sine arme Raad; de var sprækkefærdige af Latter, men saa skamfulde, at de ikke turde se paa hinanden. En Dag, da de gik ned fra Samlingen, mødte de nogle Studenter, som kaldte dem „Professor Borchgrevinchs Smaakjærester“; det syntes de var morsomt. Fanny gik hjem og fortalte det. Da blev Mama alvorlig. „Du skal ikke gaa paa den Samlingen mer,“ sagde hun. — „Hvorfor det?“ spurgte Fanny. — „Det er ikke noget for Smaapiger,“ sagde Mama. „Den Professor Borchgrevinch er en væmmelig Fyr. Uf; bestandig skal du nu være der, hvor du ikke bør være! Kanske du har set nogen fine Smaapiger der?“ —

Næste Gang blev Fanny hjemme. Men Gangen derpaa igjen blev Lysten hende for stærk. Hun sneg sig i Vei; Mama behøvede ikke at vide om det.

Den Dag blev hun alene i Professor Borchgrevinchs Kabinet. Hverken Ingeborg eller Anna viste

sig. Fanny følte sig lidt uvel. Men naar hun først var kommen, fik hun blive der en Stund; det vilde se rart ud at gaa med det samme, syntes hun; Professoren var venlig og hyggelig som sædvanlig.

Han viste hende Afbildninger og fortalte Historier; da hun tilsidst gjorde Mine til at gaa, sagde han: „vent nu lidt, saa skal du faa se noget rigtig komisk.“ Han kom frem med en Figur, som lignede en stor Dukke. Den Figur aabnede han Maven paa, og saa tog han frem noget rart ... „uf, hvad er det?“ spurgte Fanny. — „Det er en Livmoder, det, Gjenta mi,“ smilede Professoren.

Fanny blev ildende rød: nu maatte hun gaa. Uf, nu maatte hun gaa. Men hun gik ikke. Han lagde faderligt sin Arm om hendes Liv og begyndte at forklare. Det var forfærdelig flout. Hun vilde gaa; nu vilde hun gaa; men hun gik ikke. Hun hørte det meste af, hvad han sagde. Undertiden drog han hende nærmere ind til sig: „du maa se, du maa se!“ sagde han. Med et begyndte han at nævne nogle frygtelige Ting ... uf ... hun rev sig løs, Graaden stod hende i Halsen; „jeg maa hjem! jeg maa hjem!“ stønnede hun; hun drog sig ilsomt mod Døren. „Naa, skal du gaa da?“ sagde Professoren med sin venlige Røst. „Ja-ja; adjø da; velkommen igjen næste Gang ... Som sagt, kommer du hjem til mig der, hvor jeg bor, skal jeg lære dig at stoppe

ud Fugle. Du faar gaa ud den Døren der; Samlingen er stængt, den nu. Adjø, adjø, Barnet mit; velkommen igjen!“ —

Forvirret og fortumlet styrtede hun afsted. En sansesløs Angst drev hende og jog hende; hun løb og løb; ad Bagveie kom hun op i Parken; der sank hun ned paa en Bænk; Graad og Mathed overvældede hende. Aa fy, aa fy. Aa fy, for en simpel Pige hun var. Aldrig mere turde hun se Folk i Øinene. Aa, tænk, om Grethe vidste ... og tænk, om alle de andre pene Piger vidste ... og Mama, og Lea; uf; fy ... og tænk, han, som vidste alt; aa, hun blev evig ulykkelig. Aa fy, saa simpelt. Aa fy, aa fy ... Det var ikke ham, hun havde været ræd, det *var* ikke ham ...; uf, hun var værre end baade Emilie og Karoline. Tænk, staa og høre paa sligt og ... næsten ... finde det morsomt, uf! Aa —, aa —; engang kom det naturligvis for en Dag, at hun var slig; aa fy; aa, hun kunde bide Tungen af sig; uf; hun turde ikke se Folk i Øinene, aldrig mer turde hun se Folk i Øinene; hvorledes i al Verden skulde hun nu kunne komme hjem til Mama. —

Hele Eftermiddagen laa hun hjemme i Sofaen og græd. „Jeg er syg, jeg er syg,“ klagede hun. — „Hvad er det, som mangler dig da?“ spurgte Mama. — „Jeg har ondt i Hovedet ... jeg er saa skrækkelig ræd.“ — „Er du ræd? Hvad er det nu igjen?

Uf, du er saa rar, Barn. Jeg ved rigtig ikke, hvad det er, som plager dig, jeg.“ — „Uf, jeg er saa forfærdelig ræd, Mama.“ — „Ja, men kan du ikke sige mig, hvad der er i Veien, da?“ — Mama var næsten grætten. — „Aa —, aa —,“ græd Fanny; „aa, aa, Mama; — aa, jeg er saa forfærdelig ræd!“ — „Er der noget paa Færde da? Har der hændt dig noget?“ — „Nei, nei ... nei, der har ikke hændt noget ... Uf, men du er sint paa mig, Mama.“ — „Aa, er det den Historie igjen!“ — „Uf, du er sint paa mig, Mama ... alle blir sinte paa mig; ingen vil vide af mig; ikke du, og ikke Lea, og ikke Grethe, og ikke nogen ...“ — „Se her, Barn; her er Nafta; drik nu, saa faar du sove, og saa blir det bedre, véd du; saa! Lig nu ikke og plag dig med saadant noget Vaas; vær snil Pige nu, Krøltoppen; der er ingen, som er sint paa dig, kan du vel begribe!“ —

Men Fanny gik og var underlig i flere Dage. —

— Endelig begyndte Theatret igjen; Fanny meldte sig til Tjeneste øieblikkelig.

Der var ingen Vanskeligheder; hun kunde betragte sig som Statist. Aa Gudskelov, at hun havde Theatret. Her var hendes Hjem og hendes Verden, her var hendes Haab og hendes Trøst. Ingen Magt paa Jorden skulde drive hende fra Theatret. Skjæbnen selv havde vist hende Veien hid, og den Vei vilde

hun følge. Bare hun kunde blive konfirmeret engang. Al Plage og Nød vilde være forbi, naar hun bare engang kunde blive konfirmeret. —

Direktør Josephson var umaadelig snil; han roste hende og gav hende Roller. Hun var Page i „Don Juan“ og Smaagut i „Coriolan“; i det sidste Stykke havde hun endog en Replik —: „naar jeg blir stor, saa vil jeg ogsaa slaaes!“ — Hun levede paa Theatret som oppe i et Eventyr. Der var straalende Lys, straalende Kostumer, Musik, Moro, Leven; Kunstnerne var saadan som Folk skulde være, ligeglade og lystige, freidige i alt Slags Veir; saadan var hun ogsaa selv, og saadan vilde hun være. Og saa tænk, alle disse morsomme Trapper og Gange og mørke Rum, og Maskineriet med sine mange Greier, og Foyeren, hvor Konger og Dronninger og Spøgelser og Skøiere gik i fuldt Kostume og snakkede om, hvor de skulde spise til Kvelds ... Der kom Hammer, som netop var bleven dræbt, i Samtale med sin Morder Klausen; Gundersen og Reimers, som var Fjender paa Scenen, drak et Glas sammen; Fru Gundersen og Fru Juell sad og var venlige, skjønt de paa Scenen var jaloux; de elskede nemlig begge Gundersen. Men den svenske Operasanger Arlberg gik om med sine Don-Juan-Øine og sin sorte Bart og konverserede Damerne. Alle Smaapiger var forelskede i ham, men især Emilie; hun var gal af Kjærlighed til den stolte Sanger. Paa

Scenen larmede Maskinisterne og lavede Slotte, Fængsler, Bjergpasser; saa begyndte Musiken; saa ringedes der paa en Klokke; Konger, Dronninger, Spøgelser og Skøiere fór hver til sin Kant; nu gjaldt det; nu gik Teppet op; — stakkels dem, som havde Lampefeber.

Naar Fanny ikke havde noget at gjøre paa Scenen, sad hun i Statistlogen; paa Theatret maatte hun være i alle Fald. Men nu begyndte Høstnætterne. Naar Stykket var forbi og Gassen blev slukt, var det skrækkeligt at vide, at man boede øverst paa Hægdehaugen.

William havde lovet at følge hende hjem; men han fik ikke Lov af sin Mor til at være saa sent ude. Saa maatte Fanny hjælpe sig selv. I vild Fortvivlelse pilede hun afsted gjennem Nattens Mulm; op alle de ødslige Gader; op Parken, hvor Træerne stod og skjalv i Lygternes Halvlys og tabte sit Løv; op Uranienborgveien, hvor Ensomheden begyndte . . . Mørket blev tættere og tættere, Lygterne sjeldnere og sjeldnere; tilsidst skimtedes de kun her og der, enkeltvis og fjernt, som Fyrtaarn i Natten. Hun løb og hun løb, ned ad hendes Kinder rullede draabevis den kolde Sved, og Angsten jog hende gjennem Haarrødderne som Isninger. Veien var haabløst lang og blev bestandig tristere; det var umuligt at vide, hvad der kunde møde hende ved næste Hjørne. Uranien-

borgskoven var et Rædselens Sted. Der havde Folk hængt sig, og der øvedes Mørkets Gjerninger midt paa Dagen ... Saa kom den lange Myr, hvor hun bestandig syntes, hun blev forfulgt ... tilsidst var hun inde i den vestlige Forstads underlige Krogveie. Det var ikke Veie. Trange, sølede Stier var det, som bugtede sig frem mellem forsømte Haver og sovende Huse; hun hoppede fra Sølepyt til Sølepyt; fra hver Krog mørknede Skygger frem, som kunde være Mennesker ... fæle, onde Mennesker ... eller om det kunde være ham med de opspilede Øine — uh! Ikke tænke paa det, ikke tænke paa det ... Hun kunde ikke mere, men løb alligevel; hørte Skridt, Stemmer, fjerne Raab, Ringning for Ørene; Hjertet hamrede hende helt oppe i Halsen; hun græd af Angst og var ikke sig selv mægtig. Endelig var hun hjemme; nu var det Trappen; hun kunde ikke gaa længer, hun snublede, kravlede, krøb; Haven var fuld af Skygger og Skikkelser; de rørte sig, kom, greb efter hendes Ben ... „Gudbevare mig, Unge, hvordan er det, du kommer?“ skjændte Mama; „er du gal?“ — Aah, det var en Velsignelse at høre Mama skjænde.

Men næste Aften gik hun atter i Theatret. —

— En Dag udover Jul fik Mama et Brev, som gjorde hende glad. „Aa Gudskelov,“ sukkede hun; „aa Gudskelov ... Aa Gudskelov, Krøltoppen! Tænk

dig, nu er din Søster Lea forlovet; kan du tænke dig det?“ —

„Jasaa; — med en fin Mand da?“ spurgte Fanny. — „Ja da, fin nok; og saa har han Penge... Det er en rigtig brav Mand. Han er Bygmester og eier en Masse Gaarde; han kan leve af den Husleie, han tager ind ... tænk dig det, Fanny! Han eier Gaarde baade her og der, Byen rundt. Aa ja, Lea har altid været en forstandig Pige. — Aa Gudskelov; aa Gudskelov. Nu blir det bedre, skal du se, — for os ogsaa. Aa, jeg tænker den værste Tiden er over nu, jeg. Aa Gudskelov; aa Gudskelov. Det var nu ikke fortidligt heller, forresten!“

Mama var ordentlig rørt. Men Fanny kom i mange Slags Betænkninger.

Uf; saa snart man var konfirmeret, saa kom naturligvis alle disse Friere. ...

XII.

Fanny gik til Konfirmation; Theatret maatte indtil videre opgives.

Der skulde i dette Halvaar bare tænkes paa Gud. Grethe, som ogsaa gik til Konfirmation, vilde ikke engang spille Privatkomedie. Dette var forresten daarligt af Grethe. For det første var det hun, som havde faaet Komedien i Gang, og for det andet var Stykket nu næsten indstuderet. Og Fanny var sikker paa at gjøre det godt. Hendes næsvise Kammerpige blev applauderet allerede paa Prøverne. Men saa trak Grethe sig tilbage. Hun gik hos Pastor Løchen i Trefoldigheden og var bleven gudfrygtig strax. Desuden misundte hun Fanny hendes Kammerpige. Det var noget, Fanny længe havde set. Saa gik det hele i staa for Grethes Skyld; — det var græsselig daarligt gjort af Grethe Magnesen. —

— Fanny gik i Vestre Aker hos Kappellan Holck. Denne Holck var ogsaa en flink Præst, skjønt ikke

paa langt nær saa flink som Pastor Løchen. Han var heller ikke saa vakker. Han var næsten styg. Ansigtet var langt og ligesom skjævt, Næsen tynd med en liden Pukkel, Munden smal og trist, Hudfarven skomagerbleg; Øinene saa ud som et Par Rifter under Pandebrynene. Den hele Figur var tynd, og Bevægelserne langsomme og stive. Han saa frygtelig bedrøvet ud. Ogsaa hans Stemme var bedrøvet; den klang stille og smertelig, som om han talte i en Sygestue. Han smilte næsten aldrig. Men hændte det, at han smilte, blev han pludselig næsten pen.

Han var svært flink til at forklare Katekismen. De ti Guds Bud blev som nye for Fanny; hun havde ikke vidst, hvad der laa i dem før. Hun blev frygtelig syndig. Uf, saa mange fremmede Guder hun havde havt, og uf, som hun havde taget Guds Navn forfængeligt. Det gik som en Skamrødme gjennem hende, at hun endog havde bandet; uf! ... Værst blev det i det fjerde Bud. Stille og dæmpede som hans Ord faldt vækkede de hendes Samvittighed som en vedholdende Hvisken; hun blev holdt fast og tvungen til at betragte sig selv, og gjennem hans Stemmes sygelige Sorg følte hun Guds Vrede over sig paa en besynderlig Maade. For et ondt, stygt Barn hun havde været. Gud hjælpe hende, saa ofte som hun havde gjort sin Moder vred. Dystert tonede Domsrøsterne fra det gamle Testamente for hendes Øren —:

det kunde ikke gaa hende vel, og hun kunde ikke længe leve paa Jorden. Hvo, som bandede Fader eller Moder, skulde visselig dø. Den, som gjorde sin Moder vred, var forbandet af Herren.

Aa, hvis Gud vilde skaane hende og lade hende leve endnu en Stund, saa skulde det blive anderledes. Hun skulde blive et andet Menneske. Hun vilde være bare snil mod sin Moder. Hun gik hjem brændende af gode Forsætter. Stakkels Mama; hun havde havt det forfærdelig ondt. Bare ondt havde hun havt det. Bare Slid og Stræv; bare Elendighed og Møie. Og saa fik hun ikke Glæde af sine egne Børn engang. Selv Lea var ikke som hun burde være mod Mama. Tænk, lade sin Moder leve i Elendighed, naar hun selv var bleven rig! Det var usselt af Lea; usselt var det; Mama havde god Grund til at være misfornøiet. Og saa dette græsselige med Tom. Uf, det var ligesom om alt ondt skulde sammensværge sig mod Mama. Stakkel, hun havde begyndt at haabe lidt paa Tom; — „der er ingen Arvinger til Elmerud“, havde hun sagt, „hvem véd —; Jomfru Aaberg er glad i Gutten; kan han bare være fornuftig og gjøre sig Nytte af det ...“ — Og saa pludselig gik den Gutunge hen, et halvt Aar efter sin Konfirmation, og rømte til Amerika med Jomfru Aabergs Budeie! — Stakkels Mama. Uf, hvis Tom fik vide, hvor Mama havde ærgret sig og grædt, han fik aldrig en

glad Dag mere. Og det vilde være tilpas til den væmmelige Guttehvalp!

Nu begyndte det at blive de Tider for Mama, da hun ikke havde andre end sine Børn at stole paa heller. Onkel Solum var sjelden at se; Onkel Nils ogsaa; de havde ikke meget at hjælpe med heller nu i disse daarlige Tider; det var bare Børnene, hun havde igjen; og saa skulde hun af dem bare have Sorger og Ærgrelser. Nei, det maatte blive anderledes. Det skulde blive anderledes. Mama skulde ialfald faa Glæde af Krøltoppen. Bare Glæde skulde hun faa. Aldrig mer skulde hun behøve at grine og skjænde. Alt, som var kjedeligt og ubehageligt, vilde Fanny gjøre for hende uden Knur. Alt, hvad der blev hende paalagt, vilde hun gjøre. Og saa snart hun blev rig, skulde Mama faa det godt for bestandig. Hun skulde ikke behøve at sy et Sting mer. En nydelig Bekvemmelighed skulde hun faa, og god Mad, bare god Mad, og fine Klæder og Møbler. Da vilde Gud ogsaa synes om Krøltoppen. Han vilde tilgive hende, at hun havde været slem, og lade det gaa hende vel, og lade hende længe leve paa Jorden.

Hun var stille og blid, da hun kom hjem, og gik et Ærinde i Byen uden at knurre. Om Aftenen, da de havde spist, tændte Mama Lampen og satte sig til Sybordet igjen; Fanny listede sig hen til hende bagfra og kyssede hende. „Nei, naada!“ udbrød Mama; „kjære ... er det saa gromt med 'n Per og mig

i Dag?“ -- „Du, Mama,“ hviskede Fanny ... — „Naa? — Du vil vel ikke have en ny Kjole igjen?“ — Fanny gjemte sig ved sin Moders Hals —: „jeg har vist været frygtelig slem mod dig, Mama.“ — „Du? Neida ... Kjære dig, Barn, hvor kan du nu finde paa det?“ — „Jo, jeg har været slem mod dig, Mama.“ — „Nei, nei; du er snil du, Krøltoppen; — er der noget i Veien nu igjen da? — Du er saa rar saa.“ — „Jeg vil bestandig være snil mod dig, Mama,“ hviskede Fanny ved sin Moders Hals. Mama tog hende ind til sig og kyssede hende. „Vil du det, Barnet mit; ja jeg véd, du er snil ... Nu er det bedst du gaar og lægger dig, saa du kan faa sove ... Ja, ja, Barnet mit; du er snil; jeg véd det; Gudskelov for jeg har dig; jeg er sikker paa, at jeg faar mere Glæde af dig end —. Saa ja. Ja da; vi er gode Venner, vi; — nu maa du gaa og lægge dig.“ — „Jeg vil altid være snil mod dig, Mama,“ forsikrede Fanny; hendes Stemme var varm som af Graad. Med et trak hun sig hen i Krogen bag Sengen og begyndte at klæde af sig. Hun var lidt flou. Mama var ikke bleven det mindste rørt over hendes Omvendelse. —

— I det sjette Bud var Holck frygtelig. Han talte om Renhed i Tanken, saa Fanny skjalv. Aa, gid han vilde gjøre det kort; gid han vilde gjøre det kort. Uf, dette Høloft ... skjønt det kunde da ikke være noget at tale om nu ... saadanne Barnestreger

som det var; hun var voxet over det nu, voxet over det; hun kom aldrig til at tænke paa saadant noget herefter ... Aa, nu maatte han være færdig. - Men Pastor Holck gjorde ikke denne Sag af i Korthed. Stille og forfærdelige faldt hans Ord; mere og mere stille, mere og mere forfærdelige. Vort Legeme skulde være Guds Aands Tempel; vi kunde tænke os, hvad det var for en Helligbrøde at besudle og besmitte Guds Aands Tempel og gjøre det til den urene Aands Bolig. Ve det Menneske, fra hvem Guds Renheds Aand veg. Saadant et Menneske mistede sin Menneskehøihed; han blev som en af de besatte i Evangeliet. Han var i den urene Aands Vold, og den urene Aand plagede ham overmaade. Han løb om paa øde Steder og var fredløs; han tyngedes som under en Trolddomsmagt; han kunde ikke rive sig løs; selv Gud kunde neppe redde ham. Om han forsøgte at omvende sig, og om Gud hjalp ham og drev den urene Aand ud, han begyndte strax igjen at længes efter sit Slaveri, og den urene Aand kom og tog ham paany i Besiddelse. Og den tog syv andre onde Aander med sig, som var endnu urenere end den selv, og det sidste blev værre med det samme Menneske end det første. Pastor Holck blev ved og blev ved. Det ene Bibelord tyngre end det andet kom; de frygtelige Ord dømte og fordømte; Guds Vredes Skyer trak op rundt omkring; den Stemme, som talte, blev stille som en

Aanderøst. Alt blev stille. Fanny hørte for sine Øren den bankende Susen af sit eget Blod. Hun havde boret sine Øine dybt i Gulvet; det var ikke muligt at løfte dem igjen; de holdtes nede som af en fremmed Magt; med et følтes det som om hun var alene i Rummet. Og den aandeagtige Røst talte hende ind i Sjælen; thi den vidste alt. Alt vidste den. Det var Guds Øie, som læste i hendes Hjerte nu; aldrig kunde hun komme til at slaa sine Øine op mere. „Ja, husk det, Venner, og glem det ikke; Gud er en fortærende Ild mod al Urenhed, og han lader sig ikke spotte. Lad os huske, at hans Øjne er som Ildsluer; de, som befatter sig med Urenhed, skal aldrig se hans Riges Lys. Lad os bede til Herren om Renhed. Lad os bede ham om et rent, ungt Sind. Føler du, at den onde Aand er nær, saa bed til ham; han vil redde dig, han redder dig; tvivl aldrig paa det; thi du er dyrekjøbt til at være hans Aands Tempel. Det er sandt, at den urene Aand er stærk; men den er ikke stærk, naar vi ikke overgiver os. Den er ikke farlig. Vi føler paa Forhaand ligesom Vingeslagene af den; da skal vi samle os i Bøn til Gud, og saa maa den vige. Lad os altid huske det. Lad os elske Renhed og hade Urenhed. Der er et gammelt Ord, som siger, at naar Menneskene paa den yderste Dag gaar frem for Dommen, saa vil blandt de Saliges Skarer de straale vakrest og hvidest,

som har holdt al Urenhed fjernt fra sig; kjære unge Venner, jeg tror, at det Ord er Sandhed. Jeg beder dig, Gud!“ — udbrød han, og hans Stemme blev hæs som af nedkjæmpet Bevægelse, — „jeg beder dig ... lad mig faa møde igjen alle disse unge, dyrtforløste Piger paa din Dag ... rene og hvide! Amen.“

De unge Piger sad opløste i Hulken og bad med. Aa, herefter aldrig, aldrig mere, — aldrig, aldrig i Verden ... —

— Lea var ikke rask om Dagene; hun plagedes af Hovedpine og daarligt Humør. Hendes Mand Thorseng kom til Mama og sagde, at han troede, det kunde adsprede hende lidt, om hun fik Fanny til sig; — „hun er jo saa alene, Stakkar,“ sagde Thorseng. — „Vil Lea have Fanny til sig?“ spurgte Mama lidt studst. — „Jeg har tænkt mig det,“ sagde Thorseng; han var med sine firti Aar og sin lille gemytlige Klokkermave næsten lidt forlegen. „Du véd, Lea er lidt saadan ... egen i visse Maader; det er det, at hun er saa ung, ser du; men nu vilde jeg gjerne forsøge med dette, hvis ikke du har noget imod det da ...“ — „Tag Fanny i Guds Navn,“ sagde Mama, „bare ikke Lea viser hende hjem igjen!“ — „Aa nei,“ sagde Thorseng; „jeg tænker hun blir glad for dette, jeg ... hun har jo været saa altfor alene.“ — „Ja, hun er rar, Lea; men det kan jo altid være værdt et Forsøg.“ —

— Fanny skulde være en Overraskelse, og det saa ud til, at hun blev det ogsaa. „Har du ... skal vi tage Fanny i Huset!“ spurgte hun. „Jeg haaber, du ikke har noget imod det, Lea ... jeg har tænkt, det kunde blive lidt hyggeligere for dig; du gaar jo her saa alene —.“ — „Nei, men kjære dig, Thorseng, jeg er sletikke alene, jeg! Jeg har Selskab nok, jeg! Jeg har det jo saa godt som jeg kan ha' det! Du maa endelig ikke gjøre det for min Skyld!“ — Thorsengs runde, blide Ansigt blev rødligt. „Nei, nei; jeg skal jo aldrig gjøre noget for din Skyld, det véd jeg nok; men —. Ja, nu faar du gjøre som du vil, Lea! Jeg har taget Fanny hid, og her skal hun være!“ Pludselig ganske hvid gjorde han Heltom og gik; han slog Døren ganske haardt i efter sig.

Lea gik frem og tilbage paa Gulvet og saa raadløs ud; saa opdagede hun Fanny. „Jasaa ... du skal være her, du ... det var svært snilt.“ Hun ringede paa Pigen og bad hende bringe Kaffe. „Du er ikke sulten vel?“ sagde hun til Fanny. — „Nei —; jo,“ svarede denne — „Er du sulten? Har du ikke faaet Kaffe og Mad hjemme da?“ — „Jo ...“ — „Ja, men ... Ja-ja, Mally; tag ind et Smørrebrød ogsaa da. Et, forstaar du.“ — „Ja, Frue.“ — Saa begyndte Lea at gaa frem og tilbage igjen og vride sine Hænder.

Kaffen kom, og bare et Smørrebrød. Fanny tog Plads ved Bordet foran Sofaen og gav sig til at spise. Lea satte sig i Sofaen ligeoverfor hende.

„Du voxer stærkt, du," sagde hun. — „Aa ja. Mama siger, jeg blir en Kjæmpe." — „Hm ... spiser som en Kjæmpe ogsaa, kanske?" Lea smilte lidt; Fanny bed kraftig ind i sit Smørrebrød. „Ja ja; vi faar se ..."

Lea begyndte uden nogen Overgang at fortælle om Thorseng. Han var saa snil. Han var altfor snil; han kunde ikke sige nei; han var istand til at ruinere sig, hvis han troede, at han kunde gjøre ... nogen ... en Glæde dermed. „Jeg siger dig det, for at du ikke skal finde paa at gaa hen og bede ham om noget; — hvis det er noget, du synes du mangler, saa kommer du til mig; hører du?" — „Ja." — „Han kan ha' nok med —. Du skjønner, han maa ikke ... Han kunde snart synes, vi blev ham besværlige ... Jeg havde jo ingenting; af mig har han bare havt Udgifter ... Du skjønner, det kan snart blive for meget. Han er ikke saa rig som dere tror. Her gaar jeg bare og er sygelig ogsaa, maa have baade Kokkepige og Stuepige; og nu har han fundet paa dette desuden; — uf, det blir saa rent for meget ..." — Lea sad og snakkede for sig selv; Fanny var færdig med sit Smørrebrød. „Ja-ja,"

fortsatte Lea; „vi faar se —; du er jo stor og stærk; du er ordentlig voxen; du kan gjøre Nytte for dig ... Saa lærer du lidt selv ogsaa; det kan komme vel med ... Mama har vel ogsaa lært dig en Del, vil jeg antage?“ — „Aa, lidt.“ — „Du kan vel sy?“ — „Aa ja ... lidt.“ — „Har hun ikke lært dig det ordentligt?“ — „Nei ... hun bryr sig ikke saa meget om, at jeg skal lære saadant. Jeg gjør ikke saa daarligt Parti, siger hun.“ — „Par—;“ Lea spærrede Øinene op. „Hm, hør paa Ungen! ... Ja, men det synes jeg er rart af Mama, jeg. Naa, saa kan du ha' godt af at lære lidt her da. Du kan begynde i Kjøkkenet; der er altid en Del at gjøre; jeg skal snakke med Kokkepigen om det; og saa kan du hjælpe Stuepigen ogsaa med et og andet; du er snil og villig vel? ja; — og saa faar vi se efter hvert. Du har vist godt af at komme lidt ud, du; det er slet ikke godt for en Pige som dig at gaa altid og bestandig hjemme hos Mama!“ —

— Fanny blev Tjenestepige. Hun vaskede op for Kokkepigen og feiede Gulve for Stuepigen; hun blev ogsaa anvendt til at gaa Ærinder og bære Ved. Udenpaa sin Hverdagskjole fik hun et stivt, grovt Kjøkkenforklæde. Hendes Hænder og Arme blev røde og sprukne. Nu skulde Kadet Horn se hende! Alt, hvad hun havde lært af det fjerde Bud, behøvede hun for at finde sig i sin nye Stilling. Lea forsøgte

ogsaa at knibe for hende i Madveien. Men det gjorde ikke stort; ved Middagen havde Fanny Thorseng at holde sig til og spiste sig da grundig mæt ligefor sin Søsters Næse. Det var græsselig morsomt; Gud, hvor sint Lea var. „Spis, Fanny!“ sagde Thorseng. „Ja Tak!“ sagde Fanny; hun tog for sig som hun var hjemme. „Hm!“ kræmtede Lea. „Hm,“ sagde Fanny, og tog endnu mer. „Det er ret!“ sagde Thorseng; „dig kan der blive Folk af!“ — Lea gav Fanny et Blik som om hun vilde æde hende. Men overfor Thorseng kunde hun intet sige, og det var frygtelig morsomt at se, hvor pent hun maatte bide Ærgrelsen i sig. Naar de havde spist, gjorde Fanny et umaadelig dybt Knix for sin Søster —: „Tak for Maden, Lea!“ — Aah. — Naturligvis skjændte Lea senere paa Dagen; men det havde ikke noget at betyde. Mod Mamas Skjænd var det Venskabstale og Kjæleord; stakkels Lea, hun havde ikke Begreb om at skjælde.

I Huset vankede Thorsengs Bekjendte og deres Damer; det var kjedelige Folk. Ingen Kunstnere, ingen Kadetter, intet fint; bare Kjøbmænd, Murmestere og saadant noget. Blandt dem alle var der bare to, hun lagde Mærke til; den ene var frygtelig ækel, den anden umaadelig sød. Den søde var en Fætter af Thorseng og hed Kristian; den ækle hed Ryen og var Tolder.

— Ja, han var ækel. Han gik her bestandig ogsaa; „Dere har vist ikke meget at bestille der nede paa Toldboden?“ mente Fanny næsvist. — „Naa, Fanny forstaar sig allerede paa Statens Sager?“ lo Tolderen smiskende; han skulde ligesom være saa forskrækkelig galant. „Pøh, Statens Sager,“ blæste Fanny; saadan en som han der skulde kanske have noget med Statens Sager at bestille; aa nei, hun var ikke dum. Han forstod sig vist ikke paa andet end Mad, han. Han gik i Kjøkkenet og blandede sig opi alt muligt, vilde vide bedre Besked end baade Kokkepigen og Lea og stak sin lange Næse i alle Kopper og Kar. Ved Bordet var han væmmelig; — isch! at se ham sidde og smatte og smaske over en god Tallerken Mad, uf! — Og saa høre ham snakke om Mad; bestandig snakkede han om Mad; der og der var godt at spise, der og der var ikke godt; den og den Ret var god, den og den Ret tarvelig; paa Viktoria spiste man bedst; mnam, mnam, en Ragout paa Viktoria, mnam, mnam ... hans Tænder løb i Vand, han sad næsten og savlede; isch! -- isch!! —

Han var styg. Lang og mager som en Dødning og skaldet og blank; det var rart, at han bare skulde være et Aar ældre end Thorseng. Og saa havde han et Smil, som mindede om Madfedt — uh! Mod Lea var han ækel; det var som om hun bare skulde være en Tjenestepige. „Du — Lea,“ sagde han;

„du — Lea;“ — „vær saa snil og giv mig lidt Suppe til, du Lea;“ — „aa, hør, du Lea, sørg for, at Caro faar et Par gode Ben;“ — hans Hund Caro var ogsaa ækel og kræsen. Lea maatte finde sig i alt; Tolderen var Thorsengs Ven fra Gutteaarene. Værst var det nok næsten at finde sig i hans Komplimenter. „Nei se, Fru Lea er jo som en nys udsprungen Lilje paa Morgenkvisten!“ — „Nei, men se mig til Fru Lea; den Kjole der røber virkelig Smag!“ — Lea var taalmodig. Men hun vendte sig gjerne bort, naar han kom med sligt, og Fanny følte, at der glødede op i hende en Lyst til at skjære Tænder.

Aldrig havde Fanny holdt ud her, hvis det ikke havde været Kristian. Det var en deilig Mand. Rigtignok var han ikke Kunstner, han var Medeier i en Spigerfabrik; men han havde været i Udlandet i mange Aar og var en meget fin Herre. Han gik altid i sorte Handsker, og hans Benklæder var af et fint stribet Tøi, som der vist ikke fandtes Magen til her i Landet. Han havde spansk Hudfarve, ravnsort Haar, vældige Moustacher og dybe Øine. Han var en ridderlig Karakter. Fanny blev dødelig forelsket.

Snart bestod hendes hele Liv i at gaa og vente paa ham. Naar hun hørte ham ringe — hun hørte godt, at det var ham —, var hun øieblikkelig i Entreen for at lukke op for ham. Hun glemte sin Kjole, hun glemte sit Kjøkkenforklæde; hun maatte

faa se ham, se ham og dø. Maaske kunde ogsaa han i en lykkelig Stund opdage hende. En Mand som Kristian Thorseng saa ikke paa en Kjole eller et Forklæde, ikke paa røde Hænder engang, og dem kunde hun forresten gjemme; — han vilde se paa hende selv; han vilde forstaa, at under disse Pjalter var der skjult en Skat; det vilde ved første Blik være ham klart, at den Pige der ikke hørte hjemme i Kjøkkenet.

„Goddag. Er man hjemme?“ spurgte han paa sin ordknappe Maade og gik ind. Hun stod der med glinsende Øine og hede Kinder; hendes Hjerte steilede; hun kunde næsten ikke faa Stemmen op; „vær saa god,“ hviskede hun; — aa Gud; mon han havde set hende.

Om Søndagen kom han til Middag; da havde Fanny sin pene Kjole paa og forsøgte at gjøre sig gjældende. Hun stod ham paa det mest indtagende imøde, med sluttede Ben, med Armene op under Brystet, i den nydeligste Damestilling; de store, runde Øine blinkede bønligt og selvbevidst op til ham; hun lagde Ynde og Forstand ind i sine Miner; „Goddag,“ nikkede han; — men du store Gud, mon han egentlig havde set hende? —

— Jo; nu var hun forelsket. Alt det andet havde været Barnestreger. William Holter, Handelsbetjenten, Sangeren Arlberg, Kadet Horn, Gud-véd-

hvem —, allesammen blegnede de ud af hendes Sind som Stjerner om Morgenen. Thi nu var Solen kommen, den seirende Sol. Nu elskede hun Kristian Thorseng.

Ak, saa stod det dog skrevet i Stjernerne, at hun skulde blive ulykkelig. Ja, det havde hun altid vidst. Naturligvis gik ikke den rige Kristian Thorseng hen og tog en fattig Pige, som gik fillet og fæl i et Kjøkken og vaskede op ... skjønt hvem véd; saadant havde jo hændt; Kristian var ædel; hans dybe Blik saa dybt ... Om ingen af de andre vilde tage en Skat, som var skjult under Pjalter, saa gjorde nok han det. Ja, da skulde det bli' andre Greier end at gaa her og være Tjenestepige; han tog hende hjem og klædte hende op i Silke og Guld, og da viste det sig, at hun var den peneste Pige i Verden, meget penere end Lea; selv hendes Fødder var pene, naar hun fik ordentlige Silkesko ... Klask! pladask! — — Der laa atter en af Leas Thekopper i Gulvet. Uf! nei; aldrig i Verden holdt hun dette ud; aldrig i Verden ...

— Pludselig var det forbi: Kristian Thorseng havde forlovet sig med en af sine Kusiner.

Fanny forsøgte at trøste sig. Pyt; hun fik altid den, som var ligesaa gild som Kristian. Desuden vilde hun ikke gifte sig. Kunsten skulde være hendes Brudgom. Om han havde kommet og friet til hende,

vilde hun ikke havt ham engang. Men det hjalp ikke. Hun kunde ikke faa Fred. Der var saadan en Sliden og Sugen for Brystet. Det eneste, hun vilde tænke paa, var ham; hun kunde ikke lade være at tænke paa ham; men det var saa ondt at tænke paa ham nu; det var næsten som om hun skar sig. Af og til gjemte hun sig bort og græd. Det hjalp lidt, men bare for et Øieblik. Aa Gud, hvor skulde hun gjøre af sig. Uf, var det saadan at være ulykkelig, saa var det ikke det mindste morsomt.

— Aa, hvor Ret han havde, Præsten Holck —: at denne Verden var bare Bedrag og Forfængelighed. Tænk, hun havde ikke forstaaet det før. Alt, hvad vi satte vort Hjerte til her, var ikke et Gran at stole paa. Ja, ja; Verden var en Grædedal, som Præsten Holck sagde. Det var altsammen kun et glimrende Skal uden Kjerne, akkurat som Sodomsæblet. Selv det, man satte mest Lid til, brast som en Sæbeboble. Nei Gud! hvor han havde Ret. Herefter vilde hun forsage Verden aldeles. Bare Gud vilde hun tænke paa. Han var den eneste, den eneste, som ikke svigtede.

Hun fulgte Pastor Holcks Raad og forsøgte at bede. Det hjalp. Tænk, hvor hyggeligt Kapellan Holck maatte ha' det oppe i sit lille hvide Hus med Træerne omkring, lige ved Kirken. Tænk, saa fredeligt og pent, udenfor Verdens Larm, alene med

Gud og sine Blomster. Undres paa, hvorfor han ikke var gift? Kanske den, han holdt af, havde bedraget ham? Stakkels Holck, stakkels Holck; — kanske det var derfor, han var saa bedrøvet ogsaa; — ja, det var det naturligvis. Men det var ingen Sag for ham, som var saadan en sand Kristen; Fanny vilde ogsaa blive saadan en sand Kristen som han var. Det blev ikke let, det følte hun nok; især blev det haardt at forsage Kunsten. Men hun fik bede meget, og saa fik hun faa Præsten Holck til at veilede sig. Han gjorde det vist, naar han forstod, at det var Alvor. Og det var Alvor nu; det var hun sikker paa.

— Fanny begyndte at vandre i et nyt Levnet. Hun bad flittigt og læste sine Lexer og blev en meget flink Konfirmand; — undres paa, om Præsten Holck lagde Mærke til hende. Hun bestemte sig af og til for at gjøre ham Spørgsmaal; men naar det kom til Stykket, havde hun ikke Mod. Hun fik ogsaa i Regelen Forklaring uden at spørge. Hvad skulde vi gjøre for at blive Guds Børn? — Omvende os og tro. — Kunde vi tro af os selv? — Nei. — Hvad skulde vi da gjøre? — Bede til Gud. — Kunde vi da bede af os selv? — Nei. — Hvad skulde vi saa gjøre? — Bede om Bønnens Aand. — Fanny bad om Bønnens Aand. Og naar der ikke var den

rette Varme i hendes Bøn, søgte hun Hjælp ved at tænke paa Præsten. — —

— Konfirmationsdagen kom.

Det havde været saadant et Mas med Konfirmationskjolen, at Fanny var bleven næsten verdslig igjen. Paa selve Konfirmationsmorgenen maatte Vorherre ogsaa tilgive hende; en Stund udover var hun saa optaget med at klæde paa sig.

Det var saa frygtelig, frygtelig morsomt! Det dirrede og sprat i hendes hele Krop; hun kunde næsten ikke staa stille; hun vilde bare hoppe, danse, le —: tænk, i Dag var hun voxen og Dame.

Med de gamle, ækle Klædefiller lagde hun bort hele sin Barnetilværelse. Aa Gudskelov, nu var hun færdig med den. Adjø med Fattigdommen, adjø med Skolegnaget, adjø med alle Plager og al Nød; nu var hun færdig med Politistationen ogsaa. Uf, ikke tænke paa alt det der; adjø, adjø; væk, væk; herefter skulde det blive andre Greier. Aa, hvor det var deiligt, aa, hvor det lettede!

Hun følte sig gradvis forvandlet til Dame under Mamas kyndige Haand. Hun blev voxent friseret; — nei, hvor det virkede. Hun maatte le, da hun saa sig i Speilet; tænk, voxent Haar. Og Krøllerne var ikke ustyrlige længer; det blev nok Lokker af dem med Tiden, skulde vi se. Meget mørkere blev de ogsaa. Selv sine Fødder var hun fornøiet med; de

nye Støvler med høie Hæle midt under Foden gjorde dem formelig elegante. Saa fik hun broderet hvidt Skjørt; derover Pibeskjørt med Slæb; og tænk, Korset; hi-hi! tænk, Korset; Korset for første Gang i sit Liv; aa, hvor det var rart; aa! hvor hun blev Dame.

— Saa kom Kjolen.

Mama havde været flink. Det var en nydelig sort Kjole i hel Uld, med en bred Silkesløife i Siden og Dubbefrynser om Skjødelivet; den sad virkelig elegant. Fanny var næsten bevæget. Rødmende vaklede hun frem og tilbage foran Speilet og øvede sig i at gaa med Slæb; — kunde det virkelig være hende, som var saa vakker. De hvide Blonder om Halsen og Hænderne gav hende et festligt Udseende; hun mindede næsten om en ung Brud. Saa kom det, som næsten var det vigtigste af alt, — Hansker. Nye, fine, sorte Hansker. Hun rettede sig op i elegant Selvfølelse og var Dame. Med en Dames rolige Geschäftighed knappede hun Handskerne igjen. Knap for Knap, Knap for Knap . . . det morede hende, at de var trange. Nu kunde de kalde hende Frøken. Hi-hi, hi-hi; tænk; i Eftermiddag vilde de kalde hende Frøken. Frøken for Alvor; Frøken! Frøken Holmsen . . .

Tilsidst blev Hatten sat paa. Det var en sort, elegant Fløjlshat med Opbret paa den ene Side og hvid Fjær. Gud! hvor den klædte hende. Hun stod

foran Speilet og turde næsten ikke se paa sig. Du slette Tid, tænk, om hun kom ind paa Scenen en Gang i et saadant Kostume ...

Ikke Spor af Skolepigen igjen. Ikke Spor af andet end Rigmandsdatteren. Uf, jo, de røde Hænder; men det gik snart af ... Saa besynderlig let og fin som hun var bleven, saa nobel og fri og behagelig; — „ah, Frøken Holmsen? ... det glæder mig at gjøre Deres Bekjendtskab, Frøken Holmsen!“ ... Skolepigen fra igaar huskede hun ikke; det var ikke hende, det, — den fillede Tøs i den knækorte Kjole; isch, tænke sig, at nogen kunde gaa saadan ...

Mama sad og betragtede sit Værk med et stille Smil. „Ja, nu er du fin, Krøltoppen!“ — Fanny fik en overvældende Lyst til at kysse Mama og takke for alt godt; Graaden vilde frem; den havde siddet hende for Brystet hele Tiden. Hun kyssede ogsaa sin Moder og takkede hende for alt godt; men hun maatte gjøre det forsigtigt, saa Kjolen ikke skulde krølles, og roligt, for hun vilde ikke græde nu. Hun maatte være pen i Dag, ialfald saa længe til hun kom i Kirken. —

Thorseng kom med sin Vogn og hentede dem. Jo, nu kunde gjerne Kadet Horn se hende ... Pludselig huskede hun Grethe. Tænk, hvor fin Grethe vilde være i Dag. Tænk, Silkekjole. Tænk, en virkelig Frisørdame. Og i Aften skulde hun have

Bal, medens Fanny skulde nøie sig med en Middag nede hos Lea. Ikke tænke paa det, ikke tænke paa det. Ikke nu. Bare glad i Dag, bare glad i Dag; tænke sig, at det var Konfirmationsdagen. Tænk! nu var den kommen. „Endelig!“ — sa Jomfru Ped—. Det var Gud, vi skulde tænke paa i Dag, Gud og Jesus; det var sletikke sagt —; ja, og saa paa den Helligaand ... det var sletikke sagt, at Grethe var penere end hun, fordi hun havde penere Klæder; det var ikke det, det kom an paa; langtfra, det var ikke det ...

— Klokkerne i Vestre Akers Kirketaarn begyndte at ringe.

XIII.

„Naa, Frøkenen skal ha' Konfirmationsstasen paa sig i Dag ogsaa kanske?“ sagde Mama; hun var i sit Morgenhumør.

Fanny gloede paa Mama i Forfærdelse. „Jeg skulde kanske tage Barnekjolen paa mig igjen?!“

„Jøss da; nei da; — nei, nu har du denne ene Kjolen, som er lidt ordentlig, og nu skal naturligvis den ogsaa sjaskes ud, saa det kan bli' ligt hinanden altsammen. Skal du ikke ha' Slæbet ogsaa? Saa kunde Magistraten faa feiet Gaderne med det samme? Hm?“

Der blev Scene. Mama var utaalelig, Fanny blev forbitret; Mama skjældte, Fanny gav Svar igjen. Tilsidst stod hun midt paa Gulvet og hylede som en Smaapige. Hun var saa sint, at hun kunde have givet sin Moder en paa Øret. „Hu —! uf! bestandig skal du være ækel, bestandig skal du være ækel! Hu, hu, hu—uh!!“

Mama vilde ikke vide af noget Vrøvl. „Frøkenen

gjør naturligvis som hun vil; men ikke den Kjole paa, saa længe jeg har noget at sige! Du faar huske paa, at det kan vare en Stund, før du faar en ny Kjole nu igjen. Du stoler naturligvis paa Mama, du; du er vant til, at hun skal skaffe; bare du kan faa fløiet en Kjole af dig, saa er det at gaa til Mama, saa faar du en igjen. Jeg skal sige Frøkenen, at det blir ikke saadan herefter! Nu er du voxen; nu faar du prøve at skaffe selv. Saa faar du kjende, hvor godt det er, da. Jeg tænker du blir lidt forsigtigere, jeg, naar du faar føle, hvordan det smager at skaffe nyt bestandig.“ Kort og godt, ikke noget Vrøvl! Vi havde ikke Raad til at kaste en Kjole, før den var udslidt. Man fik lave Skoen efter Foden og ikke være vigtig længer end Pungen rak. „Saa! Hører du?“ —

Fanny slængte Konfirmationskjolen lige i Mamas Ansigt. Uendelig trevent, med Ulydighed i alle Bevægelser, begyndte hun saa at finde frem igjen de gamle Filler, som hun nylig havde været saa lykkelig ved at kunne lægge bort. Jasaa, skulde dette være at være konfirmeret?

Var dette den Herlighed, hun havde glædet sig til i hele sit Liv? — *Isch!!* — Tænderskjærende sled hun paa sig de modbydelige Filler. Det var ikke til at udstaa. Det var en Nedværdigelse; hun følte sig beskjæmmet, haanet, degraderet. Hendes

Ansigt vrængte sig i Fortvivlelsens Graad; hun fnøs som en Kat af Forbitrelse.

Jo, nu saa hun nydelig ud! Nu var hun vel saadan, som Mama vilde ha' hende! Aldrig før havde hun vidst, hvor fæl denne gamle Kjolefille var. Poset, façonløs, kort indtil Uanstændighed ... uf; og hun med sine lange, smale Lægge, og saa disse fæle, utækkelige Ben ... det eneste, som kunde redde hende var jo en sid Kjole; hu, hu, hu—uh! — og saa dette skrækkelige, pampede Bluseliv, slidt og flækket, med Vilje syet stort og stygt ... Med sin opskudte, ufærdige Figur, som saa haardt trængte til Dækning og Støtte, saa hun ud som et rent Spektakel.

Mama kom med Kurven. Ikke noget Vrøvl; Fanny skulde værs'god ud og gjøre Middagsindkjøb. Da styrtede Fanny sig i Sofaen og fortvivlede. „Nei! Jeg gaar ikke!" skreg hun. „Vil du ha' mig ud nu, saa faar du bære mig!" Hun klamrede sig fast til Sofaens Arm; det sparkede af Trods gjennem hele hendes Legeme.

Saa tabte Mama Taalmodigheden. Hun blev rasende og gav sit Raseri Luft. Hun brugte et Sprog, som pludselig syntes Fanny simpelt. Tilsidst kom der et Ord, et utaaleligt Ord ... Fanny sprang op som om hun var bleven bidt. Med et Par rasende Ryk rev hun Barnekjolen af sig; om et Par Minutter stod hun foran Mama i Konfirmationskjole og Kon-

firmationshat og stirrede hende forbitret lige ind i Øinene. „Hvor skal du hen? ... Hvad gaar der af dig?“ — „Adjø, Mama,“ sagde Fanny. „Jeg skal ud og søge Post. Der skal nok bli' Raad med at bli' mig kvit, tænker jeg.“ I Døren vendte hun sig halvt —: „Jeg kommer ikke hjem til Middag. Jeg spiser hos Thorseng. Adjø!“ —

— Moder og Datter traf hinanden igjen hos Thorseng ved Middagstid. Mama satte et sødt Ansigt op. „Naa, du har vel allerede faaet Plads, du?“ spurgte hun eggende. „Vær rolig, Mama,“ svarede Fanny. „Jeg gaar til jeg faar Post, om jeg saa skal gaa, til Skoene falder af mig.“

Lea mæglede. Det var fornuftigt af Fanny, at hun vilde ud. Naturligvis kunde hun faa være her ogsaa, hvis hun vilde; men da Lea for Øieblikket ikke havde Brug for hende ... Fannys Mening var jo, at hun vilde begynde at fortjene noget for sig selv. „Ja, tjene noget for mig selv,“ nikkede Fanny. Ja, og det var meget fornuftigt. Thorseng syntes ogsaa, det var fornuftigt. Han vilde selv høre efter om Plads til hende, og det maatte vel ordne sig, mente han. „Ja, saa dygtig som Fanny er,“ spottede Mama. — „Ja, naar Moderen er flink, pleier Døtrene ogsaa at være flinke,“ mente Thorseng troskyldigt. —

Fanny fik ikke nogen Plads den Dag. Ikke næste Dag heller. Men hun blev ved. Hver Morgen i Graalysningen stod hun sammen med Tjenestepiger, Gaardsgutter, Studenter og diverse ved „Intelligents-sedlernes“ og „Morgenpostens“ Opslagstavler og læste og noterede; saa vandrede hun Byen rundt, fra Oslo til Homansby, fra St.-Hanshaugen til Bryggerne, frem og tilbage, Trapper op og Trapper ned; blev mønstret af mistroiske Øine, examineret af mistroiske Stemmer, afvist med ubønhørlige, medlidende Smil: „tror ikke, det vil passe for Dem, dette her, Jomfru“ ... kom endelig hjem mod Aftenstid, dødstræt, ihjelsulten, med Graaden i Halsen, fik Spydigheder af Mama, saa hun ikke kunde spise, gjemte sig i Sofaen og græd og bad; — aa, i Morgen, i Morgen; aa Herre Gud for Jesu Skyld, i Morgen. ...

Paa sine Vandringer traf hun Grethe og andre Veninder fra senere Tid. Gud, hvor de var flotte og voxne. Aa, for nogen Frisurer; hendes egen paa Konfirmationsdagen maatte have taget sig ynkelig ud. Og saa deres Kjoler og Smykker da —; de havde allesammen faaet en hel Del Guldstas til Konfirmationen. Uhre, Naale, Ringe, alt muligt kostbart og flot. Naar Fanny skulde regne op, hvad hun havde faaet, blev det saa fattigt, at hun nødtes til at hjælpe lidt paa det. „End Guldsagerne da?“ — „Jeg ... jeg fik ikke andet end —; Thorseng havde

ment, at det var bedst, jeg fik det i Penge, og saa fik jeg en Sparebankbog.“ — „Aa ja. Hvor meget var der i den da?“ — „Jeg ... nei men om jeg rigtig husker det. Jeg fik ikke Bogen selv; Thorseng har den i Forvaring; jeg bare hørte, de snakkede om det ...“ — Overfor Grethe begik hun en græsselig Feil. Hun følte paa Tøiet i hendes Kjole og sagde: „tænk, havde du ogsaa Uldkjole?“ Grethe spilede Øinene op —: „Tror du, jeg gaar i Konfirmationskjolen min her paa Gaden, du da?“ — „Nei, nei; naturligvis —.“ — „Jeg bruger da ikke Konfirmationskjolen til Hverdagskjole alligevel; det gjør vel ikke du heller?“ — „Nei da, nei da, naturligvis; det var bare noget Snak; jeg stod i andre Tanker ...“ — Fanny flygtede, blussende af Flouhed. Samme Dag fik hun høre, at Kapellan Holck i Vestre Aker havde forlovet sig. —

— Da Søndagen kom, maatte hun til Alters, skjønt hun følte sig daarlig forberedt. Hun kunde ikke tænke paa andet end Præsten Holcks Forlovelse. Det føltes næsten, som om der havde lukket sig en Dør, der ogsaa ... Ved Middagsbordet hos Lea lagde hun Mærke til, at Tolderen gjorde Kur til Mama; naa; tænk, om de to kunde komme overens! — Det kunde passe udmærket. Mama var flink til at lave Mad, naar hun havde noget at lave af, og han var flink til at spise; og saa kunde Mama

komme ud af sin Elendighed og faa det roligt og godt, og Fanny kunde slippe at søge Plads og gaa til Fru Gundersen og læse Roller med det samme. Tænk, om Vorherre vilde ordne det saa vel for dem! — Jo, Tolderen gjorde virkelig Haneben for Mama.

Han var hyggelig mod Fanny ogsaa, som rimeligt var; vilde han blive hendes Papa, kunde han vel ikke godt slippe billigere fra det. Og skjønt hun ikke likte ham, skulde hun virkelig tale hans Sag. Stakkels Mama; det kunde være paa Tide nu, at hun fik det lidt roligt. Det var svært, saa rynket som hun blev i senere Tid; det havde nok sin Mening alligevel, naar hun snakkede saa meget om sin Alder. —

— Hverdagene kom igjen, og Fanny maatte atter ud for at søge Poster.

Det var fortvivlet. Guvernante kunde hun ikke blive, da hun ikke kunde Sprog og Musik; for at blive Telegrafistinde maatte man ogsaa lære en hel Del, og alle andre Pladse var der en Rift om, saa det var skrækkeligt. Til Nytte og Hygge i Huset vilde Fruerne desuden ikke have hende, fordi hun var saa ung; — Gud véd nu forresten, hvad det skulde gjøre. Der var da ikke andet igjen at tænke paa end Butikposter. Uf; — saa snart man kom bag en Disk, mistede man sin Frøkentitel og blev Jomfru; men det fik være det samme; Fanny søgte Butikposter alligevel.

Men ogsaa her var hun for ung. Et Par Steder kunde hun faa være, dersom hun vilde gaa uden Løn i et halvt Aars Tid; men det var jo netop det at gaa uden Løn, som Fanny for Tiden ikke kunde.

Hun gik endnu længer ned, søgte lige til Barnepigeposter. Det fik være det samme med alt, bare hun ikke behøvede at ligge nogen til Byrde. Men der var ingen, som turde betro hende at passe Børn heller. Ialfald vilde de ikke betale hende for det. Dag efter Dag gik; Udsigterne stængte sig mere og mere. Hun slappedes i sin Iver og svækkedes i sit Mod; hele Dage laa hun hjemme i Sofaen og græd og fortvivlede. Gud og Mennesker havde forladt hende, syntes hun. Ingen havde Brug for hende, ingen vilde vide af hende; hvad skulde hun gjøre, hvad skulde hun finde paa; hvorfor var hun i det hele kommen ind i Verden, naar der ikke var Plads til hende?

Kun én var der, som huskede hende endnu, og det var William. Mama kom en Formiddag ind fra Kjøkkenværelset med et aabent Brev —; „værsaagod, se her, Fanny; kjender du noget til dette?“ — Fanny saa paa Brevet og blev rød. „Kjære Fanny ... Om du har glemt mig, saa har ikke jeg glemt dig ... Mød mig ved Trefoldighedskirken i Aften Klokken halv otte ... Din William“ ... — „Hvad er det for noget?“ spurgte Mama skarpt. — „Ingenting,“ sagde

Fanny. — „Er det ingenting? Det ser ikke ud for det —?“ — „Det er bare nogen Narrestreger fra Skolen,“ sagde Fanny. — „Ja saa,“ svarede Mama; „men den Slags Narrestreger skal vi ikke ha' noget af nu, forstaar du. Herefter aabner jeg alle Breve, som kommer til dig, og hvad denne Gutungen her angaar ... ja, han skal møde den i Aften, som kan give ham Besked; det skal jeg love ham!“ — „Aa nei, Mama, kan det ikke være ... han mener vis ikke noget ondt med det.“ — „Beder du for ham ogsaa? — Det er nok bedst, at jeg tager dig ordentlig under Opsigt, min Mor ... Det er ikke saa endefrem i Verden som du tror, skal jeg sige dig; se paa Tom ... Jo, han skal faa paa Næsen, den Hvalp, saa han ikke skal komme der igjen! Saadan en Gutunge!“ — Fanny turde ikke sige mer. Om Aftenen var Mama i Byen. Hun kom hjem igjen med et Udtryk af Tilfredshed —: „nu er du sikker for ham, tænker jeg!“

— Ved Thorsengs Hjælp fik Fanny Plads for Julesæsonen paa Vollmanns Bazar. Hun skulde være der i halvanden Maaned, og skulde for denne Tid have en Gage af sex Speciedaler.

Fanny kunde ikke skjule sin Stolthed, da hun for Mama nævnte dette Beløb. Sex Speciedaler, — og det for saa kort Tid som halvanden Maaned! Hun havde ikke troet, at det kunde være saa let at

tjene Penge, sagde hun. Det ærgrede hende, at Mama ikke ogsaa blev forundret. Men naturligvis —; der var jo aldrig noget, som skulde være godt nok for hende.

Sex Speciedaler ... alt, hvad hun behøvede, kunde hun faa for dem, og saa vilde der endda være lidt tilovers. Du slette Tid! — Saa snart hun var færdig hos Vollmann, gik hun til Fru Gundersen. Øieblikkelig. Ikke en Dag vilde hun spilde. Paa Theatret var Plads for hende, Gudskelov; paa Theatret var hendes Plads; Direktør Josephson havde udtrykkelig ønsket hende „*välkommen åter*“. Aa, Gudskelov; aa, Gudskelov; det jevnede sig nok; det var dumt af hende, at hun bestandig saa let mistede Modet.

— Hun gik paa Vollmanns Bazar fra Klokken otte om Morgenen til sent om Kvelden.

Der var travlt i Butiken og daarligt Humør. Fanny var ukjendt og kunde ikke noget; næsten alt, hvad hun gjorde, var galt, og saa var der Grin bestandig. De var græsselig ækle, disse Butikdamer. Der stod daarligt Humør af dem paa alle Kanter; de var fornærmede med Ryggen, med Nakken, med Tournuren; Albuerne skjældte med rykkende Bevægelser næsten høit. Eller hun fik det i Form af et Sideblik, en Trækning med Læberne; en Næserynkning; hver Gang hun passerede dem, faldt der af til

hende gjennem skjæve Mundviger ubehagelige Ord: „isch!“ — „Jaale!“ — „Tosse!“ — „Hvad gaar der af Dem, De er jo umulig!“ — Intet Øieblik kunde man være tryg.

Magazinerne strakte sig gjennem to Etager. De smaa Kakkelovne magtede ikke at varme op de vidtløftige Rum, og der trak stærkt, da alle Døre gik lige ud til Gaden. Fanny var tyndt underklædt; Overtøi kunde der ikke være Tale om, da en Butikjomfru maatte være net antrukken; hun gik hele Dagen og smaafrøs. Til Middag kunde hun ikke gaa hjem. Hun maatte nøie sig med de Par Smørrebrød, Mama gav hende med om Morgenen; dem fortærede hun paa Trappen af Vor Frelsers Kirke. Det var Novemberveir, halvt Snesøle, halvt Regn; Taagen hang helt ned over Husvæggene; sur Vind blæste; Fanny frøs endnu mere og maatte bare skynde sig tilbage til Butikken igjen. Hun blev forkjølet og begyndte at hoste; det taalte heller ikke Butikfolkene. „Uf!“ — „Isch!“ — „Man kan bli' gal af den Tørhosten!“ — „Er De ansat her for at gjøre Musik?“ — „Uf, kan De ikke lade være med det Bjæf!“ — „De faar virkelig kjøbe Dem nogen Hostedraaber, Holmsen!“ — Uf nei, her var ikke morsomt. Og saa at gaa og se paa Publikum ... disse lykkelige Mennesker, som havde Penge, og Dagen fri, og kunde gaa i Butiker og forsyne sig med Julestas; og saa alle disse fine

Damer i Silke og Skind, som kom og satte den hele Butik paa Ende for et Indfalds Skyld, gik igjen uden at kjøbe og uden at sige „undskyld“ ... ja, saadan var det at være Dame. Og kjøbte de saa meget som en Forundringspakke, maatte man bringe det hjem for dem; selv kunde de jo ikke bære noget. Og Gud, saa høflig som man maatte være mod dem! Man maatte smiske for dem og gaa dem under Øine, som om de var Prinsesser; kanske var man i Humør til at knase Flintesten, men endda maatte man smile til dem og tale nydeligt ... „Maaske Fruen vilde behage at se paa dette her; det er ganske billigt?“ — „En Present til en Herre —; hvad tror Frøkenen om noget saadant som et elegant Cigar-Mundstykke?“ — Uf. Den, som havde de Dalere, saadan en Dame brugte bare til Julefornøielser, eller eiede i Penge, hvad hun bar paa sig af Tøi! — Men vent; engang kunde det blive dem, som saa med Misundelse paa hendes Kostumer ... „Undskyld, Frøken, Uhrkjæder? Øieblikkelig, øieblikkelig“ ... — „Værsgod, Frøken,“ kom en af de ældre stikkende; „her har vi et meget pent Udvalg i Uhrkjæder; — De maa undskylde; hun der er lidt ny; — kanske noget i den Genre vil konvenere? — — Jaale!“ —

— Aa, gid det kunde blive til noget med Mama og Tolderen; det saa virkelig ud til noget af hvert. Om Søndagen sad de to gamle sammen ved Kaffen

og pratede saa hyggeligt, at det var en Lyst, og Mama gik siden hele Ugen igjennem og holdt Lovtaler over Tolderen. „Det kunde være et Parti, det!“ sagde hun. „Lunt og trygt sidder han i det, med fast Gage og alting; blir han gammel, saa faar han Pensjon, og dør han, saa faar Enken af Enkekassen. Huslig og hyggelig er han ogsaa, og netop i den Alder, da Mændene pleier at blive gode Ægtemænd . . .“ — „Slaa til, Mama!“ mente Fanny. — „Jeg? — Du spøger, du . . . Nei, men var jeg ung, saa!“ — „Pyt, hvad gjør det, naar han synes du er ung nok? Jeg synes, dere to maatte passe rigtig godt sammen, jeg!“ — Mama blev lidt alvorlig. „Du snakker som et Barn, Fanny,“ sagde hun; „nu faar du snart begynde at tænke paa, at du er voxen. Det gaar nok ikke an at tage Verden med Spas!“

I Julen holdt Tolderen Selskab for Mama; naturligvis blev Fanny ogsaa budt med. Og god Vært var Tolderen; det maatte indrømmes. Man spiste Gaasesteg og drak Vin; bagefter spenderede Tolderen Kjøretur til Tyskestranden, og om Aftenen fik de gaa i Theatret. Gaasesteg, Kjøretur, Theater, — det var akkurat de tre deiligste Ting paa denne Jord. Havde bare ikke Tolderen været med, vilde Fanny have været lyksalig. Men hele Tiden var Tolderen der. Hele Tiden gik han og bukkede med sin blanke Skalle og smilede med sit madfede Smil, og jo mer

han gjorde sig til, jo æklere blev han. Mama var forfærdelig begeistret for ham, da de kom hjem. Saa hyggelig; saa flot; saadan en Kavaller; og tænk for en Ægtemand! — „Ja, der kan du gjøre din Lykke, Mama!“ mente Fanny. Mama saa paa hende. „Havde jeg din Alder,“ sagde hun, „saa skulde jeg nok ikke betænke mig!“ — „Pyt, Alder ... Var jeg som dig, skulde jeg ikke bryde mig et Gran om det. Forresten,“ tilføiede hun med en liden Latter, „forresten ser han ud som Døden i Lybek!“ — „Skam dig lidt, Fanny!“ skjændte Mama. —

— Næste Aften kom Fanny hjem fra Butiken dødssulten og overtræt; det var ikke til at holde ud, klagede hun; Gudskelov, at det snart var Nytaar. „Det værste er,“ sagde Mama, „at jeg ikke har nogen ordentlig Mad til dig heller; du skulde have Gaasesteg og Vin, du, naar du havde trællet slig; men naar man er fattig, ser du ... Stakkels Krøltoppen min, du har nok maattet gaa sulten i Seng saa mangen Gang. Det viser sig paa dig ogsaa. Fik du det ordentligt og godt, saa blev du rigtig en Skjønhed, du; men nu gaar du her og skrangler og ser ud som et Fattigmandsbarn; blaa om Næbbet er du og Ringe har du om Øinene ... det er saa det rigtig skjærer i mig at se det. Ikke er du skabt til at staa bag en Disk og være Allemands Opvarter heller; og noget andet blir der ikke for dig, saa lidet som

du har lært. Men nu, Barnet mit, — nu kan du faa slippe ud af al denne Elendighed.“ — „Jeg?“ — „Ja du, ja. Du kan faa det som en Prinsesse, kan du, og det hvad Dag du vil. Og saa hjælper du din Mor ud af Elendigheden med det samme. Nu haaber jeg, du husker, hvad du har lovet mig, Barnet mit ... og saa kan det blive andre, som maa staa bag Disken og være Opvarter for dig herefter! — Værsaagod, Krøltoppen, læs det Brev ... og saa haaber jeg, at du er fornuftig!“ —

Det var Frierbrev. Døden i Lybek anholdt i sirlige Udtryk om Frøken Holmsens Haand.

Fanny brast i Skoggerlatter. „Men kjære dig, Mama, det er jo dig, han har gjort Kur til! — Tag ham, du, tag ham, du; ha-ha-ha, jeg skal virkelig ikke staa dig i Veien!“ —

Mama tvang sig. Hun begyndte at gjøre Fanny Forestillinger, og hun endte med at bønfalde. „Husker du, hvor mange Gange du har lovet at være snil mod Mama, du, Krøltoppen min? Husker du, da du var liden og lovede Mama en stor, deilig Gyngestol, saadan som den, Bedstemama Lehmann havde ... og saa skulde jeg ikke behøve at sy; jeg skulde bare sidde og gynge hele Dagen og drikke Kaffe og spise Hvedebrød; husker du det? — Aa, jeg véd, du vil være snil mod Mama, du, Krøltoppen; det er ikke længe, siden du lovede det ogsaa, véd du, og da

sagde jeg: ‚ja, jeg véd, at jeg faar mere Glæde af dig end af de andre;' husker du? Og saa véd du, hvad du lovede Præsten ... at du skulde være lydig mod Gud, og Gud vil, véd du, at du skal være lydig mod Mama ... Han vil ikke, at du skal ligge til Tyngsel for en fattig Mor, naar du kan gjøre det godt for hende paa hendes gamle Dage; jeg har slidt ondt nok, jeg, kan du tro. Og det var for din Skyld, det, Krøltoppen, mest for din Skyld, for at du skulde faa være hos Mama og ikke behøve at flakke om hos Fremmede; aa, jeg havde aldrig holdt det ud ellers; aldrig i Verden havde jeg holdt det ud; du véd ikke, hvad jeg har ... hvad jeg har havt at staa i for din Skyld, du; og nu er det bare dig, jeg har at stole paa ogsaa. Bare dig; Lea, hun er nu paa sin Vis, véd du, og den anden, han ... Du bryr dig ikke stort om Ryen kanske; men jeg skal sige dig, det gaar bedst da. De, som er altfor hidsige efter hinanden fra først af, dem gaar det næsten altid galt; se hvordan det gik med mig ... Skulde man gaa efter Kjærligheden, saa maatte man gifte sig paa Aaremaal da; Kjærlighed er udrøi Vare. Det fik jeg finde, du ... og mange har faaet finde det med mig. Tænk, for en Lykke at blive ordentlig og skikkelig forsørget nu strax. Du har alt forsøgt lidt af, hvad Verden gi'r for saadan en fattig ung Pige, og jeg har mer end en Gang tænkt paa, hvordan

det skulde gaa; du véd, hvor ofte det gaar galt med saadanne, som ikke har noget Forsvar; du maa sandelig ikke le og tage det letsindigt Fanny; det er alvorligere end du tror!“

Men Fanny var bleven munter. Det var nok alvorligt ogsaa, men . . . Tolder Ryen og hun! Ha-ha-ha; „Kjære dig, Mama, hvad skulde Tolderen med en Kone, som ikke kan koge en Ret Torsk engang!“ —

Tilsidst vaagnede Moderen for Alvor.

Hun blev dunkelrød helt op i Haarrødderne. Øinene gnistrede; Stemmen blev skarp og raa. Det, hun før havde sagt, kom igjen, men styggere. Troede Fanny, at hun var en Prinsesse kanske? Huskede hun, at hun ikke eiede de Klæder, hun gik med? Hvad Tid indbildte hun sig, at hun med sin Dygtighed kunde komme saa langt, at hun kunde holde Fillerne og Lorten af sig selv? Hun stolte paa Mama; ja naturligvis; Mama skulde slide for hende; Mama skulde sidde og sy sig Øinene ud af Hovedet; Mama skulde lappe hendes Sokker og vaske hendes Tøi; jo da, Mama var god nok; bare ligge og slide paa hende, saa længe hun hang ihop; jo, vi vidste det; Mama havde aldrig været til andet end til at slide paa, hun, og saa mente de, at det skulde saa være. Joda, Frøkenen vilde kanske ikke gifte sig, før hun fik en Prins? Hun troede vel. at hele Verden stod

og ventede paa hende! Jøss! — saadan et gildt Parti, som hun var? — Og saa skulde Mama trælle, indtil Frøkenen fandt sig et Flødefjæs, saadan som hun vilde have det? Det var naturligvis det samme, om Mama sled sig ihjel, bare Frøkenen kunde faa fat paa en Fyr med et godt Kyssetøi? ...

Fanny krøb tilsidst i Seng. Gjemt under den gamle Dyne græd hun, til hun sovnede.

Næste Morgen fik hun ikke Kaffe. „Du faar øve dig i at spise det bare Brød nu da," mente Mama.

Da hun kom hjem til Middag, fik hun en Tallerken Grød. „Det er tomt Hus her," sagde Mama; „men du har vel Forsyning selv, du, — som er saa kry?" —

Næste Morgen fik hun Brød uden Smør; „du faar faa det som du vil have det," sagde Mama. Fanny reiste sig og gik; Graaden vilde overvælde hende. Men hun maatte tvinge sig for Butikens Skyld; hun kunde ikke komme did med rødgrædte Øine. Ud paa Formiddagen var det som hun skulde besvime af Sult; hun bad sig fri for en Times Tid og vaklede op i Ulevoldsveien til Lea. Her bad hun om Mad. „Jeg véd ikke, hvordan det er," sagde hun, „men jeg blev med en Gang saa besynderlig sulten!" Lea saa paa hende, syntes at ville sige noget, men opgav det; gav saa Ordre i Kjøkkenet efter et Glas

Mælk og tre Stykker Smørrebrød. Fanny slugte Maden med et Dyrs Graadighed og saa sig om som efter mer. „Naa," sagde Lea, „jeg hører, at du kommer dig?" — „Kommer mig?" spurgte Fanny. — „Ja, er det ikke saa, at du kan blive hjulpen og forsørget for Levetiden, men synes, du har Raad til at vise Tilbudet fra dig? Eller kanske det er Familjen, du stoler paa?" — Fanny reiste sig og gik. „Tak for Maden, Lea," sagde hun i Døren med kvalt Stemme.

Hun holdt ud i Butiken de Dage, hun havde igjen. Hun vilde have sine sex Daler ubeskaarne. Saa kunde jo Mama faa dem. Sulten og ækel gik hun i Butiken og hang; Hosten blev værre og værre; hun havde Febergysninger og Hovedpine; de gnaalede og skjændte, men hun brød sig ikke mere om det. Hun vilde ikke være her alligevel. Hun vilde give efter. I Aften, naar hun kom hjem, vilde hun bede Mama skrive til Tolderen; det kunde ialfald ikke blive værre end det var nu. Isch, han var nok ækel. Men hun maatte faa det bedre hos ham alligevel end hun havde det hos Mama. Men naar hun kom hjem om Aftenen, havde hun ikke Mod til at sige det. Ikke Kraft engang. Hun sad og sank sammen i Sofaen og frøs; hun var bare syg; alt var hende ligegyldigt. Havde Mama spurgt hende, saa havde hun vist sagt ja; men Gudskelov, Mama spurgte ikke. Hun gik bare og var ækel. „Ja

Frøkenen faar undskylde, at her ikke er Steg og Vin;“ — „du faar takke dig selv for, at du bare faar Sirup paa Brødet.“ ... Isch, isch, den som kunde faa dø. Ja, kanske hun fik dø. Saa kunde de angre det, de, som nu gik og pinte Livet af hende; men da var det for sent ... Ja, gid hun fik dø. Aa Herre Jesus, kom og tag mig, kom og tag mig ...

— Nytaarsaften kom hun hjem med sine sex Daler. Hun ravede hen til Bordet med dem og lagde dem der. „Værsgod,“ stønnede hun. Saa vaklede hun hen i Sofaen.

I Aften *skulde* det siges. Det var det samme nu; hun kunde gjerne unde Mama den Glæde til Nytaar. For nu døde hun alligevel. Det glødede og isnede gjennem hele hendes Legeme. Og Hovedet svimlede, og hun havde i de sidste Dage havt Sting i Hjertet. Aa, gid hun fik dø. I Dag havde hun næsten ikke kunnet klare det; det var rart, at hun havde faaet kravlet sig hjem. Jo, nu fik hun vist slippe bort fra denne Jammerdal. Jesus ... Jesus skulde være hendes Brudgom. Aah, hun var saa træt. Englene skulde gaa i Procession ... med lange Palmegrene ... op gjennem hele Vor Frelsers Kirke ... Nydelige Brudepiger. Huf! det var saa koldt; huf! hvor hun frøs; hvorfor havde de ikke ordentlige Kakkelovne i denne Butiken? — „Hvad? Spise? Strax Mama“ ... Det var Gaasesteg og Vin. Døden

i Lybek sad og skar for ... isch ... „Du — Lea;“ „se mig til Fru Lea, den Kjole røber virkelig Smag“ ... Isch, nei; aldrig i Verden ... „Nei, nei, jeg vil ikke, Mama! jeg vil ikke, Mama! jeg vil ikke, jeg vil ikke!“ — „Hvad er det, Barnet mit; er det daarligt med dig?“ — „Nei da, Mama ... Sig mig, hvem er det, han den andre —?“ — „Hvilken anden?“ — „Han ved Bordet ... Den andre ... Han med Haaret nedover Øinene ...“

XIV.

Da Fanny om nogle Uger kom sig af Lungebetændelsen, var det som om alt var glemt.

Der blev ikke nævnt et Ord om Tolderen. Kun et Brev fra ham fik hun; i dette søgte han selv at jevne Sagen bort. Han haabede, at han ikke var bleven misforstaaet. Hans Venskab for hende var oprigtigt, turde han sige, og det vilde have glædet ham, om han havde faaet Lov til at sikre hendes Fremtid; men selvfølgelig respekterede han hendes Beslutning, selv naar den gik ham imod. For ham var det en Ulykke, som han fik bære som han kunde. Hvis hun blev lykkelig i Verden, vilde han ikke ønske mer. Han haabede, at alt kunde være som før mellem dem, idet han dog vilde bede hende erindre, at hun i ham havde en Ven, som hun kunde stole paa, hvordan det end gik hende i Verden.

Gudskelov, saa var den Historie forbi. Nu gjaldt det bare at faa en Post igjen. Og Mama var rimelig og hjalp hende at søge. Gjennem Bekjendtskaber fik

hun opspurgt en Post paa hele to Daler Maaneden, som Fanny kunde faa; det var hos Bager Schulze i Karljohansgade. Fanny greb den med begge Hænder. Hvad gjorde det, om hun blev Bagerjomfru? Om et Aar vilde hun eie fire og tyve Specier; saa gik hun til Fru Gundersen og saa til Theatret; naar hun kom did, vilde alt tidligere være glemt.

Fanny skulde hjælpe til i Konditoriet; forøvrigt skulde hun, naar der var Tid', bistaa Fruen. Hun blev halvt Bagerjomfru og halvt Tjenestepige, fik det travlt, men godt. Værelse og Seng delte hun med Jomfru Vold, sin Medarbeiderske i Konditoriet.

Klokken sex om Morgenen maatte man op. En Pige vækkede; var man ikke paa Benene i Løbet af fem Minutter, kom tykke Schulze i bare Skjorten, lynende sint, bandende paa Norsk og Tysk, saa det lyste om dem. „Verdamtes Tüch! Pokker i Folt! Hvor lang vil de likke ok lonke sik; Klokken er Mittag!“ Arbeidsdagen blev lang; men det gjorde ikke noget; der var hele Tiden saa livligt. Jomfru Vold var hyggelig og snil; hun lærte Fanny at stjæle Kager; „vi har Lov,“ sagde Jomfru Vold; og naturligvis burde man da holde sig til de fineste. Fanny levede høit paa Nøddekager, Rumkager, brunede Mandler; var der ikke flere igjen, bestilte man hos Svendene. Hos dem var der aldrig nei; „javel,

javel, Jomfru," blinkede Mestersvenden; „hvorfor skulde vi ikke forsøde hinanden Livet;

her i Verden maa man lukke
tidt det ene Øie til!" —

Fanny spiste godt i det hele taget. Fru Schulze, en liden trivelig, brunøiet Sydtyskerinde, sint som Krudt, men snil, skjændte paa hende, fordi hun spiste so schrecklich, men rakte hende bestandig Fadet paany; „spis, min Barn, spis, min Barn!" — Gamle Schulze støttede til. „Naar Mutter sige 'spis, min Barn', saa kan du spise trigt!" paastod han. Fanny spiste. Og hun blomstrede og blev fed, fik formelig Tvehage. Med sit Huld fik hun ogsaa igjen sit Humør; de sidste Rester af hendes Konfirmationsgudsfrygt fordampede. Hun glemte endog sin Aftenbøn; hun havde ikke Spor af Brug for Vorherre.

Hun blev vilter. En ustyrlig Lyst til at more og muntre sig overkom hende; ogsaa Jomfru Vold fik hun forført. Mangen en Nat, naar Schulzes troede de sov, sad de nede i Bageriet hos Svendene og holdt Spektakel. Svendene, unge, letvinte Gutter, melhvide og muntre, fulde af Spas, modtog dem med Henrykkelse; deres „natlige Tilværelse forvandledes til Morgenfryd" ved dem, som Mestersvenden sagde; de havde ogsaa bestandig et eller andet godt til dem.

„Aurora aabnede sin purpurfarvet Dør;
skjøn Jomfru, vil De ha' en Kage, bagt i Smør" ...

Der stegtes Rumkager og brunedes Mandler; maaske serveredes der ogsaa et lidet Glas Vin; hvor Vinen kom fra, „kunde ikke revelere synderligt." „Se saa, mine Damer, spis, drik og vær elskværdige!" — „Spis, min Barn, spis, min Barn," citerede Fanny; „naar Mutter siger 'spis, min Barn', kan du spise trigt, Jomfru Vold!" — „Ha-ha-ha!" — „Ja, Mester er ikke dum ... 'Naar Vand er god, saa er Vand god, aber Vand er aldrig god!' siger Mester." — „Ha-ha-ha!" — „hi-hi-hi!" — „Immer gemithlich!" — „Ja, naar Deigen gaar!" — „Ja ja;

„uden Øl og Mad er Helten ingenting;
men Kager og Vin skal en Pige ha og andre søde Ting."

„Det er daarligt af dere, at dere ikke kan byde os saa meget som en ærlig Svingom engang," syntes Fanny; „uf; jeg er dansegal i Benene i den Grad —; uf!" — „Svingom? Her? Paa Stedet? Ih, du kinesiske —! Kom, kom!" — „Uh!" — „Ufda!" — „Ja se der! Ungersvend, der har du Kvinden ... Naar vi ikke har Lyst, saa vil hun; men naar vi kommer med aabne Arme, saa heder det: 'uh!!' — 'ufda!!'" — „Det gaar da ikke an at danse med en Melsæk alligevel!" — „En Pige, som vil danse, danser med Krohgsstøtten; —

Nei intet paa Jorden kan lignes ved et Bal;
en Pige, som danser, hun virker i sit Kald! ...“

„Ak ja, hvad er Kvinden. Kvinden er Vorherres sidste og største Skøierstreg, siger Digteren ...“ — „Hvad er Manden da?“ — „Manden er enten gift eller ugift, enten barberet eller ubarberet, enten ædru eller fuld; ak ja! — Hvad er Livet? — Hvad er Mennesket? Was sind wir Menschen, sagte der Wallfisch ... En Jomfru spørger om mere end ti Mestersvende kan svare paa. Gaa til Shakespeare. Hvad siger Shakespeare? — Kvinde! dit Navn er Falskhed ... Mand! dit Navn er Lars! Ja, Shakespeare er ingen Dumrian.“

Mestersvenden havde engang i Verden reist om med et dansk Skuespillerselskab; siden var han halv Komediant og struttede af Vers og Citater. Travestien var hans Specialitet. Han sang Øhlenschlägerske Tragedievers til Melodier af Offenbach —:

„Saa est du nu da skrinlagt, Hakon Jarl,
fallira;
du varst en nordisk og en sjelden Helt,
fallira!“

og morede sig ved at forvandle de deiligste Digte til Vrøvl; hans Mishandling af Andersens „Døende Barn“ var til at græde af —:

„Rødt og grønt og gult for Øiet svæver;
det er Sedler, Norges Bank udstrør;
Moder, faar jeg Penger, mens du lever,
eller, Moder, faar jeg, naar du dør?“

Men man kunde ikke blive sint paa ham trods alt hans Vrøvl; for han var saa munter.

Undertiden fik Fanny Jomfru Vold med sig paa Gaden ved Midnatstid; Portnøgel laante hun af Svendene. De to Jomfruer spadserede op og ned mellem Storthinget og Universitetet, leende og snakkende, frygtelig oplagte paa Skøierstreger; Fanny førte an. Hun narrede disse toskede Fyrer til at snakke til sig, svarede dem næsvist, uforskammet, vittigt, lod som hun vilde gaa med dem, holdt dem saa pludselig for Nar; en Gang vovede de sig paa Gaden i Guttedragter og forsøgte at spille Herrer. „Pst! pst!“ — Det varede ikke længe, før de fik fat paa et Par Piger; dem indlod de sig med paa det freidigste. Spasen gik herligt. Dog blev det lidt ubehageligt tilslut. Den Pige, Fanny havde faaet fat paa, vilde absolut have sin Herre med hjem; hun kjendte ham; „var det kanske ikke dig, jeg var sammen med paa Fredriksberg den Gangen? — Skøieren, vil du gaa fra det nu? Nei, véd du hvad, jeg kjender dig nok;“ hun slog Armene om hans Hals og vilde kysse ham. „Det er det samme, om du ikke har Penger,“ hviskede hun, „du, som er saa

pen!“ — Fanny rev sig løs og rømte i Forfærdelse. Jomfru Vold kom løbende efter; „vent! vent! det er du, som har Nøglen! det er du, som har Nøglen!“ — Skjælvende og tvungent fnisende listede de sig op ad Trappen; de vovede sig ikke oftere paa den Galei. —

— I Konditoriet gik mest Damer; de havde dog ofte Herrer med sig. Fanny gik og lyttede med lange Ører; maaske man her kunde lære lidt fin Konversation. Det var dog ikke stort, hun kunde høre. Der taltes om „ham“ og „hende“, ukjendte Folk; ældre Damer talte om Pastor Løchen; Fruerne underholdt sig med hinanden om Priser, Tøier, Tjenestepiger; det var som i Selskaberne hos Thorseng omtrent. Bekjendte kom ret som det var; Fanny ønskede sig i Jorden, men maatte frem og opvarte dem alligevel; — uf, gid de ikke vilde se hende. „Hvad ønsker Damerne?“ stammede hun flou og rød. „Tak, Jomfru; faar vi lidt Mælk; og saa kanske vi kan —. Nei, men kjære ... det er da vel ikke Fanny?“

De fleste blev ækle og nedladende; kun enkelte var som før. Grethe Magnesen blev meget forlegen ved at gjense sin Veninde som Bagerjomfru. Hun kom sig dog, da hun fik nærmere Forklaring. „Jeg skulde saamæn ogsaa gjerne være Bagerjomfru for en Tid,“ sagde hun; „saa fik jeg Anledning til at studere Livet!“ — „Ja, det er for en stor Del derfor,

at jeg ogsaa er her," forklarede Fanny; „du kan begribe ... naar man skal blive Kunstnerinde, maa man naturligvis have set noget af hvert!" — „Ja, du kan da skjønne det. Forresten har jeg opgivet Theatret, jeg; men en Forfatterinde bør ogsaa kjende lidt til Livet." — „Hvad? — Forf... Vil du bli' —?" Fanny kunde ikke have hørt rigtig. „Forfatterinde? Joda, jeg tænker paa det. Og med Tiden kanske ogsaa ... en liden Digterinde." — „Jasaa!" Fanny var næsten forskrækket. Kunde det gaa an for et almindeligt Menneske at tænke saa høit? —

En Dag kom Fru Kahrs ind paa Konditoriet. Hun var ogsaa bleven Kristianiamenneske. Fanny havde ikke set hende siden Skoledagene og blev underlig glad og rørt. Men stakkels Fru Kahrs, hvor hun var bleven gammel. Hendes Haar var ganske graat, og det lange, fine Ansigt magert og sygeligt. „Hør, min Pige," sagde hun — aa, hvor Fanny kjendte den stille Stemme! — „Hør, min Pige ... vil De give mig et Glas Mælk; og saa et Par Hvedebrød." Ærbødig og rødmende satte Fanny det forlangte frem; hun havde valgt ud de peneste Stykker, hun kunde finde. „Kjære, sig mig ... det er da vel ikke Fanny?" — „Jo, Frue; kjender De mig virkelig igjen?" — „Nei, nei, nei; er det Fanny. Nei! er det Fanny, som er bleven saa stor. Nei, nei, nei ... Krøltoppen, ja? var det ikke saa, vi kaldte

dig? — Nei, nei, nei. — Ja, ja; det var i de Dage. — Nei, men tænk, at du er bleven saa stor. Og du har det godt? — Ja, jeg kan se det. — Nei, men hvordan har du havt det da, min Pige? Hvordan har det gaaet dig i alle disse Aar? — Bare godt; ja, jeg ser det. Du har dine store, klare Barneøine endnu; Gudskelov, saa har du vel Barnesindet ogsaa. Nei, men nu faar du rigtig fortælle mig, hvordan du har havt det da. Nei, saa morsomt, at jeg traf dig!“ —

Fru Kahrs kom siden ofte indom paa Konditoriet. Hun tog sig af Fanny som om hun ikke skulde have andet at bestille, og det havde hun ikke heller, sagde hun. Hun boede hos sin gifte Søster oppe i Professorbyen, og der var Børnene voxne; desuden ... ja, ja; det var saa forskjelligt i denne Verden. Kunde ikke Fanny se op til hende, om Søndagen f. Ex.; saa skulde hun læse lidt med hende? Lidt Tysk —? Og spille lidt med hende kanske? „Jo, gjør det, min Pige. Det skal rigtig være hyggeligt at faa nogen at stelle med igjen!“ —

Saa gik Fanny hos Fru Kahrs næsten hver Søndag; Fru Schulze var snil og gav hende fri. Hun var især glad ved at faa Undervisning i Piano. Den Smule, hun havde lært paa Kristiansborg, havde hun næsten glemt. Undertiden var Fru Kahrs daarlig; da laa hun bare paa Sofaen og passiarede. Helst

om Kristiansborg og gamle Dage, og om sine Elever. De fleste gik det godt med, Gudskelov. Gina Wiig var musikalsk og skulde reise til Leipzig; hun spillede allerede mærkværdig godt. Ebba gik hjemme. Hun var en egen, men kjæk liden Pige, som nok kom til at bryde sig en Vei. „Vil hun til Theatret?“ spurgte Fanny. — „Ja, hun vilde nok gjerne forsøge sig; men det faar hun nu ikke Lov til.“ — Thea Hansen var allerede gift. Josefine Evensen, Stakkel . . . aa, saadan en god og snil Pige, men svag . . . hun var kommen ud for denne Frits Johannesen. Ja, stakkels Frits; han begyndte nok rent at skeie ud. Han var bleven saa forkjælet. Hans Moder var en prægtig Dame, men havde været for glad i ham, og hans Fader . . . ja, han var død nu forresten. Der var den ene slemme Historie efter den anden om Frits; denne sidste med Johanne var næsten den sørgeligste. Johanne havde jo ogsaa saadan en streng Fader; han vilde ikke mere vide af hende. Det var virkelig ikke godt at vide, hvordan det skulde gaa. Fru Kahrs sørgede over Josefine. Saadan en prægtig, hyggelig Pige, — hendes Ulykke var vist, at hun var bleven altfor strengt opdraget. Naar et saadant Barn endelig slap ud af den haarde Tvang, forstod det ligesom ikke rigtig at bruge sin Frihed. —

Gud, for en nydelig Dame, Fru Kahrs var. Hun tænkte saa vakkert om alt, og alt forstod hun.

Til hende maatte man kunne fortælle hvadsomhelst. Hun talte ogsaa meget om Mama. „Du skal ikke dømme strengt om din Moder, Fanny, selv om du synes, der kunde være et og andet ... Verden har været haard mod hende, véd du, og ingen af os taaler meget af Haardhed og Tilsidesættelse. Vi blir bitre af det. Mange har ingen anden Raad end at gjøre sig haarde og tage det let. Aa ja, vi trænger til at dømme mildt om hinanden allesammen; Livet er saa underlig strengt.“ — Undertiden talte hun om Theatret. Fanny havde tilstaaet, at hun vilde blive Skuespillerinde; Fru Kahrs gjorde ikke Nar af dette, saadan som Mama pleiede, men tog Sagen alvorligt. „Ja-ja; det er meget muligt, at du har Anlæg, Fanny; jeg tror gjerne det; bare du kan komme til at forstaa, hvad du skal gjøre ved Theatret. Det er ei blot til Lyst, véd du. Vi skal forklare os for hinanden, skjønner du ... bare Menneskene rigtig lærer at kjende og forstaa hinanden, saa blir de ogsaa gode mod hinanden, og saa blir Livet lyst; men det er det, en Kunstner bedre end nogen anden kan gjøre: lære os at forstaa hinanden. Skuespilleren næsten mest. Han skal fremstille Mennesket for os, saa vi ser det og forstaar det og føler med det og blir forsonlige mod det ... Saadan og saadan er Menneskene, siger han os; her ser I, hvordan vi har det; lad os nu huske det og ikke være onde mod

hinanden ... Det skal du lære os ved hver Rolle, du spiller, Fanny; da udretter du ligesaa meget godt paa Scenen som Præsten kan udrette fra sin Prædikestol.“ Fanny anstrængte sig for at fastholde det; hun følte, at det var sandt, og saa var det saa nydeligt. —

— Da Aaret var omme, var der af de 24 Daler ikke en Skilling igjen. Og endda trængte hun i høi Grad til nye Klæder. Det var klart, at hun maatte tage en Post igjen; endvidere var det klart, at hun maatte tjene mer end fire og tyve Daler; men hvor skulde hun hen? Fru Schulze bød hende fem og tyve; det blev heller ikke nok. Desuden havde hun ikke Lyst til at være her. Mestersvenden begyndte at give hende saa mange Foræringer, og det var ikke hyggeligt at sige Nei til den snille Gut; men det kunde blive pinligt at tage imod ogsaa. Gamle Schulze var ikke heller ganske efter hendes Sind. Han var altfor gemytlig. Han kneb hende i Kinderne oftere end nødvendigt kunde være, syntes hun.

Men hvor skulde hun hen.

Hun var for ung og kunde for lidet. Havde hun endda havt Bekjendtskaber; men den eneste, hun kunde plage, var Thorseng. Og han kunde vel snart blive kjed. Onkel Nils gik det mer og mer ud med; han begyndte selv at søge Poster; han kunde neppe hjælpe hende. Og Onkel Solum var næsten aldrig

at se. Han reiste bestandig; det var nok ikke mer end saavidt Baaden bar der heller, sagde Mama. Laane Penge — uf; heller være død end have Gjæld. Hvem skulde hun desuden laane af? Thorseng? — Lea vilde explodere. Hos Thorseng kunde hun jo ikke engang sige, hvad Pengene skulde bruges til; det maatte nok ikke vides der, at hun tænkte paa Theatret.

— En længe ventet Begivenhed indtraf den Vaar; Fanny blev Tante.

Det var en Gut. Thorseng var lykkelig, næsten lidt forlegen; Mama var ligeledes kry, skjønt hun ikke syntes om at hede Bedstemoder.

Da Fanny for Øieblikket ikke havde noget andet Engagement, blev det bestemt, at hun skulde være Barnepige. Til Gjengjæld skulde Thorseng snarest muligt skaffe hende en Post. Det var jo klart, at Frøken Holmsén ikke kunde blive ved med at gaa som Bagerjomfru.

Leas lille Gut var nydelig. Nei, saadan en liden sød Ting; aa, saa forstandigt som han kunde se paa en; aah; se! Fanny trykkede ham til sit Bryst og skreg af Fryd. „Aah! gid det var min! oh!! gid det var min!“ Med et blev hun ynkelig forlegen. Den lille travle, blide Jordemoder jevnede over, saa pent hun kunde —: „Ja-ja; det kan vel ikke staa saa længe paa naa, før Frøknen bli'r gift!“ — „Isch

da; jeg gifter mig aldrig," sagde Fanny. — „Nei nei; nei nei; det er muligt det," smilede Jordemoderen.

— Uf, det var ækelt. Isch; uf; at Lea kunde være til. Tænke sig —: virkelig have født et Barn! Og alle Mennesker vidste, at det var hun, som havde født det! — uf; Fanny vilde ikke kunne holde det ud. Hun følte sig generet bare ved at være Barnepige. Naar Thorseng en enkelt Gang saa ind til sin Søn, rødmede hun. Hændte det, at hun med Taateflasken i Haand pludselig mødte en Mandsperson, skreg hun op og rømte.

Mama førte Overopsynet med den lille Gut; Lea og Fanny var lige dumme omtrentlig. Det blev vanskeligere at være Barnepige end Fanny havde forestillet sig. Den lille led af Mavebesværligheder; Doktoren havde fraraadet Lea at give sit Barn Bryst.

Det blev et evigt Stel med Taateflasker, som blev sure, Mælk, som skulde varmes og blandes, Smukker, som ikke trak. Stundom vilde Gutten ikke have Flasken, hvor god den end var; da havde Fanny ingen Udvei. Hun vuggede ham, saa han kunde faa Hjernerystelse, bar ham og gyngede ham, til hun ikke kjendte sine egne Arme; Gud Fader maatte vide, hvad det var, som manglede ham. Efterhaanden lærte hun, at det kunde hjælpe at give ham Pulver, at smøre hans Mave med grøn Olje, at bytte tørre Bleier paa ham istedetfor dem, han havde

vædt ud; men alt dette var saa besværligt, at hun lod det være i det længste. Da Lea blev rask, kom hun ofte i Barnekammeret. Var Gutten snil, legede hun med ham og kjælede for ham; var han slem, skjændte hun paa Fanny. Hun lærte sig ogsaa at stelle ham. Naar hun ikke var for træt om Aftenen, klædte hun ham selv om; han skreg, men hun holdt det ud, ofte i mer end en halv Time. Det forekom hende ufatteligt, at Mødre kunde overlade sine Børn i ukyndige Barnepigers Haand; hun vilde aldrig kunne sove roligt, hvis hun ikke havde opfyldt sine Moderpligter.

Værst var Gutten om Nætterne. Han begyndte gjerne med at smile i Søvne; da vidste Fanny, at han havde Kneb. Han smilte og vred sig, vred sig og smilte; af og til fór han op med høie Skrig, som om han kunde have drømt stygt. Da kunde det ikke nytte at lægge sig; Vuggen maatte hele Tiden passes. Ved Midnatstid aarkede ikke Fanny mer; hun væltede sig overende i Sengen og druknede i Søvn; men saa begyndte han. „Æ—h! æ— —h! æ— — —h!“ Uh. Hun sled sig stønnende op af sin Søvns Dyb; det svimlede for hende; hun kunde næsten ikke sanse sig; endelig fik hun puttet Taaten ind i Munden paa ham igjen; lagde sig saa og begyndte at vugge. „Byss, byss; byss, byss ...“ Armen sovnede og faldt ned; Vuggen stansede; Ungen begyndte. „Æ—h!

æ— —h!“ Hun gav ham Flasken; han vred sig og mistede den igjen. „Æ—h! æ—h!!“ — Atter gav hun ham den; nei; nu vilde han ikke have den. Han bare skreg. Vred sig i sine Puder som en Orm og skreg. Der var ingen Vei forbi; tumlende af Søvn maatte hun op og lave ham en ny Flaske. — Endelig. Aa Gudskelov. Hun væltede sig ind over Sengekanten og dødsov.

— — — „Æ—h! æ— —h! æ— — —h!“ Uf!! Gudbevare os! Var der Varme løs! — Uf. Det var ikke Skrig; det var Støn, stygge, lange, hæse Støn, pressede op fra Maven; det sagede hende slibende gjennem Marv og Ben, sled sig gjennem Nerverne som sløve Knive; hun jamrede, skar Tænder, græd; Gud, hvad mon det nu var. Det var rent galt med ham. Han skreg, saa han var blaa, og svedte, saa det perlede om hans Pande. Hun tog ham op og stelte ham. Klædte ham af, vaskede ham paa de saare Steder, strøede med Potetesmel, gned med Olje; saa skiftede hun rent Tøi paa ham og gav ham Pulver; men endda skreg han. Hun redte Vuggen op fra nyt af, gjorde den blød som et Rede af Dun; — nei. Lavede en ny, frisk Flaske; — nei da. Han skreg. Hun tog ham op og bar ham; bar ham paa Armene i kvartervis, gyngede, byssede, sang, græd; endelig faldt han hen i en Døs; hun forsøgte at lægge ham; men derved blev han atter vækket.

Hun aarkede ikke længer at bære ham, satte sig paa en Stol og vuggede ham paa Skjødet. Atter døsede han af; i samme Øieblik sov hun og holdt paa at slippe Ungen i Gulvet. Uf. Hun havde Ordre til at vække Lea, hvis noget kom paa; et Par Gange gjorde hun dette. Gutten var bleven saa besynderlig; blaableg og styg, med Øine, som skelede; hun troede, det kunde være Krampe. Men det var ingenting, det var bare Mavekneb. Hun havde ikke behøvet at vække Folk op af sin Nattesøvn for den Sags Skyld. Siden lod Fanny sin Søster sove, selv om det af og til kunde se stygt ud; var han altfor umulig, lagde hun ham i Vuggen og lod ham skrige. Hun var da saa træt, at hun sov trods alt. Det blev en ond Søvn, fyldt af Samvittighedsnag og sveddrivende Drømme; men hun sov. Ud paa Morgenen var Gutten rolig i et Par Timer, saa vidt Fanny nogenledes kom i Orden igjen; men Klokken fem var det forbi; da maatte hun op enten hun peb eller sang; uf, hun hadede Ungen, saa hun kunde kværke ham.

Det var om Formiddagen, Gutten sov; da var det som om intet var i Veien. Men da maatte Fanny benytte Tiden og vaske hans Tøi. Lea sad i Barnekammeret imens og var Moder. Naar han vaagnede, var han blid og fornøiet. „Datta liten Tukkeltoppen min," sagde Lea; — „kan han, som er saa jakkel og pen, virkelig være saa slem om Nætterne? —

Bare det ikke er du, som er slem mod ham og ikke passer ham ordentlig? ... husker kanske ikke paa at give ham Flaske engang? Hvad? — Ja-ja, vær ikke for tryg; jeg er ude og ser om dere en Gang imellem ... Jeg har aldrig set andet end, at dere sover noksaa trygt da!“ —

Halvsovende og sløv gik Fanny om i Kjøkkenets Maddampe og Barnekammerets sødkvalme, indestængte Luft; ud kom hun næsten ikke, uden naar hun gik Ærinder i Byen. Hun fik aldrig en Skilling, ikke saa vidt at hun kunde kjøbe en Knap til sin Kjole engang eller Lidser til sine Sko; Lea kunde ikke begribe, hvad Fanny skulde med Penge. „Stakkels Thorseng,“ klynkede hun, naar Fanny en enkelt Gang nævnte sit daarlige Skotøi; „han har saa mange Udgifter, at jeg skjønner ikke, hvorledes han kan staa i det; og saa er han nu kommen opi en Familje, som —. Det er naturligvis ikke nok, at han betaler Husleien for Mama og dig, han skal vel holde dere med Klæder ogsaa?“ —

Fanny blev blodrød. Hun nævnte aldrig sit Skotøi mer. —

— Som Husets Søster maatte hun være med, naar der var Selskab; det var ikke videre morsomt, syntes hun. Tolderen gik her fremdeles; han havde i Førstningen holdt sig lidt tilbage, men var nu aldeles som før. Han bar sin „Ulykke“ ganske

letvint. Nye Ansigter var sjelden at se; dog inviteredes undertiden en Student Uchermann, Søn af en Ven af Thorsengs Fader. Uchermann skulde være lidt paa Afveie, sagdes der; han var kommen i slet Selskab og stod i Fare for at blive „Venstremand“. Dog kunde han endnu reddes, troede man, hvis han kom ind under god og sund Paavirkning, og det var nok den, han skulde faa her. Det var en liden snurrig Fyr, mager, blond, ikke ganske ung, frygtelig vigtig; han gik med Næsen i Sky og sagde vist akkurat hvad han havde Lyst til; kanske det var det, som var at være Venstremand —: ikke at være saa høflig og pen som de andre; det kunde forresten ikke være saa galt. Men at han gik slurvet klædt var ikke morsomt; især kunde Fanny ikke fordrage hans halvrene Snip, og det var skrækkeligt af ham, at han ikke brugte Manchetter. Men kanske det ogsaa var venstremandsk. En Ting var vis: der kunde ikke være noget ved ham, hvis han lod sig paavirke af det Snak, han her fik at høre.

Det var nok især Tolderen, som skulde paavirke ham; ialfald kunde ikke Tolderen se ham uden strax at begynde at harcellere „Venstremændene“. Men den lille Student var slet ikke saa grei; han bed igjen, og det ganske ordentlig. Med sin tynde, svage Stemme svarede han, saa det smaldt. En Gang var han nok rigtig slem mod Døden i Lybek. Denne

kom med nogle Skoser om „Smaafolk, som vilde op," og noget, som han kaldte „Parvenyer"; han sagde det saadan, at Uchermann tog det til sig. „Nei, nei," svarede Uchermann; „min Far var hverken Olafsridder eller noget andet stort; men det har da Gudskelov ikke været nødvendigt at faa hans Søn anbragt ved Toldvæsenet alligevel!" —

Tolderen blev ganske taus. Lea saa med store Øine paa Studenten; Thorseng begyndte at snakke om noget andet.

Paa Selskabsaftener, naar Damerne og Herrerne havde skilt sig ad, tog Uchermann Plads hos Damerne, fordi han ikke spillede Kort. Da kunde der næsten blive morsomt i Damestuen. Der disputeredes. Damerne turde ikke være enige med Uchermann i nogen Ting, fordi de vidste, at han skulde have „Anskuelser"; de modsagde ham, om han var aldrig saa fornuftig. Saa blev han sint og kunde sige dem prægtige Ting. En Aften kaldte han dem „Husdyr"; da skoggerlo Fanny. „Nei, men Uchermann!" bad Lea. „Ja, kanske det skal være et Menneskeliv," fortsatte han ivrigt; „gaa alle sine Dage i et Kjøkken og koge Grød, og saa af og til føde sin Husbond et Barn ... skal det være et Menneskeliv! De maa jo bli' dumme!" — Damerne blev saa forskrækkede, at de ikke sagde et Ord mer.

En Dag passede Fanny det saa, at hun fik ham

hen i en Krog alene. „Ikke gi' Dem, Uchermann!“ sagde hun. Han blev uhyre forbauset; „gi' mig? Hvordan mener De?“ — Hun blev rød; hun vidste ikke, hvad hun mente. „Ja, jeg troede ... er De ikke Venstremand?“ — „Jo; lad gaa!“ — „Ja, er ikke det meget morsommere end ... Disse andre er saa kjedelige, synes jeg ... Gi' Dem ikke!“ — Hun løb, bidende sig i Læben af Flouhed. Uf! saa dum som hun var. Hvad havde hun havt med dette at gjøre? han maatte jo tro, at hun ikke var rigtig i Hovedet.

Men hele Aftenen siden var han rasende uforskammet. Han paastod, at Damerne ikke duede til at opdrage Børn engang. „Hvor skulde de have lært det? — Fra Verdens Skabelse har man holdt deres Aand udenfor Dyrkning, fordi Mandfolkene likte saa godt det barnagtige ved dem; — er der kanske nogen som tror, at Børn forstaar sig paa Børneopdragelse?“ Han smilte, lidt skjævt; Damerne blev saa sinte, at det sprudede af dem.

Siden kom ikke Uchermann oftere til Thorsengs. Men til Jul fik Fanny en Foræring fra ham. Det var en Bog; „Kjærlighedens Komedie af Henrik Ibsen“, hed den. Foran i Bogen var skrevet med en liden spæd, tynd Haand: „*Til min Valkyrie*“. — „Uf, hvad er det?“ lo Fanny.

XV.

Endelig.

Prøvetiden havde været lang. Hun havde allerede opgivet Haabet. Gamle Houen havde gaaet og tiet som en Mur i maanedsvis. Hendes Klæder revnede i alle Sømme, og Støvlerne faldt hende af Benene Lap for Lap; han taug. Hun havde ikke turdet spørge. Naturligvis havde han ikke Brug for hende. Hun duede vel ikke. Hun duede jo ikke til nogen Ting. Før havde Folk gaaet og indbildt hende, at hun var flink; nu var der ingen, som kunde bruge hende. Hver Gang, hun skulde spørge, mistede hun Modet. Skulde hun blive afvist denne Gang, vilde alle Udsigter stænges.

Hjemme begyndte Mama at knurre og gjøre Nar. „Du med din Dygtighed —;“ „du, som er saa kry —;“ „mærkeligt at det ikke skal gaa glattere for dig, som er saadan en Stasgjente!“ — Det pinte hende vist frygtelig at være fattig. Naar det gjaldt Penge eller

Penges Værd, var hun næsten altfor grisk, syntes Fanny. Mestersvenden hos Schulze opvartede endnu med Foræringer af og til; Fanny syntes det blev leit og talte om at sige nei; — „vær ikke gal; tag imod!“ sagde Mama. En Aften havde Fanny været hos Schulze til The. Gamle Schulze var galant og fulgte hende hjem; ved Afskeden foreslog han, at hun skulde give ham et Kiss, saa vilde han til Gjengjæld forære hende en nidelig sort Moff'e. Fanny kom leende hjem og fortalte det. Mama lo ogsaa. Men saa sagde hun: „pøh, kunde du ikke ha' gi't ham det Kys da?“ — Det var saadan halvt Spøg ... Fanny gjemte sig i den gamle Sofa og gav sig til at græde.

— Det var ikke godt for Mama heller. Hun fik ondt i Øinene af den evige Søm, og Hovedpinen plagede hende næsten som i gamle Dage. Hun kunde ikke være saa expedit som før; en og anden af Veninderne forlod hende. Hun havde i det sidste maattet tage sin Tilflugt til Butiksøm; det var den rene Ødelæggelse. Om hun sad hele Dagen, og halve Natten med, kunde hun ikke tjene mer end en Marks Penge, eller en Mark og sex, naar det kom høit, „en Krone“, som det skulde hede nu; men naar hun paa den Maade havde tjent en Krone den ene Dag, hændte det, at hun Dagen efter maatte holde Sengen. Nei, det gik ikke an. Der maatte blive en Raad. Kunde det ikke ordne sig paa anden Maade,

saa fik hun ... i Guds Navn ... søge Kondition som Tjenestepige. — —

— — Og saa havde gamle Houen bare spurgt, om hun vilde være fornøiet med 25 Kroner om Maaneden. Om hun vilde være fornøiet?!

Fem og tyve Kroner, sex Daler en Mark og sex ... tyve Daler Kvartalet ... tre hundrede Kroner om Aaret; — om hun vilde være fornøiet!!

Hun kunde have faldet den gamle Graaskjæg om Halsen og kysset ham. Ikke at tale om, at han ovenikjøbet havde sagt „foreløbig“. ...

Hendes Lykke var ikke til at bære. Nu kunde hun ikke blot klare sig selv; hun kunde hjælpe Mama ogsaa. Betale sin Gjæld; blive fri, blive fri. Aldrig mere ligge andre til Byrde. Og saa endelig en Gang faa gjøre Mama lidt glad. Den Stakkel, længe nok havde hun slidt; det kunde være paa Tide nu, at hun fik lidt Lettelse. Gud! som Verden blev fri og lys; Gud! som der blev Albuerum og Tryghed. Butiktræt som hun var, dansede hun til Hægdehaugen den Aften, og da Mama klappede hende paa Kinden og sagde, at hun var flink Pige alligevel, maatte hun endnu en Gang hen i den gamle Sofa ... hun havde saa modbydelig let for at græde. —

— Men morsomt var det ikke i Butiken. Hun var sytten Aar; det unge Blod bølgede ganske uroligt gjennem hendes Legeme. Hun trængte til at være

fri, være med, tumle sig, svinge sig; hun trængte til at se og sees, beundre og beundres, optræde og gjøre Figur; hendes Plads var blandt Mennesker, som kunde le, i straalende Sale, hvor man kunde gjøre sig gjældende; hun trængte Sol, Lys, Luft, Liv; og saa skulde hun staa bortgjemt bag en Disk, i Skummelhed og Støv, bunden til én Plet, bunden som i et Slaveri, fra Morgen til Aften, med én Times Middag. Hun havde tænkt at holde ud hos Houen i et Aars Tid eller saa; men saa haabløst lange som Timerne blev, kunde hun ikke altid forstaa, hvorledes det skulde blive muligt.

Den, som endda kunde have en Bog ved Haanden; eller om det ikke var andet end et Strikketøi, et Broderi, noget at stelle med i de lange Fristunder, noget, som kunde bringe hende til at glemme Uhret. Men nei. Man fik ikke Lov til at sætte sig engang. Hvis man ikke havde noget at bestille skulde man skaffe sig noget at bestille; ialfald maatte man holde sig opreist; Chefen kunde jo komme naarsomhelst, og forøvrigt maatte enhver, der traadte ind i Butiken, faa et bestemt Indtryk af, at man i denne Forretning ikke havde Tid til at dovne sig. Altsaa ordne i Hylderne, flytte, klassificere, pudse bort Støv, tælle op Beholdninger; være i Bevægelse saa længe man kunde, og siden staa; staa og staa, men se ud som om man netop havde taget sig en Pause; staa en

halv Time paa det ene Ben, derefter en halv Time paa det andet Ben, og saa bytte om igjen; kanske trække ud en Skuffe i Disken til at støtte Knæet imod, men staa; staa, til Lemmerne gled fra hverandre og Hovedet blev susende tomt som en tom Tønde. Tiden fra 8 om Morgenen til Middag var absolut uendelig. Jo; saa kom der en liden Pige, som skulde have en hvid Snelle Nr. 30. Jo; værsaagod. Ti Øre; Tak. Ikke noget andet i Dag da? — Adjø. Klokken var det samme. Klokken blev det samme. Gik den ikke i Dag mon? — Jo da, den gik. — Uf, ikke tænke paa Klokken. Tænke paa andre Ting, andre Ting ... Mama, Lea, Theatret ... Hvad mon vi skulde have til Middag i Dag; undres paa, hvordan Lillegut havde det; Barnepigen saa ud til noget af hvert ... Nei se; var det ikke Student Uchermann, som gik der ude saa forfrossen i den lurvede Frak ... men Næsen i Sky alligevel; rar Fyr ... Uf, hun, som ikke havde husket, hvad Valkyrie var; græsseligt at være saa dum; det kom nok igjen, at man havde været doven paa Skolen ... Ha-ha, tænk, en Valkyrie i en Garnhandel; det passede ikke ... Hun tvang sig til at tænke, tvang sig til at holde Øinene fra Uhret; vexlede Repliker nu og da med Dorthe, Moe, Ilsnæs; — nu maatte der da vel endelig i al Verden være gaaet en Times Tid. — Mange Tak. Der var gaaet sexten Minutter.

Langt om længe kom der en Bondemand. Han skulde have Lærred. Hvormeget? Det vidste han ikke; det kom an paa Prisen. Ja, her var mange Priser. Ja, men Bonden skulde ha noget billigt; men saa skulde det være godt. Jo da; „her er noget, som er billigt og godt. Det bør De se paa.“ Der maatte expederes livligt og kvikt, med en behagelig Mine af Oplagthed og Velvilje, og med en iøinefaldende Interesse for Kundens Tarv. „Dette vil jeg virkelig anbefale Dem; De faar ikke noget bedre, ialfald ikke til den Pris; de fleste kjøber af det; Husmødre, som virkelig forstaar sig paa det, pleier altid at kjøbe af det; især naar de vil have noget rigtig stærkt og varigt. Nei, men De kan da ikke sige, at det er dyrt. Vi sælger det næsten for Indkjøbspris; vi tjener selv omtrent ingen Ting ... I Storgaden? — Ja, De kan faa billigere Sager her ogsaa, men de er ikke saa gode; — ikke *saa* gode, begriber De. Men De kan jo se; det er meget gode Varer, det ogsaa ... Se her! ... Og her!“ Man pakkede op for Bonden alt hvad der havdes i denne Vare; nei; han vendte tilbage til det første; det var det, han vilde have for billigere Pris. Man maatte prutte i det uendelige. Aldrig blive kjed. Man vidste, at Bonden gjerne kunde faa Varen for 16 Øre; Chefen vilde tjene, selv om den solgtes for 15; men man var forpligtet til at holde paa 20 alligevel, helt til Kunden vendte en

Ryggen ... „Ja-ja, tag det for 19 da.“ — „17,“ sagde Bonden og stansede. „Naa, Herregud, lad det gaa for 18; saa tjener vi ikke en Øre selv, men Handelen maa jo gaa ... Hvor meget skulde det være?“ — „To Alen!“ — „Naa, to Alen ... Værsgod. Ikke noget andet i Dag da?“ —

Uh! — Men Gudskelov, der havde man da faaet gjort Ende paa ... hvad?! Tyve Minutter; var det det hele? —

Nei, her var ikke morsomt. Men et Aar maatte man vel kunne holde ud alligevel; Jomfru Stange, hun, som var her før, havde holdt ud i tretten Aar, hun. Tænk, tretten Aar. Men saa havde hun jo været færdig ogsaa. Der var ikke andet igjen af hende end et Skelet — „og et Par Næsebriller“, som Junior sagde —, og saa havde hun giftet sig med et gammelt Skabilken paa 68 Aar, som Fanny ikke vilde have rørt ved med en Ildtang. „Jeg skulde gjerne gifte mig med en Vadsæk,“ havde hun sagt; „bare jeg kan komme ud af Butiken!“ —

Den anden Dame, Dorthe Baltzersen, havde holdt ud i to Aar. Det var en hyggelig Pige; men hun var gudelig. Dette gjorde, at Fanny ikke kunde slutte sig helt til hende; da maatte hun jo blive gudelig selv. Og det kunde hun ikke nu; hun vilde ialfald ikke opgive Theatret. Heldigvis talte Dorthe

ikke meget om sin Gudfrygtighed, saa at Fanny kunde omgaaes hende en hel Del alligevel.

Det mandlige Personale var af liden Interesse. Ilsnæs, Førstemand, var over tredive Aar og gift; Lagerbetjenten, Moe, var yngre, men stille og tilbageholden. Han var fra Landet. Junior beskyldte ham for at være Venstremand; „han læzer Gud døde mig Verdenz Gang," læspede Junior. „Det skulde De ikke bande paa," sagde Moe; han vilde ikke være ved det. „Jeg bandte bare ved Gud," vitsede Junior, „og da lyver jeg; men naar jeg siger paa min Ære, saa kan De ved Gud tro mig!" — Fanny syntes, hun havde hørt den Vittighed nogensteds før.

Hun kunde ikke udstaa Junior, skjønt han var Søn af Chefen. Frygtelig elegant var han jo, men ækel og slap. Han gik her og skulde sætte sig ind i Forretningen, men laa mest og hang over Disken og var daarlig. „Jeg er ødelagt," sagde han; det skulde være interessant. Han forsømte aldrig en Anledning til at sige en Tvetydighed; det saa ud som om han troede, vi likte det. Naturligvis skulde vi behandles som simple Piger, naar vi ikke havde Raad til at sidde hjemme paa Stas ... „Naar man er sat i en underordnet Stilling," sagde Dorthe spagfærdigt, „saa er der meget saadant ... Det er en Prøvelse; vi skal lutres som i en Ild ... det spørges, om vi kan være taalmodige!" —

Fanny talte ikke til ham. Hun havde en Dag været inde paa Lageret for at ordne en Del Sysager; han var kommen efter og havde sat sig til at se paa hende. Da hun skulde gaa ind i Butiken igjen, læspede Junior: „kom og sid paa Fanget mit, Frøken!“ — Fanny gik ham stolt forbi og lod som hun intet havde hørt. Og siden var der Uvenskab mellem hende og Junior. —

— Houens Garn- og Lærredshandel laa paa et Hjørne der, hvor Akersgaden og de to Grænsegader støder sammen. Det var Smaafolk, som handlede der, og Bønder fra Vestsiden. Paa Gaden var der trods Vintersølen en hel Del Trafik; man kunde se den gjennem Butikdørens Glasrude. Aa, de lykkelige Mennesker der ude, som var fri. Tænk, kunne gaa hvor man vilde og gaa naar man vilde; ikke have noget Uhr over sig, som skruede en til Pletten; — Gud, hvor lykkelig hun egentlig havde været før. Nu fik hun nøie sig med at se paa de lykkelige. Nei se, der var Grethe. Naturligvis, Bogen under Armen; nu havde hun været i Leiebibliotheket igjen. Der kom Frøken Bull og Frøken Borch; de skulde i Butiker. Lykkelige Mennesker ... Hvem var det? Ved Gud, Pastor Holch og Frue; tænk, han gik i Tullup og Bottesfortes, ikke koldere end det var. Jo, lunt kunde man have det. En Gang kjørte Kristian Thorseng forbi med sin Kone ... tænk, den Tyksak

havde hun været forelsket i! — En Gang imellem saa hun ogsaa William. Han var Student nu, bleg og forlæst; Duskehuen klædte ham forresten. Uf, alle disse gamle Barnagtigheder. Gad vide, hvor mange Gange hun havde været forelsket i sin Tid! Nu, da der kunde være Mening i det, var hun vist ikke forelsket i nogen. — Nei, men hvem var nu det der ... den lille nydelige Dame i sort skindbesat Kaabe og Kosakhue ... „Nei, ze lille Emilie Lund!“ læspede Junior; „nei, men jagu er hun nydelig, ja! Er det ikke for galt, at den væmmelige Sagføreren skal ha' saadan en Mætresse?“ — „Sagføreren?“ sagde Ilsnæs; „jeg troede, det var en Kaptein.“ — „Begge Dele, begge Dele,“ svarede Junior; „Emilie tænker som saa, at der kan ikke bli' for meget af det gode!“ — „Ja, men gaar det an?“ — „Hvordan gaar an?“ — „Ryger ikke Sagføreren og Kapteinen i Haaret paa hinanden af og til, mener jeg?“ — „Snille Dem, Ilsnæs, det er venskabelig Overenskomst ... Emilie Lund blev Sagføreren for dyr, skjønner De, og saa overlod han Halvparten i hende til Kapteinen ... ja ... Saa blev de alle tre saa vel tilfredse, ak gik det saa i denne Verden stedse!“ — „Hvad er det, dere snakker om?“ spurgte Fanny stirrende. — „Til Tjeneste, Jomfr—øken; Emilie Lund har to Mænd; er det saa mærkværdigt? Kjender De Emilie Lund?“ — Fanny gav sig noget at bestille ved Reolen.

„Hvor skulde jeg kjende hende fra?“ spurgte hun. „Om Forladelse, Jomfr—øken; De spurgte saa interesseret, syntes jeg; men maaske det er nogen af Herrerne, De kjender? — Sagføreren? Kapteinen? — Naa, Herregud; det var et Spørgsmaal; man kan vel ikke forspørge sig!“ ...

— Historien om Emilie fyldte Fanny med Skræk.

Den Vei kunde det altsaa gaa, selv med Piger som Emilie.

Den kvikke, vakre, deilige Pige, i Grunden saa god, bare lidt vild ... lige i Rendestenen; lige i Rendestenen. Gud i Himmelen ... Det var som om Veien der ned blev saa sindsforvirrende kort.

Emilie gik forbi Butiken hver Dag; rimeligvis boede hun i Nærheden. Fanny taalte ikke at se hende mer. Hun var bleven hende skidden. Hendes pene Dragt lugtede Simpelhed. Der kunde ikke være rent Tøi under den Dragt. Smuds, Smuds var det, hun gik i; hun havde pyntet sig med sin Skam og dækket sig med sin Vanære. Men ud af Smudset kigede det lille nydelige Barneansigt endnu frem, lidt blegere end før, med en Freidighed, som var paataget.

Fanny fik Graadanfald. Hun kunde ikke blive Emilie kvit, tænkte paa hende fra Morgen til Kveld og saa hende om Natten i sine Drømme.

Hun saa hende drukne og kunde ikke redde hende, saa hende mishandles og kunde ikke skaffe

Hjælp. Men oftest drømte hun, at hun gik sammen med hende. Hun var selv bleven en af den Slags. Og de gik op og ned Karl-Johansgade i skidne, uanstændige Dragter og havde Pakket efter sig. Saa kom Venner og Veninder, Mama, Fru Kahrs, saa dem, spyttede efter dem, gjorde skrækkelige Grimacer ... aah, aah ... „Fanny! du maa vaagne; du drømmer vist; — Fanny!“ — Hun vaagnede, laa og skjalv en Stund, sovnede saa igjen og begyndte Drømmene forfra.

Det var det, som var saa skrækkeligt —; det var noget, som havde ængstet hende mer end én Gang før —: bare hun ikke selv ogsaa var saadan en simpel Pige. Uf, aa Gud. ...

Nei, hun var ikke som de rigtige Damer. Naar hun tænkte tilbage paa sin Barndom ... og hele Tiden opigjennem ... Hjertet krøb sammen i hende af Angst, og hendes Tindinger kold svedede. Sandt nok, Gina og Ebba havde ogsaa været med paa Høloftet, og de var jo fine; men naturligvis havde ikke de havt det paa den Maade som hun. De havde bare syntes, det var fælt og stygt, de ... og det havde hun ogsaa; men ...

Forresten kunde det ikke være saa farligt, hvad saadanne Smaapiger fandt paa; men siden! Siden! — Aa Gud ... Havde hun tænkt paa andet end Gutter og Forlovelser kanske, og Kys og — aah;

og endnu, endnu plagede det hende; hun var ikke over det; nei, hun var ikke over det! Hun skulde være voxen Dame, men hun var ikke over det! — Intet Menneske anede, hvad der i ensomme Stunder kunde falde hende ind; det var ikke til at snakke om; det var saadant, som Damerne ikke vidste om engang, før de var gifte og havde faaet Børn; uf, uf; aa Gud, aa Gud; og saadan som det kunde plage hende, magtstjæle hende, tage Sans og Vid fra hende, brænde hende gjennem Blodet som en Ild ... uf, ingen Damer havde det slig; det var de simple Piger, som havde det slig; naturligvis var det i en saadan Stund, at Emilie ogsaa var falden. Aa Gud ...

Hvorfor skulde det ikke gaa galt med hende som med Emilie? Hun var jo ogsaa Datter af saadan en daarlig Fyr. Papa havde nok ikke været bedre end Thomas Throndby.

Folk gik vist og ventede paa, at det skulde gaa galt. Hvorofte havde ikke Mama kaldt hende en Gadetøite og undret sig over, hvad Vei det skulde gaa ... og Lea —: „gad vide, hvad Ende det skal tage med dig, som ikke vil bestille noget!“ ... og Pastor Holch; sidste Gang hun var hos ham, da han tog dem hver for sig ind paa sit Kontor —: „du maa vogte dig, mit Barn; der er Snarer udlagte ved hvert Gadehjørne, og overalt ligger Jægeren og passer paa; hold dig fjernt fra enhver Snare, mit

Barn! Et eneste Øieblik, og saa kan det være gjort" ... Ja, selv han med Hornbrillerne, han paa Politistationen —: „jeg haaber, De passer Dem, saa De ikke kommer nedover paa disse Trakter igjen" ... Saa de det udenpaa hende? — Og denne væmmelige Professor Borchgrevinck —; havde han kunnet finde paa at gjøre saa græsselig Nar af hende, som han gjorde dengang, hvis han ikke havde skjønnet, at hun var af dem, som — uf; og gamle Schulze —; tænk, uden videre byde hende en sort Muffe for et Kys ... og Junior —; „kom og sid paa Fanget mit, Frøken!" — akkurat som om hun skulde være en af dem, som man siger hvad man vil til ... aa, aa; de saa det paa hende; de saa det paa hende; de skjønte og forstod, at hun var slig; aldrig i Verden vilde de bære sig saadan ad, hvis de saa, at hun var en Dame; det gik galt, det gik galt; naturligvis gik det galt; der var ikke Tvivl om det; aa fy, aa fy, aa Skjændsel og Skam; aa, hvorfor, hvorfor var hun kommen til Verden.

— Gaa paa Gaden, ja; hun havde jo været paa den Galei før. Naturligvis. Sligt skulde hun finde paa; det var Moro for en slig en! Tænk, saadant et Varsel; rigtig et Varsel; der havde vel været noget i hende, som havde sagt, at det var der, hun skulde ende. —

Naar Humøret var lysere, trøstede hun sig med,

at hun havde en brav Moder. Naturligvis var det Moderen, det kom an paa. Især for Døtrene. Vi saa jo, at Lea havde klaret sig pent. Tom var heller ikke værst; han havde giftet sig med sin Tjenestepige derover og levede ordentligt; arbeidede ved en Jernbane og haabede at komme sig op; det var dumt af hende at gaa og plage sig med saadant noget. En anden Sag var det med Emilie; hun havde en daarlig Moder ogsaa at slægte paa.

I denne Tid kom Jomfru Thorsen til Byen. Hun havde gjort det daarligt med sin Delikatessehandel og vilde forsøge at bo i Kristiania og have Logerende. Hun opsøgte Mama og hilste fra Kristiansborg. Det var en Søndag Formiddag i Marts; hun sad og drak Kaffe og skarrede paa sit *r* i en hel Time.

Sagfører Lehmann var syg; Fru Mühlberg gjorde det godt med sit Hotel; Bogbinder Lundstrøm havde giftet sig med sin Husholderske. Gamle-Kari gik og staakede og lo som før; hun savnede Fru Holmsen svært; „aldrig har jeg kjendt nogen saa hyggelig Kjærring som Margrethe!“ sagde hun. Men hun havde søgt Erstatning hos Fru Thorne; „hun e*r* ikke saa nøie paa det, hun Gamle-Ka*r*i!“ — „Nei nei; men jeg likte hende godt alligevel, jeg,“ sagde Mama; „hun havde saadan et Humør.“ — „Ja, hun lader sig ikke anfægte. Hun tager vist Verden akkurat som den falder, hun. Hun har vist mange Slags Ærinder

at gaa. Jamæn hænder det, at hun er ude og reiser og kommer hjem igjen med et Barn i Fanget; hun har nok skaffet mer end et Barn Forældre, hun.“ — „Aa ja; det er ikke Guld alt som glimrer ... lidt Kaffe til da, Jomfru Thorsen? — Sig mig, hvordan lever Propriėtær Storms nu?“ —

Som de sad der, kom Onkel Solum. „Nei, Goddag!“ sprang Fanny op; „det kalder jeg rigtignok en Overraskelse!“ — „Goddag, Fanny; Goddag Mar— Fru Holmsèn ...“ Onkel Solum var lidt forlegen. „Goddag, Herr Solum! det var et sjeldent Besøg!“ — Mama var ogsaa lidt forlegen. Hun forestillede Onkel Solum for Jomfru Thorsen: „Agent Solum, en af Holmsens gamle Venner ...“ — „Nei, men Pigejo*r*! er det ikke Solum! Ja, jeg kjender vel Dere, jeg; jeg har nok vartet Dere op mer end en Gang; men hvad var det jeg skulde sagt ... Dere var da ikke Venner med han Skarven, Dere da, Solum?“ — „Aa, jeg kjendte ham lidt ... Naa, hvordan lever man paa Kristiansborg da, Jomfru Thorsen?“ —

Fanny stirrede paa Mama og Solum som om hun saa Spøgelser. Var han ikke Papas gamle Ven? Hvorfor havde Mama indbildt hende —? — I Guds Navn; der skulde vel ikke være noget i Veien?

Hun sneg sig ud. Som Hagl mod en Vinduesrude styrtede Erindringerne ind mod hendes Bevidsthed. Solums mange Besøg; Mamas Glæde, naar han

kom; Turen til Kongsberg; de mange mystiske Samtaler, som hun saa ofte var bleven sendt bort fra; Mamas Behov for at bo ugeneret; de mange Foræringer; den bestandige Hjælp ... og saa var han jo ikke Papas gamle Ven ... Hvad i Jesu Navn —; du evige Gud —; skulde virkelig noget saadant være muligt!

En kold Skamfølelse bredte sig langsomt gjennem hendes Lemmer. Hendes Mund blev tør; hendes Ansigt fortrak sig. En krampagtig Smerte sled hende for Brystet; det var Graaden, men hun kunde ikke faa den op.

Nei, det var ikke muligt, det kunde ikke være muligt; aldrig i Verden, aldrig i Evighed. Mama havde havt det med at være lidt flot; hun var ikke egentlig fin; dette med Lundstrøm, f. Ex. ... eller det med Haltemikkel ... nei, nei; fin var hun ikke; tænk, være Veninde med saadan en som Gamle-Kari ... Derfor kunde der ogsaa være et og andet, som tog sig underlig ud; det kunde tage sig meget underligt ud; men det var bare det, at hun var lidt flot; hun var ikke daarlig; nei, hun var ikke daarlig ...

— Intetsteds var der ensomt nok i Dag; overalt var der Mennesker. Fanny gik af Veien for dem, rømte for dem; de maatte ikke se hende. De vilde se det. De vilde forstaa det. Alt var blevet mørkt om hende; øverst oppe sad Gud og var vred;

hun følte hans Øie i Ryggen som en Kulde. Tankerne trængte paa og vilde gjøre hende gal; hun turde ikke tænke, men kunde ikke lade være; Mama, Solum; Mama, Solum ... Hun maatte finde Mennesker. Men hun havde ingen. Der var ikke en, hun turde gaa til nu. Og Gud havde hun forladt; Gud var hendes Uven. Aa, hvor skulde hun hen; hvor i Verden skulde hun hen; nu var hun mere hjælpeløs end den værste i Verden.

Kirken! Gaa i Kirke og gjemme sig bort i en Krog, hvor ingen saa hende; falde paa Knæ og bede til Gud; bede, græde, klynge sig ind til ham; sige ham alt, klynge sig tæt ind til ham; nu var hun i Nød, nu maatte han hjælpe ... aa Gud, lad det ikke være sandt! aa Gud, lad det ikke være sandt! og nu vilde hun aldrig mere forlade ham; aldrig, aldrig ...

Hun turde ikke gaa i Kirken heller. De vilde glo paa hende, se, at der var noget i Veien, tro, at hun var gal, holde Øie med hende; nei, heller ikke i Kirken var der Fred at faa. Men hun kunde ikke være alene. Pludselig kom der Retning i hendes Gang. Hun styrede nedover mod Byen. De ensomste Veie hun vidste valgte hun, og hun gik saa fort, at det næsten blev Løb. Om en Stund bankede hun paa hos sin Veninde fra Butiken, Dorthe Baltzersen.

XVI.

Om Aftenen fulgte hun Dorthe i Opbyggelse.

En reisende Missionær talte i Frimenigheden; han havde Aanden i forunderligt Maal. Han talte den hele Aften bare til Fanny.

Han forsikrede hende med en Kraft, saa hun maatte tro ham, at Jesus i Aften ventede hende. Han havde fulgt hende længe; ofte nok havde hun fornummet hans Kald; maaske havde hun ogsaa forsøgt at følge det; men i Aften ventede han hende. Værdig —? Ikke værdig? — Jesus vilde ikke ha' nogen, som var værdig. De værdige kunde gaa til Farisæerne og de Skriftkloge. Jesus vilde have de uværdige, han. De fortabte vilde han have, de fordærvede, de forskudte, de umulige. „Har du intet Steds at gaa hen? Er der ingen, som har Brug for dig, ingen, som vil vide af dig? Er du plaget, ængstet, besværet; er du pint af Synd og Skam, saa du ikke tør se Folk i Øinene; er der noget ved dig, noget galt, noget slemt, noget, som du ikke kan

tilstaa for din bedste Ven ... kom, Menneske! det er dig, han vil ha'! Det er dig, han venter paa! — Er du ikke forberedt? Har du ikke Anger og Ruelse; er du ikke bodfærdig; er du ikke som man bør være, naar man skal omvende sig; elsker du Verden og de Ting, som er i Verden; elsker du Synden, saa du ikke kan rive dig løs; har du Ulyst til Gud og hans Ord; foragter du Herren og hans Hellige ... Det var da rigtig vel. Det er netop de uforberedte, Jesus vil have! De forberedte, lad dem gaa til Præsterne! — De uforberedte vil Jesus ha', for at han selv kan berede dem! Det er for dem, han har lidt Døden! Kanske du tror, at han er gaaet i Døden for de værdige og forberedte? de, som ikke har Frelse behov? Kjære, vær nu ikke dum. Du kan jo ikke hjælpe dig selv; hvorfor maa saa ikke han faa gjøre det? — Generer du dig? Skammer du dig for at bede om Hjælp hos en Mand, som du har forraadt? — Javist har du forraadt ham; de hundrede Gange har du forraadt ham; du har fornægtet ham som Petrus, solgt ham som Judas ... skal han ikke faa Lov til at frelse dig for det? Vil du gaa i hele dit Liv med det paa Samvittigheden, at du har forraadt ham? Var det ikke bedre at gaa hen og gjøre det godt igjen? — Du tror kanske, han er fornærmet paa dig? — Véd du, hvad han sagde til Petrus? Petrus havde ogsaa været lumpen mod ham; elendigt

feig og lumpen havde Petrus været mod sin Mester og Ven; saa kommer han og vil gjøre det godt igjen ... Da var vel Jesus fornærmet? Han vilde vel ikke se til den Side, hvor Petrus gik? — Véd du, hvad Jesus sagde? — Han sagde ham en eneste Ting; men det sagde han tre Gange —: Simon Petrus, elsker du mig. Elsker du mig? han spurgte ikke om andet. Hvad bryr jeg mig om dine Forræderier og alt det der; — elsker du mig? det er Sagen. Gaa hen og elsk ham; alt det andet, du kan have bedrevet i dit elendige Liv, det husker han ikke, kjender han ikke; elsk mig, siger han; og jeg sværger dig til —: kom ham bare saa nær, at du kan se ham, og du vil elske ham; du kan ikke andet end elske ham; han er den skjønneste af Menneskenes Børn."

Fanny sad og græd den hele Kveld. Hun græd, til hun havde grædt sig træt, og hun gik fra Mødet som en benaadet.

Siden gik Dorthe og hun paa Opbyggelse hver Aften. De gik hos Methodisterne, Hernhutterne, de nyevangeliske; de var hos Adventisterne, Irwingianerne, endog hos Mormonerne; tilsidst slog de sig til Ro i den lille Ansgarmission, hvor en velsignet Guds Mand ved Navn Andersson prædikede; der befandt de sig bedst alligevel, syntes de.

Ansgarmissionen var svensk; Andersson var den

egentlige Apostel. Han var oprindelig Sadelmager; hans Ydre var uanseeligt og hans Stemme hæs. Men naar han talte, glemte man alt saadant. Der var en Glød i hans Ord, som betog, næsten forvirrede, og han havde et Kjendskab til det menneskelige Hjerte, som ingen kunde have, med mindre han i særlig Grad havde Aandens Oplysning. Kvinderne især syntes, de fik saa meget af ham. Hver Aften, naar han havde talt, strømmede de til Kathedret i Hobetal for at trykke hans Hænder.

Fanny kunde ikke mere leve uden i Samfund med Gud og Guds Børn. Hun bad, ikke blot om Morgenen, naar hun stod op, og om Aftenen, naar hun lagde sig; hun bad, saa ofte hun havde Tid, og naar hun ikke havde Tid, forsmægtede hun af Længsel efter de kjære Bønnestunder. Var der stille i Butiken, listede hun sig ind i det inderste Lager-Rum, „Skrab-Lageret“, og bad; bad, saa længe det kunde gaa an, svirede i Bøn; bad for alle Mennesker, for Chefen, for Ilsnæs, for Moe, selv for Junior; ikke engang Sjoueren paa *en-gros*-Lageret glemte hun; men mest af alt bad hun for Mama.

Mod hende følte hun sig som en Forbryderske. Tænk, hun havde et Øieblik vovet at mistænke sin egen Moder. Hvilken Magt maatte ikke Satan have havt over hende. Derfor vilde hun nu forsøge at

frelse Mama; thi at Mama ikke var omvendt, var desværre altfor vist.

— — Og selv om —?

Satans Magt var forfærdelig. Selv Kong David havde en Gang ligget under for den; vor egen Dyd og Hæderlighed var intet værd; — selv om Mama skulde have noget at bebreide sig? Det var ikke saa; ikke om ti Mand sagde det, vilde hun tro det; det var bare den dumme Jomfru Thorsen, som havde glemt, at Solum var en af Papas Venner; — men om det nu havde været aldrig saa galt? Skulde en Datter dømme sin egen Moder? — Bede for hende skulde hun; bede og bønfalde, blive ved i Bønner og Begjæringer ... Til syvende og sidst kom det ikke an paa, hvad et Menneske havde gjort og ikke gjort; det kom an paa, om det kunde slippe frelst gjennem Døden. —

Helt benaadet var Fanny dog ikke endnu; der manglede ét: den frimodige Bekjendelse. Det var hende umuligt at staa op i Forsamlingen og vidne om Jesus. Ikke engang hjemme for Mama turde hun vidne; Mama vilde bare gjøre Nar. Mama gjorde Nar allerede nu forresten. „Det var da et græsseligt Rend; er du bleven saa rent for god for denne Verden nu, synes du?“ — „Aldrig kan der være Maade med nogen Ting; der sidder hun og hænger med Ørene og er saa hengiven, at hun ikke kan faa

op Munden engang!“ — I Butiken søgte Fanny endog at holde sin Gudsfrygt hemmelig. Hos Thorseng turde hun ikke nævne et Ord, skjønt hun inderlig gjerne vilde have frelst Lea. Aa, for et daarligt og usselt Menneske hun var. Tænk, vide, at ens egne Slægtninge gik paa Undergangens Rand, og alligevel tie; tie af Frygt for Verdens Spot; aa, endnu havde hun langt igjen, før hun blev i Sandhed et Guds Barn. — —

— Mama fik ikke slaa sig til Ro alligevel; endda en Gang maatte hun flytte. Det var Leas Skyld. Thorseng skulde spares for det kontante Udlæg; desuden kunde de vel ikke paa anden Maade blive kvit denne Loftleilighed i Throndhjemsveien. Men til Mama var alt godt nok. Hun fandt sig i Flytningen for Fannys Skyld; denne fik derved kortere Vei til Butiken. Men over Lea ærgrede hun sig frygteligt. „Alle Folk tror, at jeg har det flot, siden jeg har faaet saadan en Svigersøn; jo-jo! jamen sa' jeg Smør! — Aa nei; saadan en gammel Moder er nok bare i Veien.“ —

Da Andersson reiste, blev det fattigere i Ansgarmissionen. De norske Forkyndere efterlignede ham, men kunde ikke naa ham. De sagde det samme som han, og sagde det paa Svensk som han; men det blev endda ikke det samme. Og saa kom Vaaren

og Sommeren. Det blev godt at være ude. I Virkeligheden kunde man jo ogsaa dyrke Herren der.

Men Solen og Lyset og Blomsterne var farlige; megen Verdslighed sneg sig ind i Fannys Hjerte med dem. Og saa hændte der noget, som gav hende igjen næsten altfor meget af hendes Livsmod.

Grethe Magnesen begyndte at søge hende; hun trængte et forstandigt Menneske til at læse op sin Fortælling for, sagde hun. En solhed, straalende Julisøndag gik de til Ladegaardsøen for at faa være i Fred; da de naaede der ud, fik de Lyst til at bade. De fandt en ensom Krog paa Øens Sydside, hvor Stranden var høi og Skoven tæt; der klædte de sig af og gik i Vandet. De kunde ikke svømme, stod bare og pladskede og vaskede sig; saa blev de muntre, skvættede Vand paa hinanden og lo. Snart var de oppe igjen, og mens de klædte paa sig, lod de Munden løbe De var oplagte og behagelige og snakkede. om løst og fast; tilsidst var de inde paa sine Barndomsforelskelser. Det var som om de var mindre generede nu, da de havde set hinanden nøgne, og her i den aabne Natur, under Sommerens Sol, blev deres frygtelige Hemmeligheder ikke længer saa store. De morede sig over sine to ædle Handelsbetjente; saa tog den ene Historie den anden, og tilsidst var det vanskeligt nok at afgjøre, hvem af dem der havde været mest forelsket i sin

Barndoms Tid. Grethe fortalte om en af sine Veninder, som endog havde været forlovet i Skoledagene. Ordentlig forlovet. Hun havde brevvexlet med ham og kysset ham; „jo, jeg forsikrer dig!“ — „Kysset ham ogsaa!?“ — Ja da! Nu var hun en af de fineste Damer i Byen og vilde vist ikke høre Tale om den Affære; men sandt var det alligevel. „Hi-hi, tænk, jeg havde ogsaa saadan en græsselig Lyst til at kysse en Gut engang,“ fortsatte Grethe; „ja, jeg var ganske liden da, skjønner du ... Gud, saa meget dumt saadanne Smaapiger kan finde paa; der er ingen af de voxne, som tror det!“ — Fanny faldt pludselig om Grethes Hals. Hun var saa glad, at hun kunde have stortudet.

Altsaa var hun ikke simpel! Hun var som de andre! Kanske de fleste havde havt det som hun! — Aa Gud, for en Lykke. Hendes Ængstelser blev borte som Solrøg i den hvide Luft, og hun aandede fuldt og frit som i gamle Dage. Der var intet i Veien. Hun var Dame; hun var sund; hun kunde se hvert Menneske i Øinene; hun havde intet at grue for. Tænk, hun, som havde gaaet og troet, at hun var fortabt. At knapt nok Gud kunde redde hende. Og saa var det bare noget saadant, som andre ogsaa havde at drages med, noget, som kanske de fleste maatte overvinde! — Aa Gud, hvor hun skulde overvinde det. Hvor hun skulde blive Dame

ud i hver Fingerspids. Hvor hver mindste Rest af Skolepigen skulde udryddes i hende; ikke i Drømme engang skulde det falde hende ind at tænke andet end Dametanker; aa ... ja, med Guds Hjælp naturligvis.

Hun kunde næsten ikke sidde stille, mens Grethe læste, og uden at opfatte et Ord af Historien roste hun den flot væk. Paa Hjemveien var hun saa lystig, at Grethe følte sig generet; „uf, ikke bær dig saa jaalet da!“ — „Uf, véd du ikke, at en Dame aldrig ler høit?“ — Men Fanny gik hjem til Thorsengs og gav sig i sit Hjertes Lyksalighed til at lege og støie med Leas lille Gut, saa hun næsten satte Barnekammeret paa Ende.

Naaden blev svag i Fanny nu en Tid; der var Øieblikke, da hun næsten angrede, at hun havde opgivet Theatret. Dog nei; naturligvis var hun lykkeligere nu, da hun havde Fred med Gud; det var jo det høieste; desuden vilde hun ikke have kunnet naa Theatret alligevel. Fem og tyve Kroner Maaneden rak ikke til nogenting; Butiken sled saadan en Mængde Klæder. Og det, som blev igjen, trængte Mama høilig til Husholdningen. Ikke om Fanny tjente femti Kroner Maaneden vilde der blive noget tilovers; Mama blev naturligvis nødt til at opgive Syningen mer og mer. Gudskelov, at Theatret var opgivet. —

Da Andersson i September kom til Kristiania igjen, kunde det næsten trænges. Det hjalp ogsaa. Fanny blev varm i Troen paa ny, og ikke nok med det; hun fik endog Naade til at vidne. Det var i en Privatforsamling hos Dorthe, at hun første Gang fik Munden op. Alle de andre vidnede; det blev flout at sidde der som en Undtagelse; Fanny gav sig Gud i Vold og reiste sig. Og det gik godt. Hun var snart inde i Tonen, og de rigtige Udtryk kom af sig selv. Det var *ljuft* at *tilhöra Herran Jesus*; maatte vi ikke *glömma at tacka honom* for hans *stora kärlek*, at han havde *reddat os som en brand utor elden* ... Dorthe og de andre takkede hende paa det varmeste for hendes Vidnesbyrd, og næste Gang vovede hun sig op ogsaa i den offentlige Forsamling.

Her gik det endnu bedre; det var som om det anspændte og opmuntrede hende, at der var saa mange, som hørte paa. Ved Mødets Slutning blev hun lykønsket af flere af Vennerne; Andersson selv trykkede hendes Haand. Hun optraadte siden flere Gange og maatte med Tak til Gud erkjende, at hun klarede det pent; der var dem, som havde mindre Naadegaver. Hun blev ogsaa lagt Mærke til; en af Brødrene vilde absolut følge den kjære Søster hjem, og Andersson sagde hende en Aften nogle venlige Ord, hvilket var en enestaaende Udmærkelse.

Hans Besøg her blev denne Gang kun kort.

Otte Dage efter at han var reist, fik Fanny Brev fra ham. Hun blev næsten utilladelig stolt; dog var Brevet lidt underligt. „*Älskade* Fanny“ — naa, det var elskede i Herren; saa kom der en hel Del, som var pent; men pludselig foreslog han, at de skulde „*skrifva du till hvarandra*“ ... Det var næsten formeget. „*Skrifva du til hvarandra ... att vi kunne korrespondera med hvarandra om mera värdiga emnen*“? Hvad i al Verden mente han med det? Fandtes der mere værdige Emner end det ene store: Frelsen i Jesus?

Jo mere hun tænkte paa Brevet, jo besynderligere blev det. Tvivl vaagnede i hende; skulde det være jordisk Elskov, som laa bag? Kunde det være muligt, at ikke engang Andersson var at tro paa? Væmmelige, utaalelige Tanker kom; hun maatte have Hjælp; hun gik til Dorthe med Brevet.

Dorthe læste det og gav sig til at le. „Du ... indbilder dig vel ikke noget ... af dette Brev?“ sagde hun; men Latteren var lidt anstrengt. — „Nei, men ...“ — „Gaa bare ikke omkring og vis det til Folk!“ afbrød Dorthe koldt; „de kunde tro, du var naragtig.“ — „Nei, det kan du vide, jeg aldrig har tænkt paa“, sagde Fanny rød; „men synes du ikke —.“ — „Han skriver til alle Mennesker; han kan ikke saa nøie overveie hvert Ord ... Værsaagod. Vær bare ikke naragtig!“ —

Fanny blev bestyrket i sin Tvivl og mistede Troen paa Andersson.

Hun tabte med det samme Interessen for Ansgarmissionen. Efterhaanden ophørte hun ganske med at gaa paa Opbyggelser. Hun kunde ikke længer saa trygt tro paa de Aandens Mænd, som talte der. Det var slet ikke sagt, at de tænkte bare paa at frelse Sjæle. Der var ingen anden at stole paa end Gud selv. Hun fik holde sig til ham. Dorthe var vist ogsaa lunknere end før; hun var ogsaa bleven kjøligere mod Fanny. —

— Men efterhvert som Troesiveren kjølnede, kom Tomheden. Fanny kjedede sig. Hun havde havt det saa godt; nu vidste hun ikke, hvad hun skulde faa i Stedet for det, hun mer og mer tabte.

Butikkens Kjedsomhed sank over hende med fordoblet Vægt; hun havde intet at staa imod med. Hvad i Verden skulde hun finde paa. Det, hun før havde drømt om, var henslængt og opgivet. Midt i sin Ungdom stod hun som et bladløst Træ. Ikke engang Frierne var komne; hun havde en Tid været ræd, at der skulde komme for mange. Ikke en var kommen, uden Døden i Lybek, og ikke kom der nogen heller. Ikke nogen, som hun kunde bryde sig om. Hun kom vel til at staa her bag Disken, til hun blev saa kjed, at hun giftede sig med en Vadsæk. Det blev Enden paa Visen og hendes store Mod.

Hvem brød sig om en fattig Pige, som stod og solgte Lærred og Garn. Hendes Planer vilde blive Skuffelser, hendes Forhaabninger vilde gaa op i Røg. Hvis Kjærligheden engang holdt sit Indtog i hendes Hjerte, saa vilde den ogsaa bedrage hende. Hun vidste det. Hun saa det. Gudskelov, at hun havde Gud at holde sig til; han svigtede ikke. Men nu var hun bleven saa alene.

Hun læste et og andet, blandt andet „Kjærlighedens Komedie“. Det var en underlig Bog. Falk og Svanhild, som holdt af hinanden, men gik hver til sin Kant uden at vove et Forsøg engang, var frygtelig storartede. Saadan skulde Menneskene være! — Svanhild var aldeles vidunderlig. Og saa var der slige deilige Vers. Hun forelskede sig i Svanhild og hendes Vers, saa at hun for hendes Skyld alligevel angrede, at hun havde opgivet Theatret. Svanhild blev tilsidst hende selv. „Jeg var en hjemløs i min Moders Hus ... jeg var en hjemløs i mit eget indre ...“ Gud, hvor det var sandt. Og saa Slutningsrepliken —: „Nu falder Løvet; nu kan Verden faa mig“ ...

Guldstad var Tolderen, og Falk kom nok en Dag; —

„for første Gang paa Jord
jeg fandt min Tanke bag en andens Ord ...

Halvt stødte du mig bort med hvas Forstand,
halvt vidste du med Mildhed mig at drage,
som Havet drages af en sollys Strand,
og Fjeldet skyver Bølgerne tilbage" ...

Det endte naturligvis med, at hun maatte opgive ham; da vilde hun trøste sig som Svanhild — :

„Nu har jeg mistet dig for dette Liv;
men jeg har vundet dig for Evigheden."

Versene var saa deilige, at hun græd over dem; de faste Rhytmer gik hende som Pulsslag gjennem Sjælen, og Rimenes seirende Klang gjorde hende glad. Hun begyndte selv at skrive Vers. Naar hun sneg sig ud i Skrab-Lageret nu, var det ikke for at bede, men for at digte. Hun skrev om ulykkelig Kjærlighed, saa Papiret, hun skrev paa, blev taarevaadt. Hun sang om den blege Rose, som visnede ensomt, fordi ingen fandt den og fæstede den ved sit Bryst; om den unge Ridderfrøken, som blev bedragen af sin Svend og gik i Bølgen; om den liden Smaafugl, som sad ensom paa Birkens Kvist over den stille Bæk og døde af ulykkelig Kjærlighed.

Af Grethe fik hun laant Ibsens Digte; dem lærte hun udenad. Især yndede hun de ganske smaa, som ikke var andet end et Glimt, en Klang, et Billede; Pigen i Galleriet, som sad hele sit Liv og kopierede Murillo, blev hende et Ideal:

... „Øiets svømmende
Langsyn siger,
hun bygger drømmende
Skjønhedsriger“ ...

Det begyndte at gaa op for hende, at hun selv burde blive Malerinde. Hun blev jo ulykkelig alligevel; det kunde netop være noget for hende at sidde med svømmende Øine og bygge drømmende Skjønhedsriger hele sit Liv. Svanhild havde jo ogsaa villet blive Malerinde. Uf, mon det kunde koste svært meget at lære en liden Smule Maleri? —

— Ud paa Vaarkanten var der et Bal hos Magnesens; Fanny blev indbudt og gik. Hun kunde ikke lade være. Det var første Gang hun skulde komme paa et ordentligt voxent Bal; før havde hun aldrig havt Balkjole. Og hun skulde ikke danse; hun skulde bare se paa. I ethvert Fald fik hun siden gjøre Bod. Selv nu kunde ikke Kjolen blive som den burde; men den fik gaa an —: hvidt Blondetøi paa en Bund af blaa Alpacca. Over Skuldrene et hvidt Fichu; det klædte hende stormende. Paa den ene Skulder en rød Rose; i det rige glansbrune Haar ligeledes en rød Rose; det var al hendes Stas. Hun kom paa Ballet og straalede. Der var Fest om hende af Ungdom og Fryd; hendes Øine tindrede, hendes Kinder glødede; Herrerne anstrengte sig til det yderste for at finde Komplimenter; især

prøvede de Sammenligningen med den friske Rose. Hendes Beslutning om ikke at danse faldt for den første Invitation; hun glemte Gud med et lykkeligt Smil og styrtede sig glædedrukken ind i Stimmelen.

Den glade, elegante Mediciner Aas gjorde Kur til hende den hele Aften. Det var den fineste Herre, hun havde seet. Han var paa samme Tid saa tilforladelig og trohjertig. Hans aabne, lyse Ansigt kjendte ikke Svig. Hun troede ham af hele sit Hjerte.

Det ængstede hende lidt, at hun var saa dum; det var forfærdeligt, hvor lidet hun vidste. Hun maatte sige mindre end hun havde Lyst til; det kunde være altfor snart gjort at kompromittere sig. Heldigvis talte han for dem begge. Han underholdt hende den hele Tid, let, gemytligt, behageligt; — dette var det altsaa, som kaldtes Konversation. Han talte langsomt, lidt slæbende, svært blødt; „det er jént mæjkvæjdi, Frøken"; „vil De tjo mig paa det; jeg synes det ej foj fjækt"; — saadan talte vel de elegante Herrer nu for Tiden. Han var meget dannet. Han interesserede sig for Musik, Sang, Maleri; naar han blev Læge og rig, vilde han indrette sig en flot Leilighed, hvor der paa alle Vægge skulde hænge fine Malerier . . . „Hvad behagej? Hvad det koster —? Ja det koster nu for det første Tid, Frøken. Man maa holde paa i mange Aar, skal der blive noget af det, og saa maa man ligge i Düssel-

dorf og München og Pajis ... Lidt? — Ja, jeg skal si' Dem, Frøken, det er næsten værre at kunne lidt end at kunne ingenting. Og saa har vi saa giæsseli mange, som kan lidt; de smøj' op saa mye Lærred, at Gud Fadej maa tilgive dem. Sig mig, maler De, Frøken?" —

Fanny lod i Stilhed sin Malerinde-Ide løbe.

Aa, det var haabløst, hvor dum hun var. Hvert Øieblik nævnte han Ting, som hun ikke kjendte. Det var mojsomt at gaa paa Karl-Johan om Søndags-formiddagen og studéje Fysiognomier; — hvad mon det var. Hans Ven Gabriel var en ganske ivrig Bacchusdyrker; — hvad var nu det. Samme Gabriel var ogsaa en ægte norsk Principrytter; han svæjmede for modejne Ideej og var en Hund efter realistisk Kunst ... uf; ved Gud! hun maatte begynde at læse lidt. Men naar skulde hun faa Tid; hvor skulde hun faa Bøger ... Hun turde ikke engang bede ham om Forklaring paa de vanskelige Ord; det var vel ikke andet end hvad dannede Mennesker burde vide; en Pige fra en Pigeskole vilde forstaa det alt. „Aaja", „jasaa", var alt hvad hun kunde svare; uf! hvor han maatte finde hende kjedelig. Nævnte Gabriel var endvidere nervøs; — da vovede hun et Spørgsmaal. „De, som er Mediciner ... hvad er det egentlig at være nervøs? Alle Folk er nervøse nu, hører jeg, og jeg faar vel ogsaa snart

begynde at sige, at jeg er nervøs; naar jeg bare rigtig vidste, hvad det var for noget.“ — „Nejvøs“, sagde Aas, „det er i sin store Almindelighed det samme som at være forranglet, det vil sige, naar der er Tale om Herrer; for Damernes Vedkommende ... ja, De er jo ikke nervøs, Frøken? ... for Damernes Vedkommende vil det i Regelen sige det samme som affektéjet ...“ Hun lo; men uf, mon han gjorde Nar? — Fremdeles vilde hans Ven Gabriel slaa sig paa Literaturen ... „Svæjmej De for Literatur, Frøken?“ — „Ja, jeg véd ikke rigtig ...“ — „Ja, vi her hjemme har jo ikke nogen Literatur; ja for De vil da ikke komme med saadan noget som denne Landsens Hæst opi Gausdal, som baje liggej og pjækej om Jepublik og saadant noget ...“ — „Ibsen —?“ vovede hun forsigtigt, „er ikke han —?“ „Ja, Ibsen, det er endda noget; han har da saa megen Forstand, at han efterligner en vijkeli Digtej; men forresten skal jeg sige Dem, Frøken: der er ikke mer end én Digter i Verden; der er bare én.“ Han ventede, at hun skulde gjætte, hun turde ikke. „Ja, nu tror De naturligvis,“ fortsatte Aas, „at jeg mener Shakespeare; alle Mennesker saa kommer de med denne kjedelige Shakespeare; nei, ser De, Henrik Heine, det er Digter, det. „*Du hast Diamanten und Perlen, hast alles, was Menschenbegehr; und hast die schönsten Augen; mein Liebchen, was willst*

du mehr?“ — Hun forstod det om *die schönsten Augen*; han sagde det saa, at det blev en fin Kompliment.

Aas lod sig præsentere for Mama og var elskværdig ogsaa mod hende. Mama blev henrykt; „se, det er da en virkelig Herre!“ sagde hun. Fanny svarede med et lykkeligt Smil; hendes Hjerte bankede under den blaa Alpacca.

En Søndag senere traf Fanny ham igjen paa Karl-Johan. Hun traf ham igjen oftere. Han begyndte at gjøre regelmæssig Kur.

Han tog hende med i Theatret og paa Konditoriet, paa Koncerter og paa Turer. Undertiden var Mama med; men oftest var de alene. Han passede hende op udenfor Butiken om Aftenen og fulgte hende hjem; undertiden fulgte han hende hjem ogsaa om Middagen. Det gjorde ham ikke noget, at hun var Butikjomfru; han var virkelig fin. Aa Gud; hun holdt vist af ham. Tænk, om hun kunde frelse ham. Desværre var han et frygteligt Verdensbarn.

Han maatte for alt i Verden ikke mærke, at hun var gudfrygtig; saa ussel var hun, saa elendig var hun; men hun bad for ham. Hun blev ivrigere i Bønnen end nogensinde, og hendes Bønner blev saa hjertelige, at hun syntes, Gud maatte høre dem. Hver Gang hun traf ham igjen, saa hun efter, om han ikke skulde være bleven lidt mere alvorlig. Men

nei; han var det samme fornøiede Verdensbarn som før. Saa forsøgte hun at hjælpe Vorherre. Om Søndagen, naar de spadserede, fik hun ham med paa Kirkegaarden; maaske Dødens Nærhed kunde virke vækkende paa ham. „*Bien*, warum nicht?“ sagde han og gik med; saa gik han mellem Gravene og talte om Moro og Musik akkurat som ellers. Der bed intet paa ham. Tilsidst blev han kjed af Kirkegaarden. „Herre Gud, kan vi ikke finde nogen mindre begrædelige Steder at spadsere paa,“ sagde han. Hun lo og opgav ham. I Grunden var han et stort Barn. Vorherre fik hjælpe ham, naar hans Tid kom. Han var deilig som han nu var ogsaa.

XVII.

Gamle Houen sagde aldrig et Ord; Fanny var sikker paa, at han var misfornøiet. Hun gjorde nok sit bedste. Forsømte aldrig et Minut, var paa sin Plads, selv naar hun var syg, gjorde mer end hun var forpligtet til, expederede med en Kvikhed, som narrede Kunderne til at kjøbe mer end de vilde, løi i Chefens Favør, saa hun forbausedes over det selv, — men nei; aldrig et Ord. Han var misfornøiet. Jomfru Stange maatte have været flinkere. Hun turde ikke kny om Lønsforhøielse; takke Gud, om hun ikke blev opsagt. Hvilket haabløst, ubrugeligt Menneske hun var; om hun opbød hele sin Kraft, duede hun ikke engang til at sælge Lærred.

En Dag sagde imidlertid Chefen et Ord saa godt som tusinde; han forhøiede hendes Løn. Hun skulde fra nu af have firti Kroner om Maaneden. Fanny løb hjem og fortalte det baade leende og grædende; hele Ekeberg var faldet fra hendes Hjerte, sagde hun; hun begyndte ordentlig at faa Agtelse for sig selv.

Mama gik ud og hentede hjem en Flaske Bokøl. „Jamæn faar vi ha' Raad til at ha' det lidt koseligt i Kveld, Gjenta mi," sagde hun.

Saa opgav Mama alle sine Kunder, med Undtagelse af Assessorinden. Hende holdt hun paa for det gode Venskabs Skyld. Hun syntes vist ogsaa, det var svært morsomt at blive hentet med Hest; — „staar de i Vinduet hos Larsens nu?" hviskede hun gjerne, i det samme hun skulde kjøre.

— Fanny blev ikke rigere end før. Imidlertid tog hun sig Raad til at leie et Fortepiano.

Det var et gammelt firkantet Hakkebret, som hun fik for halvanden Krone om Maaneden. En Del lette Musikstykker fik hun laant hos Fru Kahrs, som forresten nu laa til Sengs. Saa sad Fanny og klimprede og spillede, saa ofte hun havde en Stund. Der var ikke megen Lyd i den gamle Kasse. Men Tonen var vakker. Der var noget spædt og fortænkt ved den, noget dust, drømmende, harpeagtigt; den sang om gamle Stuers Fred, om gamle Fruers Minder. Saa kunde det hænde en Søndags Formiddag, at Aas kom op; da sang han, mens hun akkompagnerede. Og hun glemte Verdens Møie. Hun var den unge Pige i Galleriet; Øiets svømmende Langsyn sagde, hun byggede drømmende Skjønhedsriger; Suset fra det gamle Klaver blev Musik, Tonebølger, paa hvilke hans Sangerskib seilede. Alt blev Lykke og Klarhed.

Tonerne levede og talte; hun kunde lė ad det troldske Humor i de norske Fjeldmelodier, og blev sentimental ved de slaviske og magyariske Folketoners bløde Sorg.

Og saa gik de Turer. Han snakkede; hun hørte paa. Han fortalte fra Studentersamfundet og Selskabslivet, fra Auditoriet og Hospitalet; han pratede om sin Skrædder og sine Kostumer og tog hende paa Raad om Manchetter og Slips. Hun fik Rede paa alle hans Fremtidsplaner. Han fortalte, i hvilken Stil hans Værelser skulde møbleres, fra hvilken Fabrik han vilde tage sit Flygel, hvilke Malere der skulde være repræsenterede paa hans Væg; han beskrev sit fremtidige Visitkort og forklarede, hvorledes han vilde bære sig ad for at faa fine Patienter. Han var velsignet barnagtig, den store Gut. Naar han havde faaet en ny Dress eller en ny Hat, var han ligefrem morsom. Han dreiede sig rundt foran hende og spurgte, om han ikke var pen; „sig mig opjigtig, Frøken, synes De ikke, den Hat er nydelig?“ — Han blev uhyre fornøiet, naar hun kaldte ham Laps. „Véd De, hvad De er, Aas?“ — „Nei?“ — „De er en Laps!“ — Han smilte, smaafløitede, strammede sig; — „véd De, hvad De er da?“ — „Nei?“ — „Nydelig!“ —

Ved snedigt udtænkte Spørgsmaal fik hun ham til at forklare, hvad hun ikke forstod; han blev hendes Lærer. De drev sammen udover Sommeren

og Høsten og kunde tilsidst snakke sammen om noget af hvert. Der var dog visse Ting, hun ikke kunde faa ordentlig Besked om.

Hos Thorsengs læste hun hver Søndag Aftenposten; der var en hel Del, hun ikke forstod. Det saa ud til, at vi levede oppe i en stor Fare; alt, hvad der var godt og helligt truedes med Undergang; nogle fæle Fyrer i Storthinget vilde gjøre Revolution; naar hun spurgte Aas om den Slags Ting, svarede han bare med Vittigheder. Hvad en Venstremand var? — En Venstremand var en ruineret Person, som søgte Ansættelse i Statsrevisionen. — Republik? — Republik vilde sige, at Digtejen Bjørnson skulde blive Konge istedetfor Oskaj den anden. Folkehøiskolen? — en Indretning, hvor Bondegutter lærtes op til at tale paa Vers og leve af Solskin og Laan i Hypothekbanken. Vilde hun vide nærmere Besked, sagde han: „aa nei, Herre Gud, lad os nu være dannede Mennesker da og ikke snakke Politik. Politik, ser De, det er noget, som kan passe for Listerbønder og Medlemmer af Kristiania Arbeidersamfund; det er ikke for os, som er bedre vant!“ Længer var der ikke at komme.

Aas indlod sig ikke paa alvorlige Ting, og gjorde han det, blev ogsaa det alvorlige muntert. Det kunde gaa næsten for vidt. En Gang fortalte han uden videre, ganske gemytligt, at hans Ven Gabriel

var Fritænker ... „Jøss! hvad er det, De siger,“ afbrød hun; „De maa da ikke sige sligt!“ — „Herregud, naar det er sandt da!“ — „Sandt! Og et saadant Menneske omgaaes De?“ — „Ja, hvorfor ikke? — det blir da vel ikke min Sag, det?“ — „Nei, men ... det maa da være forfærdelig uhyggeligt!“ — „Ja, jeg synes, det er dumt af ham, jeg,“ sagde Aas; „for De kan da begribe, at vi maa tjo paa Vojhejje ... ja, synes ikke De ogsaa det? — Mine Kammerater paastaar, at det baje er Lapseri af mig; men jeg forsikrer Dem til, jeg skjønner ikke, hvorledes vi skulde greie os, hvis vi ikke havde Vorherre! Se nu bare for Exempel —: der ligger en Mand og er aldeles kaput. Vi kunde parere Knappen paa, at han ikke lever til i Morgen. Imidlertid saa falder han væk og ligger der en Stund, og saa med et, saa kviknej han til igjen, og blir saa frisk som en Fisk, og lever i mange Herrens Aar ... Saadant noget maa vi jo ha' en Slags Fojklajing paa, kan De begribe. Nei, jeg holder paa Lochmann, jeg; vi har mye Brug for Vorherre i Medicinen. Nei, men nu skal jeg fortælle Dem noget, som hændte ned paa Spisekvarteret igaar; jeg skal sige Dem, alle Mennesker er saa forfærdelig forbausede over, hvad det er for en nydelig Pige, jeg har faaet fat paa ...“ — Uf; han var i Grunden skrækkelig letsindig. —

Af og til traf hun ham sammen med denne

Gabriel, og nu, da hun havde hørt dette forfærdelige, lagde hun Mærke til ham. Det var underligt, at en Fritænker kunde se saadan ud, syntes hun. Naturligvis var der noget uhyggeligt ved ham; man kunde se, at han ikke havde Fred i sin Sjæl; men ellers saa han ud som andre Folk, ja, var næsten vakker. De brune Øine havde et godt Udtryk; Ansigtet var alvorligt og fint; den silkebløde, kulsorte Bart stod godt til hans dybe Bleghed. Han gik pent klædt og gjorde et dannet Indtryk i alle Henseender. Bergenserdialekten klang vakkert i hans Mund, syngende blødt, undertiden barnagtigt. Det eneste ækle ved ham var, at han bandede; men der var jo mange, som gjorde det uden at være Fritænkere. En Dag sagde han noget, som næsten gjorde hende glad i ham. Det var en Søndag Formiddag; de traf ham udenfor Grand; der stod han og snakkede med en lidt lurvet Fyr, som netop i det Øieblik forlod ham. „Naa, Goddag, Gabriel," sagde Aas, „kjender du ogsaa den Riddersmand?" — „Nej; kjender du ham?" — „Ja det véd den søde Gud; det er den støjste Slyngel og Plattenslager i Kristiania." — „Aa Fanden," sagde Gram; „og jeg, som gav ham to Kroner!" — „Tosken; og de to Kroner havde du naturligvis laant?" — „Nei, jeg laaner da ikke Penge i Begyndelsen af Maaneden ... Fanden saa dumt da! Jeg kunde i Grunden havt Brug for de to Kroner i Dag! — Naa

ja-ja," trøstede han sig, „han Slyngelen havde vel ogsaa Brug for dem; Slyngler skal ogsaa leve, for Pokker . . . adjø! — Adjø, Frøken!" — Gud, saa letsindig som han vist var. Men tænk —: „Slyngler skal ogsaa leve!" — Det var i Grunden vakkert. Undres paa, om ikke Aas havde løiet lidt paa sin gode Ven? —

En eneste Gang kom hun til at tale med ham; da forstod hun, at han nok alligevel var en slem Fyr.

Hun kom til at sige, at hun ikke vilde gifte sig; han tog det alvorligt og blev sint. At hun vilde komme med sligt, som hun da neigu ikke mente! — Jo, det skulde være nydeligt, om hun manglede den Trang! — Der gaves ikke noget saa haabløst som en ung Pige, som ikke havde Brug for at gifte sig; og forresten, desuden, man skulde gifte sig i ethvert Fald; det var smagløst at gaa ugift!

„De gaar da ugift selv," sagde hun, skjønt hun vist egentlig ikke burde svare paa saadant Snak.

Ja, Gudbevars; til Dato havde det simpelthen ikke ladet sig praktisere; og desuden saa havde det naturligvis sine Betænkeligheder. Et Menneske, som man skulde omgaaes hele Livet igjennem, fandt man ikke saadan i en Fart . . . Forelsket? Ja, Fruentimmerne troede jo det; bare man var forelsket, saa var alt klart . . . I Virkeligheden var det næsten det mindste! Hovedsagen var jo, at man forstod hin-

anden; altsaa maatte man staa paa samme Dannelsestrin omtrent, og have i det store taget de samme Aandsdispositioner; desuden var det alle disse Smaating; „jeg kunde f. Ex. aldrig være gift med en Dame, som ikke havde Sans for at klæde sig pent! — Tænk Dem det!“

Fanny saa nedover sin Dragt; den var ikke svært pen; hun syntes, Gabriel var væmmelig. „De er nok en fordringsfuld en, De,“ sagde hun.

Fordringsfuld? Han var simpelthen slig! — „Heller ikke kunde jeg være gift med en Dame, som ikke gik pent, eller en, som spiste med Kniv, eller en, som lo meget ... Der er visse Ting, ser De, som virker paa en aldeles bestemt Maade paa det og det bestemte Nervesystem; det nytter ikke at sætte sig ud over det; man maa tage Hensyn til det, naar man skal vælge.“

„De kommer til at se Dem vel for, De da!“

„Ja. De vil naturligvis sige, at man kan skilles igjen,“ sang han videre i en trist Tone; „men saadant noget gjør et dannet Menneske simpelthen ikke. Har man lidt Nerver, saa undgaar man den Slags; man vil ikke ha' sine Privatissima paa Pøbelmund, for Fanden ... Ialfald ikke før man er bleven saa demoraliseret, at det sgu næsten kan bli' det samme med det hele. Bare den simple Ting at sige til en, man har havt det godt med: nu vil jeg ikke mere ...

ja, man udsætter med det ogsaa, til det er næsten for sent. Jeg kjender det fra saadan et letsindigt Forhold, jeg havde engang“ ... „hm!“ sagde Aas; Gram mærkede det ikke; — „det var sgu slet ikke noget rart Forhold; men alligevel —; at gaa hen og sige til det snille Pigebarn, som jeg vidste var lidt glad i mig: nu faar det være forbi ... Ja, jeg er ikke sentimental; men neigu om jeg nogensinde har gjort noget, som var i den Grad ubehageligt; jeg ...“

„Hm! — Sig mig, har ikke du et Uhr, som gaar rigtigt, du Gram?“ sagde Aas generet; Fanny saa fornærmet ud; Gram fik et Udtryk af Ærgrelse og tog Afsked. „Ja, han kan være taktløs,“ sagde Aas; — „sig mig, har De hørt, hvad der passerede i Arbeidersamfundet igaaraftes? Det er nu en sjofel Bule i Grunden, det Arbeidersamfundet ...“ — Imidlertid kunde Fanny ikke være saa sint paa Gram som hun burde. Det var en underlig Fyr; tænk, virkelig tage Hensyn til en Pige af den Sort! Der var vist egentlig noget nobelt i det ogsaa; men uf; tænk, snakke om sligt som om det var en ganske almindelig Ting; jo, han maatte være Fritænker. Aas snakkede; — „... giæsselig mojsomt, fjygtelig ufojskammet, akkurat tilpas til den væmmelige Fattigforstanderen“ ... Fanny fór sammen ved Ordet Fattigforstander og begyndte at høre efter igjen. —

En Gang traf hun Aas hos Magnesens; der sang han til Grethes Akkompagnement, og Fanny var jaloux, saa at hun næsten ikke kunde skjule det. Siden hændte det oftere, at de blev sammen med Grethe; det var som om hun passede paa, hver Gang de gik Tur. Og hun koketterede for Aas, saa det var aldeles væmmeligt. Fanny syntes, Aas burde skjønne, hvor simpel Grethe i Grunden var; men han mærkede ikke det mindste, pratede med Grethe akkurat som med hende, og om de selvsamme Ting; hun blev rasende Gang paa Gang, og hævnede sig ved at gaa Turer med Moe, Lagerbetjenten. En Søndag Formiddag underholdt Aas sig næsten bare med Grethe; det var om nogle musikalske Ting, som Fanny ikke forstod; han endte med at invitere dem begge med sig paa Theatret. Grethe sagde ja Tak; men Fanny svarede Nei. Hun var saa sint, at hun næsten ikke kunde beherske sig. — „Uf, det var dumt," sagde Aas; „skal De nogensteds hen da?" — „Ja," svarede Fanny, „jeg skal være med Moe i Arbeidersamfundet!" — „I Arb—?!" Aas spilede Øinene vidt op. — „Ja. God Fornøielse i Theatret; adjø!" — Hun gik; det var saa vidt hun klarede Graaden. —

Hun gik virkelig i Arbeidersamfundet. Moe gik med, villig som et Bybud; han var saa velsignet snil. Der var slet ikke galt der nede. Det var en saakaldt

selskabelig Sammenkomst; der var Oplæsning, Musik, Sang; tilsidst skulde der endog være Dans; hun traf Bekjendte fra Almueskolen og gjorde nye Bekjendtskaber; det var hyggeligt, og hun kom i Humør. Hun blev forestillet for en ung, kvik, forstandig Pige, som hed Helga Thorsen, og for en munter Fyr ved Navn Markussen — Markus Olivarius Markussen; sammen med dem og Moe sad hun i Restaurationsværelset og morede sig en lang Stund. Markussen var frygtelig morsom. Næsten mest, naar han lo; han lo, saa Taget kunde løfte sig fra Væggene. Han examinerede hende i alle mulige Discipliner; i Geografi fik hun det Spørgsmaal: „Hvilke er Sveriges største Øer?“ Hun vidste det ikke; han svarede selv: „*Sveriges största öer äro: Öland, Gottland och Hindöen i nörra Ocean*“ ... Det siger Dr. Daniel Djurberg, *rector scholæ och ledamot af kosmografiska societeten i Lund* — ah!!-ha-ha-ha!“ Fanny vidste ikke, hvor Hindøen laa, men lo alligevel; lo bare ad Markussen. I Lingvistik maatte Fanny forklare, hvad hun forstod ved Norsk; da hun var færdig og troede at have klaret det, sagde Markussen: „ganske rigtigt, men aldeles omvendt.“ Ha!-ha-ha-ha! — Jasaa, saa Frøken Holmsen ikke var god Nordmand? — vidste ikke Rede paa sit norske Maal? — Men saa kunde hun maaske russisk? — — Ikke det? Ja, men russisk var ogsaa et ædelt

Maal, næsten ligesaa ædelt som Landsmaalet! Maatte han spørge — *turvte han fraaga* —, hvor Frøken Holmsen stod henne i den politiske Strid? Intetsteds? Det var daarligt! Holdt hun kanske paa Johan Sverdrup? — Ikke det. Altsaa paa Ministeriet? — Ikke det heller? ah!! ha-ha-ha! men da var hun jo Slingringsmand? Der gaves ikke flere Muligheder! — Markussen holdt et politisk Foredrag, som bragte Helga Thorsen til at erklære, at han selv var Slingringsmand. „Du er saa væmmelig upartisk!“ skjændte hun. — „Jeg er Regjeringsmand, jeg!“ sagde Markussen. — „Aa Sludder,“ sagde Helga Thorsen. Der udspandt sig en Diskussion; Fanny begyndte at forstaa et og andet; Politik syntes at være en alvorlig Sag; det var Folkets Vel, det gjaldt, og Markussen havde Ret; vi burde virkelig interessere os for dette. Og saa gik han Lapsen bare og gjorde Nar ... En liden graaklædt, mager Fyr kom og hilste og blev modtaget af Helga og Markussen som Bekjendt; hans skarpe, triste Ansigt oplivedes, da han saa Fanny. I al Verden ... det var jo Student Uchermann! — „Er det ikke Frøken Holmsen?“ Han hilste hjerteligt og takkede med en egen Betoning „for sidst“. „Var det ikke det, jeg vidste, at jeg maatte træffe Dem igjen?“ smilte han. Hans Smil var lidt skjævt, men i dette Øieblik virkelig fornøiet.

Han satte sig hos Fanny, fik sit Glas Øl og be-

gyndte at tale om gamle Dage. Hans Stemme var skrøbelig og brast let; den endte gjerne med en liden Arrighed oppe i Fistelen. „De husker mig vel næsten ikke, De," sagde han; „og dog maa Guderne vide, hvad der var blevet af mig, hvis ikke De havde været!" — „Jeg!" lo Fanny forlegent. — „Ja, det er vist Dem uafvidende," fortsatte han med sit skjævt-gemytlige Smil; „men den Gang, da min store Livs-Illusion brast ... min salig Fader Organisten havde indbildt mig, at jeg skulde blive en Händel eller Beethoven ... havde jeg da ikke havt Mindet om den unge Valkyrie ... som traadte mig ung og frisk imøde hin Gang og sagde: Gi' Dem ikke! ... jeg havde sgu gi't mig, jeg!" — „Uf; jeg var nok ikke nogen rar Valkyrie desværre ..." — „De blev det for mig! Nu lever jeg paa Stumperne, Gudbevars; men jeg lever da; jeg har noget at interessere mig for, og noget at arbeide for; og hvad gjør det, om ens egen Smule Existens gaar i Hundene; det enkelte Individ gjør hverken fra eller til; Folkets Fremgang, det er Sagen."

Det var en anden Sort Mennesker, dette her; de levede oppe i en Verden, hun slet ikke kjendte. Hun maatte der ind, hun vilde der ind. Hverdags-vrøvlet var jo ikke til at holde ud, især naar man vidste, at der var noget høiere. Men Gud, hvor hun trængte til Hjælp; „Gud! dersom De vidste, hvor dum jeg er!"

udbrød hun pludselig. — „Aa, det tror jeg nok," sagde han; „paa Pigeskolerne lærer man jo ikke andet end at forelske sig!" — Hun blev lidt rød; „det kan De da ikke sige," mente hun. — „Jo," nikkede han; „de lærer det ved den systematiske Afspærring. De blir gjort saa udtrykkelig opmærksom paa denne velsignede Kjønsforskjel . . . De maa komme til at undres paa, hvad der er for noget rart ved Gutterne, siden de ikke maa være sammen med dem. Og Forundringen avler Interesse, og Interessen avler Drømme. Det er ligedan med Gutterne. Og Undervisningen skal Skam i Regelen ikke hjælpe dem stort!" — „Nei, det er sandt." — „Det første, som maa gjøres, er at afskaffe hele Skolevæsenet," fortsatte han. „Har De hørt noget saa idiotisk —: foreskrive ved Lov, at alle skal lære det og det, og saa og saa meget af det og det, og akkurat paa den og den Tid, og paa den og den Maade . . . det er som de gamle Mirakeldoktorer, som foreskrev den samme Medicin for alle Sygdomme og det samme Kvantum for hver Patient . . . *probatum est*! sagde de; jagu var det probat!" — „Ja, men hvis det var frit, var der vist mange, som ikke vilde lære nogenting." — „Ja, de, som ikke havde Trang til det, ja; men de skal heller ikke lære noget! De skal vente, til Trangen kommer; den kommer nok; og da skaffer de sig den nødvendige Kunskab selv. Det eneste, jeg virkelig

véd, har jeg lært mig selv længe efter at jeg kom ud af Skolen.“ — Aa Gudskelov; saa kunde kanske hun ogsaa —! — „Og ingen skal befatte sig med Undervisning uden den, som har Kald. Jeg har i mine Dage kjendt en eneste Lærer, som forstod sig paa det.“ — „I Grunden har jeg ogsaa vist bare kjendt én ... en Fru Kahrs i Kristiansborg; kanske De kjender hende?“ — „Ja; hun blev jo afskaffet!“ — „Hun kom paa Kant med Præsten der oppe, tror jeg.“ — „Naturligvis!“ sagde han med sit skjæveste Smil; „er der noget i dette Land, som der er Haab ved, uden at dets Saga ender med de korte Ord —: men saa kom Præsten?!“ — Hans Stemme tabte sig langt oppe i Fistelen.

Han begeistrede sig over, at hun stod i Butik; det var vort største Haab nu, sagde han, at Kvinden kunde begynde at blive selvstændig. End al den herlige Kraft, som laa ubrugt der. Ædel, stor Kraft, som man ikke havde vidst at bruge til andet end til Madlavning og Strømpestopning ... Og saa til at „forskjønne Livet“ for os Mandfolk, som jagu kunde værs'god holde vort Liv skjønt selv ... Aldrig havde der været øvet større Nedværdigelse end overfor Kvinden. Hun var bleven tilsølet, nedtrampet, fordærvet; man havde demoraliseret hende fra Grunden af, brugt hende til Legetøi, Lastdyr, Maitresse, bestandig brugt hende, aldrig ladet hende faa leve selv, aldrig givet

hende Lov til at være Menneske . . . Uchermann talte sig varm, Helga Thorsen blandede sig ind med energiske Ord; nye Udsigter aabnede sig for Fanny til alle Sider. Gud, hvor hun havde været indskrænket. Gud, hvad hun havde havt for fattige, elendige Tanker om alt. Som en Gaas og en Jaale havde hun levet; hun havde ikke havt Idé om nogen Ting, ikke engang om sin egen Værdighed. Det havde nok mere at betyde at være Menneske end hun vidste om. Gud, hvor lykkelig hun var, som endelig havde truffet Folk; hos dem fik hun gaa i Skole nu; nu stod hun foran det høieste; det følte hun. —

Aftenen efter traf hun Aas; han var ikke det mindste fornærmet. Tænk, at hun ikke kunde gjøre ham jaloux engang! — Han begyndte med sit sædvanlige Præk; Fanny syntes næsten, det var kjedeligt. „Jeg skal sige Dem, jeg havde ikke noget at bestille i Eftermiddag; jeg gik og kjedede mig til Klokken var saadan fem; da fik jeg endelig en fornuftig Idé; du kan jo gaa op til Gabriel, siger jeg til mig selv; ja, som sagt saa gjort; jeg gakkede der op; men da blev jeg vel forbauset, kan De tro; tænk! han var hjemme. Men det havde naturligvis sin Grund; Svinet var ikke oppe endnu; neida, laa og sov som en Hvalpunge. Naa, saa jeiste han lidt paa Hovedet da, og skulde se, hvem det var, som kom;

og da han saa, det var mig, saa sagde han naturligvis: jeis til Helvede; kom og væj med, siger jeg ...“ hun hørte ikke efter længer. Naturligvis! der kom Grethe. Han vinkede til hende som sædvanlig; Fanny blev rasende; paa hele Hjemveien sagde hun ikke et Ord. „Sig mig, er De optaget i Aften, Frøken Holmsen?“ spurgte Aas. — „Ja, jeg skal i Arbeidersamfundet!“ svarede Fanny. — „Isch, saa kjedelig som De er bli't da ... og saa dette væmmelige Arbeidersamfundet!“ —

Hun var ofte fornærmet paa Aas og kom derfor til at vanke hos sine nye Venner stadig. Hun blev indbudt til Helga Thorsens „Ungkarlslag“, hvor ogsaa Uchermann kom; det var de mest udmærkede Mennesker, hun nogensinde havde kjendt, og man morede sig, skjønt der var Alvor i Legen. Naar hun saa traf Aas igjen, kunde hun næsten ikke like ham. Hans Snak var flau, hans Lapseri utækkeligt. Sød var og blev han; hun kunde ikke opgive ham; — hun burde vist gjøre det; Gud, hvor Helga Thorsen vilde foragte hende, om hun vidste, at hun gik her og lod sig kurtisere af saadan en Laps; men hun kunde ikke; hun fik heller prøve at forbedre ham. „Uf, kan du nu ikke være lidt alvorlig da, Aas?“ „Hvorfor skal du bestandig gjøre Gjøn med alting?“ — Han svarede med Fjas. Hun forsøgte at belære ham; forsøgte at disputere med ham; — det var

ikke sandt, at Johan Sverdrup var en Taburetjæger; det var ikke sandt, at Venstre arbeidede bare for sit eget Tarv; det var Folkets Sag, Folkets Ret . . . — „Nei, men jeg vil da ikke haabe, at disse katilinajiske Existenser opi Arbeidersamfundet ødelægger Dem, Frøken? De er da et dannet, fornuftigt Menneske?“ — „Nei, men sig mig oprigtig, Aas, er der intet, som kan gjøre Dem alvorlig?“ — „Hm . . . det maatte væje, hvis jeg kom ud for saadan et politisk Fjuentimmej fra Ajbeidersamfundet . . .“ — „Uf!!“ —

Han lagde sig til en ny Ed —: hvis det og det ikke var saa og saa, „kunde hun kalde ham Stojthingsmand!“ — Et nyt Stykke paa Theatret var saa kjedeligt, at han fik Rygmarvstæring af det; det var „næsten ligesaa kjedeligt som Politik.“ Naar han havde været flittig, fortalte han, at han havde „læst sig saa mærra dum, at han ved Gud kunde være istand til at disputere om Statsrøddernes Adgang til Stojthingets Fojhandlingej!“

Det saa haabløst ud. Hvad Slags Ægteskab skulde det blive, naar de ikke kunde have Interesser sammen; Helga Thorsen vilde nok vide at give et saadant Forhold Navn. Hun plagede ham med Alvorsspørgsmaal, saa han fortvivlede; talte om Folkeopdragelsen, om Frihedens forædlende Magt, om Bureaukratiet, som laa over Landet som en Drage . . . „Aa nei, men Frøken da,“ bad han; „sig, at De

ikke skjønner det, Frøken.“ — Hun blev ivrig, sint; han skulde høre, han skulde forstaa ... „aa nei, aa nei; sig, at De ikke skjønner det; bare sig, at De ikke skjønner det! — Nei, men nu skal jeg fortælle Dem noget, en liden komisk Historie, som hændte mig nede hos Skrædderen; han véd nemlig ogsaa, at jeg har saadan en nydelig Flamme ...“ — „Adjø!“ sagde Fanny og gik; han blev staaende igjen midt i sin Sætning, dum af Forbauselse.

Det varede lidt længe, før han kom igjen; hun begyndte at blive urolig. Da han endelig en Aften viste sig igjen, lod hun de store Spørgsmaal ligge, og han fik vrøvle af Hjertens Lyst. Da de var komne til Porten, bad han hende gaa endnu et Stykke; hun var dødsens træt, men fulgte med. Han pratede. Tilsidst fortalte han en Historie, som var lidt flot; hun gav ham en Stikpille; han sagde, at hun var snerpet; det syntes hun var lumpent af ham, og hun brast i Graad. Da slog han Armene om hende og vilde kysse hende. Hun rev sig løs og græd endnu mere; „det havde jeg ikke ventet af Dem, Aas!“ — De gik tause hjemover. Ved Porten spurgte han meget alvorligt: „skal vi altsaa virkelig skilles som Uvenner, Fanny? — Herre Gud, det var dumt af mig; men jeg vidste virkelig ikke, hvad jeg skulde gjøre for at faa Dem blid igjen ... Herre Gud, lad

det nu være glemt; lad os skilles som Venner. Kjære Dem da?“ —

Hun drog ham indenfor Porten, slog Armene om hans Hals og gav ham et langt, langt Kys. Saa rev hun sig løs og flygtede. Aa, nu, nu ... nu var hendes Skjæbne afgjort. Nu maatte det komme, som det kunde; Gud, hvor skulde det gaa. ...

Hun ventede ham med Bæven hele den næste Dag; han kom ikke. Dag efter Dag ventede hun; nei. Julen kom; Julen gik; han maatte være bortreist. Men at han ikke ialfald skrev —?

En Aften, da hun kom hjem, sagde Mama: „Jo, du er en, som forstaar at stelle dig, du. Nu har Aas forlovet sig med Grethe Magnesen! — Aa jo! Der kunde naturligvis ikke blive noget af det med dig og saadan en virkelig Herre ...“ —

XVIII.

Fanny sørgede ikke; langtfra. Naar hun i ensomme Stunder græd som en fortabt, var det bare af Ærgrelse.

Stor, voxen Pige paa snart tyve Aar, og saa lade sig lumpe saa elendigt! Og det af saadan en almindelig Laps! Det var saa hun kunde rive sig Haaret af Hovedet.

Forbi det, forbi det! Ikke tænke paa det, ikke huske det! Barnestreger, en Balforelskelse —; hun fik begynde at være voxen nu; det kunde ved Gud ikke være for tidligt.

Hun kastede sig med Raseri ind blandt sine nye Venner fra Arbeidersamfundet, søgte Interesser, noget at leve paa; begeistrede sig for Statsraadssagen, Stemmeretten, Landsmaalet, hørte politiske Foredrag og læste „Verdens Gang“; mest blev hun dog greben af Kvindesagen; den var og blev det nittende Aarhundredes største Tanke.

Besynderlig nok havde Helga Thorsen giftet

sig. Markus Olivarius og hun var komne overens. Veninderne fandt sig i det; Mark Oliv var en Undtagelse blandt Mænd, og Helga Thorsen havde egentlig ikke havt anden Udvei. Det var en offentlig Hemmelighed, at hun ikke kunde faa Post; vistnok havde hun god Examen fra Lærerindeskolen; men hun var Fritænker og Venstremand, og det vidste man i Skolekommissionen. Men om Helga var borte, saa var Dagmar Dyring igjen, og Ungkarlslagene bestod, og den hellige Ild blev ikke udslukket.

Dagmar var deilig. Skjønt ganske ung og meget pen, havde hun ikke Spor af det Jaaleri, som ellers kjendemærkede unge Piger; hun var fuldt voxen, fuldt færdig, sikker, komplet. Man kunde stole paa Dagmar Dyring; naar hun sagde, at hun ikke vilde gifte sig, saa mente hun det. Aldrig i Verden opgav hun noget af sin Selvstændighed; aldrig bøiede hun sin Nakke under Aaget.

Mændene vilde, at Kvinden skulde være „kvindelig“. Ikke menneskelig; det menneskelige vilde de Herrer beholde for sig selv. Tillod en Kvinde sig at have en Mening, blev Manden galant eller grov —: „Frøkenen har bestandig Ret!“ ... „begynder Rokkehovedet at ræsonnere?“ — Paa saadanne Vilkaar gik det ikke an at gifte sig; Kvindeligheden havde vi Kvinder virkelig faaet nok af.

— Som om der gaves noget specielt kvindeligt!

Som om ikke vi var Mennesker ligesaa helt og fuldt som de! — Det var en begavet Race, de Mandfolk. De opdrog os til Kokkepiger eller Pyntedukker, til Vrøvl og til Pjat; og saa sagde de: Saadan er Kvinden! Og saa skulde naturligvis Kvinden holde sig indenfor sin „naturlige Begrænsning“!

De Herrer var bange for sin Overlegenhed; det var Sagen. Det var slet ikke sagt, at vi var dummere end de, naar vi fik den samme Udvikling; det vidste de godt; derfor skulde vi ikke have Lov til at tænke paa andet end Børnepleie og Kjøkkenstel. De vidste, hvad de vilde; heldigvis begyndte vi ogsaa at vide, hvad vi vilde. Vi fik andre Ting at tænke paa nu end Madlavning og Børnepleie.

Det nuværende Ægteskab var beskjæmmende for Kvinden. Fra Vielsens Øieblik var hun ikke længer et Individ; hun var Mandens Appendix og første Tjenestepige . . . om ellers den første. Hun mistede endog Retten til at have Eiendom. Hun blev lovformelig umyndig. Om hun før Vielsen eiede en Million, — efter Vielsen kunde hun uden Mandens Tilladelse ikke disponere en Krone. Hun maatte bede ham om hver Skilling, hun skulde have; var Pascha i daarligt Humør, maatte hun kokettere, bruge Kneb, lumpe sig frem med Løgn, eller simpelthen stjæle. Selv sit Navn mistede hun; betegnende nok! Hun var ikke længer noget og behøvede altsaa heller-

at hedde noget. Hun var bare Fru den og den, Ingeborg Blytækkers, Else Skolemesters, Fru „Pastor“ Löchen, Fru „Redaktør“ Klem. Navnløs og retløs blev hun saa puttet ind i sit „kvindelige“ Aflukke, hvor hun druknede i Madbekymringer og Strømpestopning; han havde Tilværelsen for sig; hun skulde passe Suppen. Ovenpaa alt dette gik de saa og var galante, kaldte os Engle og lignede os med Blomster; naar de blev fulde, holdt de Taler for os —: „naar vi saadan er sammen i et festligt Lag, bør Kvinden hellerikke glemmes“ ... svært naadigt! — „for hvad var vi vel uden Kvinden?“ — Ja, hvad var „vi“, ja! — Det var det, som var Spørgsmaalet!

„En sikret Fremtid“ var det, vi skulde faa igjen, naar vi saaledes havde ofret vor selvstændige Tilværelse ... de sagde det. Med et Levebrød skulde en Kvindes Legeme og Sjæl være betalt; den Raahed spyttede de os lige i Ansigtet. Og saa fik vi vel den „sikrede Fremtid“ da? — Ja; en af Dagene gik Manden fallit. Eller han rømte, eller han blev syg; eller sæt, at han døde ... Saa sad Konen der med de uforsørgede Børn. Fattigdommen kom, Nøden og Elendigheden meldte sig; hvor var Sikrelsen henne? — Hun fik stole paa Vorherre, sa' Præsten; hun fik gaa til Fattigkassen, sa' Juristen; det var Sikrelsen; saadan var Loven; de Herrer havde selv givet den; aa jo! —

Hvad Slags Mænd vi skulde faa beroede paa Tilfældet; selv maatte vi naturligvis ikke fri; Mændene vilde ikke generes. Vi skulde være kvindelige, vi; blufærdige; vi skulde være Liljekonvaller, hænge med Hovedet og dufte, lokke Mandens Fjed hen til os ved vor Duft ... isch; det var saa væmmeligt, at man kunde brække sig; uf! — Kanske var det en skikkelig Fyr, som kom; det kunde jo træffe. Men kanske var det en elendig, bedærvet Personage, som havde tilsat alle bedre Følelser i et raat, væmmeligt Ungkarlsliv; hvad saa? — Ja, vi skulde tage ham alligevel, vi, bare han kunde byde os denne velsignede Forsørgelse. Om vi kanske afskyede ham? — Lige godt; en ung Pige maatte forsørges; det var ikke sagt, at hun fik et saa godt Tilbud næste Gang ...

Alt var væmmeligt. Deres Maade at bedømme os paa, at vurdere os paa —; vi kunde jo læse deres Bøger og se; hvad taltes der om? — Kindens Runding, Øinene, Læberne, Haarfarven, hvordan Bryst vi havde, om Armene var faste og runde, om vi gik pent, aldeles som naar en Hestehandler bedømte en Hest ... og saa maatte vi være kvindelige, naturligvis, omtrent som Hesten maatte være hestelig ... aa, det var en Raahed over al Beskrivelse; man kunde spy op sin udødelige Sjæl; man kunde kaste op hele sig selv, ligetil Skosaalerne.

Raahed, Raahed var Mandens Karakter, Raahed og Egoisme. Det helligste i Livet nedværdigede de til det simpleste af alt; Medmennesker brugte de til Nydelse og Tidsfordriv; naar de blev kjed af den ene Maitresse, gik de til den anden; hvad kom det dem ved, om hun blev ulykkelig? Hvad Ægteskabet var og maatte være for en Kvinde begreb de ikke; det var dem ogsaa ligegyldigt. De kjøbte og troede, at vi solgte; betalte med sin Forsørgelse og var færdige med det; betalte maaske mere end de var nødt til, holdt to Piger til os og lod os gaa i Silke; mein Liebchen, was willst du mehr; det maatte være Pokker til Fruentimmer, som ikke da var fornøiet!

Nei, Kvinderne fik lade være at gifte sig — i Almindelighed. Vort Arbeide maatte gaa ud paa at aabne Kvinderne Adgang til saa mange selvstændige Livsstillinger som muligt, saa hun kunde undvære de Herrers Naade; den nuværende Ordning var uudholdelig. De faa selvstændige Stillinger, Kvinden kunde opnaa, var saa usselt lønnede, at hun ikke kunde leve af dem; det var Mændene, som havde ordnet det, og da kunde man vide, hvordan det blev; Mændene skulde have Koner, og Kvinderne maatte altsaa ikke faa det anderledes, end at de med Tak tog imod det første det bedste Mandfolk, som meldte sig med sin Forsørgelse; og saa længe Mændene raadede,

blev det ikke anderledes heller. Nei, nu fik Kvinden begynde at tage Sagen i sin egen Haand. —

Deres Bibel var „Kvindens Underkuelse“ af J. St. Mill; Kunstens sidste og høieste var Ibsens „Dukkehjem“. Helmer var Manden, Manden i hans pyntteligste Form; Nora var Kvinden i realistisk Sandhed — : den lempeligt og lumpent undertrykte, som havde Feil, men ikke andre end dem, Manden var Skyld i, og som kunde synde, men ikke uden af Kjærlighed.

Det eneste værdige og mulige Ægteskab var to frie selvstændige Menneskers frie Forening paa Grundlag af gjensidig Kjærlighed og Forstaaelse og med begges Udvikling som Formaal og Resultat. Saadanne ideale Ægteskaber kunde neppe virkeliggjøres nu; Mændene var for raa og Fordommene for stærke. Men i Fremtiden vilde Ægteskabet blive frit, det sagde sig selv. Skulde kanske Nora være forpligtet til at leve sammen med Helmer, naar hun saa, at hun derved gik aandelig til Grunde? — Fanny syntes, de vovede sig vidt her. Men det var klart, at de havde Ret, og saa var der jo bare Tale om Fremtiden.

De røgte Cigaretter og øvede sig i at drikke Toddy og føre et mandigt Sprog; enkelte af dem, deriblandt Fanny, begyndte at gaa med Haaret kortklippet. Desværre havde de ikke Mod til at gaa i Herreklæder; dog brugte de Herrehatte, som de

kvindeliggjorde ved Hjælp af en Fjær eller et Baand, og modstod den nye Mode med Pandehaar saa længe som muligt. Tournuren forsagedes som en Latterlighed og en Uværdighed; skulde man endelig have den, maatte den ikke være større end en knyttet Næve.

— Fannys mandlige Omgang blev Uchermann; han var saa velsignet „ulapset“. Det faldt ham aldrig ind at gjøre Kur; hos ham var hun tryg som hos en Veninde. Han behandlede hende helt ud som Ligemand og Kammerat. Han satte hende ind i alle Dagens Spørgsmaal og slap hende ikke, før han var sikker paa, at hun forstod ham. Nu først begyndte hun at lære og begribe. Gud, hvor han havde løiet og vrøvlet for hende, denne Medicineren; aa, hvor lykkelig hun var, at hun var blevet ham kvit. —

Endelig var hun kommen blandt dannede Mennesker; det var forunderlig deiligt og frit og trygt. Man gik ikke her og var Herre og Dame, Frier og Tilbedt, Kokette og Kurmager; man var Venner simpelthen, Mennesker, som levede paa fælles Interesser. Ogsaa Kjærligheden behandledes som et alvorligt Anliggende; man kunde spøge med den, men spottede ikke. Der blev ikke gjort Nar af Ida, fordi hun gik sammen med Student Frigstad bestandig, og det faldt ingen ind med en Tanke, at der i deres Forhold kunde være noget, som ikke var korrekt. „Er de forlovede?“ spurgte Fanny en Dag; — „nei,“ sagde Uchermann. —

„De er vist svært meget sammen —?“ — „Ja, jeg tror næsten, de finder hinanden; det vilde være hyggeligt ogsaa; det er et Par prægtige Mennesker begge to.“ Ja, dette var Dannelse. Aa fy, hvor det andet var simpelt —; gaa og lege Ulv og Lam, lure paa en Leilighed til at stjæle et Kys, og saa gjøre Nar og sige Tvetydigheder; — nei; farvel, Aas; velbekomme, Frøken Magnesen. ...

Uchermann laante hende „Hovedstrømninger“ af Georg Brandes; „naar man har læst den Bog, saa forstaar man sin Tid!“ Hun læste, og Uchermann forklarede. Videre og videre Udsigter aabnede sig; den Strid, vi var oppe i her, var bare et Led i den store Kamp; og Gudskelov, alt, hvad der var stort og ædelt havde vi med os; og saa gik det bestandig frèmover; selv naar der var Reaktion, gik det fremover; ja, Brandes var deilig; og saa var han fornuftig i Kvindesagen.

Naturligvis skjældte de i Morgenbladet og forfulgte ham og lukkede Universitetet for ham; han var „Fritænker“, sagde de ... Herre Gud, var ikke alle skikkelige Folk Fritænkere næsten? Bjørnson, Ibsen, Johan Sverdrup, alt, hvad der duede ... og hendes nye Venner, de bedste Mennesker, hun havde kjendt; hele eller halve Fritænkere næsten hver en; Fanny var ikke det mindste bange for Fritænkere længer. Hun blev saa modig, at hun tilsidst bad

Uchermann forklare sig, hvad „Fritænkeri“ egentlig var for noget.

Uchermann forklarede. Hun fik ikke rigtig Rede paa ham; han var saa ubestemt; det var saa vanskeligt at faa ham til at sige Ja eller Nei; han svarede ikke engang ligefrem, da hun spurgte, om han troede der var en Gud. „Det er muligt, at der er en Gud,“ sagde han; „men han er ialfald ikke saadan som Præsterne skildrer ham!“ — „Men vi har altsaa Lov til at tro paa en Gud?“ — „Ja Lov? Bare man kan, saa.“ — „Hvorfor skulde vi ikke kunne?“ — „Forsøg selv, om De kan tro paa en god og retfærdig Gud i en Verden, som flommer over af Uretfærdighed!“ — „Ja, men . . . det er da ikke hans Skyld?“ — „Tror De ikke, at der sker meget ondt, som kunde hindres, hvis der virkelig var en, som var alvidende, almægtig og god?“ — Hun kunde i Øieblikket ikke svare og førte Samtalen over paa andre Ting. Men siden pinte det hende, at Gud lod saa meget ondt ske, skjønt han var alvidende og almægtig. —

— Det blev en frygtelig politisk Tid; Norges Frihed stod paa Spil; Ministeriet Selmer vilde indføre det absolute Veto. Men Frihedskjæmpen Johan Sverdrup havde i Storthinget fremsat et Forslag, som skulde stoppe det forræderske Attentat, og nu taltes

der i det hele Land ikke om andet end Johan Sverdrup og Vetoet.

Fanny blev reven med. Johan Sverdrup blev hendes Begeistring. Det var endelig en Mand! Uræd, uforsagt, uden Tanke paa noget andet end Folkets Frihed stod han der, den gamle General, graanet efter 30 Aars Kamp, men endnu den yngste af alle, løftende Fanen høiere og høiere i den stigende Storm, med Ørneblikket roligt skuende fremad, med Haanden ved Roret, urokkelig holdende den gamle Kurs; aa, han var storartet! — Man talte ikke om andet i Ungkarlslagene end om ham; i Arbeidersamfundet holdtes der Fester for ham; der blev sunget, skaalet og raabt Hurra for ham; Held og Lykke for Johan Sverdrup; han leve, han seire! — Og paa Seirens Dag vilde han staa paa Nationens høieste Plads rolig som en Gud, med det rene norske Flag løftet, med Folkets Jubel fossende om sig; og da vilde han pege ud mod Fremtiden og sige: „Medborgere, mit Livsværk er endt; men der gaar Veien! I den Retning ligger Frihedens forjættede Land! Jeg naar ikke derind, mine Dage er talte; men I skal naa det; bare hold sammen, bare hold ud!“ Og et millionstemmigt Hurra vilde svare ham; Millioner af Hjerter vilde banke ham imøde; og som han stod den Dag, seirende og stolt, med Profetblikket skuende ind i vor Fremtid, vilde han blive staaende iblandt

os til evig Tid, støbt i Malm, med altid grønne Kranse gyngende om Sokkelen. —

Det blev skrækkeligt at staa i Butiken og tie, naar Høirekakserne fra de fede Bygder bredte sig der og skjældte Johan Sverdrup ud for en Skurk, ønskede ham til Helvede og bad Fanden ta' ham. Junior, som maatte have hørt et og andet om Fanny fra Arbeidersamfundet, plagede hende med Spørgsmaal og Spot —: havde hun virkelig sagt, at hun heller vilde være Sverdrups Elskerinde end Oskar den andens Dronning? — Naar Kongen var dræbt og Republiken indført, saa skulde Frøken Holmsen rimeligvis —

„staa som en Napolibom
paa Landsens Kapitolibom
og lave af Petrolibom
en Toddy til os hver!“ —

Fanny blev saa rasende, at hun fik Graadanfald; hun bed sine Læber tilblods og syntes hun maatte faa Krampe; uf! uf!! Gid vi maatte faa Revolution! saa Luften engang kunde blive renset for al denne Raahed! —

Men den fredlige Ilsnæs, Butikens Førstemand, fulgte Fanny paa Hjemveien en Aften og talte alvorligt med hende. Han vilde bede hende tage sig lidt i Agt. Gamle Houen havde faaet Nys om, at hun gik i Arbeidersamfundet, og han likte ikke, at hans underordnede befattede sig med Politik. Han

var jo god Høiremand og ... „ja, De forstaar ...“ Nu var jo Houen selv en rimelig Mand; men Kunderne ... ja, hun vilde vel kanske ikke tro det; men Arbeidersamfundet var et offentligt Sted; det var blevet bekjendt, at Houens Butikjomfru gik blandt de radikale Damer der nede; og flere af Houens Kunder, gamle Kunder, som han hverken kunde eller vilde støde for Hovedet, havde ladet ham forstaa, at de ikke taalte sligt; lod han Folk af den Slags blive staaende i sin Butik, saa vilde ikke de have mere med ham ... „De skal ikke le, Frøken; det er sandt, hvad jeg siger; her er en politisk Ophidselse, saa det er stygt at vide det; og Arbeidersamfundet ... Folk tror, at man arbeider for Republik og fri Kjærlighed der nede ...“ — „Ha, ha, ha, ha!“ — ... „ja, jeg kjender jo ikke til det; men Folk har den Tro ... Hør, Frøken, for Deres egen Skyld —: lad være at gaa i Arbeidersamfundet!“ — Fanny blev oprørt; hun vilde ikke svigte sin Overbevisning af Hensyn til sit Levebrød; som Borger i et frit Land vilde hun have Lov til at mene hvad hun vilde ... „Undskyld, Frøken, der er ingen, som taler om Deres Overbevisning; men for Forretningens Skyld maa De ialfald ikke lægge denne „Overbevisning“ saa stærkt for Dagen ...“ — „Har jeg en Overbevisning, saa vedkjender jeg mig den! De tror, De kan byde mig hvad De vil, fordi jeg bare er en værgeløs Kvinde;

men hvis Houen er en saadan . . ., at han tager Posten fra mig paa Grund af min Overbevisning, saa faar han gjøre det; jeg kan jo reise til Amerika; ja, før jeg lader mig tvinge til at fornægte min Overbevisning, før gjør jeg Ende paa mig!“ — „Jeg tror, De bør betænke Dem, Frøken,“ sagde Ilsnæs roligt; „De staar jo ikke alene; De har jo en Moder; om De ikke vil tage Hensyn til Dem selv, saa . . . Men naturligvis beror det paa Dem selv; jeg syntes bare, jeg maatte advare Dem. De tager mig det ikke ilde op? — Godaften, Frøken!“ — Han gik; i næste Øieblik hørte han en halvkvalt Hulken. Han vendte tilbage; Fanny stod med Lommetørklædet for Ansigtet og græd, saa hun rystede. „Jeg . . . skal ikke gaa i Arbeidersamfundet,“ sagde hun. — „Det glæder mig virkelig,“ svarede Ilsnæs. —

Men siden følte hun sig som en Forræder og turde ikke vise sig i Dagmar Dyrings Ungkarlslag. Ogsaa Uchermann undgik hun, saa vidt det lod sig gjøre. Han talte saa haanligt om disse Smaafolk, som sympathiserede med Venstre, men dulgte sin Overbevisning af lumpne Pengehensyn; hun kunde ikke holde det ud. „Elendigt, skabbet Pak; feige, forbandede Usselrygge . . . hvis alle vilde tage den Slags Hensyn, blev jo intet gjort. Jeg, f. Ex., som skal leve af Informationer, jeg mister naturligvis en hel Del Elever, fordi jeg er Venstremand; men

jeg vilde spytte mig selv i Øinene, hvis det et Øieblik faldt mig ind at tage Hensyn til sligt!“ — Uf; alle Mennesker var saa fuldkomne. —

Hun forsøgte at stramme sin Selvfølelse op ved at være frygtelig radikal oppe hos Thorsengs. Hun disputerede med Tolderen, saa det røg og føg, prækede Venstrepolitik og Kvindeemancipation over en lav Sko, bragte Thorseng til Fortvivlelse og Mama til Raseri; befandt sig vel ved at være Familjens forlorne. Men det var ikke muligt at faa Tolderen sint; han var bare overlegen og væmmelig. „Lad Kvindfolkene snakke, det er mit Princip; jo mere de snakker, jo mindre blir der af det,“ smattede han over sin Steg; — „jeg mener de moderne Kvindfolk, mine Damer!“

I Sommertiden laa Thorsengs paa Landet; de havde et lidet Landsted ude paa en af Øerne. Mama fulgte som sædvanlig med; der var særlig Brug for hende nu, siden den lille Prinsesse var kommet. Fanny blev alene, og Ensomheden var uhyggelig. Der fulgte en Ængstelse med den, som hun ikke kunde blive kvit; det var som om hun havde gjort noget galt, og som om der var nogen, som var misfornøiet. Hun blev modløs og kraftløs, elendig og forsagt. Alle Slags Plagelser var ogsaa værre, naar hun var alene, baade Humøranfaldene og det andet —; uf, dette andet, som endnu ikke var forbi ... Jo, det

var forbi; naturligvis var det forbi; hun var jo voxent Menneske; det var forbi; — med Fortvivlelsens Energi fornægtede hun det for sig selv, mens det unge, modne Legeme gjøs og skjalv i de feberhede Fornemmelser. Det var væmmeligt, grusomt, ydmygende; det kunde plage hende, til hun græd, og gik ofte over i disse Humøranfald, da hun gik og var ulykkelig i dagevis, forladt og forskudt af Gud og Mennesker, elendig og umulig, grædefærdig, bare nogen gav hende et venligt Ord. — —

Hun maatte en Dag forklare Uchermann, hvorfor hun var bleven borte fra Arbeidersamfundet; da bandede han Houen og hans Høirekunder saa forfærdelig, at hun næsten blev ræd. Hende selv undskyldte han; naar man havde Forældre og saadant noget, var man jo ikke et frit Menneske. Ja, disse Familjehensyn. Hvor mange tusinde Mennesker var det ikke, som aldrig naaede sit Livs Maal, som maatte fornægte sine dybeste Længsler og opgive sine helligste Interesser, fordi de havde en idiotisk Fader eller Moder at tage Hensyn til! Egentlig var det noksaa fornuftigt med den Skik, man havde paa Sydhavsøerne, at naar Forældrene blev besværlige, saa slagtede Børnene dem og aad dem op; der laa ialfald en fornuftig Tanke til Grund for Skikken, om man end kunde have et og andet at bemærke ved Fremgangsmaaden. Hun lo; i det hele lettede det at faa Syndsforladelse.

Men Ydmygelsen var der alligevel; hun var ikke frie Menneskers Ligemand; hun kunde ikke indestaa for sit Ord; hun var og blev uselvstændig. —

Hun var daglig sammen med Uchermann; det var altid en Trøst. Og saa havde hun Brug for ham som „Middagskavaller“. Hun maatte spise ude i denne Tid, og alene kunde hun ikke gaa, uden paa Damerestaurationer; men disse Restaurationer „havde sit Navn af, at man ikke turde byde Herrer den Kost, som der serveredes“; hun trængte til en Kavaller simpelthen for at slippe at sulte. I Arbeidersamfundet fik man til Damerestaurationspriser virkelig god Mad; — og spise i Arbeidersamfundet maatte hun have Lov til. Helt behageligt var det dog ikke der, selv om hun havde Følge. For at komme til Spisesalen maatte man gaa gjennem Kafeen; der sad Bekjendte fra den politiske Svir og drak Øl; de stirrede paa hende, saa hun blev aldeles forlegen. Hver Dag sad de der, og hver Dag stirrede de, mere og mere interesseret. Naturligvis hævede hun sig over det, men alligevel —. Uchermann lagde vist ikke Mærke til det engang; han var i godt Humør nu om Dagen. Han spøgte og lo; hans Smil var næsten sletikke skjævt, og hans Snipper var ganske rene. Sverdrups Seier den 9de Juni havde forynget ham, sagde han; den havde styrket hans Tro og øget hans Mod; nu

var der Mening i at være til; — Reaktionen kunde aldrig mere komme til Magt her i Landet. —

— Dorthe Baltzersen reiste til Amerika. Fanny rykkede op i hendes Post og havde fra nu af en Maanedsgage af 60 Kroner. Det kunde trænges; Mama og hun havde levet saa daarligt i senere Tid, at det bare var saa vidt de hang sammen.

I Dagligværelset i Throndhjemsveien var frygtelig tomt og trist, især siden Pianoet var forsvundet; Fanny gik paa Møbelauktioner og kjøbte forskjelligt til at fylde med. Hun var tilsidst saa heldig at faa fat paa en Gyngestol til billig Pris; den var ikke saa fin som Bedstemama Lehmanns; men den var magelig. Saa havde hun paa en Maade holdt sit Barndomsløfte til Mama alligevel. Til næste Aar eller saa fik hun kanske tænke paa Theatret. Hun kom vel ikke til at dø roligt, før hun havde vovet ialfald et Forsøg. Uchermann opmuntrede hende af alle Kræfter. Hun var som skabt til at fremstille Ibsens Kvinder, sagde han; og vilde hun følge hans Raad, saa skulde hun debutere som Svanhild i „Kjærlighedens Komedie“. —

Ja, hun fik vel forsøge. Hendes Barndomsvenninde Gina Wiig stod allerede i Aviserne; hun havde spillet i Leipzig og andre Steder og omtaltes som „den unge begavede Pianistinde“. Nu skulde hun give sin første selvstændige Koncert her i Kristiania. Fanny laante Penge af Moe til en Galleribillet og sad

og græd i to Timer over den Lykke, hendes Veninde gjorde. Aa, det var deiligt! aa, saadan maatte Fanny ogsaa seire engang. Dagen efter sendte hun Gina en Buket med en Hilsen; det vilde gjøre Kunstnerinden glad. Maaske indbød hun hende saa en Kveld og fortalte hende om Udlandet. Det lykkelige Menneske, som virkelig havde set Udlandet! — Hun ventede paa Svar i flere Dage. Endelig fik hun et Visitkort; paa Bagsiden af dette Kort stod:

„Hjertelig Tak for Buketten og den venlige Hilsen. Jeg skulde have takket før, men kunde ikke faa opspurgt Deres Adresse; jeg sender dette til Hr. Houen. Endnu en Gang Tak!

Venskabeligst Deres
Gina Wiig.“

— — Uf, dum . . . bestandig dum . . . hvad indbildte hun sig; hvad brød den begavede Kunstnerinde sig om en Butikjomfru . . . Og tænk, „*De*“ . . . „*Deres*“ . . . aa Gud, hvor dum hun var; aa Gud! hvor dum hun var . . . Isch, hun *maatte* bort fra Butiken. —

— Men hun blev staaende der Tid efter Tid. Paa den samme Plet, i den samme Fortvivlelse; betjente de samme Kunder paa den samme Maade; sagde hver Dag de samme Sætninger, med den samme søde Stemme og det samme lavede Smil. Slæbte sig saa hver Aften hjem ad den samme Vei, forbi Tugthuset, Fattighuset, Lighuset, dødstræt, sløv, halv

idiotisk; hjem til det samme haabløse Loft, til den samme gamle Kjærring, som modtog hende med det samme Grin eller den samme Sladder; og saa ned i den lille skrøbelige Feltseng ... det eneste i Verden, som var godt; aah! ... for at begynde forfra i Morgen igjen; op halv syv, søvnig og sint; slide paa sig de samme kjedelige Klæder og gnave i sig de samme kjedelige Smørrebrød; gaa den samme haabløse Vei til den samme haabløse Butik med disse samme haabløse Hylder og Skuffer og de samme trætte, mismodige Kammerater. Og dette skulde holde ved, Aar efter Aar, Tid efter Tid, Time for Time; Kjedsomheden sugede for Brystet som en Sygdom, tyngede over Skuldrene som et Korsets Træ, knugede og kvælede med et Tryk som af hundrede Atmosfærer.

Og saa kom Vaaren; der blev høi Luft og frisk Sol; det regnede; fjern Duft af Græs og Blomster og sprættende Løv anedes gjennem Luften; Vaartøi og Sommerhatte kom for en Dag; i Avisen averteredes Vaar-Ruter, Turistrandsler, Sommerboliger, Badesteder; Flyttelæs rumlede gjennem Gaderne, Folk skulde paa Landet, ud i det luftblaa, sjøglitrende Fri; hun græd af Længsel, vred Hænderne af Fortvivlelse; her stod hun og her skulde hun staa; og dette skulde være Liv; dette skulde gjælde for Liv, Menneskeliv ...

Hun kom ikke til Fru Gundersen. Hun havde ikke Penge og ikke Mod; hun havde bare Mama ...

Mama, som bestandig var i Veien. Dagene sneg sig frem som Snegle paa en Landevei; Timerne var Evigheder; Minuterne dryppede hen et for et, langsomt og smerteligt, som Taarer fra trætte Øine; Sommeren kom med sin Hede og sin Kval; man stod for aaben Dør og kunde ikke faa Luft; der var ikke engang et Glas friskt Vand at faa; det smagte lunkent fra selve Kranen. „Uf, Moe, forbarm Dem over en Døende . . . spleis til en halv Øl . . . der blir ingen anden Raad . . . vi faar slaa os paa Flasken!“ —

Ud over Høsten blev hun sygelig. Det var ikke noget almindeligt Ildebefindende; det var en Plage af en egen Art, slidende, forfærdelige Smerter i Underlivet, rimeligvis det samme som Dorthe Baltzersen undertiden havde havt. Det var værst paa travle Dage, naar der jevnlig skulde løbes op og ned ad Stigerne; om Aftenen, naar man dødstræt og elendig skulde ordne Butiken til næste Dag, kunde det blive saadan, at hun bare satte sig bent ned, overvældet, halvt afmægtig, stønnende som i Barns eller Døds Nød. Julesæsonen gav hende det sidste Knæk; en Aften i Januar maatte hun sendes hjem i en Drosche; Mama holdt paa at besvime af Skræk, da to Mænd kom slæbende med hende op over Trapperne.

XIX.

Det var ikke farligt; der behøvedes ingen egentlig Operation. „En Bagatel; det er strax over," sagde Doktoren; „er De forlovet? — „Nei; aah; Morfin, Morfin ..." — „Ja, for hvis De er forlovet, maa vi underrette Kjæresten." — „Nei, nei; jeg holder det ikke ud ..." Hendes Ansigt var blaaplettet, hendes Læber skummede; Smertens Brutalitet og Dødens Angst undertrykte næsten Bevidstheden. — Men da det var over, forstod hun ikke, at hun havde kunnet lade det ske.

Hun laa i Dage og Nætter og kjæmpede med en Følelse af, at hun var nedværdiget, næsten vanæret; fy, hvad det var for en Elendighed at være Kvinde. Absolut ingen Hensyn, absolut ingen Menneskelighed. Beskjæmmelser og Ydmygelser lige ind i Døden. En Forbryder paa Skafottet kunde vente Skaansel overfor sine Følelser; en Kvinde paa Sygeleiet havde Valget mellem at pines ihjel og at give sin Blufærdighed til Pris for det første det bedste examinerede Mandfolk.

Og det blev ikke anderledes; ingen Kvinde i Verden havde Mod til at staa frem og tale om saa pinlige Ting. Fanny vilde ikke være Kvinde! Hun vilde ikke, hun vilde ikke! . . .

— Mama begyndte at snakke om Tolderen. „Saadan gaar det; du kunde have siddet i din lune Stue, du, med Tepper paa Gulvet og to Piger til at opvarte dig; men kry skal man være, om hele Bagenden hænger ud . . . og nu ligger du der! Jeg tænker, du angrer lidt paa det nu, jeg —?“ — Fanny gad ikke svare.

Lidt senere kom Lea. Hun var hyggelig og venlig. „Thorseng vilde svært gjerne, at du skulde komme op til os nu,“ sagde hun. „Jeg kan trænge til Selskab, siger han, og du kunde være til baade Nytte og Hygge; naturligvis skulde du have fast Løn og være din egen Herre . . .“ — „Ja, kjære, hils Thorseng saa mange Tak . . .“ — „Jeg vilde ogsaa gjerne, du skulde komme,“ sagde hun med Øinene ud ad Vinduet; „kjære, kan du ikke gjøre det? Du ser jo, at du ikke taaler Butiklivet.“ Fanny forstod, at Lea mente det godt; hun fik næsten Taarer i Øinene. „Tak, Lea, det er svært hyggeligt af dig; men jeg har nu faaet Smag paa at være selvhjulpen.“

Doktoren fraraadede hende at gaa i Butiken igjen. „Kan De kurere mig for min Madlyst da?“ spurgte Fanny. Doktoren blev munter —: „der maatte ikke

gives Mænd," sagde han, „hvis en Pige som De skulde behøve at staa i Butik for den Sags Skyld!" — „Naa, saadan," sagde hun og vendte sig bort. Doktoren fortsatte med et vist Eftertryk: „De vilde ikke have ondt af at gifte Dem, Frøken!" —

Det Dyr —; han vilde vel ikke —? Det gamle taktløse, væmmelige Bæst; noget saa simpelt, noget saa nederdrægtigt ... Hun fnøs og gik, gjemte sig i sin Alkove og græd; — vilde det Svin indbilde hende, at han kunde vide noget om saadant? Aa, aa, der var da ikke Grænse, der var ikke Grænse —! Hun gik i Butiken igjen, saa snart det bare gik an.

— Ilsnæs havde faaet en Post i Kreditbanken; i hans Sted var Moe rykket op til Førstemand. Han var hjælpsom og hyggelig; hun fik gaa ind paa Lageret og sætte sig, saa ofte hun vilde. Den nye Lagerbetjent, en fix, kommis-fin, smaagutagtig Fyr, var galant og overtog „med Fornøielse" hendes Arbeide i Butiken. Han gjorde pligtskyldigst Kur og friede om otte Dage; Fanny kunde ikke andet end le. „Nei, men tror De, vi skal tænke paa det da, Rasmussen?" — „Ja, jeg elsker Dem, jeg!" forsikrede han. — „Ja, men skal vi ikke betænke os nogle Aar først?" — „Som Frøkenen befaler ... Ja, De er ikke fornærmet, haaber jeg?" —

Værre blev det, da Moe friede; for ham var det Alvor. Det kom uventet og gjorde hende forfærdelig

ondt. Hun trøstede ham saa godt hun kunde; hun var ikke noget for ham; han skulde have et dygtigt, forstandigt Menneske, ikke saadan en Jaale som hun var ... „De kan altsaa ikke give mig det mindste Haab?“ spurgte han; det dirrede om hans Læber og hans Stemme var anstrengt. „Aa nei, kjære Dem, Moe, lad os ikke snakke om det; vær nu fornuftig; De tager saa rent feil ...“ — Det var inde paa Skrablageret; Moe stod og støttede sig til en tom Kasse, halvt bortvendt; med et kastede han sig flad over Kassen og hulkede. Det var skrækkeligt; hun græd i sin Hjælpeløshed med. „De maa ikke tage det saa tungt, Moe ... De kan da skjønne ... dette vinder De nok over ...“ — „Jeg vinder det aldrig over,“ hulkede han. „Jeg har gaaet her og holdt af Dem den hele Tid ... nu kunde jeg byde Dem en ... nogenlunde ... rimelig Stilling ... aa, Fanny, jeg skulde bære Dem paa Hænderne!“ — Aa Gud, hvor ondt det var; men hvad skulde hun gjøre. Det nyttede ikke; de var saa forskjellige ... „Aa, De maa tage Dem sammen, Moe!“ — Han tog sig sammen. „Vær ikke vred paa mig,“ sagde han kjæmpende; — „jeg maatte sige det.“ — „Vær bare ikke De vred paa mig, Moe!“ — „Jeg?“ Han smilede med bævende Læber, svælgende Graaden; „jeg kunde ikke blive vred paa Dem, om De gjorde mig aldrig saa meget ondt!“ — —

— Efter dette blev Fanny nervøs; vilde al Verden fri nu? — hun begyndte at mistro selv Uchermann. Mon det bare var den niende Juni, som satte ham i et saadant Humør? Han begyndte endog at gaa med Manchetter. En Aften, da de var hos Markussens, sagde Helga til ham: „du ynges jo rent op igjen, Uchermann!“ — „Saadan er det at komme i ungt Selskab!“ svarede han. — „Det er ret,“ sagde Markussen, „ikke sture; — ta' det med Ro og gaa Møllergata; ah!!-ha! ha! ha!“ — Uchermann saa Fanny ind i Øinene med et smilende Blik og citerede Henrik Wergeland —: „Klag aldrig under Stjernerne over Mangel paa lyse Punkter i dit Liv!“ Hun blev utrygt tilmode. „De synker da vel ikke saa dybt, at De begynder at sige Komplimenter, Uchermann?“ — „Komplimenter? Nei, men De véd, at af sine Venner maa man taale at høre Sandheden ...“ — „I al Verden,“ udbrød Helga, „Uchermann gjør Kur!“ — „Han maa være fuld,“ mente Fanny. — „Ah!!-ha-ha-ha!“ — „Ja, men endnu taaler jeg en Slurk ... skal vi ikke drikke Du's, Frøken?“ — „Med Fornøielse ... Paa ærligt Kammeratskab, du, og ingen Komplimenter!“ — „Nei; bare Sandheder ... Skaal, du!“ — Han drak; tog derpaa hendes Haand og trykkede den med Høitidelighed.

Det vilde være forfærdeligt, om den udmærkede, prægtige Gut skulde —! Hun holdt af ham; hun

holdt meget af ham, men ikke paa den Maade; — hvorfor? Gud véd . . . Hun begyndte at værge sig. Hun fortalte ham, at hun var et daarligt Menneske, at hendes Familie var daarlig, at hun var uden Opdragelse, umulig, dum; det eneste, som holdt hendes Selvagtelse oppe, var hendes hellige Beslutning om ikke at gifte sig; saa blev ialfald ingen anden ulykkelig ved hende; der var intet Menneske, som kunde tænke sig, hvor daarlig hun var! — Han svarede med Lovtaler. Han priste hendes Naturlighed, hendes Friskhed; „det er netop det deilige ved dig, det, at du er saa uopdragen! Ingen Former, ingen Fordomme, ingen Skole, et frit, freidigt Naturbarn . . . Véd du, hvad Grækerne kaldte sin Kjærlighedsgudinde? — Anadyomene . . . den af Havet opdukkede . . . Du er stegen ung og frisk af selve Folkehavet. Din Fader — en vild, utøilet Røver, et Skovtrold, en Nøk fra de store Oplandsvasdrag; og din Moder? — en Sydame, en Pedersen, en Veninde af Gamle-Kari; hun kunde ikke lære dig Damenoder eller tæmme dit trodsige Sind! — Og med alt dette er du begavet, opadstræbende, jaget og drevet af denne Trang efter at naa det høieste; du er saa meget af Fremtidskvinden, som Nutiden kan præstere! — Sig mig, véd du . . . for mig er hele dit Væsen i det . . . véd du, at du har saadant et lidet komisk, trodsigt, gutteagtigt Kast med Nakken . . . jeg skulde kjende

dig blandt hundrede Tusinde, bare jeg fik se denne kjækt vuggende, fribaarne Nakke ...“ — „Aa, jeg har vist altfor mange Unoder, som jeg ikke véd om. Uf, jeg er saa umulig, saa umulig; jeg er ikke noget Menneske; tænk ... ja, det er en Lykke altsaa; men alligevel ... tænk, jeg har bestemt mistet Evnen til at elske!“ — Hun skottede til ham fra Siden; hans Ansigtsudtryk forandrede sig. Saa sagde han: „Aa Snak. Du er bare ikke af dem, som erobres med en Kompliment; den, som skal vinde Valkyrien, maa kunne ride gjennem Flammer!“ —

Uf, han var forelsket; aa Gud, hvor fortvivlet alting var; ... uf, saadant et elendigt Kvindemenneske kunde da ikke gjøre andet end Ugavn. *Hvorfor* kunde hun ikke elske saadant et udmærket Menneske som han var? Kanske syntes hun ikke, han var pen nok? ung nok? Kanske kunde hun ikke elske andet end finstrøgne, flødefjæsede Lapser ... uf, hun gik kanske i al Stilhed og sukkede for sin Mediciner endnu? Uf, nei, saa daarligt var det da ikke med hende. Og alligevel —!

Nu blev hun vel nødt til at trække sig tilbage fra Uchermann. Naturligvis! Opnaaede man engang i Livet noget godt, saa skulde det ialfald ikke vare ... For sin egen Skyld maatte hun vel ogsaa gjøre det. Hun havde tydelig hørt Venner fra Arbeidersamfundet mumle bag hendes Ryg: „Fru Ucher-

mann" ... De noble, ædelttænkende Mennesker; de Rendestenssjæle ... Og en Butikjomfru maatte passe paa sit Rygte; man troede ikke de Damer mere end som saa. Hun havde ogsaa Ord for at være lidt emanciperet, og dem troede man heller ikke; desuden ... for Mamas Skyld ... Faldt der den svageste Skygge paa Datteren, kunde Folk begynde at spørge nøiere efter ogsaa om Moderen; — aa Gud, hvor nødvendigt det var for hende at være streng, frygtelig streng ...

Feighed. Med en god Samvittighed maatte man kunne trodse lidt Folkesnak. Hun havde ikke Raad til at opgive en Kammerat som Uchermann. Han var snart den eneste, hun havde. Han søgte hende ogsaa bestandig, og Gud, hvor han vilde finde det latterligt, om hun pludselig begyndte at slaa Damekrøller ... Uchermann forelsket? — Sludder. Gud, hvor hun var indbildsk. Hun gik her og syntes, hun var vakker, frydede sig over sin fine Pande, sit kraftige, lokkede Haar, sine store, dybe Øine ... Fruentimmer ... naturligvis var hun uimodstaaelig! Aldrig kunde hun huske paa, at hun var dum! —

Hun vedblev at gaa sammen med Uchermann, bestandig utryg, bestandig værgende sig. „Gud, hvor heldig jeg er, som har faaet en saadan Kammerat som dig; vi Kvinder faar næsten aldrig snakke fornuftigt; vore Medkvinder er i Regelen ligesaa dumme som vi selv, og Mændene ... hvis vi beder en Mand

forklare os, hvad Mathematik er, saa tror han strax, at vi er forelskede; hvorfor skulde vi ellers indlade os med ham? Naturligvis kan det ikke tænkes, at en Kvinde har Trang til at lære ... Og saa kommer han da med dette evindelige Frieri, og Gud! hvor forbauset han bliver, hvis han faar Kurven. ‚Hvorfor gik: De og koketterede med mig da?' spørger han. ... Nei, du er et velsignet Menneske, Uchermann, et Særsyn blandt Mandfolk; sammen med dig behøver man da ikke at frygte for at blive misforstaaet!" — Han svarede ikke noget videre.

Men pludselig kunde han blive aldeles urimelig trist. Han klagede over Livet og Tilværelsen, begreb ikke, hvorfor han egentlig gik her og dillede; han duede til ingen Ting; han eiede ikke Livsmod. „Jeg hidser mig op til at have det, fordi jeg heller ikke har Dødsmod; det er altfor fælt at se den sorte Fortvivlelse ind i de tomme Øine; men jeg hænger ikke sammen med Livet paa noget Punkt; jeg gaar egentlig bare her og spøger." Hun trøstede ham med Politik og store Spørgsmaal; nu fik vi jo Rigsret, saa blev Reaktionen knækket, og saa kunde intet mere standse Folket paa dets Fremtidsvei ... „Jeg gi'r Fanden i Politiken," sagde han.

Naar han klynkede og klagede paa „jeg", vidskede hun det ud til „vi"; „vi har det saadan allesammen;" „Livet er uudholdeligt for os alle"; „Gud véd, hvad

vi egentlig gaar og lever for!“ — „Du forstaar mig ikke,“ sukkede han. Uf, bare hun ikke forstod ham altfor godt; aa, hvor det var umuligt og fortvivlet. —

Hendes Barndomsveninde Ebba Lehmann kom til Kristiania; hun var Lærerinde og havde faaet Plads ved Almueskolen. — „Jo; da Papa var død uden at efterlade sig noget, og da jeg blev et stygt Trold, som ingen vilde gifte sig med, saa fik jeg Lov til at gaa paa Lærerindeskole!“ — Ebba var den samme som før, sorthaaret og ivrig; hendes Ansigt var smalt og skarpt og hendes Næse lidt for stor; egentlig var hun vakker. Fanny førte hende sammen med Uchermann, og de to kom godt overens. Tænk, om han kunde forelske sig i hende!

Ebba var Høirekvinde, men temmelig fritænkersk; det havde hun lært af sin Fader, sagde hun. Hun var ogsaa emanciperet. Hun havde læst „Kvindens Underkuelse“ og „Hovedstrømninger“ og troede ikke paa noget andet end den frie Kjærlighed ... „engang i Fremtiden, begriber du!“ — „Ja, nu duer vi ikke til det.“ — „Nei, det er vist; Gud, hvor vi er feige!“ —

Da hun hørte, at Fanny endnu ikke havde opgivet Theatret -- „ikke ganske!“ — udbrød hun: „saa skal jeg da ved Gud endda faa gjort en god Gjerning i mit Liv!“ — Dagen efter kom hun trækkende med en ung Mand, som netop nu gik og læste

hos Skuespiller Isachsen; den unge Mand „vilde med Fornøielse dele sine Timer med Frøkenen," og paa den Maade vilde hun faa læse gratis; „sig saa, om jeg ikke er din gode Skjæbne, Fanny!" — Fanny repeterede „Kjærlighedens Komedie", lærte ogsaa en mindre, lettere Rolle, fulgte saa med til Isachsen og lod sig prøve; saa kunde hun ialfald faa høre en kyndig Mands Dom. Isachsen prøvede hende længe og med Interesse. Han lod hende deklamere næsten alle Svanhilds Hovedrepliker; en af dem lod han hende sige op igjen —: „Jeg var en hjemløs i min Moders Hus ..."; saa bukkede han og sagde: „det skal være mig en Fornøielse at læse med Dem, Frøken. Men ét maa jeg gjøre Dem opmærksom paa. Naar man skal til Theatret, bør man være meget ung; de første Vanskeligheder er saa mangfoldige, og Theaterlivet bereder en saa mange Skuffelser, at man trænger hele den første Ungdoms Begeistring og Tro for at holde ud. De kommer til Scenen i en temmelig moden Alder, Frøken; men som sagt —; har De Mod, saa er jeg gjerne til Deres Tjeneste!" — Fanny blev askegraa. Egentlig havde den fine Mand paa sin høflige Maade sagt hende, hvad hun burde have vidst selv —: at hun var for gammel. —

Hun gik hjem og græd over sin brustne Drøm. Nu var den brusten for Alvor. Hun eiede ikke Mod;

hun havde bare Betænkeligheder. Hun vilde ikke engang kunne fortælle Mama en saadan Ting, som at hun tænkte paa at sige op sin Plads og vove sig ud paa det uvisse; — hun var vel ingen rigtig Kunstnernatur. Farvel, farvel. Hun duede til ingenting. Hun fik staa, hvor hun stod, staa og visne i Butiken, til hun en Dag blev nødt til at gifte sig med en Vadsæk; det blev hendes Skjæbne; hun saa det tydelig. —

Det blev Nat omkring hende; mørkt foran og mørkt bag. Intet at glæde sig i, intet at haabe paa. Hendes Humøranfald begyndte at blive regelmæssige. De kom med eller uden Foranledning, ofte i Forbindelse med visse legemlige Plager, som kunde faa hende til at forbande sit Kjøn; hun gik og græd i dagevis af bare Modløshed, bare ubestemt, idiotisk Angst, almindelig grænseløs Fortvivlelse.

Alle Mennesker blev kjedelige; hun taalte ikke engang Dagmar Dyring. Dagmar var plagsom med det evige Mandfolksnak. Disse Mænd, disse Mænd ... Herregud, hvad havde de egentlig gjort hende, disse Mænd? — Desuden var hun ikke fri for at være nedladende. Hun syntes vist ikke, at saadan en Butikjomfru rigtig hørte med blandt „os Kvinder“; selv skulde hun nu tage Artium.

En Kvindesagsforening blev oprettet; da levede Fanny lidt op igjen. Endelig skulde det blive til andet end Snak; endelig skulde vi faa arbeide for vore

Interesser. Hun meldte sig ind. Men da det kom til Stykket, kunde hun ikke faa være med; Foreningen holdt sine Møder Kl. sex, midt i hendes travleste Arbeidstid. Uchermann var ogsaa Medlem af Foreningen; hun fik ham til at gjøre Vrøvl om den Sag. Foreningens Formand svarede, at Tiden var sat til Klokken sex af Hensyn til Damerne. „Som bekjendt," sagde han med et høfligt Smil til Fruerne paa første Bænk, „som bekjendt vil Damerne nødig være ude sent om Kvelden ..." — Fanny meldte sig ud af Foreningen strax. Det skulde altsaa bare være saadan en Dameforening, en Opbyggelses- eller Muntrationsforening for Damer, som ikke havde noget at bestille; Farvel, Humbug, farvel! — —

— Det blev en kold, sludfuld Vaar. Hendes Medjomfru Ingeborg giftede sig; Fanny blev for en Tid ene Dame i Butiken. Moe sagde op sin Post og flyttede; i hans Sted kom en fremmed, kjedelig Fyr, en falleret Manufakturist, som var vigtig og lad og overlod Arbeidet til de andre. Fanny fik sit Tilfælde igjen. Og denne Gang blev det lidt alvorligt.

Mama begyndte atter at snakke om Tolderen. Fanny forstod, hvad den gamle Vadsæk gik og lurede paa —: at hun skulde blive træt. Hun maatte blive træt af Butiken, han vidste det.

Hun laa hjemme syg og slap og prøvede at tage Sagen fornuftigt. Hvorfor ikke ligesaa godt springe i

det som krybe i det? Det var haabløst for en Kvinde at tænke paa Selvstændighed. Hendes Arbeide blev saa meget daarligere lønnet end Mandens, at hun kunde ikke holde Konkurrencen ud. Det var som at stampe mod Braadden; tilsidst sank hun sammen og blev et Bytte for den første den bedste, som meldte sig. Hendes Liv til nu havde været et eneste fortvivlet Kav; nu havde hun Valget mellem at sælge sig og faa det mageligt strax, eller at slide endnu i nogle Aar og saa maatte sælge sig siden. Hvorfor ikke ligesaa godt springe i det som krybe i det?

Hun kunde jo sætte Betingelser. Den gamle Nar maatte være meget forlibt, naar han gik saadan og lurede Aar efter Aar; hun kunde jo sige, at hvis hun fik Lov til at reise ... se Italien, Neapel, Venedig; se Alperne, se Verden. Om alle andre Drømme brast, saa maatte hun ialfald faa se lidt af Verden; hun kunde ikke dø før; hvad skulde hun ellers have været til for! Giv mig Penge til en Udenlandsreise, og saa ... hvorfor ikke ... jeg som andre ...

Hun maatte tilsidst le ad sig selv. Javel, det var rigtigt; Greihed i Forretningen; sige Prisen med det samme! Jeg koster en Reise til Italien; De faar mig for saa og saa mange hundrede Kroner kontant; ha, ha, ha! — Hun bad Mama holde Mund med sin Toldersnak og gik atter i Butiken.

Men da Lea en Dag kom og sagde, at Thorseng bad om at faa laane hende Penge til et Kursus paa Lærerindeskolen, faldt hun hulkende om sin Søsters Hals og sagde Tak. — —

— — Fra Høsten af gik Fanny paa Lærerindeskole.

Det var en ny Begyndelse, som gav nyt Haab. Ebba sagde rigtignok, at hun ikke maatte gjøre sig Illusioner; — „du faar mere Fritid; men Friheden skal vi ikke snakke om; vi har hundrede Chefer for én og Inspektion baade for og bag, som om vi var Tugthuslemmer!“ — men Ebba var i Grunden en Pessimist. Det var vel ikke saa galt som hun skildrede det. „Du er jo selv næsten Fritænker,“ sagde Fanny, „og naar det kan gaa an —?“ — „Ja, inden fire Vægge, ja ... Naa, bedre end at staa i Butik er det vel altid; vi Lærerinder kan ialfald sove om Eftermiddagen!“

Hun sad paa Skolebænken, opsat paa at lære, slugte Historiens og Geografiens Detaljer, som om det var Sundhedspiller, og var især opmærksom i Religionstimerne. Hun havde været plaget af mange Spørgsmaal i senere Tid; dem skulde hun endelig nu faa Svar paa; Religionslæreren var ingen mindre end selve Pastor Löchen.

Hun blev ogsaa styrket i sin Tro. Det stod evig fast, at vi var Syndere; altfor meget kjendte hun selv

Syndens Lov i sine Lemmer; Frelse trængte vi, og Haabet om et Liv efter dette kunde hun aldrig opgive. Men hvorfor Gud lod saa meget ondt ske — —?

Det onde skulde ogsaa tjene Guds vise Hensigter, sagde Löchen. Men naar Fanny saa Emilie Lund feie om paa Gaden i et mere og mere forlorent Damekostume og med en mere og mere paataget Freidighed i de falmende Træk ... Nu var Karoline ogsaa kommet paa Gaden. Og naar Fanny tænkte paa sig selv —; hvis Gud ikke havde beskyttet hende og holdt Fristerne borte fra hende i de onde, modløse Tider, hvor let kunde da ikke hun ogsaa —? *Hvorfor* havde Gud ikke holdt Fristerne borte fra Emilie?

Nøden og Lidelsen blev os sendt, for at vi skulde omvende os; — ja, men de omvendte sig ikke! Tvertimod, de, som levede i den dybeste Elendighed, blev netop de mest forvorpne. Hvor kom de fleste Forbrydere fra? Hvor var der mest Drukkenskab; hvor var Raaheden værst; var det Rigmændenes Døtre, som endte i Piperviken? —

Uf nei, ikke tænke. Gud fik hjælpe hende; han sad der oppe og saa hendes Tanker ... uf, hvordan skulde hun holde Livet ud, hvis hun mistede Haabet om at faa det bedre siden? — Men hvorfor skulde ikke alle de andre ogsaa faa det godt siden? — uf nei, ikke tænke, ikke tænke ...

Hendes Medelever var haabløst kvindelige. Det var umuligt at tale med dem. Hun skræmte dem ogsaa en Gang for alle fra sig. Storthinget havde besluttet Rigsretstiltale mod Ministeriet Selmer; Folket var delt i to Leire, som skjældte hinanden ud for Skurke og Forbrydere; selv paa Pigeskoler taltes der Politik; Fanny fik en Dag det Spørgsmaal, om hun troede, at nogen Venstremand nu, efter Rigsretsbeslutningen, kunde være andet end en bevidst Kjæltring. — Fanny var frygtelig feig i denne Tid. Hun levede paa laante Penge, og tænk, om hun til syvende og sidst ikke skulde faa Post! — men den Gang blev hun sint og svarede. Man kunde ligesaa godt tvivle paa Hæderligheden hos de Folk, som truede Norges Storthing med svenske Bajonetter, mente hun. Hendes Medelever trak Skjørterne om sig og flygtede. Siden gik hun „alene i Flokken". Store Gud, hvilken pen Dame ønskede at blive set i Samtale med en Venstrekvinde!

Ebba Lehmann blev noget nær hendes eneste Trøst. Naar Tilværelsen blev altfor umulig, reddede hun sig op til Ebba og drak Bokøl. Og de to Veninder hjalp hinanden med at kjede sig. Thi Ebba kjedede sig ogsaa. Grusomt, forfærdeligt kjedede hun sig; hendes Fortvivlelse kunde blive saa heftig, at Fanny forskrækkedes over det. Livet var bare Løgn. Der var absolut ingen Lykke. For os

Kvinder var der ikke engang Surrogater; Mændene vilde have endog Kafeerne for sig selv; ikke at tale om, at de vilde have Eneretten til at kokettere. — Bedre Stillinger? — Langtfra. Hvad vi trængte, var mere Frihed til at leve; men om vi fik den, saa turde vi feige, elendige Skjørtemennesker ikke engang bruge den; vi var umulige! Det var en forfærdelig Feil med dette Emancipationsvæv; en Kvinde kunde absolut ikke holde Livet ud, med mindre hun var dum; olje-, heste-, pølse-dum; derfor skulde hun aldeles ikke lære noget; hun skulde bare opdrages til Husdyr og Mandinde og til at hygge sig ved al den Væmmelighed, som fulgte med at være gift; isch! — Uf, hvor det var uretfærdigt af Gud at gjøre nogle Mennesker til Kvinder. — En Aften tog Ebba frem af sin Kommode en liden staalblank Gjenstand . . . hvad i Guds Navn . . . en Revolver! — „Uf!! Gud hjælpe dig, Menneske, den er vel ikke ladt?!“ — „Du deilige, lille Ven,“ kjælede Ebba, „du eneste trofaste, du eneste, som véd Raad . . .“ — „Er den ladt, siger jeg!!“ — „Hys da, Fanny . . . se paa den; er den ikke nydelig?“ — Hun lagde den ned igjen. „Jo, naturligvis er den ladt; det er jo netop det, som er det gode ved den!“ —

Men til andre Tider kunde Ebba være overstrømmende lystig. Og naar de to Veninder var i godt Humør, sagde de til hinanden, at det ærgerligste ved

det hele var, at de egentlig aldeles ikke var livslede; bare lidt mere Moro; bare lidt mere Frihed ... bare have nogle rigtig hyggelige Mennesker at rangle med, danse med, vrøvle med; bare kunne slaa sig lidt mere løs, drikke lidt mere Bok, ikke være saa elendigt bundne af Fordomme og Feighed ...

„Og saa bare der kunde hænde noget af og til!“ sagde Fanny. „Véd du hvad, jeg ønsker næsten, at vi maatte faa Revolution; saa hændte der da noget!“ —

— Der hændte Fanny noget, før hun selv havde tænkt. Hun kom hjem en Aften og var lykkelig.

XX.

Gabriel Gram havde plaget hende i alle disse Aar, først som en Gaade, siden som en ond Samvittighed.

Hun havde gjort ham Uret, og hun havde været dum. Naturligvis var hun i hans Øine en af de dummeste Gjæs i Kristiania. Naar han traf hende paa Gaden, hilste han høfligt, men halvt afværgende — : „skyldig Agtelse, Frøken, men Dem er jeg færdig med!“ — Uf; og han, som vist var et meget interessant Menneske.

Den Samtale, som ved hendes Dumhed var bleven afbrudt sidst, kunde hun nu have Lyst til at fortsætte. Han havde sagt noget, som hun den Gang ikke havde turdet høre engang; nu skulde hun give meget til, om hun kunde faa Rede paa det. Og saa skulde han gaa i hele sit Liv og tro, at hun var den samme Gaas som dengang, en almindelig Aftenpostlæserske, som der ikke bed Fornuft paa; uf; hun kunde ærgre sig fordærvet. —

— Saa var det den Martsaften, da hun traf ham hos Markussen. Hun blev ganske forvirret ved at se ham; heldigvis havde hun taget den sorte Kjole i Kveld, den tætsluttende, som klædte hende saa godt ... Markussen præsenterede: „Gabriel Gram, min Kollega i Departementet; Frøken Holmsen, en af de frigjorte ...“ — „Aa!“ —

„Min Kompliment!“ sagde Gram; hans gode brune Blik smilede hende beundrende imøde. „Det var jo Dem, som ikke blev forlovet med min Ven Aas, ikke sandt? Hvor har De vanket henne i al denne Tid? — Aas fortalte, at De var bleven ham for klog, og saa tænkte jeg paa, om ikke jeg burde forsøge; men væk var De!“ — Hun lo af Lykke; „jeg tænkte, De havde faaet nok af min Dumhed den første Gang, jeg!“ — „Gud véd, hvem der var dummest af os to da,“ sagde han og trak paa Skuldrene.

Han var bleven mere voxen; hans Træk var bestemtere, hans Figur mere sat. I Væsen var han behersket, lidt træt; der var et Par smaa, intelligente Rynker ved Øienkrogene. Blikket havde faaet noget resigneret og betænkt; kun af og til glimtede det op som i gamle Dage. „De har forandret Dem!“ sagde hun. — „Ja,“ svarede han, „jeg er bleven gammel. Det er den forbandede Rangel, ser De.“ — „Har De ranglet saa svært da?“ spurgte hun. — „Jeg har ranglet som et Bæst,“ sagde han. — Hun

huskede, at han ikke syntes om Damer, som lo; men hun lo alligevel; han var saa komisk. Gud, hvor hun kjendte ham igjen. Samme tankeløse Oprigtighed ...

Markus Olivarius var oplagt til at tale Politik; hvad syntes Frøken Holmsen om Rigsretsdommen? — „Det var en Skuffelse," sagde Fanny; „tænk, lade de Slyngler slippe med at blive afsatte!" — „De vilde kanske havt Dødsstraf, De?" — „Ja, mindst!" — „Ah!! ha! ha! ha!" — „Hvad mener De med det?" spurgte Gram lidt nysgjerrigt; han brød sig forresten ikke om Politik. Fanny rødmede; uf! dette klarede hun vist ikke. — „Jeg mener ikke netop det absolute Veto," sagde hun; „det maa dere Jurister forstaa; men jeg synes, de burde have Straf, alle, som holder paa det bestaaende!". — „Ah! ha! ha! ha!" — Gram saa opmærksomt paa hende —: „Ja, paa de Præmisser kunde jeg være med paa at dømme elleve Ministre til Døden!" —

Stud. phil. Dagmar Dyring kom; da man havde spist, satte man sig til Toddybordet. Dagmar og Gram kom strax i Disput; Dagmar støttedes af Helga, Markussen var Slingringsmand; Fanny sad tilbagelænet i en Gyngestol med halvlukkede Øine og saa paa Gram; det var besynderligt, hvor godt hun kjendte ham. Hun havde altid kjendt ham. Blandt alle Mennesker i Verden var til syvende og sidst han den

eneste, hun kjendte! — En Følelse af Tryghed overkom hende; hun vilde være her. Hun vilde blive her. Det var kjedeligt alle andre Steder; men her var Ro. Hun vilde intet andet Steds hen; det var en besynderlig Følelse.

Gud, hvor han var overlegen. Dagmar anstrengte sig til det yderste, men kom ikke op. Hun rykkede i Marken med alt sit gamle Snak; Fanny kunde det udenad for længe siden; han stansede hende ved at sige noget nyt, noget uventet, noget, som gjorde Sagen større og dybere, og som maaske gav hende Ret, men paa en anden Maade end hun vilde; bare af og til eggedes han op og blev sint. Da blev hans Dialekt saa barnagtig og løierlig.

Han forstod alt og undskyldte alt, stillede ikke Fordringer, men forklarede. „Menneskene kan ikke løfte sig op efter Haaret, Frøken!“ sagde han. — „Herregud da, Frøken; man behøver ikke at gaa tilgrunde, fordi om man indretter sig med det, som ikke kan være anderledes . . . Hvad gjorde Kjærringen, da hun var kommen i Ulvestuen? Hun tog det fornuftigt, for Fanden, og arrangerede sig med Bæsterne; men derfor blev hun da ikke Ulv! Alle dere moderne Moralister er saa forbandet uhumoristiske! Det er denne skotske Præst, som gaar om og spøger, han, den Satans Fyr, som før lod Ryggen gaa, end han gav sig . . . naada, han, som endte oppe melllem Is-

bræerne og døde saa dramatisk under en Lavine . . . „Brand“, ja! Ikke Spor af Ironi; bu—h! bare Gaustad-Heroisme; meget storartet, Gudbevars, men Fanden saa ubegavet . . . Man faar da forstaa den Verden, man lever i, alligevel! Den, som har redet femten Kjepheste selv, kan snakke med om det. Her for et Par Aar siden skulde jeg f. Ex. ikke gifte mig, fordi jeg havde en sindssvag Onkel; det nyeste Dogme er nemlig Arveligheden; naar en Mand gaar med Briller, saa blir hans Søn født med Lorgnet; altsaa skulde to unge forelskede Mennesker værs'god dø mellem Isbræerne, fordi den mulige Arving muligens kunde bli gal; Gudbevars! den Sætning forsvarede jeg ligesaa ivrigt som De forsvarer den nu . . . Jeg var en ypperlig Erasmus Montanus. Men i Aarenes Løb har jeg disputeret mig tvertigjennem baade det ene og det andet; og nu siger jeg som saa: det kan sgu' godt være, at Jorden er rund; men hvis der var en Lisbeth, som vilde give mig et Kys for at sværge paa, at den var flak, saa svor jeg: den er Fanden gale mig saa flak som en Pandekage!“ — „Ah!! ha! ha! ha! —“ Almindelig Latter.

Fanny følte Byrder letne paa sine Skuldre og Stene falde fra sit Bryst; hun havde selv været „uhumoristisk“ og anstrengt. En vakker Illusion sprængtes af og til; det gjorde ondt, men bagefter blev alt saa meget lysere. Han imponerede hende ved

sin Ironi; men denne Ironi opløste sig i en vemodsfuld Forstaaelse, som betog hende. For første Gang paa Jord hun fandt sin Tanke bag en andens Ord ... halvt stødte han hende bort med hvas Forstand, halvt kunde han med Mildhed hende drage, som Havet drages mod en sollys Strand, mens Fjeldet skyver Bølgerne tilbage ...

Dagmar kunde gaa med paa den naturalistiske Digtning, dersom den vilde være skjøn; han spurgte, om hun ønskede at se Kaptein Alving fremstillet som noget skjønt noget. Nei, naturligvis ... det var en anden Sag. I det hele holdt hun paa vor norske Digtning. Den var realistisk, men fornægtede ikke Skjønheden; gjorde os altsaa ikke modløse; opstillede Idealer, som vi fik Lyst til at efterligne. „Kvindelige Idealer, ja?“ sagde Gram. „Jo, galant er den; men jeg troede, at netop for Kvinder maatte den være temmelig anstrengende? — Stakkels Pigebørn, de gaar i sin Hjertens Troskyldighed om og skal være Agnes og Aagot og Svanhild og Svava; men det kan de nemlig ikke; Sagen er, at disse Bog-Kvinder er fri for en hel Del Menneskeligheder, som virkelige Kvinder ikke er fri for ... saa blir de modløse, tænker jeg mig, og siger til sig selv: jeg kan altsaa ikke være Svanhild; lad mig da ligesaa godt bli' som en af de andre Høns i Hønsegaarden! — En ung Pige, som ikke er dum, maatte vel snarere

bli' modig, hvis hun fik Bøger, som sagde hende, hvordan Kvinden virkelig er, og hvad Kvinden under de og de givne Omstændigheder virkelig kan drive det til . . . Men Gudbevars; det er klart, at Damer liker bedre galante Poeter end ugalante! Naar saadant et almindeligt Hønsehoved læser vor berømmelige norske Literatur og ser disse Kvinder, som bare er Blomsterduft og Fuglesang og fine Fornemmelser, saa er det en Selvfølge, at hun blir begeistret; Herregud, sukker Hønsehovedet, er vi virkelig saa nydelige, naar vi blir skildrede realistisk?" — Fanny lo. Dagmar gav hende et foragteligt Sideblik og sagde: „der gives maaske flere Svanhild'er og Nora'er i det virkelige Liv end Herr Gram har Anelse om!" — „Gudbevars", svarede han ligegyldigt.

Hele Kvindesagen blev affekteret og kjedelig, paastod han, fordi den byggede paa denne skjønne Literatur med de mange Idealer. Der kunde jo intet dødeligt Menneske interessere sig for en Samling af Nora'er og saadant noget! — Dagmar mente, at det formodentlig ogsaa var andre Ting, som vakte Herr Grams Uvilje mod Kvindesagen; „Herr Gram vil vel f. Ex. nødigt erkjende vor Ligestillethed?" — „Nei, den erkjender jeg Fanden ikke!" — Alle lo; kun Fanny sad taus; hun var bedrøvet. Han forklarede sig; hvad man end vilde sige om Kvindens Hjerne, saa havde Skaberen ordnet det saa, at Kvinden

var abnorm tre Dage i hver Maaned, hvilket vi ikke var, samt abnorm i tre Kvartaler hvert andet Aar, hvilket vi heller ikke var; selv om Mænd og Kvinder kunde starte paa en Gang, vilde Mandfolkene alligevel faa Forspringet. „Hvorfor er dere da saa bange for at give os Frihed til at forsøge os?“ spurgte Dagmar nervøst. — „Bange?“ sagde Gram. „Op med alle Døre og væk med alle Skranker; det er ikke farligt; de kvindelige Studenter gifter sig s'gu længe før de faar Embedsexamen!“ — Dagmar blev rød; Fanny huskede noget, hun havde hørt, men ikke villet tro —: at Dagmar skulde være hemmelig forlovet. „Desuden“, fortsatte Gram, hvis der virkelig skulde findes en Kvinde, som var skikket til at være Professor mer end til at være gift, saa lad hende i Guds Navn bli' Professor! Men Kvindebevægelsen gaar ud fra, at Kvinden i det hele taget skal være Professor, og det er Literatur. . . . Det skal ikke være nok med, at vi Mænd opdrages til Pebersvende og Egoister og blir os selv nok og gaar Fanden i Vold; nu skal Kvinden ogsaa den Vei! Bare skaffe Frøkenforsørgelse for saa mange som muligt . . . Havde Poeterne sagt jer Sandheden, nemlig, at Kvinden saa vel som Manden trænger ikke blot Forsørgelse, men ogsaa Kjærlighed, og det ikke bare den fine Kjærlighed, som er tilladt i Bøgerne . . . Men det er en af de Menneskeligheder, som Poeterne

tier om! Naturligvis gaar saa de unge Piger om og tror, at det er noget afskyeligt og ukvindeligt noget at have denne sunde, hede Trang i Blodet efter en Mands Omfavnelse“ . . .

Dagmar havde flyttet sig hen til Helga og talte halvhøit med hende om det sidste af Bjørnson. Fanny havde lukket Øinene helt. Det var det altsaa —! Saadan hang det sammen. Dette forfærdelige, som havde pint hende som en hemmelig Skjændsel; den onde Aand, som hun i Graad og Angst havde søgt at drive bort, — det var ingen ond Aand, og det var ingen Skjændsel; det var noget naturligt og menneskeligt; hendes Livs værste Spørgsmaal var løst. — Og dette skulde man ikke faa Rede paa, før man var fire og tyve Aar gammel! —

Dagmar brød tidlig op og gik; Fanny var bestemt paa at sidde saa længe som muligt. „Det idiotiske Kvindemenneske gjorde mig gamle Kavaller ordentlig sint,“ sagde Gram; „sig mig, Frøken Holmsen, var jeg virkelig uanstændig?“ — „De var slem,“ sagde Fanny, „og det er ikke rigtigt af Dem at være sint paa Dagmar.“ — „Saadan Affektation gjør mig sint,“ sagde han. — „Jeg tror ikke, det var Affektation,“ sagde Fanny. „Hvad De sagde i Kveld, har ingen ung Pige Besked om; det kan høres rart, men det er saa.“ Gram rystede paa Hovedet. „Hvis

saa er," sagde han, „har jeg gjort mangen en ung Pige Uret." —

Da Klokken var saadan tolv, sagde Gram: „jeg tror ved den levende Gud, at Frøken Holmsen kan rangle!" — Hun blev lidt rød; „hvorfor ikke?" sagde hun. — „Ja, isaafald vil jeg forlove mig med Dem paa Stedet," sagde han, „men paa den Betingelse, at De ikke forelsker Dem!" — „Ah!! ha! ha! ha!" — „Jeg selv er nemlig færdig med det Kapitel," fortsatte Gram, „og ensidig Kjærlighed, véd De, ikke er morsom . . . Altsaa, bare rangle? Jeg er saa dødelig kjed af alle mine Svirebrødre, og denne Markussen er bleven saa dydig, siden han blev gift . . . Ja, jeg mener det sgu! Er De med, Frøken?" — Hun rakte ham Haanden: „Ja!" — „Top! De kan drikke Øl altsaa?" — „Ja, det véd Gud." — „Og De vil ikke foragte en livsled Pebersvend, som i Løbet af tyve Minutter stikker indtil to Flasker under Kavaien?" — „Vil De snakke lidt, mens De drikker, kan De for mig gjerne drikke tre." — „Skaal; det er nok dumt, at jeg ikke har truffet Dem før alligevel, Frøken; havde jeg havt en forstandig Kvinde at rangle med, saa var Rangelen ialfald ikke bleven saa vrøvlet. Men nu skal De ikke svigte, Frøken; Fru Markussen der kan bevidne, at jeg er en skikkelig Fyr; jeg har rendt Hornene af mig for længe siden . . . ." —

— — Fanny gik Turer med Gram, og Livet var slet ikke kjedeligt længer.

Paa Skolen var det praktiske Kursus begyndt; alle de andre fandt det utaaleligt; Fanny var i Perlehumør. Hun katekiserede sine smaa Objekter med Fornøielse, endog i Religion; hendes Tvivl om Gud var forsvunden; han havde jo havt noget godt gjemt til hende alligevel, og havde ganske sikkert noget godt i Baghaand til alle. Hjemme bar hun sin Moders Humøranfald med storartet Taalmodighed. Stakkels Mama, hun havde intet at glæde sig i, saa det var rimeligt, at hun fandt Livet umuligt. Intet og ingen havde hun. Onkel Solum viste sig omtrent aldrig, Broder Nils var flyttet paa Landet, hvor han skulde bestyre en Fabrik; Mamas eneste Trøst var Leas to Smaabørn, som hun hjalp til med at forkjæle; og saa havde hun jo Jomfru Thorsen, sin forhenværende Stuepige. Sammen med hende sad Mama og svirede i Kaffe og drev Tiden med at repetere de gamle Historier fra Fredheim. Det var utroligt, at de kunde holde det ud; de maatte have elsket Papa begge to, baade Fruen og Tjenestepigen. Men naar Mama fortalte om sit Liv som Sydame, forstod Fanny hende i den Grad, at hun syntes, hun kunde tilgive hende alt, selv det værste. Arme, gamle, piskede Skind; Herregud, om hun i sin Kjedsomhed og Fortvivlelse skulde bave forsyndet sig.

Det vilde ikke være muligt at sige noget om det. Fanny vidste selv, hvad Kjedsomhed var, og hun vidste, at uden Kjærlighed var Livet ikke andet; — aa, hun kunde tilgive alt, alt; der maatte være Grænser for, hvad man kunde forlange af et Menneske ogsaa. —

Hun sad hos Ebba og snakkede Livslede; men det vilde ikke gaa. Hun havde denne lille hemmelige Jubel i sit Bryst, at hun skulde træffe ham; og at han virkelig gad gaa og snakke med hende. Hos Ebba traf hun Uchermann og Lærer Opthun; den sidste, en lun, forsigtig Fyr, berøvede hende al Lyst til at blive Lærerinde; men det gjorde ikke noget. Hun gad ikke tænke saa langt; i Aften skulde hun træffe Gram, og saa skulde de gaa helt udover til Grønlien. . . .

Det var egentlig en hyggelig Mand, den Opthun; men der var noget fordækt ved ham; han gik bestandig som paa Hosesokker. Han havde meget at fortælle. Men det var egentlig aldrig ham, som havde fortalt det; han havde ikke sagt noget! — „Sig mig, Frøken, har De lagt Mærke til, at der er Kighuller i Dørene til alle Klasseværelser? — Ja, De bør lægge Mærke til det. Vi har saadan en udmærket og nidkjær Inspektør; han véd, at det ikke er godt, at en Lærer blir for sikker. Det kunde jo snart hænde, at den Onde fór i ham, saa at han fik

Lyst til at præke Vantro for Kristianiayngelen; men da skal disse Kighuller minde ham om, at der er nogen som passer paa ham. Pen Gut, Far! klemme paa med Pontoppidan!“ — Man havde ogsaa Kighuller til Lærerens Privatliv; der var Spioner, som gik hos Præsten og melede sin Kage ved at fortælle om den omsiggribende Vantro; — „den og den læser Dagbladet; den og den gaar i Arbeidersamfundet“ ... og saa havde man anonyme Breve, som blev oplæste i Skolekommissionen, hvor alle Byens sytten Præster sad og lyttede med lange Øren ... han vilde ikke tale om de hemmelige Attester, som sendtes Præst og Præst imellem, hver Gang en Lærer søgte Post; „de Attester indeholder nok en hel Del mærkværdigt! Derfor blir der bare ansat velsindede Folk i senere Tid, troende, loyale Sjæle, paalidelige Spion-Emner“; — man saa gjennem Fingre med en hel Del andet privat, naar bare det rette fromme Spionsind var der. — „Ja; sligtnoget fortælles!“ — Og nu blev den ene Lærer efter den anden indkaldt og maatte aflægge Vidnesbyrd om sit Forhold til Pontoppidan, og de sytten Præster luskede om paa Skolerne hos alle mistænkte, saa det gjaldt at være paa sin Post. Man vidste aldrig, naar man havde dem; de kom som Tyve om Natten, især i Religionstimerne; „da gjælder det, at Ungerne er godt instruerede! Desværre kan jo ikke Præsten se Hjerter og Nyrer ... naar Ungerne svarer

rigtigt efter Pontoppidan, saa maa han luske af, han! Men de Pokkers Ungerne, de skjønner godt, hvordan Sagerne staar. Der er et helt Frimureri imellem Lærer og Elever ... Læreren er nødt til at plugge i os dette-her, men selv tror han sgu ikke det Bøs ... og saa blir de saa ugudelige, saa —; hi-hi-hi! Det blir en frygtelig vantro Slægt den, som opdrages under Kighulsystemet!" — Aa pyt, mente Fanny; det er ikke Skolen, som gjør det; lad dem bare faa det godt, saa blir de nok glade i Vorherre! —

Hun var med at begrave Fru Kahrs; det var meget værre end om hun skulde have mistet Mama. Men det var ikke haabløst alligevel; intet var haabløst; hun havde noget at glæde sig til. Bare det maatte vare. Hun skulde være saa uendelig nøisom, bare Gud vilde være god og lade det vare en Stund ...

Hun fik Lyst til at være hyggelig og omgjængelig; i Grunden var Menneskene interessante. Hun lærte at kjende sin Søster Lea; hvem skulde ane, at der hos hende var saa meget godt? Forknyt og forkvaklet var hun jo, Stakkel; men saa havde hun ogsaa havt en Barndom ... Det var trist at høre hende fortælle om sit Liv hos de to Jomfruer; uf, end alt det stygge og onde, hun der havde hørt og set. Meget af det kunde ikke fortælles; Papa havde jo heller ikke været som han skulde. Lea var bleven saa forskræmt, at da hun blev voksen, turde hun

næsten ikke forlove sig; hun troede, at det ogsaa var uanstændigt. „Du gjør dig ingen Idé om, hvor dum jeg var. Jeg turde aldrig være sammen med Thorseng alene; aldrig maatte han kysse mig eller næsten røre ved mig; jeg var saa flau og ulykkelig, at naar jeg saa ham, kunde jeg synke i Jorden!“ — „Var du ikke glad i ham da?“ — „Jo, jeg var vist det ogsaa, men —.“ — „Hvorledes kunde du komme til at forlove dig da?“ — „Det var Fruen, som greiede det; hun dikterede Svaret og alting.“ — „Fruen?“ — „Ja, den Frue i Drammen, som jeg var hos ... Du véd naturligvis, hvad du skal svare, sagde hun; men nu maa du ikke glemme at takke pent for det gode Tilbud ... Og naturligvis, jeg fattige, hjælpeløse Pige var svært taknemmelig, og saa skrev jeg som hun sagde. Men Gud, for en Tid det var; aa fy, end alt det, jeg havde at overvinde ... Du er heldig alligevel, du, som har faaet voxe op hos Mama!“ — „Skjønt,“ fortsatte Lea, „jeg hørte saa meget ondt om Mama i min Barndom, at jeg næsten ikke ansaa hende heller for —. Jeg havde ikke høie Tanker hverken om dig eller om hende i den Tid! Og saa var jeg saa fortvivlet for Thorsengs Skyld ... jeg var saa taknemmelig mod ham, fordi han havde taget saadant et Fattigmenneske, at jeg holdt paa at blive et daarligt Menneske af det, tror jeg!“ — Fanny forstod, at Lea bad om For-

ladelse for gamle Dage; hun kyssede hende og sagde: „det var heldigt, at du fik en saadan Mand!“ —

Gjennem Lea fik Fanny en Del Besked om Papa; Lea troede, det var Mama, som var Skyld i hans Ulykke. „Han skulde ikke været gift med hende,“ sagde Lea; „egentlig var det ogsaa en anden, han tænkte paa; men Mama var jo vakker, og hun laa nok lidt efter ham i den Tid; og du véd, Papa var ikke stærk ... Hun har aldrig forstaaet Papa, tror jeg; han var egentlig et snilt, godt Menneske. Og saa havde jo Mama et vanskeligt Humør, og Papa var ikke netop taalmodig.“ — „Det er underligt at høre dette; Mama skyder Skylden paa Papa, hun!“ — „Ja, Papa kunde sige meget stygt om Mama ogsaa; meget, som jeg ikke kan gjentage engang; ... men saa var det sommetider, at han undskyldte hende; Skylden er min; det var jeg, som havde bedst Vet! sagde Papa.“ —

„Aa, du begriber ikke, hvor haabløst dum jeg har været i alle Ting,“ sukkede Lea stundom; „det er forfærdeligt, at vi skal være slig! Det er af dig, jeg endelig har faaet Idé om et og andet ... I Førstningen syntes jeg, det var jaalet af dig at sidde saadan og disputere med Mandfolkene om alskens Ting, som ikke vedkom os; jeg har jo aldrig hørt eller set sligt, jeg, at en ung Pige er optraadt paa den Maade ...“ — „Nei, jeg var vist noksaa freidig,“

lo Fanny; „men det var altid saa morsomt at ærgre denne Tolderen, syntes jeg!“ — „Ja, jeg skjønte nu, at der ikke var noget Udkomme med dig, og saa begyndte jeg at høre efter, og da var det mangen Gang næsten som om du kunde have lidt Ret ogsaa. Men jeg er jo saa dum; det er ikke muligt for mig at vide, hvad der er ret og galt; jeg maa holde mig til det jeg har lært og hørt for mig; men det er som det hjælper at høre lidt nyt af og til alligevel.“ — „Det var komisk, at jeg skulde kunne være til Hjælp for nogen,“ syntes Fanny. —

Hun tog sig af Leas Smaabørn; Lea forkjælede dem saa skrækkelig, syntes hun. „Du maa ikke kysse dem saa meget!“ sagde hun; „du véd ikke, hvor galt det er!“ — Jo, Lea vidste, at det var galt; „men jeg kan ikke lade være! Naar de kommer med den vesle Tluten sin og er saa doe og tøte ... og saa de smaa nydelige butte Armene om Halsen til Mama si ... aa, hvis det var dine, saa blev du ikke bedre selv!“ — Jo; Fanny vilde ikke gjøre det paa den Maade; hun vilde være for glad i de smaa til det. „Og saa maa du ikke bestandig give efter for dem! Naar du har sagt Nei, saa maa du lade det Nei staa!“ — „Ja, men jeg kan da ikke lade dem skrige, Stakkar!“ — „Lad dem skrige, til de blir trætte; de lærer snart, at det ikke nytter noget!“ — „Aa, dere har saa let for at snakke, dere, som

ikke har Børn selv.“ Thorseng kom sin Kone til Undsætning. „Det er nok Moderen, som véd, hvad der baader Barnet bedst,“ sagde han; „Mødrene har det af Naturen, de, skal jeg sige dig, Fanny. Hvorledes skulde det ellers gaa med de Børn, hvis Mødre ikke har Spor af Opdragelse selv?“ —

Tolderen gik i Huset som før; han begyndte at ældes. Han blev mer og mer skaldet, og mer og mer mager; han var ikke saa freidig som før og skvadronerede ikke fuldt saa meget. Fanny var bleven saa vant til den gamle Vrøvlebøtte, at hun næsten ikke saa ham længer; alligevel var der noget ved ham, som plagede hende; hun havde Følelsen af bestandig at være forfulgt af to lurende, sultne Øine. Men Stymperen var jo saa aldeles uskadelig. —

— Hun skulde ikke undgaa sin Skjæbne; Uchermann friede alligevel.

Hun vaandede sig ved at læse hans Brev; det virkede saa fremmed og pinligt. Og dog var det vakkert, gribende ... aa, hvorfor skulde hun afstedkomme saa meget ondt. Hvorfor var hun ikke bleven gift, da hun var ung; tænk, hvis hun ikke havde været saa dum, da hun først traf Gabriel, saa vilde hun have forelsket sig i ham da og maaske vundet ham ... Stakkels prægtige Uchermann. Det bedste Menneske, hun havde truffet, den nobleste, hæder-

ligste Ven. Hendes Lærer, hendes Velgjører. Ved hans Hjælp havde hun naaet saa høit, at hun kunde forstaa Gram; og saa skulde han naturligvis sparkes væk ... som en brugt Stige. ...

„Du kommer mere og mere bort fra mig," skrev han, „og jeg er nok bange for, at jeg forstaar Grunden. Jeg livstrætte, mislykkede Menneske kan jo ikke være noget for dig, du ungdomsfriske, deilige; jeg døbte dig min Valkyrie, og du bliver min Skjæbne. Men jeg kan ikke forlade dig uden at sige dig det. Den druknende klamrer sig til et Halmstraa, og jeg søger at suge Haab selv af dette, at du drager dig ifra mig; jeg véd, at du ikke kan føle andet end Venskab for mig; men alligevel, sæt, at det umulige skede! — Jeg skal tage min Kurv med al den mandige Fatning, du har Ret til at vente af mig; men jeg maa have den. Som Ilden trænger Luft for at brænde, saa trænger Kjærligheden Haab for at leve; du faar tage bort enhver Mulighed for Haab, saa vinder jeg vel med Tiden ogsaa dette over. Og saa gaar jeg atter ind i den store, evige Død, som du, velsignede blandt Kvinder, med din trolddomsstærke Livsmagt manede mig ud af. Jeg skal ikke plage dig; jeg skal ikke gaa her og spøge for dig, som Bankos Aand; saa snart min Skjæbne er afgjort, forsvinder jeg fra dine Øine; jeg trækker mig tilbage til Filisternes Land for at dø, dø langsomt og stille af

indvendig Forblødning. Jeg vil ikke kunne udholde denne By alligevel; den vil blive mig en Pinebænk og en evig Marter; thi alt, hvad jeg ser, minder om dig. Der har du gaaet; paa den Bænk har vi siddet sammen; ved det Gadehjørne smilte du; udenfor den Dør sagde du Ord, som jeg aldrig glemmer; paa den Sten gled du, men holdt dig fast i min Arm ... Nei, jeg reiser hjem til min Faders Stad, og der skal jeg slæbe mig om som et saaret Dyr i Resten af mit Liv og tilbede dig, min straalende Valkyrie, som gav mig Livet og tog det fra mig igjen, med den samme varme, bløde Haand, jeg saa ofte har trykket ..."

— Aa, det var forfærdeligt. Hvert Ord var et Støn, hver Sætning en Hulken; Udtrykkenes vege Blødhed, det kjærtegnende, Tonen fik, hvergang han sagde „du", forraadte paa en gribende Maade hans vaandefulde Kjærlighed. Og saa skulde hun ikke kunne svare andet end dette flaue, tomme, dette om Venskab; det vilde klinge som Spot, trænge ind i hans syge Sjæl som en isnende Kulde; hun følte det; hun saa hans Smil, det bitre, skjæve Smil, et haanfuldt, blødende Smil; og her sad hun, kold og haard, fremmed og fjern, egentlig over, at han vilde reise.

XXI.

Det blev en deilig Vaar.

Hun var færdig med sit Kursus og indtil videre frit Menneske. Og hun var bleven saa lyksaligt ung.

En sød Fred fyldte hende, en ny Evne til at leve. Hun sovnede i lykkelige Tanker og vaagnede med en Følelse af fremvældende Fryd; — tænk, om hun i Dag fik se ham. Hun ængstede sig ikke for noget og savnede ikke noget; hverken Fortid eller Fremtid plagede hende; hun levede nu, netop nu; en egen, frydfortabt Stilhed kom over hende; hendes Sjæl var som drukken af sød Vin; hun glædede sig mere over en vakker Solskinsdag end over selve den Begivenhed, at Johan Sverdrup var bleven Statsminister.

Gud, hvor det var latterligt, dette hendes gamle Jag efter „noget at leve paa“. Der gaves ikke mere end en Ting at leve paa, og den Ting kunde det ikke nytte at jage efter.

„Martha, Martha, du bekymrer dig for mange Ting; men kun ét er fornødent.“ ... Det forekom

hende, at der blev Mening i hendes Liv alligevel. Hvis det ikke var gaaet saadan og saadan, saa vilde hun maaske ikke have oplevet dette. Dog kunde jo det og det ogsaa have hændt; og det og det behøvede ikke at have hændt; men hvad gjorde det; nu var hun tilfreds i ethvert Fald.

Hun blev umaadelig naragtig. Selv Vers skrev hun, denne Gang om lykkelig Kjærlighed, og hun greb sig i at sidde og græde over Billeder af Huslivet — :

„Al den Lykke, som findes paa Jord,
du eier som Hustru og Mor;
du elsker og véd,
der findes ei Sted
paa Jorden saa deiligt at være
som hjemme hos alle de kjære“ ...

„Ingen higende Længsel dig drager,
ingen Uro Tankerne jager,
du har saa nok
i den lille Flok;
du følger den frem til det sidste,
du har ei en Time at miste“ ...

I tidlige Morgenstunder flakkede hun om i Skovene og samlede Blaaveis og bandt Buketter, snakkede med Smaafuglene, som holdt paa at sætte Bo, og lyttede til fjernt galende Gjøge. Hun forstod alt, hvad der blev kvidret og snakket i den vaagnende

Skov; ialfald oversatte hun det. „Er det dig, er det dig, er det dig?“ spurgte Maaltrosten fornøiet, naar han hørte sin Veninde slaa Triller henne i en Busk. „Kom hid! kom hid! — Kysse dig! kysse dig! kysse dig!“ — „Ti-ti!“ drillede den smaa til Svar, „vil du det? vil du det? vil du det? Ti-ti!“ — Og der blev Latter og Leven og megen naragtig Skjemt mellem de to; men de kom nok overens; for det var naturligvis ikke morsomt at leve her inde i den dybe Stilhed, naar man ikke havde nogen at næbbes med.

Den stadigt stigende Sol blev mer og mer ildfuld; alle Knopper sprang, alle Blomster duftede. Fanny levede sin Barndom op igjen. Det var her altsammen, de grønne Enge, den blaat blinkende Fjord, Aaserne med den tynde Naaleskov ... kun lille Frits var væk; Gud véd, hvor han vankede ... Og det var den samme livsalige Sol, og den samme stærke, søde, hede Duft, som fyldte Luften med Beruselse; og Blomsterne nikkede og neiede og svingede sine Bægre i det glødende Lys og bad om, at nogen vilde plukke dem ... Hun plukkede dem. De var ikke til at modstaa. De lokkede og fristede i alle Farver, som blide, blaa Barneøine, som skjært, oprigtigt hvidt, som glinsende, fornøiet æggeblommegult ... Og hun fortalte dem, at de skulde faa blomstre paa hans Bord og at hans gode, brune Øine skulde se paa

dem og beundre dem, og da vilde de aldrig savne Sol eller Sommer. Paa Enge og Veikanter gik Sauer og aad Græs; de havde bittesmaa, nydelige Lam, som pattede; og naar de havde pattet, hoppede de og sprang; men saa kom de bort fra sine Mamaer, og saa græd de, akkurat som Smaabørn ... Fanny fik Taarer i Øjnene; Gud, saa vakker som Verden var. Og her gik vi i hele vort Liv uden at se det.

Hun var saa lykkelig, at hun maatte dele med sig; hun tog af og til Mama med paa sine Udflugter. Og Mama var taknemmelig. Hun pakkede Nistekurven og blev livlig og elskværdig som i gamle Dage. Oppe i Grefsen-Aasen var der et Tjern; der leirede de sig gjerne og kogte Kaffe. Og Mama snakkede, fortalte og lo. Meget var det ikke hun havde igjen af sit Liv, stakkels Gamle. Nogle tarvelige Anekdoter, det var omtrent alt. „Ha-ha-ha; nei, den Gangen, du, da Gamle-Kari og jeg gik Tur til Fossen og ikke havde anden Nistemad end en Tallerken Koldgrød ... og den var saa stiv, at jeg brak Skeen af i den, ha, ha, ha! tvert af!“ — „Værsaagod,“ sagde Fanny, naar hun vilde muntre hende, „skal du ikke ha lidt af *franske brödet med smör och ost?*“ — Mama lo hjertens godt —: „ja, den Narren, du!“ sagde hun. „Nei, den Narren, du ... Ha-ha, *resa til Sverige och komma åter med rena papir ... vil ni ha mig då,* ha, ha, ha! — Aa, ja, han var naragtig.“ — Fanny

havde ikke levet mere end halvt saa længe som Mama, men følte sig i Forhold til hende virkelig rig; — det var dog godt at have en Smule Udvikling. —

Men der var kanske et og andet, som Mama gjemte paa; hun talte saa mærkværdig lidet om Onkel Solum. Og der var og blev noget mystisk ved den Sag. Naar Fru Mühlberg en sjelden Gang var her inde, snakkede hun gjerne en hel Del om en liden Pige, som hun havde faaet fat paa; Gamle-Kari havde været Storken, sagde Fru Mühlberg og lo; og Mama kunde med sin bedste Vilje ikke dølge, at hun gjerne vilde høre Tale om den Pige; undres paa, om samme Pige ikke hørte til Familjen. Stakkels Mama, hvad maatte hun ikke i den Anledning have lidt! — Men naturligvis kunde hun mindst af alt betro sig til sine Døtre ... —

— Og saa var det de velsignede Aftener, naar Fanny fik gaa og se paa den vakre Verden sammen med sin Ven Gabriel.

Han var træt. „Kvalm af Departementsvrøvl og Statsdumhed.“ Naar de kom tilstrækkelig langt udenfor Byen, tog han hendes Arm, pustede ud og sagde: „saa. Nu existerer ikke alt det der længer.“ Og han pustede ud endnu en Gang —: „aah, dette er noget andet!“ — Hun blev varm af Lykke; altsaa befandt han sig vel nu, og syntes ikke, at hun virkede forstyrrende.

Det var en egen Følelse dette; — hun var ikke saadan „forelsket“; hun vilde ikke „have“ ham; det var bare det, at hun endelig havde fundet et Menneske, som hun helt ud forstod. Der behøvedes ikke mere. Det var sandt, som Uchermann havde sagt —: den eneste Ulykke i Livet var den at føle sig ensom; og nu følte hun sig ikke ensom længer.

Han vilde gjerne have hende til at fortælle om sit Liv, og skjønt det naturligvis bare var almindelig Høflighed, glædede det hende umaadelig, og hun fortalte. Desværre var der ikke noget at fortælle, ialfald ikke noget, som var interessant; men maaske kunde det more ham at høre Historien om hendes Forældre, og saa fortalte hun den. Han hørte taalmodigt paa, men sagde, at den var svært almindelig. „Saadant noget hænder hver Dag,“ sagde han; „det eneste mærkelige ved Historien er sgu De selv.“ — „Jeg? Hvorledes det?“ — „Jo, De skulde nemlig efter alle mulige Theorier være gaaet Fanden i Vold! Daarlig Arv, daarlig Opdragelse, begge Dele ... hvordan Pokker gaar det til, at De er bleven ... efter alt hvad jeg kan forstaa ... en meget brav Pige?“ — Hun følte sig belønnet for hele sit Livs Kamp ved denne Anerkjendelse. Det var saavidt hun kunde svare —: „jeg véd ikke rigtig!“ — „Har De været religiøs?“ spurgte han. — „Ja, det ogsaa.“ — „Er det kanske det, som har hjulpet Dem?“ —

„Aa ... tildels kanske, skjønt ... — Jeg har hele Tiden havt det for mig, at jeg ikke vilde miste Agtelsen for mig selv; det er egentlig det, tror jeg.“ — „Og saa har De været forelsket af og til?“ — „Nei. Jo, i Deres Ven Aas altsaa ... paa en Maade; men ikke siden.“ — „Hvad for noget? Har De gaaet i alle de Aar og —; nej, det er ikke muligt, skjønner De. Det vilde være altfor meget imod al Erfaring.“ — „Ja, men det er saa.“ — „Ingen, som har interesseret Dem specielt? Ingen, De har gaaet og fantaseret om?“ — „Nei. Jeg tror, jeg har havt for meget andet at tænke paa. Aa, det har været en haabløs Tilværelse. Jeg taaler ikke at tænke paa det; det er altfor umuligt.“ — „Har De noget, som De nødig vil mindes?“ spurgte han spøgende. — „Nei, ikke noget specielt, men det hele, det hele ... Bare Vrøvl, bare Tomhed; fra det ene til det andet i vildt Jag, det ene bare værre og dummere end det andet ... aa, er det ikke besynderligt, at et Menneske kan holde ud sligt?“ — „Aa, Mennesket holder ud alt.“ — Han gik en Stund; saa sagde han som for sig selv —: „Ikke forelsket? — Det var som Fanden! — De er kanske ikke egentlig erotisk anlagt?“ tilføiede han i en skaansom Tone. — „Kanske det,“ mumlede hun.

— „Nei, naar jeg tænker tilbage paa det Liv, jeg har levet,“ fortsatte Fanny, „og jeg tænker paa,

at det rimeligvis skal fortsætte paa samme Maade omtrent, saa synes jeg nok, jeg maa have Lov til at tro paa et Liv efter dette?“ — „Værsgod Frøken,“ sagde han. — „Ja, for ellers vilde det blive altfor meningsløst.“ — „Naa, saa De vil have Mening i Livet, De? Det er sgu flot.“ — „Ja, hvorfor skulde vi ellers leve?“ — „Vi lever, fordi vi ikke gider dø, vel!“ — „Uf. Ja, men ... Jeg synes, alle Mennesker taler om Lykke? Og saa tænkte jeg, at den, som ikke blev lykkelig her, burde have et Slags Haab om ...“ — „Vi taler ikke om Lykke forresten,“ afbrød han; „vi taler bare om den størst mulige Lykke, og dermed mener vi simpelthen den mindst mulige Sum af Lidelse. Og hvis vi forstaar at indrette os saa, at der blir et vist Forhold mellem Nydelse og Lidelse, saa blir der jo, Gudbevars, et Slags Mening i vort Liv; men det er ogsaa alt, hvad der kan forlanges.“ — „Indrette os ja ... Men vi Kvinder kan ikke indrette os; vi maa tage Livet, som det blir indrettet for os af andre. Først hjemme hos Mama, siden hos den Herre og Husbond, som blir os beskjæret ... eller heder det beskaaret ...“ — „Ja, men nu skal I jo blive selvstændige?“ — „Tror De, vi blir det da? Tror De, Kvinden har nogen Fremtid? Jo mere jeg tænker paa det, jo mindre tror jeg det; uf, vi er saa jaalede og dumme og upaalidelige ...“ — „I vil, nei I vil ikke?“ — „Ja!“ — „*Alldrig vil jag gifta*

mig — tror jag!“ — „Ja, akkurat!“ Hun lo. „Dersom jeg vidste, hvor mange jeg har kjendt, som den ene Dag høitidelig har forsvoret Ægteskabet af alle mulige gode Grunde, og som Dagen efter har forlovet sig ... Og naar de blir gift, faar de akkurat samme Mening og Tro som deres Herre og Husbond. Vi har ingen Anskuelser! Vi har ikke Begreb om det, som dere Mænd kalder Overbevisning; vi har bare denne ene lille fattige Ting —: at gaa og manøvrere efter denne velsignede Forsørgelse.“ — „Pyt; det er sgu ikke farligt for Jer; I har Barnet. Om I blir aldrig saa galt gift, — naar Barnet kommer, saa har dere den størst mulige Lykke; den lille fylder eders Tilværelse med mere Glæde end Manden véd om, selv naar han staar paa Lykkens Tempeltop.“ — „Ja, vi skal altsaa henvises til Ammestuen?“ — „I skal faa Lov til at kommandere Armeer, for Fanden; men naar I har prøvet det en Stund, saa vil I lægge jer paa jere Knæ og folde jere Hænder og græde som I var pisket —: Herregud, giv os en Unge og en Ammestue!“ — „Ja, det er kanske saa ... Det kan vel ikke nytte.“ — „Hvad kan ikke nytte?“ — „Kvinden har ikke nogen Fremtid; der blir ikke noget af hende.“ — „Kvinden har en stor Fremtid i Vente ... ikke som Mand naturligvis, men som Mandens Kammerat; paa den anden Side har Manden en Del Lykke i Vente, nemlig som Kvindens Kammerat ... Dere Kvinder

blir simpelthen nødt til at læse Latin af Hensyn til os ulykkelige Mandfolk.“ — „Aa, det er vel ikke saa farligt for dere?“ — „Det er værst for os.“ — „Aa —?“ — „Jo. Vi har ikke Barnet en Gang; ialfald staar det os fjernere. Vi har bare Kvinden; og naar saa hun ikke kan være andet for os end en Kone . . . ja, De ser vel, hvor ensomme vi gaar omkring, dels som Pebersvende, dels som Ægtemænd, slaar Tiden ihjel med Billardspil og diverse; Gudbevars! Billardspil er morsomt, og alle mulige andre Liebhaberier er ogsaa morsomme; men naar man ikke har andet end det, saa kjeder man sig ihjel.“ — „Ja, men vi har ikke det engang, vi. Vi kan ikke saa meget som gaa paa en Kafé, naar vi kjeder os.“ — „Hvis I kunde det, saa vilde I kjede jer endnu mer, — med mindre I kunde rangle sammen med ham da.“ — „Det blir altsaa bestandig det?“ — „Ja . . . helt til den Ting er ordnet.“ — „Og da blir vi lykkelige?“ — „Da vil der være én stor Lidelse mindre altsaa.“ —

— „De snakker om Barnet . . . det er vist en tarvelig Glæde, Mødrene har af sine Børn mangen Gang.“ — „Det er deres egen Skyld isaafald.“ — „Aa . . . man kan vel ikke forlange alt af dem heller?“ — „Jo, netop det. Af de to Parter, Forældre og Børn, er det som bekjendt bare Forældrene, som har Pligter.“ — „Det vilde være bra for mig!“

lo hun; „for jeg har en Moder, som jeg slet ikke er som jeg skulde være imod. Jeg har ikke Spor af Fortrolighed til hende; hun er ikke noget for mig . . .“ — „Altsaa har hun ikke kunnet vinde Deres Fortrolighed, for Pokker. Tror De kanske paa det fjerde Bud, De?“ — „Aa —.“ — „Sig mig, hvis man ikke havde fortalt Dem, at Fru Holmsen var Deres Mor, hvad saa?“ — „Ja, men hun har da været snil mod mig ogsaa i Grunden.“ — „Altsaa holder De af hende som af enhver anden Dame, som har været snil mod Dem ogsaa i Grunden; hvad Fanden —; De er da ikke affekteret?“ —

Han var næsten sint. Men hun syntes, hun havde et Samvittighedsnag mindre. —

— Udover Sommeren blev Gram mere uregelmæssig end før, og i Ferien reiste han hjem til Bergen. Han vilde se om gamle Kjærester, sagde han; det var Spøg, men gjorde hende ondt alligevel; hun pintes siden saa smaat af Skinsyge.

Han vilde ikke gifte sig, det vidste hun. Men sæt, at han fandt en intelligent Dame, som kunde være hans Kammerat —? Hun dannede sig et Billede af denne intelligente Dame og begyndte i al Stilhed at hade hende.

Han havde en Ferie paa tre Uger; aldrig i sine Dage havde hun levet saa lang en Tid. Tilsidst var den forbi, og bævende spændt indfandt hun sig paa

de gamle Mødesteder. Han var der ikke. Dag efter Dag ventede hun ham; han var ikke at se.

Alvorligt bange vovede hun sig en Dag i Departementstiden op i hans Bolig og spurgte efter ham; jo, han var hjemkommen. Gudskelov, saa var det da ikke den Kokette i Bergen —. Han maatte være optaget. Han maatte have faaet en eller anden Betænkelighed, f. Ex. dette med hendes „Rygte“, som han af og til havde mumlet om ... Som om det ikke kunde være det samme, hvad simpelt Folk troede! og dannede Mennesker tænkte ikke saa lavt; drev ikke Ebba Lehmann om med det unge Skuespiller-Emne baade ved Dag og Nat, og der var ingen Hund, som gjøede i den Anledning? Desuden, ofre sit Liv for sit „Rygtes“ Skyld ... aldrig kunde nogen forlange det af hende, som havde havt det saa trist i hele sit Liv; ialfald vilde ikke han være saa grusom; og om han kunde være istand til det, saa vilde han i det mindste give hende Anledning til at vælge selv; han vilde ikke anse sig berettiget til at forføie over hendes Liv efter eget Forgodtbefindende ... Aa Gud, vær barmhjertig mod mig, aa Gud! vær barmhjertig ... bare denne ene Gang! —

Hun traf ham tilsidst en Dag paa Gaden. Han hilste hurtigt, lidt forvirret, sagde en Del Ting, som hun i sin Bevægelse næsten ikke forstod, gik saa igjen med den Bemærkning, at han havde travlt.

Gud, hvad skulde hun tro; Gud, hvad skulde hun tænke ...

Kunde han have hørt noget? Kunde der være en eller anden god Veninde, som havde mistænkeliggjort hende for ham? Der havde i sin Tid været dem, som havde kaldt hende Fru Uchermann; hvad kunde ikke en god Veninde gjøre ud af det? Og han, som ikke kjendte hende ... Desuden syntes han vist, at hun havde baaret sig underligt ad ogsaa overfor ham selv. Og det havde hun jo. Uf; og saa kunde hun ikke engang forklare sig; hun kunde sige, at hun havde gjort det af Fortvivlelse, fordi hun kjedede Livet af sig; men det var ikke nok; skulde han forstaa hende, maatte hun sige den hele Sandhed; men da vilde han maaske først rigtig misforstaa hende; aa, det var haabløst at være Kvinde.

Næste Gang, hun traf ham, foreslog han et Glas Vin hos Schulze; snart var det gamle Driverliv i Gang igjen. Det blev dog ikke som før. Han var nervøs og lunefuld. Han kunde blive borte i ugevis; til andre Tider søgte han hende næsten hver Dag; undertiden var han hyggelig indtil Kurmageri, medens han andre Gange kunde være saa ironisk og kold, at det næsten blev ubehageligt. Han examinerede hende om hendes Fortid, kom atter og atter tilbage til det „besynderlige“ i, at hun ikke skulde have været forelsket, og til det „mærkelige“ i, at hun

trods „daarlig Arv og ingen Opdragelse“ skulde kunne have holdt sig „helt oppe“; ja, han kunde sige hende saadant noget som at „alt kunde tilgives undtagen Mangel paa Oprigtighed“ ... Det gik saa vidt, at hun blev ganske taus og bare gik og kjæmpede med Graaden.

En sølet Novemberaften havde de i Vintertøi og Galoscher gaaet en saa lang Tur, at hun var bleven aldeles overtræt. Hun følte endog Antydninger af sit Underlivstilfælde. De befandt sig i Hægdehougsveien ikke langt fra hans Hjem; hun sagde, at nu maatte hun hvile. „Gaa med op til mig og drik et Glas Vin,“ sagde han; „det er ialfald ligesaa hyggeligt som at gaa hen og lade sig udglo paa Grand eller hos Gravesen.“ Hun fulgte. Da hun havde hvilt lidt, gik de ud igjen, og saa begyndte han med dette Snak om hendes Rygte. „Saadant noget som dette burde De altsaa egentlig ikke gjøre,“ sagde han. — „Jasaa,“ svarede hun; „jeg har forresten gjort saadant noget før.“ — „De er nok lidt uforsigtig.“ — „Sammen med dannede Mennesker har jeg altid følt mig tryg.“ — „Ja, ja; naturligvis; man er tryg, for Fanden ... Men sæt, at De engang blev forelsket; gift ... Deres Mand kjender Dem ikke; han kan ikke lade være at undersøge og høre efter; saa er der altsaa en Herre, som maa tilstaa, at De har været alene med ham paa hans Værelse en Gang ...“ — „Naa?“ — „Saa

kunde De aldrig mere gjøre Deres Mand lykkelig. Det er nemlig ikke nok, at en Dame er skyldfri, og at alle Mennesker tror, at hun er skyldfri; der maa ikke engang være den svageste Mulighed for Tvivl... Den Mand, som holdt af Dem, vilde ubønhørlig begynde at tvivle —: har hun kysset den Herre? Og selv om hun ikke har kysset ham, — har hun *villet* kysse ham, dersom Fyren havde været fræk nok? — Og saa er det forbi.“ — „Saa lad det være forbi!“ udbrød hun irriteret; „det er en Tænkemaade saa raa, at —; en Mand, som anser mig for saadant et elendigt Dyr, at saa snart jeg ikke er under Opsigt, saa er der Grund til at tænke det værste om mig... han skulde rigtignok komme og tale om Kjærlighed!“ — Hun skjalv. Det irriterede ham, at hun tog det saa voldsomt. „Det *er* slig, for Fanden,“ sagde han; forhaabentlig blir det anderledes; men endnu kan en Dame ikke ustraffet gjøre Oprør mod Etiketten.“ — De gik videre i Taushed; hun svor ved sig selv, at hun ikke mere vilde møde ham; det var jo klart, at han ikke fandt hendes Opførsel damemæssig. — Hun holdt sin Ed i to Dage.

Han vilde have Rede paa hendes Omgang og lod sig præsentere baade for Ebba Lehmann og Lærer Opthun; det glædede hende; af Mennesker, som kjendte hende, vilde han da Gudskelov ikke faa høre noget galt. Hun var spændt paa, hvad han

vilde synes om Ebba. En Aften spurgte hun ham; „aa jo," sagde han, „uden Tvivl en meget intelligent Pige. Forresten ... de er aldrig rigtig Damer, saadanne *Berufs*-Kvinder; Guvernanten, eller hvad det kan være, stikker bestandig frem, og det taales endnu mindre hos Kvinden end hos Manden. Desuden, Kvinden taaler ikke at staa under Kommando; hun faar strax noget tyendeagtigt ved sig; hun blir enten overdrevent underdanig eller ogsaa trodsig; anstrengt; taber Damens rolige Sikkerhed ..."

Fanny forsvarede sin Veninde med Fortvivlelse. Ebba var kanske mindre „tyendeagtig" end de fleste af dem, som han kaldte Damer; hun var ialfald selvstændig; hun havde ikke blot Anskuelser, men hun vedkjendte sig dem ogsaa; nu for en Tid siden havde hun endog meldt sig for Skolekommissionen som Fritænker og bedet om Lov til at slippe for Religionsundervisningen; hun vidste, at hun derved satte sin Post paa Spil, men alligevel gjorde hun det ... „Ja kjære Dem, De misforstaar," sagde han; „det er ikke det, jeg mener; jeg har al Agtelse for Deres Veninde; det var bare saadan en almindelig Bemærkning." — Ogsaa den Aften vandrede de tause hjem, og atter hørte Turene op for et Par Uger.

En Aften senere paa Vinteren sagde han pludselig: „De, Frøken, De maa vogte Dem for Deres Venner." — „Jeg har ingen Venner," sagde hun;

„hvad mener De forresten?“ — „Aa, det er ikke noget at bryde sig om; det var bare denne mystiske Skolelæreren, Opthun eller hvad han heder ... han gav sig til at fortælle mig om Dem her en Kveld.“ — „Saa, hvad sagde han da?“ — „Det vil sige, han fortalte ikke noget! det er den flinkeste Skumler, jeg endnu har truffet paa; han sagde bare, at der var ingen, som egentlig kjendte Dem; der var f. Ex. ikke nogen, som vidste, i hvilket Forhold De egentlig havde staaet til Uchermann; hellerikke var der nogen, som vidste, hvorledes De kunde have levet for fyrretyve Kroner om Maaneden, De, som ovenikjøbet har en Mor at forsørge ... endvidere var det ubekjendt, hvorvidt Forklaringen muligens kunde være at søge hos en vis ung Flottenheimer, en Herr Houen, Søn af Deres forrige Chef ...“ — „Hvad?!“ hun skreg op; det isnede hende ned gjennem Ryggen af Skræk, ned gjennem Benene, i Knæerne ... „Ja det er jo absolut ikke noget at bryde sig om,“ sagde han; „Fyren erklærede jo selv, at han ikke vidste noget; han bare drog sine Slutninger af, hvad han havde hørt af den og den; blandt sine Kilder nævnte han en vis Ilsnæs ....“ — „Saadant noget har Ilsnæs aldrig sagt,“ erklærede Fanny. — „Nei, han sagde det jo selv ogsaa ... en udsøgt Skumler; De burde ikke omgaaes ham.“ — „Jeg skal ikke hilse paa ham engang!“ — „Nei, det synes jeg ogsaa.“

— De gik tause en Stund; han syntes at vente paa, at hun skulde sige noget. Hun følte sig syg; hendes eneste Tanke var at komme hjem, saa hun kunde faa græde. „De har altsaa i det hele været mindre forsigtig?“ sagde han. „En Dame i Deres Stilling maa sørge for, at Folk véd, hvorledes hun lever; sig mig, er det virkelig sandt, at De ikke har havt mer end fyrretyve Kroner om Maaneden?“ — „Jeg havde sexti i senere Tid; i Begyndelsen havde jeg bare fem og tyve ...“ — „Ja, men det kunde De ikke leve af?“ — Hun kvalte Graaden —: „Nei.“ Han stansede. Det gik jo simpelthen ikke an at spørge mere.

Men om lidt begyndte han igjen. „De er i det hele ikke meget oplagt til at fortælle om Dem selv, Frøken?“ — Tonen var ironisk; hun blev iskold. — „Jeg tænkte ikke, det kunde interessere Dem,“ svarede hun kort. „Naa ... Saadan et — mildest talt — besynderligt Forhold som det, vi er komne opi —; man maa da til en vis Grad kjende hinanden, begriber De!“ — „Jeg synes jeg kjender Dem saa godt, jeg.“ — „Det gjør De ikke, Frøken, og i ethvert Fald kjender ikke jeg Dem.“ — „Nei.“ — „Er der i det hele taget nogen, som kjender Dem, Frøken?“ — „Jeg haaber da det.“ — „For Exempel?“ — „Naa ... Helga Markussen.“ — „Nei; Fru Markussen kjender Dem ikke.“ — „Hvadbeh ...“ — Hun traf

Dem en Gang i Arbeidersamfundet, siger hun, sammen med en Handelsbetjent; siden blev Handelsbetjenten borte og efterfulgtes af denne Uchermann ...“ — „Det siger hun ikke!!“ — „Naa, om ikke netop i den Form ... Sig mig, var hin Handelsbetjent maaske identisk med den unge Flottenheimer, som Opthun fortalte om?“ — „Nei.“ — Efter en Pause fortsatte hun: „Forresten kjender Ebba mig bedre.“ — „Frøken Lehmann véd intet andet end godt om Dem,“ sagde han; „men efter hvad Opthun fortæller, vil hun med det første trække sig tilbage fra Dem, fordi hun tror, at De for Tiden lever i frit Ægteskab med Undertegnede.“ — „Aa Gud, hvor han lyver! — lyver!!“ — „Uf, skrig ikke saa ... Men De ser altsaa, at jeg med Hensyn til Dem ikke har meget at holde mig til!“ —

Hun blev hermetisk taus. Stakkels Pigebarn, havde hun spillet høit Spil og saa nu, at hun maatte tabe? — De nærmede sig hendes Port; han begyndte at tale om, at hun burde gifte sig. „De skal ikke gaa her og bli gammel Jomfru; find Dem en brav Mand, som kjender Dem, og som De kan stole paa ...“ Med et ilede hun ham forbi og forsvandt; det forekom ham, at han hørte kvalt Hulken opad de mørke Trapper. —

— — Fanny havde søgt en Lærerindepost ved Almueskolen; hun fik den ikke. Derimod kom hun

til at vikariere i nogle Maaneder for en anden Lærerinde, som havde faaet Stipendium for inde i Stockholm at studere *småskolan.*

Heldigvis var det en Smaagutklasse, hun fik; Smaagutterne var ikke saa ondskabsfulde som Pigerne. Og det var deiligt at faa noget at bestille igjen; det kunde ogsaa blive et ganske hyggeligt Arbeide, dette, — naar det bare ikke var denne velsignede Religionsundervisning.

Det kunde gaa an med Kristendommen, saa længe man kunde holde den i en vis Fjernhed, tro paa det væsentlige og lade Resten staa hen. Men her, hvor alt skulde fremlægges og forklares, blev det værre.

Spørgsmaalene kunde sommetider næsten sætte sig fast i Halsen paa hende. Det var i Friskolen; og at forklare for de blaablege, fillede Smaa, at de skulde elske Gud, fordi han gav dem Mad og Klæder ... „vi faar ikke Mad og Klæder!“ kunde de jo finde paa at sige. Eller at lære Gutterne fra de fordrukne, svinagtige Hjem at elske og ære sine Forældre; eller at fortælle dem, at Jesus havde frelst dem fra Synd og Nød, skjønt de slet ikke var frelste hverken fra Synd eller Nød ... det blev saa rent besynderlig umuligt.

Hun følte sig mer og mer som en stor Skøierske. Hun gik her og bandt de troskyldige Smaa alskens

Ting paa Ærmet, som hun selv ikke troede paa, og som intet fornuftigt Menneske troede paa; undertiden følte hun sig fristet til at være oprigtig mod dem og sige: „dere maa kunne dette, Gutter, for ellers slipper dere ikke frem for Præsten; men det er noget Vaas, kan dere forstaa!“ Ganske uvilkaarligt skottede hun hen til Kighullet; — sæt, at der stod nogen og passede paa! — Og hun undertrykte hurtigt de forvovne Lyster.

Det blev hende Dag for Dag klarere, at hun ikke vilde kunne være Lærerinde, hvis hun skulde maatte undervise i Religion. Gud give, at Skolekommissionen vilde indvilge Ebbas Ansøgning. Det maatte være bedst for Religionen ogsaa, at kun de underviste i den, som troede paa den; det maatte i alfald Præsterne forstaa. Aa jo, Skolekommissionen vilde nok være fornuftig. Og da vilde hun ogsaa kunne søge sig fri. —

Men saa var det en anden Bekymring —: Lønnen. Begyndelsesgagen for en Lærerinde var sexti Kroner; derfra gik fem Kroner til Vikar- og Begravelseskassen; fem og femti Kroner Maaneden altsaa; — og nu havde hun Gjæld! Det blev forfærdelig haabløst. Hele sit Liv kom hun til at tynges af denne Gjæld, kom aldrig ud af den, blev aldrig frit Menneske; — det eneste var, om Mama kunde dø ... uf; fy da. — Aa jo, det var som man skrev

i Morgenbladet —: nu var der gjort saa meget for Kvinden, som hun med nogen Rimelighed kunde forlange. —

Og saa skulde hun ovenpaa alt have denne haabløse Kjærlighed ... det nyttede ikke længer at nægte det: det var Kjærlighed. Almindelig fortvivlet Kjærlighed. Og hun, som skulde have været saa nøisom. Saa uendelig nøisom. Bare faa se ham af og til, gaa ved hans Side, tale lidt med ham, trykke hans Haand ... Men ikke det engang skulde hun faa Lov til. Det var forbi. Det blev forbi. Hun kunde aldrig mere søge ham. — Der gik Dage og Uger; hun var ikke andet end Længsel; hele hendes Væsen var en eneste slidende Længsel; — ham, ham, ham, bare ham; men han kom ikke. Og hun ... hun var bortvist. Hun brugte sine Dage og sine Nætter til at tænke paa Udveie, pønse ud Maader og Midler, hvorved hun kunde faa fat paa ham, uden at der skulde være Mulighed for Mistanke om, at hun havde Del i Intrigen; men nei, saadanne Midler gaves ikke. Pludselig traf hun ham alligevel. Og det var virkelig tilfældigt. Det svimlede hende om Hjertet af Lykke; han maatte have søgt hende. Hun kom direkte fra Skolen.

„Men i al Verden, hvorfor ser man Dem aldrig?“ spurgte han; hun svarede: „i lige Maade?“ — Han bad hende med paa en Tur; siden skulde de spise

en fornuftig Middag sammen hos Gravesen; hun glemte sin Sult og gik med ham. „Det er daarligt med mig som sædvanligt“, sagde han; „disse Satans Ungkarlsrangler, dette forbandede Griseri ... hvorfor blir De borte saadan ret som det er; De ser jo, at De er min gode Engel; naar jeg rangler med Dem, blir jeg en Helgen simpelthen ...“

De spiste hos Gravesen, gik saa ned i Kafeen og drak Kaffe. Han drak endvidere et Par Pjoltere; han maatte drikke sig normal, sagde han. Uf, dette elendige, haabløse Liv; væmmeligt, at man ikke skulde have den Smule Energi, som behøvedes for at gi' sig den lille Kugle for Panden; det endte med, at han blev gal en Dag; han havde jo en Onkel som var gal ogsaa. —

Hans Stemning blev efterhaanden lysere, blødere; endelig var han „normal“, og saa fulgte han hende hjem. — Ved Porten følte hun pludselig hans Arme om sit Liv; han trykkede sig tæt ind til hende, og en nervøs Skjælven gik gjennem hele hans Legeme —: „aa, om De kunde sætte alle Hensyn til Side og blive min! min Kammerat helt ud! Holde sammen saa længe vi kunde ... dele alt —!“ Det var som om hun sugedes ned i en svimlende Hvirvel. Hendes Hoved sank bagover, hendes Øine lukkede sig; saa vaagnede hun ved at føle hans Læber famlende efter hendes ...

Alt, hvad der fandtes i hende af Anstændighed vaagnede, løftede sig, kom væltende, skyllende som en Havsbølge, rev hende ud af hans Arme og slængte hende i vildt Jag op over alle Trapper, til hun skjælvende og forskræmt sad i Mamas Kakkelovnskrog. —

— Mama sad i sin Gyngestol og strikkede. Den sædvanlige Gardinprædiken kom —: hvad hun fløi efter; fly af sig Klæder og gjøre Ende paa Penge; rende om med alskens Pak og lade sin Moder sidde hjemme og kjede sig; kom der en ordentlig Frier, saa var det Nei, men kunde hun finde en rigtig lurvet Fyr op i Arbeidersamfundet, saa løb hun efter ham, som om hun var forlegen ... Det var i denne Stund en ren Lettelse at høre Mama skjælde.

„Jeg skal forresten hilse dig fra Ebba Lehmann," kom det tilsidst. „Hun var her netop og fortalte, at hun blir afsat fra sin Post. Præsten har været hos hende og snakket med hende; men hun er halvgal og stivnakket akkurat som du og skal naturligvis være klogere end baade Præster og Profeter." — Intet Svar. — „Og saa skulde jeg sige dig noget til." — Intet Svar. — „Du flyr jo og render med en ny Fyr nu, naturligvis noget rent Skrab, en forgjældet Student eller Kopist eller ..." — „Mama!" — „Naa, jeg véd ikke, hvad det er; men Ebba har faaet Rede paa ham. Det er den værste Ranglefant i Byen; han har vist ødelagt sig paa alle mulige Vis;

men nu skal han gifte sig med en rig Dame fra Bergen, og Ebba bad mig hilse dig alvorligt paa det, at du faar passe dig for ham; vil han dig noget, saa er det intet godt; ja, jeg lovede, at jeg skulde sige dig det; men du er jo ikke som andre Folk; naar en agtet, velstaaende Mand vil have dig til Hustru, saa er det Nei; men kommer der saadan en forgjældet Student, saa er du istand til at ...“

Fanny sad foroverbøiet med Albuerne støttede mod sine Knæer og Ansigtet gjemt i Hænderne. Pludselig brød det løst med et langt, dæmpet Skrig; men Skriget blev til Graad, en Graad saa forfærdelig, saa gjennemtrængende, at Mama slap Strikketøiet ned paa sine Knæer og blev siddende ganske skræmt, med gabende Mund og stirrende Øine.

Det var ikke Graad, det var den vilde Jammer. Hun havde vendt sig bort; Mama saa ikke andet end hendes Ryg; men denne Ryg vred sig som i Konvulsioner. „Nei, men Fanny da, Fanny da ...“ Mama gik hen til sin Datter og søgte at berolige hende; „nei, men Krøltoppen da, stakkars Barnet mit ... du maa ikke tage det saa tungt; det var ikke ondt ment, det var ikke saadan ... nei, men kjære, snille Krøltoppen min ... nei, men der er da vel ikke hændt noget?!“ —

Med et fik Mama et Puf, saa hun tumlede langt tilbage; „væk!“ — Den store, stygge Graad stansede.

Fanny reiste sig; grædende halvhøit gik hun hen over Gulvet, men kastede sig igjen ned i Mamas Lænestol. Hun saa styg ud; Ansigtet var blaat, Øinene opsvulmede; der var Trækninger ved Mundvigerne; Hænderne bevægede sig nervøst. „Ja, det er dig! det er dig altsammen!“ sagde hun skrigende, „altsammen er dig! havde du været et andet Menneske, saa havde alt været anderledes! alt!!“ hun skreg over sig. „Du har gjort mig til en Jaale! en Jaale! En Jaale har du gjort mig til! En Jaale! De er ræd mig! De forstaar mig ikke! De skjønner mig ikke! Jeg er ingen Dame, jeg er ingen Dame; alt muligt tror de, alt muligt tror de mig istand til, alt muligt, alt muligt; skjønner du det? Skjønner du, at det er dig? skjønner du det? skjønner du det? — Aa langtifra; aa langtifra; ingenting skjønner du, ingenting skjønner du; aldrig har du forstaaet mig, aldrig har du været en Mor for mig; jeg har gaaet alene i hele mit Liv, aldrig har du forstaaet mig; du er en Jaale selv; en Jaale er du! en Jaale! derfor har du gjort mig ogsaa til en Jaale! Kom mig ikke nær, kom mig ikke nær! Jeg vil ikke se dig! Jeg vil ikke! Aldrig har du forstaaet mig, aldrig har du holdt af mig; for hvis du holdt af mig, saa havde du forstaaet mig; du brød dig om ingenting; du var lige glad om alt; du vilde bare have mig til at kjøbe dig en rig Svigersøn for; og da jeg var pen nok,

saa behøvedes der ikke mer . . . aa, aa, Mama, Mama —!“ Den skrigende Stemme dæmpedes af i lang, jamrende Graad; hun holdt sig fast ved Lænestolens Arm og syntes at ville synke sammen. Mama tog hende i sine Arme og halvt bar, halvt støttede hende ud i Sovealkoven, godsnakkende som for et Barn —: „ja da, Barnet mit; ja da, Krøltoppen min; tag det med Ro nu; nu skal vi lægge os og sove; nu skal du faa noget godt, og saa skal du faa sove . . . Stakkars Barnet mit, stakkars Barnet mit . . .“ — Fanny kom til Sengs; Graaden vedblev, klynkende og fortvivlet.

Mama vaskede hendes Tindinger med Eddikke og gav hende Vand med Nafta. Fanny græd ikke mere. Hun kastede sig frem og tilbage i Sengen med heftige Bevægelser; det skjalv om hendes Mund; Øinene havde noget sansesløst; hun trak Mama til sig som i Angst; „gaa ikke fra mig! gaa ikke fra mig!“ — Men om lidt begyndte Skrigene igjen, og den forvirrede Tale. Hun overdængede sin Moder med Beskyldninger; Mama havde været styg mod hende, styg, simpel; hun havde aldrig været nogen Moder, aldrig, aldrig; hun havde aldrig forstaaet hende, aldrig taget Hensyn til hende, aldrig bryd sig om at vinde hendes Fortrolighed . . . „gaa ikke fra mig!! gaa ikke fra mig!!“ aldrig, aldrig havde Krøltoppen havt nogen Moder, og aldrig nogen Fader, og

aldrig nogen Ven; ikke engang Gud brød sig om hende; ikke engang Gud undte hende noget godt, ikke engang Gud, ikke engang Gud ... —

Fru Holmsen sad paa Sengekanten bøiet over den Syge, stirrende med tomme Øine, raadløs og forvildet. Hun forstod ikke noget af det hele. Men en ubestemt Angst havde samlet sig op under Hjertegruben paa hende, og de trætte, dunkle Øine stirrede hjælpeløst ud som i en dyb Nat.

Fanny laa og vred sig og drog sig i lange, dønningagtige Bevægelser. Øinene stod fulde af sløv Angst, Næsen var bleven blaa og spids, og om Munden med de ujevne, stygge Rykninger lagde der sig noget ligagtigt.

Og saa kom Krampen.

Det var nogle Dage senere. Fanny sad gulbleg og slap i Mamas Lænestol, klædt i en graa Morgenkjole, og Mama gik travl og vimset ud og ind og vartede hende op.

Paa Bordet stod det gamle Toilettespeil, en Thekop, et Vandglas og en tømt Bokflaske. En Del gamle Papirer laa henslængte rundt omkring. Mama havde af en eller anden Grund absolut villet have hende til at gjennemse disse gamle Sager, og Fanny havde gjort det. Uf, end alt det, Mama havde

gaaet igjennem, alle de Skuffelser, alle de Tilsidesættelser; alle imod sig, Præsten, Øvrigheden; besynderligt, at hun ikke var gaaet aldeles tilgrunde. Det var grusomt at læse dette Dokument fra Amtmanden; Gud, hvor de havde leget med den hjælpeløse Enke; ladet som de tog sig alvorligt af hendes Sag; sendt den frem og tilbage, tilbage og frem, skrevet Navne i tylvtetal og været frygtelig opskjørtede; men hele Tiden havde de vidst, at de vilde lade Enken og hendes Børn reise Pokker i Vold ... Og dette Brev fra Præsten Brandt ... „Det blir Deres egen Sag derom at træffe Deres Foranstaltninger!“ — Stakkels Mama; arme, gamle piskede Skind.

Blandt Papirerne laa et Brev fra i Gaar eller i Dag; det var fra Gram; stakkels Gut, han var nok ogsaa ulykkelig. „Der er noget gammelt ved mig,“ skrev han; „jeg kan ikke elske helt; Dem holdt jeg maaske mere af end af nogen, jeg hidtil har kjendt; men jeg saa alligevel klart hele Tiden, at jeg ikke kunde gifte mig med Dem; og saa kom dette idiotiske Indfald, som jeg nu beder om Forladelse for ... Jeg er lykkelig over, at De i det Øieblik havde mere Forstand end jeg; vi to vilde ikke kunne klare et saadant Forhold ... Men da jeg altsaa simpelthen ikke kan leve alene, saa faar jeg nu forsøge et Fornuftparti; det er det eneste, som duer for ældre Individer. Hun er dannet, har intet særligt frastødende,

forlanger intet; og hun véd, hvad jeg er for én ... Farvel. Tak for alt. Heldigvis vil det neppe betyde noget for Dem ...“ — —

„Du, Mama,“ sagde Fanny pludselig.

„Ja, Barnet mit?“

„Vil du svært gjerne, at jeg skal gifte mig med Vadsækken?“ —

„Hvem, siger du?“

„Naada, han ... Døden i Lybek, Tolderen, hvad er det, han heder ...“

„Ryen, mener du?“ — Mamas Hænder begyndte at skjælve.

„Ryen, ja?“ —

„Nei, Kjære, du véd, du gjør som du vil for mig ... Rigtignok er han avanceret, véd du; har større Løn og ...“ —

„Tror du, han vil ha' mig nu da?“

„Om han vil ha' dig? Stakkars Mand, han spørger efter dig bestandig. Nu, mens du har været syg, har han sendt dig Buketter, men jeg har ikke turdet ...“ —

„Tror du, han er istand til at sende mig til Udlandet en Tur? — Jeg taaler ikke at være her i Byen. — — Nei, det er ikke noget saadant, Mama; vær ganske rolig ... Men jeg vil ikke ha' ham med, forstaar du; bare dig?“ —

„Ja, aa ja — jo, det ordner sig nok ... Men ...

ja, er det virkelig din Mening, Barnet mit? — Det er vel ikke daarligt med dig?“ —

„Skriv til Tolderen, Mama. Vil han ha' den Fille, som er igjen af mig nu, saa skal han faa den; men den koster en Tur til Italien.“ — —

Mama blev som fortumlet. Hun holdt paa at løbe til Byen i Tøfler; hun var paa Vei til at glemme Handskerne ... „Jeg skal nu indover til Byen alligevel ... og kjøbe noget godt til Middag til Krøltoppen min; og saa kunde jeg kanske træffe ham med det samme ...“

„Det gjør du vist, Mama. Adjø.“ — — —

— — Fanny sank tilbage i Stolen og lukkede Øinene. „Man kan jo springe overbord fra Dampskibet,“ mumlede hun. —

Pludselig greb hun det gamle Toilettespeil. Aa jo; nu saa hun ud! „Nu falder Løvet, nu kan Verden faa mig!“ — Ganske rigtigt, gul ... Hvad i Guds Navn var det for noget? En Streg —? en liden fin, skarp Streg, en Anelse af en Streg ... fra Næsevingen nedover til Mundvigen ... Aa langtfra. Jo! Jo! Ved Gud! — Den var der; og den var ikke til at tage feil af, den Streg! — —

— Det var Krøltoppens første Rynke.

Carl Petersen,
Hoflogbinder.